

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О. М. БЕКЕТОВА**

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

**O. M. BEKETOV NATIONAL UNIVERSITY OF URBAN ECONOMY IN KHARKIV,
UKRAINE**

**VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
І МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

**" Обліково-аналітичне забезпечення системи
фінансово-економічної безпеки: інформаційно-комунікаційні
технології та антикорупційний менеджмент "**

**VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
INTERNET CONFERENCE**

**" Accounting and analytical support of financial and economic security
system: information and communication technologies and anti-
corruption management "**

МАТЕРІАЛИ / BOOK OF ABSTRACTS

7–8 листопада 2019 р., м. Харків / 7–8 November 2019, Kharkiv

Обліково-аналітичне забезпечення системи фінансово-економічної
О-17 безпеки: інформаційно-комунікаційні технології та антикорупційний
менеджмент: матеріали VIII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. для
здобувачів вищ. освіти і молодих науковців, Харків, 07 листопада 2019 р. /
Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, Харків. міськрада,
ін-т конкурент. розвідки (Германія) [та ін.]. – Харків : ХНУМГ
ім. О. М. Бекетова, 2019. – 293 с.

Розглядаються концептуально-методологічні засади управління, інноваційні напрямки
стратегічної аналітики та антикорупційний аудит в системі забезпечення фінансово-економічною
безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання, міжнародний та вітчизняний досвіт у
податковому менеджменті, моделювання облікових процесів в умовах євроінтеграції та
впровадження міжнародних стандартів обліку і звітності у державному та приватному секторі в
умовах євроінтеграції.

Conceptual and methodological principles of management, innovative areas of strategic intelligence and
anti-corruption audit in the system of financial and economic security, regional entities, international and
domestic dosvit in tax management, simulation accounting processes in terms of European integration and
implementation of international accounting standards and public and private sector reporting in the context
of European integration.

УДК 33:005.934(06)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Бабасв Володимир Миколайович

ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, доктор наук з державного управління, професор

Заступники голови організаційного комітету:

Шутенко Леонід Миколайович – почесний ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, д-р техн. наук, професор;

Сухонос Марія Костянтинівна – проректор з наукової роботи Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, д-р техн. наук, професор;

Бібік Наталя Валеріївна – директор центру міжнародної діяльності та освіти Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, канд. екон. наук, доцент;

Tumietto Daniele – Corporate Consultant in the Digital Management of Processes and Documents for Companies and Public Administrations, Expert with the Legislative and Technical Standards Bodies in the National (UNI / UNINFO), European (CE, CEN, CEF) and Worldwide (UN / CEFAC, UNECE, ITU) Standard Organizations, Adjunct Professor at the Link Campus University in Rome, Milan, Italy

Члени організаційного комітету:

Момот Тетяна Валеріївна – голова Харківської обласної організації ВСВЕ, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Гордієнко Наталія Іванівна – професор кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, член Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України, канд. екон. наук, професор;

Соловійов Олександр Васильович – декан факультету економіки і підприємництва Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, канд. екон. наук, професор;

Лелюк Наталія Євгенівна – доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, канд. екон. наук, доцент;

Світлична Вікторія Юріївна – доцент кафедри фінансово-економічної безпеки обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова канд. екон. наук, доцент;

Краївська Інна Анатоліївна – старший викладач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

THE EVOLUTION OF THE BLOCKCHAIN THROUGH STANDARDS: THE INTERNATIONAL STATE OF THE ART

Daniele Tumietto, Member of the Technical Committees and working groups at United Nations (UNECE and UN/CEFACT), ITU, ISO, European Commission (CEN and CENELEC), UNI and UNINFO, Adjunct Professor at Link Campus University Chartered Accountant in Milan

The Blockchain technology, used as it is today, was published for the first time in a white paper of October 2008 on an encryption mailing list, in a document entitled "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System", published by an author, or group of authors, under the pseudonym of Satoshi Nakamoto.

Curiously, it should be noted that some of the principles incorporated in the Blockchain technology, underlying the "Bitcoin" of the above mentioned document, were however already described in previous cryptographic documents, moreover the term Blockchain is never used in the original document, while expressions such as "chain of blocks" and "chained blocks" were.

On January 9, 2009, Satoshi Nakamoto released version 0.1 of the "Bitcoin" software, which was the first to implement the principles described in the October 2008 document.

To understand the innovation brought by the Blockchain it is necessary to talk also about the Technical Regulations (Standards) and the interoperability of data based on them. In the EU the ENs, and in the world the ISO standards, ITU..., are already governing the technological evolution that is changing the world to which we were accustomed. And they are doing so with an acceleration that has never been so rapid before.

Basic needs at the origin of Blockchain and DLT:

- the possibility to integrate services and applications managed by different subjects,
- provide sufficient guarantees of the availability, integrity and origin of information and transactions.

The challenges are manifold for the vastness of the domains of application, in a substantially immature market, and for the paradigm shift underlying the technology.

The data is no longer centralized but distributed, so the threats do not concern the individual but the whole community.

In emerging and consolidating scenarios, standards can play a key enabling role in creating a reliable ecosystem and opportunities for all actors involved, including SMEs.

A specific subgroup of the Focus Group has developed a white paper with the aim of identifying the specific European needs to be addressed in ISO/TC 307 for the implementation of Blockchain/DLT in Europe. The white paper, approved by CEN and CENELEC on October 10th 2018, contains several recommendations without taking specific positions on their implementation «Recommendations for Successful Adoption in Europe of Emerging Technical Standards on Distributed Ledger/Blockchain Technologies».

The FG DLT (Distributed Ledger Technology) adopted eight products in the form of technical specifications and technical reports on 1 August 2019 in Geneva.

Specifically the five categories into which the reports fall are:

- 1) terms & definitions + what other standards organisations are doing,
- 2) horizontal + vertical use cases, benefits and barriers of adopting DLT,
- 3) architecture of various DLT platforms and description of taxonomy,
- 4) legislative framework,
- 5) future outlook of DLT moving forward.

WG 1 define a common vocabulary and reference architecture.

WG 2 security, privacy and identity deals with key aspects for the future of these technologies, in particular privacy and identity (GDPR and eIDAS regulations).

WG 3 smart contracts and their applications addresses the issue of intelligent contracts and how to make them legally binding.

WG 5 define guidelines in one of the most important and potentially controversial areas.

WG 6 maintains a list of use cases.

SG 7 Interoperability of blockchain and DLT systems is a study group that deals with interoperability aspects across the different groups.

JWG 4 Blockchain & DLT and IT Security techniques is a joint working group with JTC 1/SC 27 to direct security issues along the lines of SC27 or the well-known ISO/IEC 27000 family of standards.

EDUCATION IN COMPETITIVE AND MARKET INTELLIGENCE: NEW PERSPECTIVES TO GAIN COMPETITIVE ADVANTAGE

Rainer Michaeli, director, institute for Competitive Intelligence (ICI) GmbH, Butzbach

The Institute for Competitive Intelligence (ICI) GmbH in Butzbach and the University of Applied Science, Koblenz (Germany), have agreed a strategic partnership. From July 2019 onwards ICI-certificates are accredited as “university certificate degrees”.

The 7 ICI certificates are designed for practitioners who want to combine university-level studies with full-time work and are looking for an interesting, challenging job in Competitive / Market Intelligence. Participants in these master-level certificates include scientists, engineers, economists and researchers.

The complete ICI course catalogue consists of 31 class-room days, self-study and coached projects. After you complete the exam the University of Applied Science Koblenz and the ICI will award successful candidates a university certificate. Graduates will receive their credit points which count towards further related university degrees, according to the ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System).

ICI's certificate programs convey knowledge and skills in competitive and market intelligence at a master degree level. With the gained know-how and

competencies graduates will be able to plan and carry out challenging research projects and build-up and manage successful CI/MI departments. This interdisciplinary education also touches on other subjects such as business analysis, market research, knowledge management, strategic business planning and communication and reporting (table 1).

ICI's director, Rainer Michaeli, explains that ICI's graduates usually end up working in high- or middle- management positions. "Being able to lead a company through rough times, needs qualified education", says Michaeli. ICI certificates offer a balanced mix between practical and academic concepts – great potential for a company in order to gain competitive advantage.

Table 1

ICI's certificate programs

Certificate		In-class days	Total Workload in hrs	Exam	Credit Points according to ECTS
Practitioners					
FCCI	Certificate of Advanced Studies (CAS): Fundamental Certificate in Competitive Intelligence	10	450	written	18
CCIR	Certificate of Advanced Studies (CAS): Certificate in Competitive Intelligence Research	4	260	written	10
CCS	Certificate of Advanced Studies (CAS): Certificate in Competitive Intelligence Strategy	5	290	written	12
CCIM	Certificate of Advanced Studies (CAS): Certificate in Competitive Intelligence Management	5	290	written	12
CCIA	Certificate of Advanced Studies (CAS): Certificate in Competitive Intelligence Analysis	4	260	written	10
CPCI	Diploma of Advanced Studies (DAS): Certificate of Proficiency in Competitive Intelligence	28	1740	oral	70
Executives					
SCIE	Strategic Competitive Intelligence for Executives	3	150	oral	6

"Besides the professional qualifications, an important part of the certification program focuses on strengthening the methodological and personal competencies of the participants", adds Professor Dr. Mühlencoert, who is responsible for continuous education at the WISO faculty at the university of Koblenz. In vocational qualifications for employees, which now also includes ICI certificates, he clearly sees

a win-win situation. New management talent is prepared for an always changing environment through highly-qualified education for employees – an investment that always pays back to the employer.

More information regarding ICI's certificates can be found on the website <https://www.institute-for-competitive-intelligence.com/ici-certificate/ici/startpage/competitive-intelligence-certificate>

About the Institute for Competitive Intelligence (ICI) GmbH, Butzbach

The Institute for Competitive Intelligence GmbH, a private independent organization, was founded in 2004 to provide professionals with elite, yet flexible competitive / market intelligence education. Besides our open workshops and certificate programs, we offer in-house training adjusted to company needs. Our yearly international conference offers a platform for exchanging up-to-date knowledge and practical case-studies in competitive / market intelligence.

About the University of Applied Sciences in Koblenz

The university offers over 70 different classes (mathematical, technical, economic, art, social studies), from which students can choose and combine to create a custom degree program. They can choose from different bachelor or master studies as a full-time study program, a dual study program or as distance learning. Currently 70 bachelor/master programs are being offered to over 9.000 students.

Study programs at the Koblenz university focus strongly on the practical side of the subject. During their study, students work together in research and practical projects and are given the opportunity to create contacts in the job market.

INVESTMENT DECISION-MAKING ON THE ART MARKET: PROBLEMS AND PERSPECTIVES

Momot D. T., Ph.D student, Kharkiv National University of Urban Economy named after O. Beketov

The Global Art Market is achieved total sales of 67.4 billion U.S. dollars in 2018, up 6% year-on-year and ranked the third place in the world. In accordance with the indexes for tracking art market performance the returns on investments in art are just as attractive if not better than the stock market (S&P500 was down last year, but 10-year average annual return has been better than 11%). This quantitative view point excludes less-measurable benefits, such as the pleasure one derives from experiencing art in one's home or office, or the delight for some people that can result from conspicuous consumption.

In such condition it is vitally important to study the art market from an investment point of view and consider art within the same risk-versus-reward framework as any other investment opportunity.

Capital allocation in artwork is driven by rational or irrational motives. Rational art investment motives drive investors to invest on the basis of reason, judgment, or logic. Examples of common rational art-investment motives include: increased return on art investments, positive dynamic of art-market indices, low return on alternative

investment, increased economic value of the artwork, and necessity of portfolio diversification.

In general, rational art investment decisions require in-depth research, information and more extensive knowledge. Consequently, art advisory services have developed, which offer a holistic approach to art wealth management including range from specialized advice to full services that include initial research, transaction facilitation, valuations, inheritance and philanthropic planning, and lending.

Less-rational motives drive investors to make art investments based on their feelings, emotions, or impulses. Examples of common emotional art investing motives are: social prestige, status, aesthetic pleasure, social network, pride, expressions of love or sentiment, entertainment, pleasure, social approval, influence, power, and wealth.

In principle, collector-demand originates with four general types of markets: private collectors, businesses, public institutions, and non-governmental cultural institutions.

In accordance with year's survey, a large majority (86 percent) of art professionals said that their clients buy art and collectibles for emotional reasons (passionate about collecting), but also focus on investment value.

Moreover, art investment is attractive because of the following advantages:

- Art is a physical asset (people like to invest in something they can see or touch),
- Investors control the asset, including the management, care, and storage,
- Enjoyment value (art object is an asset that can be displayed and appreciated),
- Art appreciates over time (works of art usually appreciate over time),
- Uniqueness of legitimate art products and limited supply of works, and
- Limited market fluctuations.
- In contrast, art investments include the following disadvantages:
- Barriers to entry and competitive pressure due to high fixed costs, including finding and commissioning of artists, advertising, insurance, and distribution,
- Illiquidity.
- Art investment may involve operating expenses that are not experienced with other investments. Care of art can be difficult, and art may require expenses related to storage, insurance, transportation, and other associated costs.
- As with any investment, not all artwork earns a positive rate of return.

Investment decision-making on the art market has led economists to study (a) what can be said about the factors that determine values, (b) whether the returns obtained on art investments outperform those of financial markets, and (c) why tastes change. None of these issues has been given a definitive answer.

РОЗВИТОК ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ

Андренко О. А., канд. екон. наук, Тихонова А. Ю, магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сучасний етап розвитку банківського сектора України характеризується інтенсивним впровадженням Інтернет-банкінгу з метою підвищення ефективності і прибутковості банківських установ за рахунок розширення клієнтської бази та переліку онлайн банківських операцій.

Інтернет-банкінг (веб-банкінг) – один із видів дистанційного банківського обслуговування, засобами якого доступ до рахунків та операцій за рахунками забезпечується в будь-який час та з будь-якого комп'ютера через Інтернет. Інтернет-банкінг в Україні – це перспективний напрямок розвитку банківських послуг, який забезпечує скорочення витрат на персонал для банків та економію часу та коштів для їхніх клієнтів. У той же час недосконалість нормативно-правової бази в Україні не сприяє інтенсивному розвитку інформаційних систем Інтернет-банкінгу та вирішення проблем безпеки таких систем.

Найбільш активними та технологічними учасниками ринку є: «ПриваБанк», «Альфа- Банк», «VTB Банк», «ПУМБ», «Райффайзен Банк Аваль», «УкрСиббанк», «Укрсоцбанк». В останні роки відчутних успіхів досяг ПАТ «БАНК ВОСТОК». У рамках Інтернет-банкінгу додано 1300 нових сервісів, реалізовано функції: підключення карти в гаманець MasterPass; активація овердрафту та підпис паспорта кредиту; перекази в національній валюті між своїми картковими рахунками для нерезидентів; управління послугами Mobi&Card та 3D Secure; управління терміном дії карткових лімітів по днях; переказ за номером телефону.

До переліку основних банківських онлайн послуг можна віднести: оформлення депозитів; погашення кредитів; перекази та оплата рахунків за товари та послуги; замовлення додаткової пластикової картки; поповнення мобільного телефону та послуг Інтернет; платежі за комунальні послуги; оформлення страхового полісу; консультаційні та інформаційні послуги, тощо.

Різниця в розвитку Інтернет-банкінгу за кордоном та в нашій державі, полягає у використанні стимулюючих важелів впливу на населення, тобто методів залучення клієнтів до такого виду надання банківських послуг. Для розвинених країн притаманними є досить низькі відсоткові ставки за кредитами та високі ставки за депозитами. Така можливість забезпечується в тому числі шляхом скорочення витрат на обслуговування даних послуг. Українські банки використовують іншу політику залучення клієнтів – вони зменшують або взагалі скасовують комісійні відрахування на обслуговування тих операцій, які можна провести за допомогою Інтернет-банкінгу.

На рисунку 1 наведено основні переваги та недоліки при використанні Інтернет – банкінгу.

Перспективними заходами щодо сприяння розвитку Інтернет-банкінгу з боку державних органів на нашу думку можуть стати:

- розвиток нормативно-правової бази, яка б регламентувала процедуру надання електронних послуг банків;
- урядове сприяння впровадження онлайн-технологій у банківському секторі;
- політика, спрямована на підвищення рівня безпеки використання Інтернет-технологій у банківському секторі.

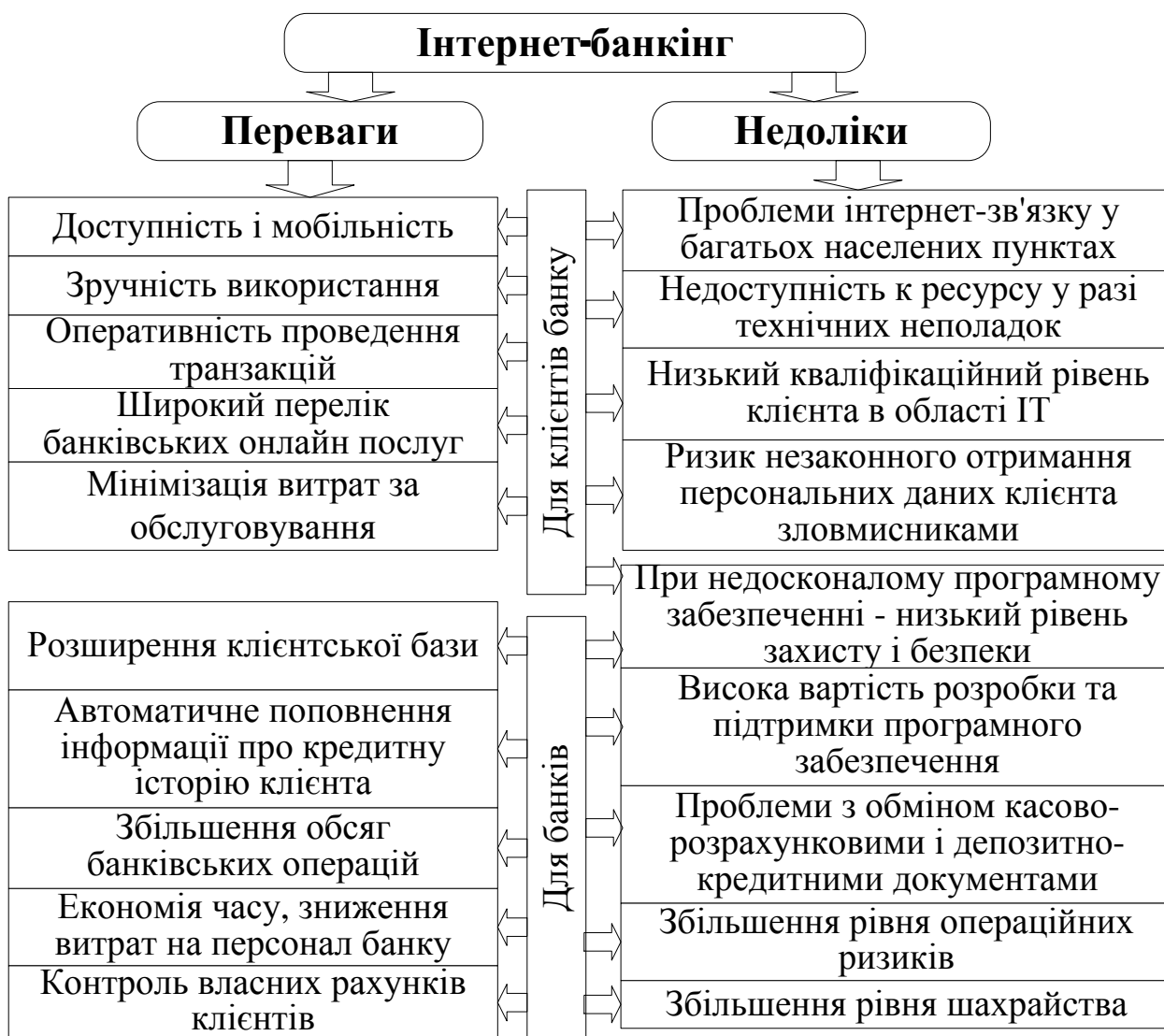

Рис. 1 – Переваги та недоліки Інтернет-банкінгу

Забезпечення безпеки функціонування інформаційної системи Інтернет-банкінгу є однією з основних задач для банку, оскільки користувачі електронного банківського обслуговування повинні бути впевненими, що їх фінансові ресурси і персональна інформація є конфіденційною і їй не зможуть скористатися злочинці.

Основна загроза для будь-якого користувача інтернет-банкінгу – несанкціонований доступ та шахрайство. Для ефективного забезпечення безпеки інтернет-банкінгу повинні бути дотримані умови безпеки, як з боку банку, так і з боку клієнта.

На рисунку 2 показані основні напрямки щодо забезпечення інформаційної безпеки функціонування системи Інтернет-банкінг.

Таким чином, використання сучасних інтернет-технологій в банківській сфері дозволяє істотно підвищити ефективність обслуговування клієнтів, розширити клієнтську базу, знизити час транзакцій і збільшити обсяги банківських операцій, що сприятиме зростанню прибутковості і підвищення рейтингу банку. У той же час, банківським установам необхідно оперативне вирішувати проблеми інформаційної та фінансової безпеки в процесі функціонування системи Інтернет-банкінг.

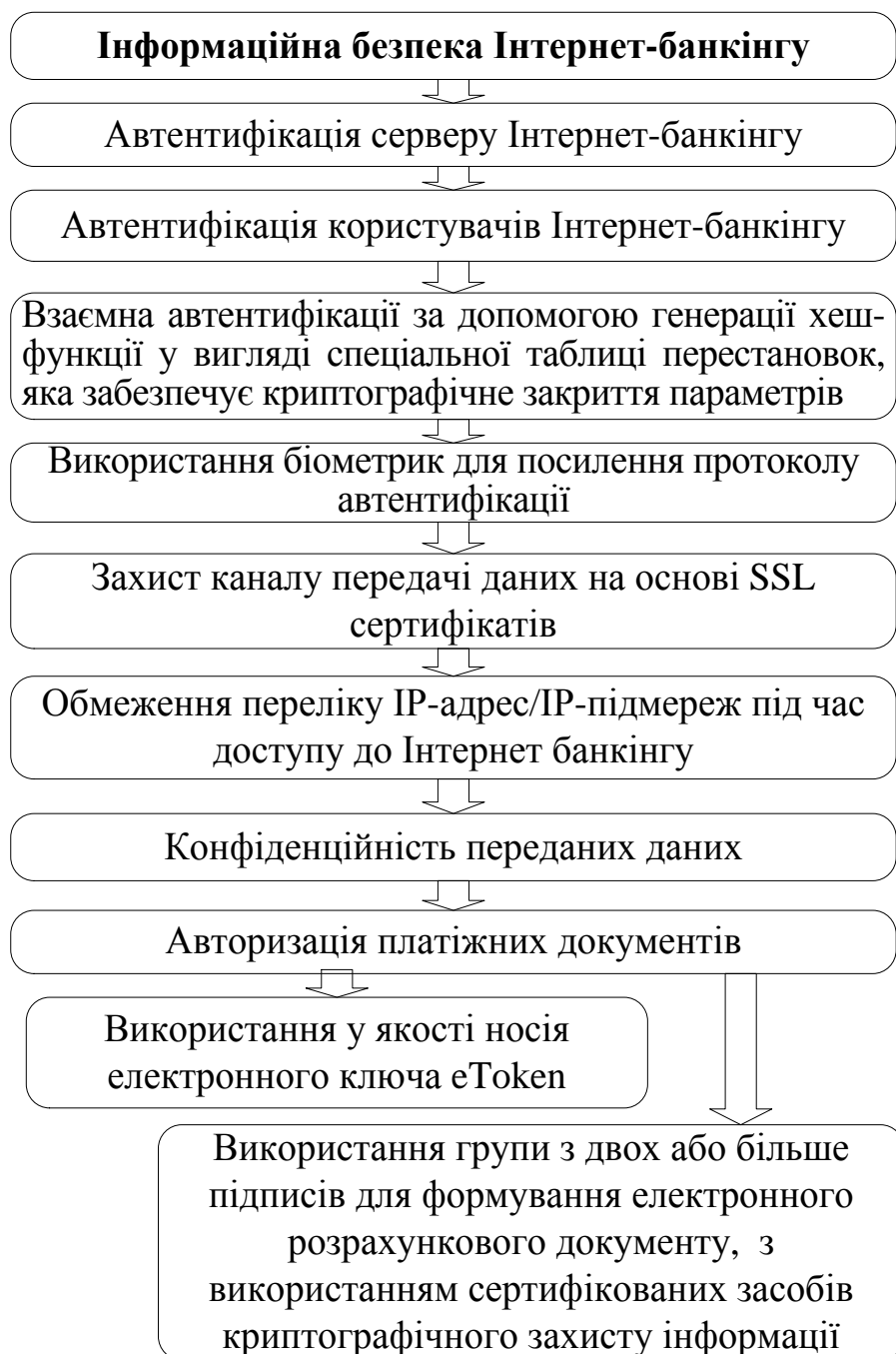

Рис. 2 – Забезпечення інформаційної безпеки функціонування системи Інтернет-банкінг

ІНТЕГРАЛЬНИЙ ІНДИКАТОР ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

Андренко О. А., канд. екон. наук, Мордовцев С. М., канд. техн. наук, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Фінансово-економічна безпека комунальних підприємств водопровідно-каналізаційного господарства України істотно залежить від рівня фінансового потенціалу підприємств галузі. Необхідність капітального ремонту мереж водопроводу і каналізації, оновлення зношеного обладнання та транспортних засобів потребує значних фінансових витрат. У той же час, постійне зростання собівартості послуг та інших операційних витрат при обмеженні тарифів призводить до того, що переважна більшість комунальних підприємств галузі є збитковими. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств водопостачання дозволяє скласти галузеві рейтинги, що, в перспективі, дає можливість виявити причини нестійкого фінансового стану підприємств-аутсайдерів та розробити програми оздоровлення фінансового потенціалу.

Узагальнення теоретичних та методичних розробок стосовно інтегральної оцінки фінансового стану підприємств засвідчує відсутність єдиного підходу до відбору системи показників-індикаторів, які формують інтегральний індикатор. У той же час, Міністерство фінансів України в 2016 р затвердив Порядок, [1], в якому запропонована модель інтегрального показника фінансового стану підприємств різних галузей. Для підприємств водопостачання інтегральний показник обчислюється за формулою:

$$Z = 0,025K_1 + 1,9K_2 + 0,45K_3 + 1,4K_4 + 0,03K_5 - 0,5 \quad (1)$$

де K_1 – коефіцієнт покриття; K_2 – коефіцієнт фінансової незалежності; K_3 – коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами операційної діяльності; K_4 – коефіцієнт рентабельності активів чистим прибутком; K_5 – коефіцієнт оборотності оборотних активів.

Висновок про якість фінансового стану підприємства робиться на основі присвоєння йому класу згідно з інтерпретацією значень інтегрального показника [1]. Класи за рівнем фінансового стану слід інтерпретувати таким чином:

клас 1 – високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту;

клас 2 – достатній рівень спроможності виконувати свої зобов'язання та незначна ймовірність дефолту;

клас 3 – нижче середнього рівня спроможності виконувати зобов'язання;

клас 4 – фінансовий стан є нестабільний і свідчить про наявність ознак неплатоспроможності;

клас 5 – високий рівень ймовірності дефолту.

Аналіз фінансового потенціалу нерозривно пов'язаний з оцінкою кризового стану підприємства та рівня його кредитоспроможності. Постановою НБУ затверджено Положення, в якому запропонована модель інтегрального показника кредитоспроможності для підприємств усіх галузей [2]. Для

підприємств водопостачання інтегральний показник обчислюється за формулою:

$$Z = 1,719 + 0,648X_1 + 0,662X_2 + 0,476X_3 + 0,596X_4 + 0,468X_5 \quad (2)$$

де показники X_k ($k=1$ до 5) характеризують період повного обороту запасів; спроможність обслуговування боргу валовим прибутком; спроможність фінансування чистих неопераційних витрат за результатами операційної діяльності; період повного обороту кредиторської заборгованості; період повного обороту дебіторської заборгованості, відповідно.

За результатами розрахунку інтегрального показника кожному підприємству галузі присвоюється клас боржника [2].

У таблиці 1 наведено результати розрахунку інтегральних показників (1) і (2) з присвоєнням класу для двадцяти підприємств водопостачання та водовідведення, що функціонують в обласних центрах України.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз моделей інтегральної оцінки підприємств водопостачання

Підприємство	Модель оцінки фінансового стану [1]			Модель оцінки кредитоспроможності [2]		
	Інтегральний показник фін.стану	Клас	Позиція в рейтингу	Інтегральний показник боржника	Клас	Позиція в рейтингу
КП «Водоканал» Запорізька ДМ	1,169	1	1	2,106	4	7
МКП «Хмельницькводоканал»	1,145	1	2	2,395	4	5
КП «Чернівціводоканал»	0,847	1	3	1,096	6	15
МКП «ВУ ВКГ* міста Херсона»	0,795	2	4	2,106	4	6
КП «Луцькводоканал»	0,756	2	5	1,945	5	8
КП «ВУ ВКГ міста Ужгорода»	0,709	2	6	2,571	3	3
Філія «Іефоксводоканал» Одеса	0,609	2	7	3,933	1	1
КП «Житомирводоканал» ЖМР	0,556	2	8	1,41	6	13
ЛЛМКП «Львівводоканал»	0,544	2	9	0,249	8	18
РОКПВКГ «Рівнеоблводоканал»	0,502	2	10	3,09	2	2
КП «Вінницяводоканал»	0,404	2	11	-0,032	9	19-20
КП «Черкасиводоканал»	0,398	2	12	2,441	4	4
КП «Тернопільводоканал»	0,303	2	13	1,296	6	14
КП «Дніпроводоканал»	0,231	2	14	1,763	5	9
КП «Полтававодоканал»	0,204	2	15	1,567	5	11
КП Компанія «Вода Донбасу»	0,091	2	16	0,891	6	16
КП «Івано-ранківськводокотехпром»	-0,043	3	17	1,615	5	10
ПАТ «АК Київводоканал»	-0,192	3	18	1,538	5	12
КП «Харківводоканал»	-0,381	3	19	-0,032	9	19-20
ОКВП «Дніпро-Кіровоград»	-0,481	3	20	0,636	7	17

Результати розрахунку показали, що, згідно моделі (1) до першого класу віднесено тільки три підприємства: КП «Дніпроводоканал», КП

«Чернівціводоканал», МКП «Хмельницькводоканал», тому що найбільший внесок в інтегральний показник дає коефіцієнт фінансової незалежності (його значення для даних підприємств перевищує 0,8) з вагою 1,9. У той же час ці три підприємства є збитковими, що ставить під сумнів такий високий результат. На нашу думку, необхідно скоригувати вагові коефіцієнти для кожного показника.

Розрахунки згідно моделі (2) показали, що перший клас присвоєно тільки одному підприємству – Філія «Ієфоксводоканал» Одеса. Комунальні підприємства КП «Винницяводоканал», КП «Харківводоканал», КП «Львівводоканал», мають низький рівень кредитоспроможності (клас 8-9). Відзначимо, що показники ділової активності вносять найбільший внесок в інтегральний показник. При цьому відсутні важливі показники, що характеризують фінансову стійкість і платоспроможність, що ставить під сумнів об'єктивність отриманих результатів.

Для побудови моделі інтегрального інікатора фінансового стану підприємства авторами запропоновано використовувати економіко-математичну модель, основу на методі головних компонент. Обрано наступні показники: коефіцієнти покриття, фінансової незалежності, рентабельності оборотного капіталу, чистої рентабельності, оборотності оборотних активів. Використання моделі дозволило отримати інтегральний індикатор, що характеризують фінансовий стан підприємств водопостачання та водовідведення, що функціонують в обласних центрах України.

За результатами розрахунку інтегрального індикатору за показниками 2018 р шість прибуткових підприємств водопостачання ПАТ «АК КИЇВВОДОКАНАЛ», Філія «Ієфоксводоканал» Одеса, КП «Івано-Франківськводокотехпром», РОКПВКГ «Рівнеоблводоканал», КП «Черкасиводоканал» очікувано зайняли перші рядки рейтингу.

Таким чином, суперечливість підходів до оцінки фінансового стану підприємств вимагає подальшого вивчення проблеми, метою якої є розробка достовірної моделі інтегральної оцінки. Порядки обчислення інтегральних показників, які затверджено Постановами урядових органом [1-2], на нашу думку, недостатньо об'єктивно відображають дійсний фінансовий стан і рівень кредитоспроможності підприємств. Подальші дослідження цієї проблеми повинні бути спрямовані на вдосконалення моделі шляхом багаторазового тестування великої кількості підприємств різних галузей. Це дозволить визначитися з остаточним набором індикаторів, які формують інтегральний індекс.

Список використаних джерел:

1 Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоопкупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара / Наказ Міністерства фінансів України № 616 від 14.07. 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16/stru/page2>

2. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями / Постанова Правління Нацбанку України № 351 від

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Артем'єва О. О. канд. екон. наук, доцент, Гордієнко Т. В., студентка; Університет державної фіскальної служби України

Однією із основних форм економічних взаємовідносин України з іноземними країнами є зовнішньоекономічна діяльність. ЗЕД відіграє головну роль у підвищенні економічного становища держави, покращення добробуту населення і зміцнення конкурентоспроможності держави та її продукту на світовому рівні. Експортні операції є значним джерелом отримання прибутку держави та підприємств.

Проблемами розвитку зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств займалися такі науковці як: О. Амоші, Ф. Бутинця, В. Бойка, П. Гайдуцького, В. Гейця, С. Дем'яненка, А. Кандиби, С. Кваші, А. Мокія, П. Саблука, М. Парсяка, С. Соколенка, А. Коверги та інших.

Метою даного дослідження є розкриття особливостей зовнішньоекономічної діяльності в сучасних економічних умовах.

Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами, відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [1].

Необхідність товаровиробників більш прискіпливо ставитися до здійснення зовнішньоекономічної діяльності, процесу міжнародної співпраці та інтеграції викликана процесами глобалізації та диверсифікації міжнародних ринків вітчизняної продукції. Глобалізація істотно впливає на економічні, політичні та соціокультурні аспекти життєдіяльності країни. Ці наслідки особливо відчутні для України, яка цілком самостійно та цілеспрямовано рухається до євроінтеграції [2].

Так як країни, які досягли інтеграції, вирізняються більш швидкими темпами зростання економіки та рівнем життя населення, що створює передумови для захисту навколишнього середовища та покращення умов праці.

Зовнішньоекономічну діяльність підприємств ототожнюють, передусім, зі здійсненням експортних та імпорتنих торговельних операцій [3].

Таблиця 1 – Товарна структура зовнішньої торгівлі у січні-липні 2019 року

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт		Імпорт	
	тис. дол. США	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до загального обсягу
Усього	28748256,6	100,0	33684363,9	100,0
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	764217,1	2,7	544096,2	1,6
II. Продукти рослинного походження	6453092,1	22,4	1040094,8	3,1
10 зернові культури	5156708,2	17,9	127338,9	0,4
III. 15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	2799946,5	9,7	144554,5	0,4
IV. Готові харчові продукти	1856382,5	6,5	1336189,1	4,0
V. Мінеральні продукти	2952581,4	10,3	7341923,6	21,8
26 руди, шлак і зола	2205065,9	7,7	334455,0	1,0
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	518878,2	1,8	6823430,7	20,3
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	1051234,0	3,7	4505916,5	13,4
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	407825,1	1,4	2036441,8	6,0
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	264494,3	0,9	589779,9	1,8
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	497842,7	1,7	1215449,2	3,6
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	6546146,8	22,8	2094822,8	6,2
72 чорні метали	5614637,4	19,5	741460,8	2,2
XVI. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	2552783,7	8,9	7000120,9	20,8
84 реактори ядерні, котли, машини	951129,5	3,3	3762018,7	11,2
85 електричні машини	1601654,2	5,6	3238102,2	9,6
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	507541,3	1,8	3452594,8	10,2

Джерело побудовано автором на основі [4]

Щодо структури експорту, то у 2019 р. збереглися тенденції минулих років щодо значної частки зернових культур (17,9%), мінеральних продуктів (10,3 %), чорних металів (19,5 %). На машини, обладнання й механізми припадає 8,9 %. Щодо імпорту ситуація дещо інакша: мінеральні продукти – 21,8 %, палива мінеральні, нафта та продукти її перегонки – 20,3 %, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 13, 4%, машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання – 20,8 %.

За даними таблиці 1 можна узагальнити, що в Україні незадовільна структура експорту, основою якої являється сировинні матеріали, що позиціонує нас як сировинний придаток розвинених країн (частка сировини становить не менше 50%). Із таблиці можемо побачити, що досить малу частину становлять високотехнологічні товари, машини та обладнання. Вартість природних ресурсів та робочої сили (вони є досить дешевими) для економіки України є конкурентними перевагами.

Співробітництво з ЄС є одним із основних пріоритетів зовнішньоекономічної політики України, саме тому на даний час активно здійснюються заходи, які спрямовані на поглиблення співпраці між Україною та ЄС [5].

У результаті створення зони вільної торгівлі розпочнеться процес зближення економік України та країн – членів ЄС і послідовне вибудовування правил торгівлі на основі ухвалених у ЄС процедур торгівлі та технічних регламентів [6].

На основі проведеного аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств України бачимо, що на сучасному етапі економічного і політичного розвитку процес проникнення вітчизняних підприємств на зарубіжні ринки супроводжується певними проблемами. Зовнішніми чинниками, що стримують розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств України, є політичні, фінансово-економічні, інституційні та чинники глобального середовища. Проте на формування економічної взаємодії між країнами, тобто на міжнародному рівні, впливає сукупність різних чинників: економічна криза, високий рівень конкуренції на міжнародному ринку, різні бар'єри виходу на ринки [7, с. 171].

Можна зробити висновок, що результативність зовнішньоекономічної діяльності є важливим чинником реалізації експортного потенціалу України, опанування нових світових ринків учасниками зовнішньоекономічних відносин та зростання конкурентоздатності.

Проаналізувавши діяльність національних суб'єктів господарювання, можна сказати що для поліпшення роботи економіки підприємств та підвищення ефективності здійснення ЗЕД необхідно спочатку покращити систему зовнішньоекономічної діяльності країни.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» // Електронна база «Законодавство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
2. Артеменко Л., Гарбовська Н. Формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах євроінтеграції. Економіка та менеджмент: перспективи розвитку: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 20 листопада 2014 р.) / за заг. ред. О. Прокопенко. Суми: СумДУ, 2014. С. 11-14.
3. Талавіра Є. Сучасні тенденції регулювання ЗЕД підприємств в умовах глобалізації. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Кушнір Н., Дяченко Б. Асоціація «Україна – ЄС»: потенційні вигоди та можливі ризики для економіки України. Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Економіка. 2014. Вип. 2. С. 224-228.

6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011

7. Геєць В.М. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів: [монографія]: у 2 ч. Ч. 2 / за ред. В.М. Гейця, А.А. Мазаракі: Київ. нац. торг. – екон. ун-т, 2008. 273 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Артем'єва О. О., канд.екон.наук, Кузьмич С. М., бакалавр, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Протягом останніх років для України виникає все більше передумов, що обумовлюють необхідність її євроінтеграційного розвитку. Разом із цим посилюється роль і значення значення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Для здійснення ефективного управління зовнішньоекономічною діяльністю необхідні глибокі знання з бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій. Законодавство України постійно удосконалюється до принципів і директив Європейського Союзу, а у сфері тарифно-митного законодавства – до стандартів Світової організації торгівлі, що забезпечить високий ступінь спрощення та гармонізації митних режимів, а це є однією з основних цілей європейської інтеграції.

Тому, важливо визначити актуальні питання обліку зовнішньоекономічної діяльності та зазначити сучасні пропозиції та напрямки їх вирішення.

Облік зовнішньоекономічної діяльності став об'єктом дослідження багатьох вітчизняних вчених, зокрема: Л.В. Гуцаленко, І.М. Манаєнко, І.В. Просяник, В.П. Фурса та інших. Проте, дана тема є недостатньо дослідженою, адже зміна нормативно-законодавчих актів потребує постійного вдосконалення наукових доробок.

Основним документом, що регламентує зовнішньоекономічну діяльність в Україні, є Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність ” від 16.04.91 р. № 959 – XII, який визначає основні терміни стосовно ЗЕД, суб'єкти, види й принципи здійснення зовнішньоекономічних операцій, розкриває цілі та методи державного регулювання ЗЕД, розглядає органи, що здійснюють державний контроль за операціями в сфері міжнародних зв'язків, та їх функції, визначає відповідальність за порушення законодавства [2].

Крім того, облік операцій у іноземній валюті регулюються відповідним стандартом бухгалтерського обліку. Для компаній, що ведуть облік за національними стандартами бухгалтерського обліку, це Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [4] а для компаній, які ведуть облік за МСФЗ – IAS 21 The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates.

Основними завданнями обліку операцій зовнішньо-економічної діяльності є:

- оперативне формування інформації про експортно-імпортні операції;
- формування достовірної інформації про курсові різниці;
- формування достовірної інформації про стан розрахунків з іноземними покупцями та посередниками;
 - правильне визначення фінансового результату від операцій зовнішньо-економічної діяльності.

Під час обліку експортних операцій необхідно чітко визначити, хто експортер товарів – підприємство виробник, зовнішньоторговельна фірма, яка створена на підприємстві для цих цілей, але не є юридичною особою, чи спеціалізована зовнішньоторговельна фірма, що виконує доручення підприємства-виробника експортувати товар за комісійну винагороду, тобто здійснює посередницьку функцію, або уповноважені організації [1, с. 55]. Крім того, важливим кроком є укладення договору між контрагентами, що міститиме права та обов'язки сторін та зможе запобігти непередбачуваним обставинам у здійсненні ЗЕД.

Чи не найбільшою складністю для побудови бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті є наявність різниць, які виникають унаслідок зміни валютних курсів. Досить складним моментом обліку є визначення порядку розрахунку та інформативного відображення коливання валютних курсів. У процесі валютного перерахунку можуть застосовуватися декілька видів валютних курсів: історичний курс, курс «закриття» (або поточний курс) та середній курс. Унаслідок коливання валютних курсів виникають валютні різниці, які прийнято узагальнено називати «курсіві різниці». Проте в процесі дослідження діяльності підприємств та науково-теоретичного доробку з цього питання можна зазначити, що різні види валютних коливань (та як наслідок – валютних різниць) мають різний характер впливу як на об'єкти обліку, за якими вони виникають, так і на кінцевий результат діяльності підприємств, а отже, облікове забезпечення та підхід щодо відображення таких різниць матиме свої особливості [5, с.215].

Оскільки операції з розрахунками в іноземній валюті пов'язані одночасно з виконанням митних процедур, поширеною, хоча й помилковою практикою буває визначення дати операції за датою, що зазначена в митній декларації, якою оформлюється експорт або імпорт товарів. Митна декларація є лише документом, що підтверджує виконання вимог митного законодавства щодо оформлення факту переміщення товарів через митний кордон України, і жодним чином не спричиняє виникнення чи погашення зобов'язань між сторонами зовнішньоекономічної угоди. Датою здійснення операції з товарами, є виключно дата переходу права власності на товари від постачальника до покупця, відповідно умовам контракту, що визначаються за Міжнародними правилами визначення комерційних термінів (INCOTERMS) [1, с.60].

Здійснення ЗЕД в Україні супроводжується постійним реформуванням існуючих та затвердженням нових законодавчих актів. Зокрема, прийняття Закону України 03.11.2016 № 1724-VIII «Про внесення змін до деяких законів

України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг», що передбачає спрощення процедури укладання зовнішньоекономічних договорів, фінансової звітності під час експорту послуг, а також скасування валютного контролю щодо операцій з експорту послуг, що допоможе розвитку в Україні ІТ-індустрії і ринку самозайнятих фахівців. Крім того, Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» суттєво полегшить роботу будь-якого бізнесу, який займається валютними операціями, починаючи від індивідуальних підприємців, які працюють у галузі розробки програмного забезпечення, займаються перекладом, індивідуальним консультуванням. Також він допоможе великим компаніям, які надають будь-які послуги іноземним клієнтам – маркетингові дослідження, аудит тощо [3, с.13-14].

Узагальнюючи вищевикладене можна дійти висновку, що розвиток України неможливий без здійснення міжнародних відносин та зміцнення операцій зовнішньоекономічної діяльності. Враховуючи територіальну близькість та тісні зв'язки між Україною та європейськими державами, є необхідним поглиблення та модернізація облікових процесів з іноземними контрагентами. Дослідження основних нормативно-правових актів, що регулюють організацію та облік зовнішньоекономічної діяльності відповідно до норм міжнародного права забезпечує високий ступінь спрощення та гармонізації митних режимів та виступає гарантією України до європейської інтеграції.

Список використаних джерел:

1. Гуцаленко, Л. В. Облік операцій ЗЕД – активізація управління стратегічним розвитком України / Л. В. Гуцаленко, У. О. Марчук // Ефективна економіка. – 2018. – № 6. – С. 54-61.
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»: від 16.04.91 р. № 959-ХІІ.
3. Манаєнко, І. М. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції / І. М. Манаєнко, І. В. Просяник // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М.М. Палінчак. – Ужгород : Гельветика, 2018. – Вип. 18 Ч.3. – С. 11-15.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: МФУ від 10.08.2000 р. № 193 10.
5. Фурса В.П. Актуальні питання обліку операцій зовнішньоекономічної діяльності /В.П. Фурса// Інфраструктура ринку – 2017. – Вип. 5. – С. 213-218.

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТУ В ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Артем'єва О. О., канд. екон. наук, доцент, Пастух Д. Л. студентка, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Ефективною формою функціонування кожної держави є здійснення її зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічна діяльність відіграє важливу роль у підвищенні економічного становища держави, покращення рівня життя населення та у зміцненні конкурентоспроможності держави, а також її продукту на міжнародному рівні [1]. Зовнішньоекономічна діяльність є важливим елементом економічного зростання кожної країни, а її актуальність зумовлена розвитком різних процесів: міжнародної інтеграції, глобалізації світового господарства й міжнародним поділом праці.

Дослідженнями щодо зовнішньоекономічної діяльності займалися різні науковці, а саме: Бутинець Ф., Гайдуцький П., Кандиба А., Бойко В., Кириченко О., Дроздова Г., Макогон Ю. Вивченням питання механізму управління зовнішньоекономічної діяльності на державному рівні розглядали такі вчені: Пугач Н., Афанасьєв М., Білоус О.

Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначає, що «зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами» [2].

Основним джерелом одержання прибутку держави та підприємств є експортні операції. Адже вони вважаються найважливішою складовою частини зовнішньоекономічної діяльності. В умовах зовнішньоекономічної діяльності здійснюються такі види експортних операцій:

- експорт товарів в рахунок міжурядових угод;
- експорт товарів в межах державного контракту;
- експорт товарів на умовах державного або комерційного кредиту чи за рахунок відстрочки платежу;
- експорт на умовах компенсаційної угоди;
- експорт на умовах бартерної угоди;
- експорт в рахунок надання допомоги.

Для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності існує два варіанти експорту:

- товар фактично вивозиться за митну територію України;
- товар продається нерезиденту без перетину кордону України [3].

Особливості планування експортної діяльності підприємства визначаються тим, що праця на зарубіжних ринках сполучена з додатковими ризиками, більшою невизначеністю зовнішнього середовища, посиленням конкурентного тиску і підвищеними складнощами доступу на цільові зарубіжні ринки.

Таблиця 1 – Динаміка експортних операцій за 2016-2018 рр.

Рік	Експорт, тис. Дол. США	Темп змін, %	Абсолютне відхилення, тис. Дол. США
2016	36361711,2	-	-
2017	43264736	118,9843233	6903024,8
2018	47334987	109,4077796	4070251

Джерело створено на основі [4].

Згідно зі статистичними даними експорт товарів та послуг постійно зростає. Таким чином, динаміка обумовлена інтенсифікацією інтеграційних процесів, що відбуваються в країні. У 2017 році експорт товарів та послуг збільшився на 6903024,8 млн. США, а в 2018 році на 4070251 млн. США.

В Україні все ще збереглися високотехнологічні виробництва, які працюють ефективно, тобто Україна ще має значний експортний потенціал. У структурі високотехнологічного експорту переважають різні види праці, а саме, такі як: зернові культури (пшениця, соняшник, кукурудза, ячмінь), тобто в Україні вони розвинені, а також машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання; значно зросла частка, що припадає на засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби, хімічна промисловість. Підприємству необхідно більше для того, щоб адекватно відреагувати на зміни, що відбуваються на зарубіжному ринку, тому що необхідно коригувати власні виробничі можливості у відповідності з існуючим попитом. Таким чином, зовнішньоекономічна діяльність сприяє розвитку перспективних напрямів експортного потенціалу. Адже експортний потенціал держави визначається обсягами товарів і послуг, що можуть бути вироблені в економічній та соціальній сферах і реалізовані на світовому ринку з максимальною вигодою для країни. Також товаровиробників завдання більш прискіпливо ставитися до здійснення зовнішньоекономічної діяльності, процесу міжнародної співпраці та інтеграції викликана процесами глобалізації та диверсифікації міжнародних ринків вітчизняної продукції. Глобалізація істотно впливає на економічні, політичні та соціокультурні аспекти життєдіяльності країни. Ці наслідки особливо відчутні для України, яка цілком самостійно та цілеспрямовано рухається до євроінтеграції.

Ефективність здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства пов'язана з багатьма внутрішніми та зовнішніми чинниками, серед яких провідне місце належить формуванню та реалізації результативної стратегії зовнішньоекономічної діяльності, яка є програмою розвитку діяльності підприємства на зовнішніх ринках, підкоренням визначеної частки ринку, розширенням та підтриманням конкурентних позицій [1].

Політика в галузі експорту спрямована на регулювання експортних потоків. До експортних бар'єрів відносять експортне мито – податок, який накладається на кожен одиницю товару, яка вивозиться за кордон. Цим держава стримує вивіз з країни тих товарів, на які незадоволений попит серед власних споживачів, або вивіз їх з певних причин є небажаним. Сюди відносять експортні

квоти, які встановлюються для забезпечення вітчизняних споживачів достатніми запасами товарів за низькими цінами, для запобігання виснаженню природних ресурсів, а також для підвищення цін на експорт шляхом обмеження поставок на закордонні ринки [5].

У митному режимі експортні операції з вивезенням товарів обкладаються податком на додану вартість за ставкою 0%. Датою виникнення податкових зобов'язань із ПДВ вважається дата оформлення митної декларації, що підтверджує факт перетину митного кордону. У разі, коли експорт здійснюється без вивезення, тобто купівля та передача товару нерезиденту проводиться на митній території України, операції обкладаються ПДВ за загальними правилами за ставкою 20%. Об'єкт обкладення ПДВ відсутній, коли купівля та передача товару проводяться поза межами митної території України [3].

Згідно зі світовою практикою єдиної політики з підтримки експорту не існує. Держави та їхні уряди використовують різні стратегії щодо державного заохочення і підтримки свого бізнесу, які залежать від стану економічного розвитку, стадії конкурентоспроможності, економічної та політичної ситуації у світі, взаємодії з міжнародними структурами. Головною метою стимулювання експорту є поліпшення його товарної структури, освоєння нових ринків і збільшення ефективності продажів [3].

Для ефективності ЗЕД важливим фактором реалізації всього експортного потенціалу України є освоєння нових зовнішніх ринків українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, підвищення рівня конкурентоспроможності, поліпшення якості виробленої продукції та надання послуг, створення належної структури експорту та забезпечення економічної безпеки держави. Для покращення функціонування економіки підприємств та підвищення ефективності здійснення зовнішньоекономічної діяльності необхідно поліпшувати систему ЗЕД країни. Керівництвом необхідно займатися розробленням стратегії зовнішньоекономічної діяльності, яка б встановила чіткі завдання для підвищення плідності зовнішньої торгівлі. Зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Акумуляція експортного потенціалу можлива за вигідних умов економіки для випуску якісної продукції, запровадження модернізації виробництва, новітніх технологій, реалізації промислових продуктів.

Таким чином, регулювання ЗЕД здійснюється для забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України, стимулювання прогресивних структурних змін в економіці та створення найсприятливіших умов для залучення економіки нашої держави до системи світового поділу праці та наближення її до ринкових структур розвинених країн світу. Отже, порядок відображення в обліку експортних операцій залежить від умов їх оплати. Для відображення експортних операцій в обліку слід користуватись вимогами Податкового кодексу України згідно зі внесеними змінами. Експортні операції – одне із джерел наповнення країни іноземною валютою, а державна підтримка операцій сприятиме підвищенню добробуту населення і, відповідно, держави.

Список використаних джерел:

1. Кіндратів В. А. Особливості здійснення ефективної ЗЕД підприємства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrlogos.in.ua/documents/logos_the_art_of_scientific_mind_2_february_2019_32.pdf
2. Закон України. Про зовнішньоекономічну діяльність. Документ 959-ХІІ, чинний, поточна редакція — Редакція від 07.02.2019, підстава – 2473-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
3. Карпенко Н. Г. Особливості обліку експорту товарів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/194.pdf
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Лапін О. В., Горицька К. М. Шляхи удосконалення експортного потенціалу підприємства харчової промисловості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5261>

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ З ПЕРЕРОБКИ ДАВАЛЬНИЦЬКОЇ СИРОВИНИ

Артем'єва О. О. канд.екон.наук, доцент, *Бестюк А. М.*, студентка, *Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь*

В умовах розвитку інтеграційних процесів збільшується виробництво продукції з давальницької сировини. Здійснення підприємством операцій з переробки сировини, наданої йому на певних умовах, або навпаки — передача власної сировини на переробку іншому суб'єкту господарювання є доволі поширеною практикою.

Метою дослідження є оцінка експортних операцій з переробки давальницької сировини, для перспективного розвитку національної економіки та розробки актуальних пропозицій у цьому напрямку.

Дослідження питань з оцінки експортних операцій з переробки давальницької сировини приділялась увага такими вітчизняними вченими і дослідниками як Бурков А. Г., Грицишен Д. О., Євдокимов В. В., Жиглей І. В., Іваненко В. О., Кловська Ю. Т., Куцик П. О., Лисица С. В., Олійник О. В. та інші та ін.

В українському законодавстві визначення поняття «давальницька сировина» регламентоване Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [1]. Згідно ЗЕД «давальницька сировина – це сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, ввезені на митну територію України іноземним замовником (чи закуплені іноземним замовником за іноземну валюту в Україні) або вивезені за її межі українським замовником для використання у виробленні готової продукції з подальшим поверненням усієї продукції або її частини до країни власника (чи реалізацією в країні виконавця замовником або за його дорученням виконавцем) або вивезенням до іншої країни.

Основними причинами використання давальницької схеми підприємствами з резидентами країни є: відсутність власних оборотних засобів; наявність потужностей, що не використовуються; нездатність або неможливість знайти ринки збуту; зменшення плинності кадрів або погіршення їхньої кваліфікації; покращення технічного стану; покращення екологічного стану. До причин використання давальницьких операцій у зовнішньо економічній діяльності можна додати: можливість виходу на іноземний ринок збуту; забезпечення валютних надходжень; відсутність якісної сировини [3]. Слід зазначити, що вище наведені лише основні причини використання давальницької схеми з боку вітчизняних переробних підприємств.

Основу структури експорту в Україні стабільно формують шість товарних груп товарного експорту, які беруть участь в операціях з переробки давальницької сировини (виділено курсивом у табл. 1).

Таблиця 1

Структура товарних груп, які беруть участь в експортних операціях з переробки давальницької сировини

Товарні групи	Україна						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	1,74	1,88	2,16	2,13	2,6	2,6	2,1
II. Продукти рослинного походження	14,20	16,21	20,91	22,26	21,3	20,9	24,9
III. 15. Жири та олії тваринного або рослинного походження	5,61	7,09	8,65	10,90	10,6	9,5	8,6
IV. Готові харчові продукти	5,62	5,74	6,47	6,74	6,5	6,4	7,0
V. Мінеральні продукти	11,54	11,32	8,13	7,50	9,1	9,2	8,4
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	6,43	5,67	5,59	4,28	3,8	4,0	3,2
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	1,26	1,09	1,08	1,13	0,4	0,3	1,1
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена	0,24	0,29	0,30	0,34	1,2	3,2	0,3
IX. Деревина і вироби з деревини	1,84	2,34	2,90	3,11	1,8	1,2	2,8
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	2,00	1,83	1,62	1,48	1,2	1,8	0,8
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	1,30	1,46	1,66	1,86	1,8	1,8	1,7
XII. Взуття, головні убори, парасольки	0,32	0,38	0,40	0,45	0,4	0,4	0,3
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	0,93	0,89	0,87	0,82	0,8	0,8	0,7
XIV. 71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	0,2	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8
XV Недорогоцінні метали та вироби з них	28,13	28,5	24,84	22,93	23,4	24,6	26,7
XVI. Машина, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	10,96	10,50	10,24	10,00	9,9	9,8	7,7
XVII. Засоби наземного транспортні, літальні апарати, плавучі засоби	5,26	2,73	1,78	1,53	1,4	1,4	1,0
XX. Різні промислові товари	1,06	1,37	1,38	1,48	1,7	1,7	1,5
XXI. 97 Твори мистецтва	0	0	0	0	0,0	0,0	0

**Розроблено автором на основі [2]*

Упродовж 2013-2019 років у структурі українського товарного експорту відбулося поступове зростання часток продукції харчової промисловості (на 2,99 відсоткових пунктів), зокрема продуктів рослинного походження (на 10,7 в.п.), жирів та олії тваринного або рослинного походження (на 1,38 в.п.), готових харчових продуктів (на 1,12 в.п.). Водночас зменшились частки продукції металургійної промисловості – недорогоцінних металів та виробів із них (на 1,43 в.п.), добувної промисловості – мінеральних продуктів (на 3,14 в.п.) і хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (на 3,23 в.п.). Ключовими експортними позиціями на основі давальницької сировини є продукти рослинного походження, жири та олії тваринного або рослинного походження, недорогоцінних металів та виробів із них, продукція легкої промисловості. В Україні до названих позицій долучаються також товари групи «Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів».

Здійснивши оцінку експертних операцій з переробки давальницької сировини, було встановлено наступні перспективи розвитку, а саме:

- включення національних товаровиробників у світові ланцюги формування доданої вартості;

- скорочення потоків трудових мігрантів з України.

Однак, збільшення таких операцій може призвести до негативних факторів таких як:

- перетворення України на «полігон» дешевої робочої сили для іноземних виробництв із високою часткою доданої вартості;

- поглиблення імпортозалежності від давальницької сировини;

- остаточна втрата потенціалу експортера високотехнологічної продукції.

Висновки. Дослідивши наявність підприємств, що працюють на давальницькій сировині, можна зробити висновок, що їх діяльність є доцільною лише у коротко- і середньостроковому періодах. Саме тому в подальшому ці підприємства мають бути трансформовані у напрямку їх інтеграції в українську економіку. Відтак основним пріоритетом повинно стати розширення ланцюгів доданої вартості, створеної в Україні, шляхом доповнення їх новими ланками. Це можуть бути спільні підприємства, однак коефіцієнт локалізації внутрішнього (українського) потенціалу у них має становити не менше 50%.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991. Електронна база «Законодавство». URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
2. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. URL. http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt0119_u.htm.
3. Корягін М. В. Особливості обліку операцій з переробки давальницької сировини, ввезеної нерезидентом на митну територію України. // Ефективна економіка № (6). – 2018. URL. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6381>.

ДО ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА ЇХ СПРАВЕДЛИВОЮ ВАРТІСТЮ У БАЛАНСІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Близнюк Л. М., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [2]. Найчастіше саме вони займають найбільшу питому вагу в балансі підприємства та мають найбільшу вартість.

Більшість підприємств України на сьогодні відображають основні засоби у балансі за балансовою (залишковою) вартістю. Але дуже часто балансова вартість об'єктів основних засобів, що використовуються на підприємствах, не відповідає їх ринковій вартості. Внаслідок цього має місце викривлення даних балансу підприємства та неможливість достовірної оцінки активів підприємства користувачами фінансової звітності.

Проблеми обліку основних засобів дослідженні в працях провідних науковців: Ф. Бутинця, С. Голова, Н. Ткаченко, Т. Маренича, В. Плаксієнка, В. Сопка, Ю. Грибовської та інших. Але практикуючі бухгалтери досі стикаються з труднощами обліку основних засобів за справедливою вартістю.

Мета дослідження полягає у розгляданні проблеми переоцінки основних засобів на сучасних підприємствах України з метою приведення їх вартості до справедливої.

Закон про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні передбачає, що інформація у фінансовій звітності повинна бути правдивою, повною і неупередженою. Достовірна оцінка балансових активів є одним з найважливіших чинників, які забезпечують успішне досягнення мети бухгалтерського обліку. Ця мета досягається встановленням справедливої вартості активів.

Справедлива вартість активу – це сума, за якою його можна продати при звичайних умовах на певну дату [5]. В умовах сьогоднішнього дня на більшості

підприємств України простежується значна різниця між залишковою вартістю основних засобів та їх справедливою вартістю.

Переоцінка основних засобів – одна з корисних норм бухгалтерського обліку, яка дозволяє показати у фінансовій звітності підприємства більш достовірну оцінку його активів. У п. 16 П(С)БО 7 відзначається, що підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів. Тобто проведення переоцінки в бухгалтерському обліку – це право підприємства, а не обов'язок.

Порядок проведення переоцінки та відображення її результатів у бухгалтерському обліку регламентується п. 16-21 П(С)БО 7 «Основні засоби» та п. 34-39 Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів № 561.

П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» передбачає, що на дату річного балансу підприємство має оцінювати, чи існують ознаки можливого зменшення корисності активу.

Існує багато факторів, які обумовлюють невідповідність балансової вартості справедливій. Наприклад, багато підприємств використовує в виробничому процесі застарілі, давні основні засоби, які ще знаходяться у робочому стані, але багато років обліковуються на балансі за ліквідаційною вартістю; високий рівень інфляції в Україні за останні 10-20 років знецінив вартість основних засобів, які були придбані підприємствами «зі стажем» у той період; прагнення підприємств оптимізувати податок на прибуток, встановлюючи при введенні в експлуатацію основного засобу мінімальні строки експлуатації, які передбачені у Податковому кодексі України, чим досягається збільшення амортизаційних нарахувань у перші роки використання основного засобу тощо.

Розглянемо причини непопулярності процедури переоцінки основних засобів серед практикуючих бухгалтерів України:

- залучення незалежного оцінювача для переоцінки основних засобів у бухгалтерському обліку є обов'язковим [3]. Справедливу вартість об'єкта основних засобів для встановлення необхідності переоцінки підприємство може визначити самостійно за правилами, наведеними в додатку до П(С)БО 19 для різних груп основних засобів, однак остаточна величина переоціненої вартості при відображенні результатів переоцінки в обліку формується на підставі акту оцінки об'єктів основних засобів, зробленої незалежним оцінювачем [5]. Послуги незалежного оцінювача тягнуть за собою додаткові витрати підприємства.

- у разі переоцінки одного об'єкта основних засобів на ту самку дату повинні бути переоцінені всі об'єкти основних засобів тієї групи, до якої він належить. Тобто витрати на послуги незалежного оцінювача при великій кількості основних засобів можуть бути доволі суттєвими для підприємства.

- якщо підприємство проведе переоцінку основних засобів групи, надалі воно повинно буде проводити переоцінку основних засобів тієї групи кожен дату балансу, щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості. Тобто на кожен дату балансу потрібно передбачати

можливі витрати на незалежного оцінювача, а це досить ризиковано при нестабільному фінансовому стані.

- при великій кількості основних засобів процедура переоцінки є доволі трудомісткою;

- необхідність здійснення коригування фінансового результату до оподаткування на результат переоцінки основних засобів, що передбачає збільшення фінансового результату до оподаткування на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів, включених до витрат звітного періоду відповідно до національних ПБО або МСФЗ (абзац третій п. 138.1 ст. 138 Податкового кодексу), та зменшення фінансового результату до оподаткування на суму дооцінки та вигід від відновлення корисності основних засобів в межах попередньо віднесених до витрат уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів, проведеної відповідно до національних ПБО або МСФЗ (абзац четвертий п. 138.2 вищезазначеної статті), що для бухгалтера означає подвійний облік – бухгалтерський та податковий;

- п. 188.1 ст. 188 Податкового кодексу встановлено, що база оподаткування ПДВ операцій з постачання необоротних активів не може бути нижче балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції. Тобто якщо було проведено переоцінку необоротного активу, то у разі його продажу база оподаткування визначатиметься з урахуванням проведеної переоцінки, що для підприємства є зайвими витратами.

Дослідження показало, що на сучасних українських підприємствах на сьогоднішній день існує проблема невідповідності балансової вартості основних засобів справедливій, що тягне за собою викривлення фінансової звітності. У своїй більшості це стосується середніх, малих та мікропідприємств, фінансовий стан яких не дозволяє мати достатню кількість технічних спеціалістів та працівників-обліковців для проведення переоцінки основних засобів та подальшого обліку цієї операції у бухгалтерському та податковому обліку.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Мінфіну України № 73 від 07 лютого 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Мінфіну України № 92 від 27 квітня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

3. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» № 2658-III від 12 липня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Мінфіну від 30 вересня 2003 р. № 561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 "Об'єднання підприємств", затверджене наказом Міністерства фінансів України N 163 від 07 липня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 "Зменшення корисності активів", затверджене наказом Мінфіну № 817 від 24 січня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

АНАЛІЗ СИСТЕМ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

Буйко Ю. С., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.

Сучасні умови потребують від підприємств постійних змін. Глобалізація – актуальна тема в усьому світі. Наша країна також діє на міжнародному ринку, спостерігається залучення іноземного капіталу в усі галузі виробництва, спроби вступити до міжнародних організацій, реформування економіки. А все це вимагає від керівників українських підприємств адаптувати свою систему обліку відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Запаси – це одна із таких важливих складових господарювання, без якої виробниче підприємство не зможе функціонувати. Тому питанням уніфікації обліку запасів відповідно до міжнародних стандартів займалися такі вчені: Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф., Костюченко В.М., Жолнер І. В. та інші.

Мета роботи – узагальнити теоретичні засади щодо обґрунтування відмінностей обліку запасів в національній та міжнародній практиці.

Задачі дослідження: аналіз основних визначень та положень відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (П(с)БО 9) та Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 2 «Запаси» (МСБО 2) та виявлення розбіжностей між ними; встановлення економічних проблем, викликаних цими відмінностями.

Багато підприємств виходять на міжнародні ринки, щоб отримати додатковий прибуток. Облік, не тільки запасів, повинен вестися як щодо вимог національних положень, так і відповідно до міжнародних стандартів. Але у міжнародних стандартах можна знайти як «переваги», так і негативні риси. До позитивних можна віднести: складання і подання прозорої управлінської звітності, яка повною мірою відображає всі процеси на підприємстві; розуміння звітності, складеної за міжнародними стандартами в усьому світі; логіка в усіх положеннях.

Негативним є те, що: існує деяка абстрактність міжнародних стандартів; відсутність роз'яснень щодо деяких ситуацій; різноманітність у методах обліку.

Відповідно до МСБО 2 запаси – це активи, які:

- а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;
- б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або
- в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [1].

Щодо цього ж визначення в П(с)БО 9 [2], то воно майже ідентичне, окрім того, що запаси використовуються ще для споживання в процесі управління підприємством. На думку автора це уточнення доречне, тому що, як показує практика, запаси можуть використовуватися не тільки для виробництва, бо процес виробництва не охоплює всієї господарської діяльності.

Щодо положення сфери застосування, то в МСБО 2 не сказано про капітальні інвестиції. Наприклад, якщо підприємство буде здійснювати капітальний ремонт власними силами, то будівельні матеріали, які є в нього на балансі підприємства також будуть запасами.

Також в МСБО 2 сказано, що запаси оцінюються за найменшою із вартостей: собівартістю або чистою вартістю реалізації. Це пояснюється, що принцип обачності грає важливу роль в формуванні принципів МСБО, коли в українській практиці він не завжди використовується.

Значні відмінності щодо оцінки запасів в обліку за міжнародними та національними стандартами приведено на рис. 1.

Таким чином, слід відмітити, що між вітчизняними положенням про запаси та міжнародним є чимало спільного, а саме: підходи до визначення поняття «запаси»; методи оцінювання запасів при вибутті; оцінка запасів на дату балансу; терміни, які застосовуються в стандартах; відображення у звітності запасів за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації [3].

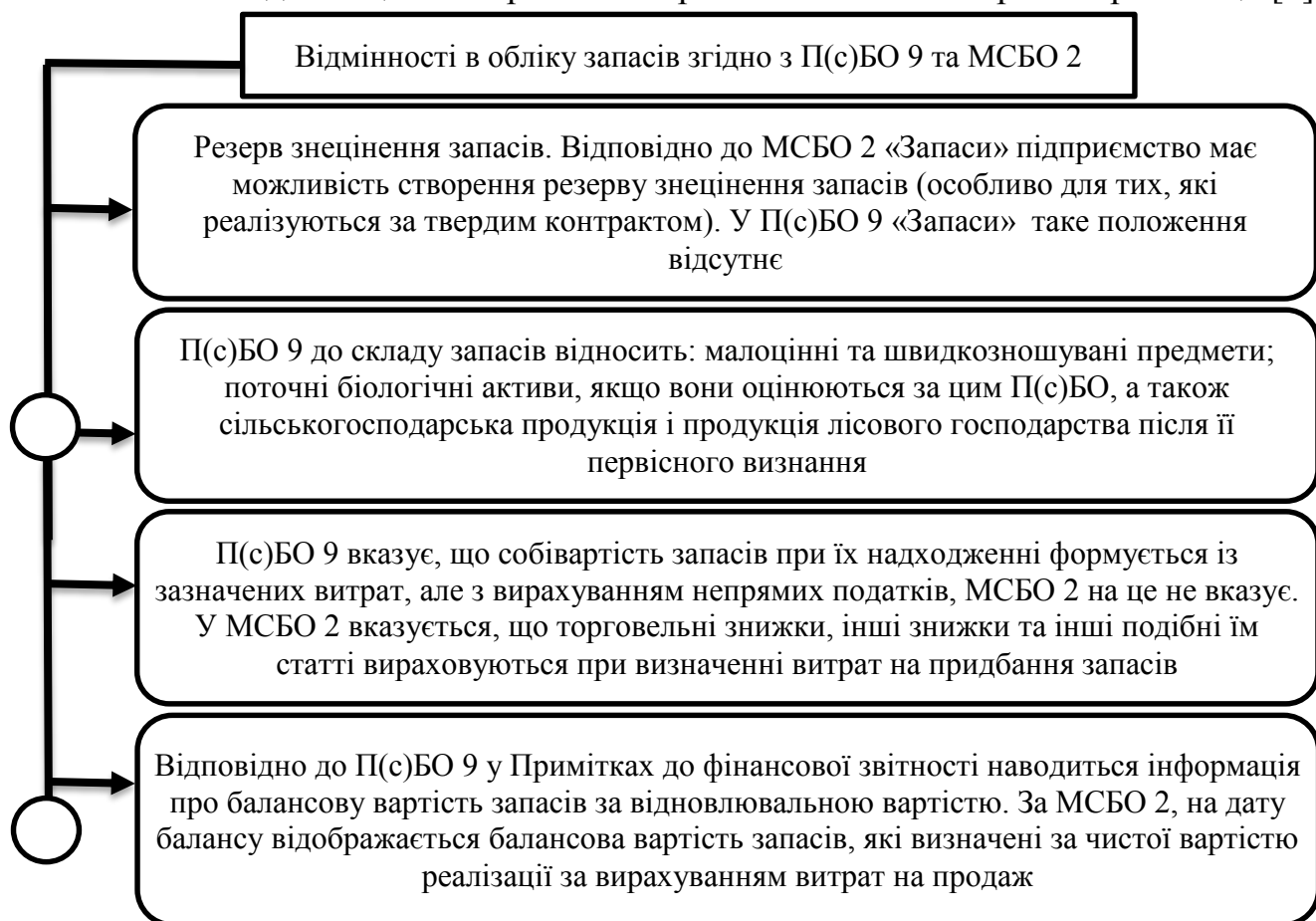

Рис. 1 – Відмінності в обліку запасів між П(с)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси»

Поряд з цим, існуючі протиріччя сприяють виникненню певних складнощів в роботі підприємств, які працюють за міжнародними стандартами. Так, в МСБО 2 [1] відмічено витрати, які пов'язані з переробкою запасів, а в нашому законодавстві ці витрати відзначені тільки в П(с)БО 16 «Витрати» [4]. Також, згідно з МСБО 2 не дозволяється включати до витрат на придбання запасів курсові різниці, в П(с)БО 9 про це нічого не сказано, але в П(с)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [5] надається інформація, схожа з МСБО 2.

Будь-які відмінності, навіть і незначні на перший погляд, можуть значно викривити фінансовий результат підприємства. Це стосується, насамперед, підприємств, які співпрацюють з іноземними партнерами, так як вони працюють на основі міжнародних стандартів. Так як, міжнародні стандарти позитивно сприйняті і вдало використовуються багатьма країнами, то в нашій країні, на думку автора, треба національні стандарти більш стандартизувати під міжнародні. Це значно полегшить діяльність українських підприємств на міжнародному ринку.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_021.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/l-aws/show/z0751-99>.
3. Безверхий К. В. Особливості бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами: порівняльний аспект / К. В. Безверхий // Облік і фінанси. – 2014. – № 2. – С. 8-13. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2014_2_3.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/-laws/show/z0027-00>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затв. наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 № 193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>.

НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

***Вербецька А. В.,** магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

Розвиток сучасних економічних відносин вимагає отримання достовірної інформації про діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, що, в свою чергу, зумовлює потребу у веденні бухгалтерського обліку на підприємствах України. Це означає, що кожен господарюючий суб'єкт зобов'язаний вести бухгалтерський облік безперервно від створення до ліквідації, з метою реєстрації всіх фактів господарського життя. Якщо ж на підприємстві створена недосконала система обліку, то користувачі отримуватимуть недостовірну

інформацію про господарські процеси та фінансовий стан господарюючого суб'єкта. Це, в свою чергу, може призвести, з одного боку, до втрати підприємством потенційних інвесторів, покупців, замовників, а з іншого – до санкцій та штрафів податкових органів. Тому система обліку на підприємстві повинна бути належним чином організована відповідно до особливостей установи, сфери її діяльності, нормативно-правового законодавства, конкретних економічних, правових та інших умов країни. Проте, теперішній стан бухгалтерського обліку в Україні не можна вважати досконалим, адже на сьогоднішній день існує ряд проблем, які потребують вирішення. Тому сучасний облік потребує певного реформування, тобто необхідним в даний час є створення такої моделі бухгалтерського обліку, яка б реально відображала господарську й фінансову діяльність підприємств України [3].

Серед найважливіших недоліків бухгалтерського обліку можна виділити проблему його державного регулювання. Адже на сьогоднішній день розширилися права підприємств та стала більш вільною їх господарська діяльність, в той же час, сфера державної регламентації обліку звужилася. Це означає, що підприємства мають право самостійно вирішувати низку облікових проблем.

Наступною важливою проблемою сучасного бухгалтерського обліку, якій неможливо не приділити уваги, є досі невирішене питання щодо дотримання міжнародних стандартів. Адже на сьогоднішній день немає чітко сформованої відповіді на питання: за якими стандартами повинні працювати вітчизняні підприємства – за національними чи міжнародними, і яким із них необхідно віддавати перевагу [1].

Для подолання наявних недоліків, в першу чергу, необхідно внести зміни в Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо системи регулювання обліку в країні. Тобто необхідно створити новий регуляторний орган, який би ніс повну відповідальність за сферу обліку в Україні, або ж внести відповідні зміни в повноваження Мінфіну та Держстату. Також зрозумілою є потреба переходу на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Для здійснення успішної трансформації НП(С)БО в МСФЗ необхідно призначити суб'єкт влади відповідальний за впровадження міжнародних стандартів та організувати заходи по підготовці кадрів. Разом з цим вирішиться проблема непостійності законодавчої бази, оскільки з повним переходом на МСФЗ всі нормативно-правові акти відразу адаптуються до міжнародних стандартів, а не поступово, як це здійснюється тепер.

Ще одним важливим кроком до вирішення проблем обліку в Україні є гармонізація бухгалтерського та податкового законодавства, що призведе до полегшення роботи бухгалтерів та уникнення непорозумінь з цього приводу. Задля цього необхідно, в першу чергу, внести відповідні зміни до податкового законодавства [4].

У розгляді питання щодо законодавчо-нормативного регулювання, слід відзначити існування недосконалості законодавчої бази стосовно бухгалтерського фінансового обліку. Важливим недоліком нормативно-правових документів та рекомендацій, які регулюють бухгалтерський облік

запасів є відсутність в них визначення критеріїв та умов віднесення активів до окремих груп запасів.

Також до цього часу не внесено зміни до Інструкції з інвентаризації основних засобів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів та документів і розрахунків. Окремі форми актів застаріли, інші – ще не розроблені. Також необхідним є внесення змін до чинних форм первинних документів з обліку сировини та матеріалів, які давно не відповідають потребам методології бухгалтерського обліку та облікової практики. Наприклад, відсутня форма розрахунку чистої вартості реалізації, розрахунку собівартості вибуття товарів за різними методами оцінки. І це ще далеко не повний перелік недоліків.

Законодавчі документи не містять усіх особливостей діяльності економічних суб'єктів, тому підприємства змушені самостійно розробляти певні положення щодо облікової політики і обґрунтовувати доцільність їхнього створення. Підприємства мають самостійно формувати свою облікову політику і це накладає на них відповідальність за прийняті рішення [3].

Незважаючи на певні можливості вибору, надані власникам або уповноваженим посадовим особам, які керують підприємством відповідно до законодавства та установчих документів, системі бухгалтерського обліку на рівні підприємства властива жорстка регламентація: єдиний план рахунків, єдиний методологічний центр та водночас наявність величезної кількості інструктивних матеріалів. Проте з переходом на МСФЗ, що мають характер принципів, а не правил, та не передбачають жорсткої регламентації, посилюються роль та значення облікової політики на рівні як окремого суб'єкта господарювання, так і держави. Підприємства при переході на МСФЗ за структурою та певною мірою за змістом можуть залишати чинну облікову політику, вносячи до неї зміни, зумовлені відмінністю між наявними обліковими положеннями та міжнародними стандартами.

Перехід на МСФЗ зумовлює посилення ролі професійних організацій у регламентації бухгалтерського обліку і підвищення індивідуальної відповідальності власника за повноту та достовірність інформації, що розкривається у фінансовій звітності. Головні функції, що залишатимуться за державою, – створення правового поля для подальшого розвитку та вдосконалення обліку з урахуванням найкращих світових практик, а також контроль за дотриманням законодавства. На сучасному етапі тільки шляхом впровадження передових досягнень іноземного досвіду регулювання обліку можна реформувати національну систему бухгалтерського обліку з метою подальшого її якісного розвитку в нових умовах господарювання [1].

Проблема полягає в тому, що розроблені Мінфіном на основі МСФЗ, національні П(С)БО мають узагальнений характер. Ефективність їх застосування потребує появи якісно нового рівня інституту керівників та бухгалтерів вітчизняних підприємств. Це та багато інших проблем зумовили недосконалість запровадженого реформами регулювання бухгалтерського обліку в Україні.

Необхідні зміни як в наукових підходах, так і в нормативних документах і насамперед в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо системи регулювання бухгалтерського обліку на принципах,

закладених сучасними економічними теоріями та виходячи із антикризових програм розвинутих країн. Незважаючи на такі очевидні факти, уряд України поки що зорієнтований на ще докризові підходи. Більше того, зараз в роботі Мінфіну України питання регулювання бухгалтерського обліку не є першочерговим. Обмежені можливості має і Методологічна рада з бухгалтерського обліку Мінфіну та інші державні інституції, існуючі професійні бухгалтерські організації, наука та освіта. В правовому полі ці обмеження закладено Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», за яким досить розмита відповідальність за стан обліку в державі [2].

Таким чином, незважаючи на зміни, які відбуваються в законодавчо-нормативній базі, в ній все ще мають місце певні недоліки, котрі свідчать про необхідність подальшого вдосконалення діючого законодавства. Вищезазначене обґрунтування шляхів вдосконалення регулювання бухгалтерського обліку зумовлює внесення змін та доповнень до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», та інші нормативні документи.

Список використаних джерел:

1. Жук В.М. Розвиток регулювання бухгалтерського обліку в Україні / В.М. Жук // Агросвіт. – 2010. – № 16. – С.29-32.
2. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635.
3. Пархоменко В. Розвиток бухгалтерського обліку: від реформування до адаптації та застосування / В. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 8-9. – С. 3-21.
4. Петрук О.М. Історія та іноземний досвід регулювання бухгалтерського обліку / О. М. Петрук // Вісник ЖДТУ. – 2005. – №3(33): Економічні науки. – С.156–167.

ПОДАТКОВИЙ КОМПЛАЄНС ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В умовах нестабільності української економіки однією з найважливіших задач розвитку вітчизняного бізнесу є формування стійкої системи фінансово-економічної безпеки підприємств, яка б забезпечувала як запобігання загрозам, так і мінімізацію наслідків впливу негативних чинників зовнішнього і внутрішнього середовища. При цьому одним із значущих елементів системи економічної безпеки є податкова безпека, яка визначається ступенем захищеності підприємства, як платника податків, від фінансових та інших втрат податкового характеру.

Основним завданням механізму забезпечення податкової безпеки підприємства є формування раціональної системи моніторингу та управління податковими ризиками, під якими розуміється ймовірність виникнення потенційної загрози додаткових втрат (у вигляді донарахування податків, нарахування штрафів, пені) через недотримання законодавчих актів у сфері оподаткування, здійснення податкових правопорушень і, як наслідок, зростання податкового навантаження. Одним з найбільш дієвих методів забезпечення податкової безпеки підприємств є впровадження податкового комплаєнсу.

Комплаєнс – це обов’язок забезпечити відповідність законодавства і міжнародних норм шляхом розробки та дотримання певних внутрішніх політик і процедур [1].

Впровадження на підприємстві системи комплаєнс має бути спрямоване на вирішення одночасно декількох завдань:

- виконання формальних тренувань законодавства, регулюючих органів, інвесторів, бізнес-партнерів;
- забезпечення правового захисту від претензій з боку регуляторів, пом’якшення штрафних санкцій;
- поліпшення ділового іміджу, підвищення довіри з боку перевіряючих органів.

Виходячи з визначення сутності процедури «комплаєнс», впровадження системи податкового комплаєнсу в рамках оподаткування дозволить «згладити» протиріччя, що виникають між платником податків і контролюючими органами.

Основною метою податкового комплаєнсу (tax compliance) можна визначити як мінімізацію фінансово-економічних, правових і податкових витрат, що виникають в результаті порушення податкового законодавства, прогнозування та аналіз існуючих податкових ризиків. Він здійснюється з урахуванням вимог Податкового Кодексу України, МСФЗ, плану BEPS та інших вітчизняних та міжнародних стандартів, регулюючих процес оподаткування господарської діяльності.

Одним із основних елементів системи податкового комплаєнсу (системи корпоративного податкового контролю) є ідентифікація та оцінка податкових ризиків.

Податкові ризики – це ризики, що з’являються від невизначеності в податковій політиці підприємства чи ухилення від сплати податків, та можуть повністю дестабілізувати подальший розвиток бізнесу [2]. Зазвичай для платників податків податковий ризик означає ризик зростання податкового навантаження в силу того, що податковий орган може визначити розглянуту угоду недійсною (удаваною чи фіктивною), оголосити незаконним нарахування податків, яке сам платник податків розглядав як законне, через недосконале законодавство, з точки зору платника податків.

Проведення ідентифікації та оцінки ризиків є необхідною попередньою роботою, яка проводиться перед виконанням основного завдання — мінімізацією ризиків. Якщо ж контроль податкових ризиків недостатній, то це може призвести до вкрай негативних наслідків: зниження вартості бізнесу, значної переплати податків, адміністративних і карних переслідувань, навіть банкрутства компанії.

В рамках податкового комплаєнсу виділяють п'ять сфер податкового ризику:

- безризикова сфера – якщо легально нараховувати та сплачувати податки, ризиків для бізнесу майже не існує;

- мінімальні ризики – працюючи відповідально до усіх законодавчих норм, підприємство може мати незначні порушення податкової дисципліни, сплатить лише штрафні санкції та пеню;

- сфера підвищеного ризику для бізнесу – існує, коли фіксується порушення договірної дисципліни – підприємство ризикує лише тим, що або покриє всі витрати, пов'язані із такими договорами, або просто отримає прибуток набагато менше очікуваного;

- зона критичного ризику для бізнесу, в якій підприємство ризикує втратити не лише прибуток, а й не отримати заплановані доходи від реалізації. Така ситуація можлива, коли менеджмент компанії приймає рішення мінімізувати податки за рахунок свідомого порушення Податкового кодексу. Як результат – податківці нараховують штрафи та санкції, які істотно перевищують суму податків, сплачуваних легально. Тобто, наслідки такого управлінського рішення можуть бути катастрофічними для бізнесу та призвести до скорочення масштабів діяльності, втрати оборотних коштів та значних збитків.

- сфера неприпустимого ризику, де підприємство ризикує стати банкрутом, сплативши надмірно високі податкові санкції. Таким чином, у результаті засновники виходять зі складу акціонерів, заборгованість стає сумнівною, вимоги кредиторів посилюються, а можливе банкрутство стає реальним.

Тобто, для бізнесу «податковий ризик» – це ймовірність понесення додаткових та виникнення негативних наслідків у процесі прийняття управлінських рішень.

Незважаючи на всі переваги системи податкового комплаєнсу, його впровадження без глибокого аналізу бізнес-моделі компанії, особливостей фінансових потоків та господарських операцій є не доцільним. При прийнятті відповідного рішення слід проаналізувати: коли, за яких умов систему податкового комплаєнсу доцільно та ефективно впроваджувати.

Проводити комплаєнс-процедури доцільно, на думку автора, для ризиків, які відносяться до сфер: підвищеного; критичного та неприпустимого ризику.

Проводити дорогі процедури податкового комплаєнсу для ризиків пов'язаних з ПДФО, ЄСВ, військовим збором тощо – є недоцільним.

Також обов'язково у сферу податкового комплаєнсу потрапляють дії трансферного ціноутворення, де всі ризики високі або дуже високі (табл.1).

Таблиця 1 – Податкові ризики ТЦУ [1]

Подія	Ймовірність	Наслідки (донарахування, штраф, ст. 212 КК)	Рівень ризиків
Донарахування податку на прибуток внаслідок невідповідності ціни правилу «витягнутої руки»	Дуже ймовірний	від 1 млн. грн. (критичні / катастрофічні)	Дуже високий
Неподання Звіту про контрольовані операції	Дуже ймовірний та визначений	300 розмірів прожиткового мінімуму (від 0,5 млн. грн.)	Високий
Не задекларовані операції у Звіті про контрольовані операції	Дуже ймовірний та визначений	200 розмірів прожиткового мінімуму (від 0,5 млн. грн.)	Високий
Ненадання документації з ТЦО в контролюючі органи	Дуже ймовірний	200 розмірів прожиткового мінімуму (від 0,5 млн. грн.)	Високий

Таким чином впровадження системи податкового комплаєнсу є дієвим способом забезпечення найвищого рівня податкової безпеки на підприємстві, але прийняття рішення щодо її застосування повинно здійснюватися тільки після аналізу відповідної доцільності та ефективності.

Список використаних джерел

1. Жукова О. What is compliance, або як оцінювати податковий ризик ? // Вісник. Офіційно про податки / 27 липня 2019 № 27-28. – С. 50 – 52. Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/publication/100013546-what-is-compliance-abo-yak-otsinyuvati-podatkoviy-rizik>
2. Петренко І. Податкові ризики, що впливають на економічну безпеку підприємства // Режим доступу: <https://bankruptcy-ua.com/articles/10955>

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ – ЯК НОВИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

*Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Назаренко А. О. магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Перехід України до сталого економічного розвитку, її інтеграція до європейського і світового співтовариства вимагають запровадження сучасної практики взаємодії держави і бізнесу, а також бізнесу і суспільства, які б

дозволили посилити взаємну відповідальність учасників суспільного життя, створити умови для подальшого стабільного розвитку [1].

Міжнародний комітет з інтегрованої звітності (IIRC) утворено у 2009 році для нагляду за створенням загально визнаних на міжнародному рівні «Основ» інтегрованої звітності. На їх думку (IIRC) інтегрована звітність зводиться до «допомоги бізнесу з холістичним (цілісним) мисленням щодо його стратегії й планів, прийняття обґрунтованих рішень і керування ключовими ризиками, щоб забезпечити довіру інвесторів і стейкхолдерів та поліпшити майбутні результати» [2].

На початку 2009 року американська компанія “United Technologies Corporation” вперше опублікувала інтегрований звіт про свою діяльність за 2008 рік, в якому була поєднана фінансова інформація та інформація про корпоративну відповідальність.

За відсутності міжнародних стандартів інтегрованої звітності такі спроби окремих підприємств відіграли значну роль в поширенні найкращих прикладів побудови інтегрованої звітності по всьому світу. На сьогодні за оцінками фахівців близько 95 % компаній зі списку «Global Fortune 500» добровільно публікують звітність про екологічні, соціальні та економічні наслідки їх діяльності [3].

Згідно з АССА (Асоціацією сертифікованих дипломованих бухгалтерів) «зараз уже широко визнають, що традиційна фінансова звітність більше не задовольняє потреб бізнесу, який намагається виробити й провадити далі стійку та відповідальну діяльність, і не просто в найближчому майбутньому, а в середньостроковому й довгостроковому періодах» [2]. Тобто головною метою впровадження інтегрованої звітності є опис процесу створення стійкої вартості бізнесу, який зазвичай залишається за межами традиційної фінансової звітності.

Причиною цього є те, що фінансова звітність складається на підставі історичної інформації та, як наслідок, дивиться назад. «Також вона дуже сильно сфокусована на фінансовому капіталі, тимчасом як успіх багатьох організацій сьогодні залежить і від інших ресурсів – таких як знання їхніх працівників, інтелектуальна власність, створена під час досліджень і розробок, а також їхні стосунки з оточенням і суспільством, де вони працюють» [2].

Заслуговує на увагу зміст інтегрованої звітності, визначений Міжнародним стандартом з інтегрованої звітності [5], який активно «випробовується» в 25 державах, 16 з яких – члени G20 [6].

Згідно з Міжнародним стандартом з інтегрованої звітності [5], інтегрований звіт згідно з має містити вісім елементів:

- 1) огляд організації і зовнішнє середовище – основні аналітичні показники діяльності з урахуванням дії впливу системи правових, комерційних, соціальних, екологічних, політичних та економічних факторів на здатність суб'єкта реалізовувати встановлені стратегічні цілі;

- 2) структура управління – методи та процеси управління, корпоративна культура, відповідальність управлінського персоналу тощо;

3) бізнес-моделі суб'єкта господарювання – загальна інформація про активи і пасиви, види діяльності, продукцію, послуги, результати діяльності;

4) основні ризики, які впливають на здатність підприємства генерувати грошові потоки від використання різних видів капіталу та механізми їх мінімізації;

5) коротко-, середньо- та довгострокові цілі, плани та заходи, які направлені на досягнення загальної стратегічної місії, враховуючи дію впливу низки факторів зовнішнього середовища, можливостей та ризиків, соціальних та екологічних складових розвитку тощо;

6) цільові показники у розрізі основних видів капіталу;

7) перспективи на майбутнє;

У науковців погляди щодо інформації, яка буде подана в структурі інтегрованих звітів різняться. Так, К. В. Безверхий виділяє 7 розділів інтегрованої звітності, М. Проданчук – 5 розділів. На думку інших фахівців, інтегрований звіт повинен включати:

- Стратегічний звіт;
- Управління підприємством;
- Фінансова та нефінансова звітність;
- Результати діяльності підприємства [3].

Кожен суб'єкт господарювання має обрати власну систему структурних елементів та показників залежно від особливостей діяльності, стадії розвитку, очікувань ключових стейкхолдерів тощо. Подана в інтегрованому звіті фінансова та нефінансова інформація повинна відповідати певним критеріям щодо кількості, якості, цінності та корисності. Відповідно до Міжнародного стандарту з інтегрованої звітності підготовка інтегрованого звіту та формування інформаційного забезпечення враховує наступні принципи: стратегічної спрямованості та орієнтації на майбутнє; ув'язності інформації; суттєвості та стислості; повноти та надійності; постійності та співставності; реагування та залучення зацікавлених осіб [5].

Отже, зараз відбувається зародження нової парадигми бухгалтерської звітності, одним із визначальних елементів якої є інтегрована звітність, яка об'єднує бухгалтерсько-управлінські звіти, які відображають здатність підприємства генерувати вартість, що надається зовнішнім користувачам для прийняття рішень. Її виникнення пов'язано із нездатністю чинної парадигми вирішувати ті проблеми, які постали перед обліковою професією із настанням глобальної фінансової кризи.

Визначальними особливостями інтегрованої звітності, що відрізняють її від інших видів звітності, є:

- новий підхід до структуризації капіталу підприємства;
- орієнтація на створення інформаційного забезпечення вартісно-орієнтованого управління;
- орієнтація на висвітлення тих аспектів діяльності підприємства, які впливають на його стратегічну стійкість та довгострокову перспективу.

Список використаних джерел:

1. Атамас П. Й. Інтегрована корпоративна звітність: проблеми впровадження / П. Й. Атамас // Академічний огляд. – 2015. – № 1 (42). – С. 78–85.
2. Стюарт М. Б. Інтегрована звітність – поверніть упевненість своїм інвесторам! / Марк Блейні Стюарт // Вісник МСФЗ. Світовий досвід. Українська практика // Режим доступу: http://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001253
3. Куцик П. Інтегрована звітність як нова парадигма розвитку бухгалтерської звітності / Куцик П., Корягін М. // Науково-практичний журнал Бухгалтерський облік і аудит № 5. – 2015 р. – С. 11–18.
4. Чумак О. В. Інтегрована звітність в системі управління підприємств / Чумак О. В., Салатська О. А. // Міжнародна інтернет-конференція "МСФЗ: дослідження, наука, практика, імплементація".- Режим доступу: <http://konf.amsfo.com.ua/integrovana-zvitnist-v-sistemi-upravlinnya-pidpriyemstv/>
5. Международный стандарт интегрированной отчетности – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://edu.inesnet.ru/wp-content/uploads/2014/05/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Пономарьова К. Ф., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Таранушенко Є. В. студентка 2 курсу ф-ту «Консалтинг і міжнародного бізнесу» ХНЕУ імені Семена Кузнеця

Сільське господарство значно відрізняється від інших галузей економіки з низки причин: засіб виробництва – земля, задіяність живих організмів, наявність незавершеного виробництва тощо.

В вітчизняній практиці облік біологічних активів здійснюється відповідно до Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» [1], а в міжнародній практиці – МСБО 41 «Сільське господарство» [2], які представляють абсолютно нові поняття біологічних активів, сільськогосподарської діяльності і вводять такі поняття як біологічна трансформація і справедлива вартість.

Відповідно до МСБО 41 «Сільське господарство» біологічні активи представляють собою тварина або рослина, і даний стандарт застосовується для обліку біологічних активів або сільськогосподарської продукції, тобто продукції, зібраної як урожай біологічних активів на момент її збору. Надалі облік даного активу доцільно вести відповідно до МСБО 2 «Запаси».

В результаті збору продукції виникає як прибуток, так і збиток, в зв'язку з чим необхідний постійний перегляд оцінки біологічних активів за справедливою вартістю, що пов'язано зі зміною їх стану в ході біологічної трансформації. Тобто зміна справедливої вартості, зменшеної на величину передбачуваних витрат, відбивається на рахунку прибутків і збитків.

При цьому прибуток виникає при первинній оцінці біологічного активу в момент народження, збиток при первинній оцінці може виникнути якщо при

визначенні різниці справедливої вартості біологічного активу і витрат на продаж, дані витрати на продаж вираховуються.

Таким чином, відповідно до міжнародних стандартів біологічні активи представляють собою рослини або тварини, що використовуються у сільськогосподарській діяльності, тобто вирощувані на продаж з метою отримання сільськогосподарської продукції в сьогоденні і майбутньому і можуть багаторазово або, навпаки, разово використані для збору сільськогосподарської продукції.

Так як вітчизняні стандарти максимально наближені до міжнародних, то даючи визначення біологічного активу, доцільно враховувати, що біологічний актив:

- піддається біологічній трансформації;
- здатний давати сільськогосподарську продукцію та додаткові біологічні активи;
- приносить економічні вигоди;
- може бути використаний в процесі господарської діяльності;
- контролюється і достовірно оцінюється;
- отримано в організації або з боку.

Однак дані риси не повною мірою відображають особливості даного активу, так як біологічні активи варто розглядати як об'єкти господарської діяльності, що мають організаційно-економічну самостійність, тобто біологічні активи – це живі об'єкти по виробництву сільськогосподарської продукції, здатні приносити економічну вигоду в результаті біологічної трансформації в ході неодноразового використання в процесі відтворення.

Так, варто відзначити, що біологічна трансформація призводить до:

- зміни активів, пов'язаних з ростом, тобто збільшення кількості тварин і рослин, поліпшення їх якісних характеристик;
- виродження активів шляхом зменшення кількості тварин і рослин, а також їх якісних характеристик;
- розмноженню;
- виробництва продукції, тобто зернових культур, вовни, м'яса тощо.

Таким чином, процес біологічної трансформації передбачає наявність біологічних змін, що і є відмінною рисою живих організмів.

Необхідно відзначити, що МСБО 41 передбачає справедливу вартість для оцінки біологічних активів, що не характерно для вітчизняного обліку. Під справедливою вартістю при цьому розуміється сума, на яку можна обміняти актив або ж врегулювати зобов'язання під час здійснення угоди між добре обізнаними незалежними сторонами. При цьому при оцінці біологічних активів необхідно відображати доходи, витрати, прибуток або збиток від сільськогосподарської діяльності.

Таким чином, вітчизняні сільськогосподарські підприємства, які мають на балансі біологічні активи, при організації їх обліку в даний час керуються міжнародним стандартом МСБО 41 «Сільське господарство», який в свою чергу

був розроблений одним з перших зважаючи на актуальність обліку даних об'єктів.

Виходячи із загальних концептуальних основ, кожна сільськогосподарська організація може визначати в рамках своєї облікової політики конкретний порядок організації обліку біологічних активів і результатів їх біологічної трансформації, керуючись при цьому наступними основними принципами:

- ідентифікації – бухгалтерський облік організації як біологічні активи визнаються рослини і тварини, що застосовуються в сільськогосподарській діяльності;

- керованості – організація управляє біологічними активами та результатами їх біологічної трансформації;

- при первісному визнанні і подальшого визнання – момент початкового і подальшого визнання біологічних активів за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних збутових витрат, а також при первісному визнанні сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних збутових витрат);

- вартісного вимірювання – біологічні активи оцінюються за справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних збутових витрат;

- многократності використання інформації – бухгалтерська інформація про біологічні активи і результати їх біологічної трансформації використовується організацією в системі управління біоресурсами для складання спеціальної форми звітності;

- реєстрації – всі операції, пов'язані з визнанням, оцінкою біологічних активів і відображенням результатів їх біологічної трансформації, повинні бути зафіксовані шляхом складання відповідних документів і реєстрів бухгалтерського обліку);

- відстеження, вимірювання та відображення результатів біологічної трансформації біологічних активів – організація повинна періодично контролювати, вимірювати відбуваються якісні і кількісні зміни біологічних активів, а також результатів їх біотрансформації;

- періодичності – визначення справедливої вартості біологічних активів для цілей їх відображення в бухгалтерському обліку необхідно проводити на кожную звітну дату.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» затверджено наказом Мінфіну України від 18.11.2005 р. № 790 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 (МСБО 41) «Сільське господарство». Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_027

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА – ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО СУБ'ЄКТА

*Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Тимченко І. О., Скворцов С. О.
магістри, Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

У період ринкових перетворень вітчизняної економіки істотно змінилися вимоги, що пред'являються до бухгалтерського обліку, відбулася переорієнтація в ієрархічній структурі користувачів звітних даних і їх інформаційних потреб. Різноманіття цілей і завдань, висунутих новими власниками, зумовило велику кількість підходів до організації обліку, представленою обліковою політикою.

Вітчизняні підприємства стикаються з постійним тиском швидко мінливих обставин і вимог ринку, зростанням конкуренції, яка змушує їх по-новому підходити до питань фінансового управління та облікової політики, оскільки в сучасних умовах ці системи мають для них не менш важливе значення, ніж її виробничий потенціал.

Суб'єктам господарювання потрібно облікова політика, здатна забезпечити високу достовірність та інформативність звітних даних, баланс інтересів різних груп користувачів звітності, мінімізацію оподаткування та ряд інших завдань.

Наступна група завдань пов'язана з питаннями національної облікової політики та спрямуванням на застосування МСФЗ и МСБО. З огляду на це ключовими визнаються ідеї єдності облікових принципів і, як наслідок, порівнянності звітних даних. Інтерес представляють теоретичні основи і практична реалізація зазначених принципів.

Отже, облікова політика є дуже важливим інструментом ефективного управління господарюючим об'єктом, інструментом який поєднує державне регулювання та певну самостійність підприємства у питаннях ведення бухгалтерського обліку, формування та застосування якої ґрунтується на тому, що законодавством передбачається використання альтернативних варіантів обліку, а роль бухгалтера на підприємстві змінюється від простого реєстратора господарських операцій до активного учасника їх здійснення [1].

Сутність облікової політики трактується неоднозначно, особливо це стосується ролі облікової політики в інформаційній системі управління підприємством. Так Наговіцина А.В. зазначає, що облікова політика є багатофункціональним інструментом і є інструментом реалізації методу бухгалтерського обліку в окремій організації.

У МСБО 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки» зазначено, що облікова політика – конкретні принципи, основи, угоди, правила та практика, що застосовуються підприємством при складанні та поданні фінансової звітності [2]. Відповідно до п. 5 ст. 8 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно визначає облікову політику підприємства, під якою розуміється сукупність принципів,

методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [3].

Як зазначає Житний П.Є. цілком справедливо зазначає, що при розробці облікової політики необхідно керуватися не тільки специфічними, властивими бухгалтерському обліку принципами, але і загальними організаційно-управлінськими, що впливають на вибір істотних факторів і характеризує зв'язку внутрішніх господарських процесів із зовнішнім середовищем [4, с. 12].

Тому, на нашу думку, на етапі розробки облікової політики організації необхідно провести аналіз наслідків впливу на бухгалтерський облік наступних факторів:

- 1) сфери та видів діяльності;
- 2) організаційно-правової форми організації;
- 3) майбутньої структури управління підприємством;
- 4) масштабів передбачуваної діяльності організації;
- 5) структури і набору об'єктів обліку у складі передбачуваних пасивів і активів організації;
- 6) ступеня розвитку матеріальної бази та інформаційної системи;
- 7) рівня кваліфікації бухгалтерських кадрів, планованих до набору;
- 8) можливості внесення змін до чинної облікової політики організації при необхідності;
- 9) передбачуваної фінансової стратегії підприємства.

Процес розробки облікової політики з акцентом на проблему створення дієвої обліково-аналітичної системи управління підприємством, на наш погляд, повинен забезпечувати вирішення щонайменш таких завдань [5]:

- достовірного відображення інформації у фінансовій звітності, необхідне для всіх груп користувачів, як зовнішніх, так і внутрішніх;
- страхування підприємства від небезпек і загроз значної втрати коштів, зокрема пов'язаних із неповерненням дебіторської заборгованості або з неефективним вибором методів оцінки і обліку практично всіх фінансових інструментів, а також іншими аналогічними ситуаціями;
- накопичення достатніх коштів для підтримання достатнього технічного стану підприємства шляхом вибору оптимальних для різних груп об'єктів основних засобів методів нарахування амортизації;
- рівномірного відображення в обліку доходів і витрат, зокрема стосовно останніх шляхом створення забезпечень майбутніх витрат і платежів, не допускаючи водночас зайвого резервування коштів;
- оптимізацію оподаткування в тих випадках, де це можливо, зокрема тоді, коли методика ведення бухгалтерського обліку безпосередньо впливає на розмір прибутку для цілей оподаткування, наприклад, це стосується вибору доцільних для підприємства методів оцінки запасів;
- орієнтацію на досягнення ключових показників результативності за всіма основними напрямками діяльності, зокрема відносно фінансових показників, показників навколишнього середовища, ринку (відношень із замовниками і конкурентами), оптимізації внутрішніх бізнес-процесів і використання всіх видів ресурсів, включаючи людські тощо.

Отже, під час розробки облікової політики підприємств мають бути обов'язково враховані стратегічні цілі та завдання економічного розвитку і, зокрема, завдання підтримання економічної безпеки. Оптимізація вибору елементів облікової політики можлива лише шляхом проведення відповідних розрахунків, які враховують конкретні умови ведення господарської діяльності окремо взятого підприємства. При тому у ході розробки облікової політики доцільно застосовувати елементи фінансового планування з метою вибору тих підходів, які в найбільш повній мірі задовольняють систему управління на конкретному етапі життєвого циклу підприємства і сприяють підтриманню його стійкого економічного стану підприємства.

Список використаних джерел:

1. Кубік В. Д. Побудова ефективної моделі облікової політики підприємства – запорука ефективного управління і стратегічного розвитку Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7866.pdf>
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_020
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999г. No 996-XIV(зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Житний П. Є. Організаційно-методологічні аспекти облікової політики фінансово-промислових систем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / П.Є. Житний. –Київ, 2009.–35 с
5. Лоханова Н. О. Облікова політика як інструмент управління економічною безпекою компанії: Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2467/197.pdf>

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ ТА ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ

Гоменюк В. В., магістр, Національний університет «Львівська політехніка», Львів

У світі прийнято розділяти дві основні моделі розрахунку податку на прибуток: європейську (континентальну) та англо-американську (англосаксонську). Існує також естонська модель оподаткування прибутку юридичних осіб, однак вона є доволі новою і не поширеною. Європейська модель характеризується тим, що база оподаткування визначається за принципами бухгалтерського обліку, а фінансова звітність орієнтована на інтереси держави. Англо-американська модель надає можливість вибору між бухгалтерським і податковим обліком, а також враховує інтереси інвесторів [2]. В Україні існує європейська модель оподаткування, тому що англо-американська модель може спричинити появу податкових конфліктів і тиск з боку фіскальних органів. Європейська модель застосовується також у Німеччині, Франції, Швеції, Бельгії,

Іспанії, Швейцарії, Аргентині, Бразилії, Перу, Чилі. Друга модель розповсюджена в США, Великій Британії, Канаді, Австралії.

Протягом 2018-2019рр. активно обговорюється трансформація податку на прибуток у податок на виведений капітал, який набув широкого розповсюдження в Естонії. Очікується, що впровадження податку на виведений капітал (ПнВК) принесе ефективні зміни з фіскальної точки зору й з точки зору стимулювання інвестиційної діяльності.

Відповідно до законопроекту № 8557 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал» об'єктом оподаткування є не фінансовий результат, а певні операції, які поділяються на дві категорії. До першої належать операції по виведенню капіталу (виплата дивідендів), до другої – операції, еквівалентні виведенню капіталу (виплата відсотків, страхових платежів, фінансової допомоги, роялті і т.д.). Застосовуватимуться диференційовані ставки податку в розмірі 15% та 20% до другої, за винятком застосування ставки 5% при виплаті пов'язаній особі-нерезиденту [1]. У таблиці 1 наводиться порівняльна характеристика податків.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика податку на прибуток підприємств та податку на виведений капітал

Критерії порівняння	Податок на прибуток	Податок на виведений капітал
База оподаткування	Фінансовий прибуток компаній (відповідно до МСФЗ / національних стандартів обліку) з несуттєвими коригуваннями	Розподілений прибуток (дивіденди) та інші види виведеного з податкової системи капіталу, лише здійснені транзакції
Ставка податку	18% податок на прибуток	Становлять 5%, 15% і 20%
Оподаткування інвестицій	Оподаткування за ставкою 18%	Не оподатковуються
Оподаткування видатків, які не стосуються бізнесу	Неділові види видатків повинні фінансуватись з прибутку. Перевірки за фінансовою звітністю	Оподатковують податком на доходи фізичних осіб
Вплив від зміни обмінного курсу	Може суттєво впливати на базу оподаткування.	-

*Джерело: [4]

З метою оцінки ефективності запровадження податку на виведений капітал необхідно здійснити аналіз надходжень такого податку до державного бюджету та охарактеризувати реальне зростання ВВП.

За підрахунками аналітичного центру «Український інститут майбутнього» у перший рік недонадходження до Державного бюджету можуть скласти 22 млрд. грн. або 0,6% ВВП (рис.1). Але не вимагається пошук компенсаторів, оскільки в методиках індексації соціальних витрат вони вже закладені. Якщо доходи і витрати бюджету зростають щорічно на 150-200 млрд. грн., то, зменшивши темпи приросту видатків, можна оптимістично спрогнозувати бездефіцитний бюджет [5]. Однак через нестабільний стан бюджетних ресурсів важливо переконатися, що будь-які втрати доходів через

фіскальний вплив податку на виведений капітал (зниження ставки та зменшення переліку об'єктів оподаткування) будуть компенсовані за рахунок зниження видатків або збільшення інших податків.

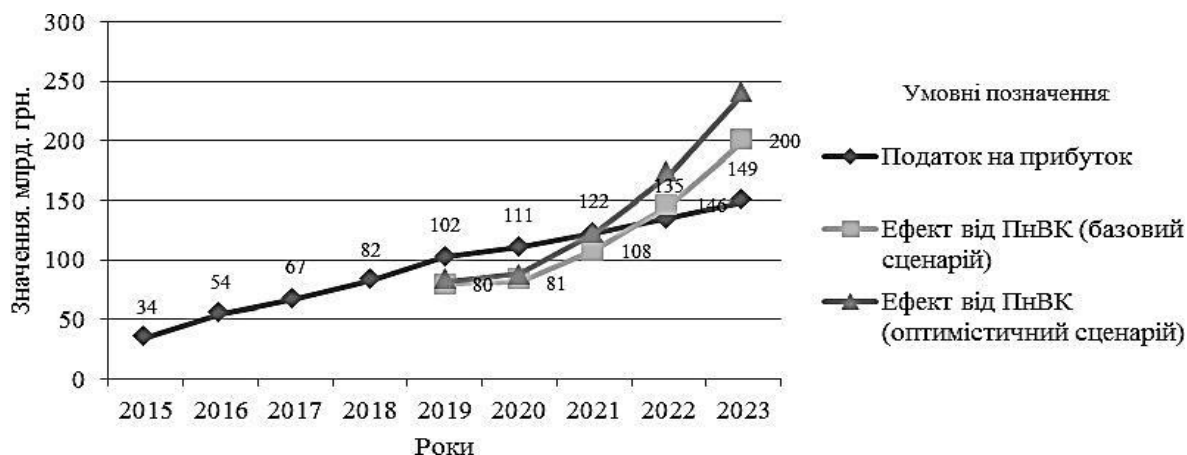

Рис.1 – Порівняння надходжень до Державного бюджету від податку на прибуток та податку на виведений капітал, млрд. грн.[5; 6]

Аналіз темпів зростання реального ВВП показує, що відбувається зростання показників без упровадження реформи максимально до 4,1%, коли за реформування можливе до 6% (рис.2).

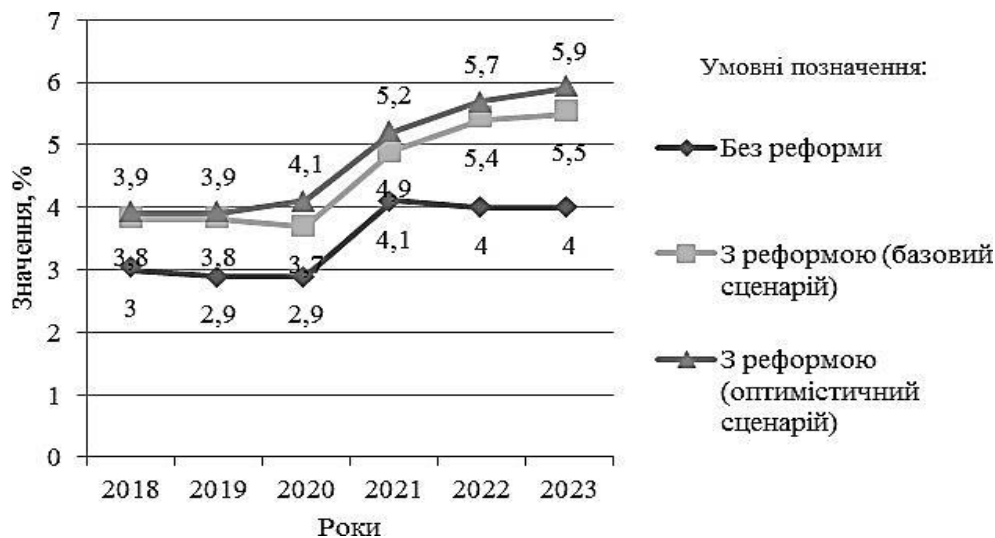

Рис. 2 – Темпи зростання реального ВВП України [5; 6]

Протягом перших років спостерігається незначне підвищення через фіскальний ефект податку на виведений капітал та монетарну політику Національного банку України для стримування інфляції. Прогнозується, що приріст реального ВВП становитиме 1,9-2% через 5 років.

Надходження від податку на виведений капітал у перспективі перекирватимуть обсяги надходжень податку на прибуток, про що свідчить довгострокова політика. Очікується, що із запровадженням цієї реформи, приплив лише внутрішніх інвестицій дорівнюватиме приблизно 20-25 млрд.

дол., що, очевидно, вплине на підвищення позицій України в рейтингу Doing Business, а також покращить інвестиційний клімат. На практиці компанії, які чесно сплачують податки до бюджету, можуть поліпшити свої інвестиційні можливості, якщо вони не мають суттєвих збитків, які переносяться на майбутні періоди. Також такий податок вигідний для новостворених підприємств.

Будь-яке проведення реформ має свої недоліки. Насамперед, компанії потребують пристосування до нової схеми оподаткування, а податкові органи до нових видів перевірок документації. Наявна можливість штучно перерозподіляти прибуток, здійснювати некоректний опис операцій, переводити кошти з одного підприємства в інше з метою їх вивільнення, що створить умови ухилення від сплати податку. А також процес є складний і тривалий, а, отже, може змінити адміністрування інших податків і зборів.

Отже, чинний податок на прибуток є стандартним і не приносить негативних економічних наслідків для держави. Визначення об'єкта оподаткування іноді спричиняє неправильність нарахування і сплати податку або його недонадходження в бюджет. Основним недоліком є фіскальне навантаження на суб'єкт господарювання. Також слід зазначити податкові перевірки, які часом нараховують невинуватиті податкові зобов'язання і зупиняють роботу підприємства. Із впровадженням податку на виведений капітал спроститься його адміністрування, зменшиться кількість податкових спорів, підвищиться реінвестування, зупиниться відтік капіталу з України, зведеться спілкування між платником податку і податковим органом до мінімуму, а в підсумку, стабілізується економічна ситуація в країні [3].

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал №8557 від 05.07.2018
2. Дзівінська Ю. О. Сучасний стан та перспективи оподаткування прибутку підприємств в Україні / Ю. О. Дзівінська, Б. П. Ярема // Молодий вчений. – 2017. – №3. – С. 645-649. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_3_152
3. Долженков О. Запровадження податку на виведений капітал в Україні [Електронний ресурс] / О. Долженков// *Evropsky politicky a pravni diskurz*. – 2018. – Vol. 5, Iss. 4. – С. 238-242. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_4_35
4. Савченко А. М. Порівняльний аналіз податку на прибуток та податку на виведений капітал: сучасні реалії та перспективи [Електронний ресурс] / А. М. Савченко, І. А. Гудим // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2018. – № 11. – С. 66-69.
5. Оцінка економічного ефекту від податку на виведений капітал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uifuture.org/post/ukrainskij-institut-majbutnogo>.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ В СТРУКТУРІ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Гончаренко А. С., аспірант, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Результат і ефективність діяльності підприємства залежать від того, наскільки раціонально використовується капітал. Дотримуючи певні пропорції власного і позикового капіталу, можна забезпечити необхідний рівень фінансової незалежності, рентабельності, а також максимізувати ринкову вартість підприємства.

Можна відзначити три підходи до трактування поняття "капітал". У класичній політекономії воно поєднувало два аспекти: власність як контроль над чинниками виробництва та право на отримання майбутнього доходу. У марксистській політекономії капітал розглядається як відносини власності й контролю над засобами виробництва з класових позицій. Неокласична теорія пов'язує поняття "капітал" із здатністю приносити дохід.

Узагальненим підходом до визначення поняття капіталу може бути наступний. Капітал – це економічна категорія для позначення адекватної певному станові суспільства системи відносин між економічними агентами з приводу виробництва, розповсюдження та використання будь-яких ресурсів (матеріальних, фінансових, інформаційних, соціальних), залучених до системи соціально орієнтованої економіки змішаного типу, сформованих і розвинутих у результаті інвестування, використовуваних в економічній діяльності в процесі відтворення благ і послуг, сприяючих отриманню доходів, зростанню ефективності праці, якості життя, задоволенню інтересів свого власника, відтворенню гармонії людини та природи, а також доданої вартості.

Сучасний етап розвитку економіки вимагає досліджувати капітал підприємства, враховуючи всі його складові.

Узагальнюючі існуючі в зарубіжній та вітчизняній науці положення, маємо, що структура капіталу є співвідношенням речової, фінансової та інтелектуальної його складових, сформованим незалежно від типу власності та способу використання у виробничому процесі, що дозволяє підприємству досягати визначених цілей: підвищення вартості, збільшення показників ефективності його діяльності, зростання рівня прибутковості тощо.

За результатами проведених досліджень було побудовано структуру сукупного капіталу підприємства (рис. 1).

Висока роль структури капіталу в економічному розвитку підприємств та забезпеченні інтересів держави, власників та персоналу, визначає її як головний об'єкт управління підприємством. Вона визначає багато аспектів фінансової, виробничої, операційної та інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва й здійснює безпосередній вплив на кінцеві результати їх діяльності. При цьому слід зазначити, що саме інтелектуальна форма капіталу в сучасних умовах є основним фактором, розвиток і використання якого можна здійснювати постійно та нескінченно, при цьому не вичерпуючи ресурси, а навпаки поповнюючи їх. Це

стає можливим, тому що основним ресурсом інтелектуальної форми капіталу є людина. Для українських підприємств актуальним є дослідження ролі й впливу інтелектуального капіталу на ефективність їх господарської діяльності, що потребує детального розгляду його сутності та структури.

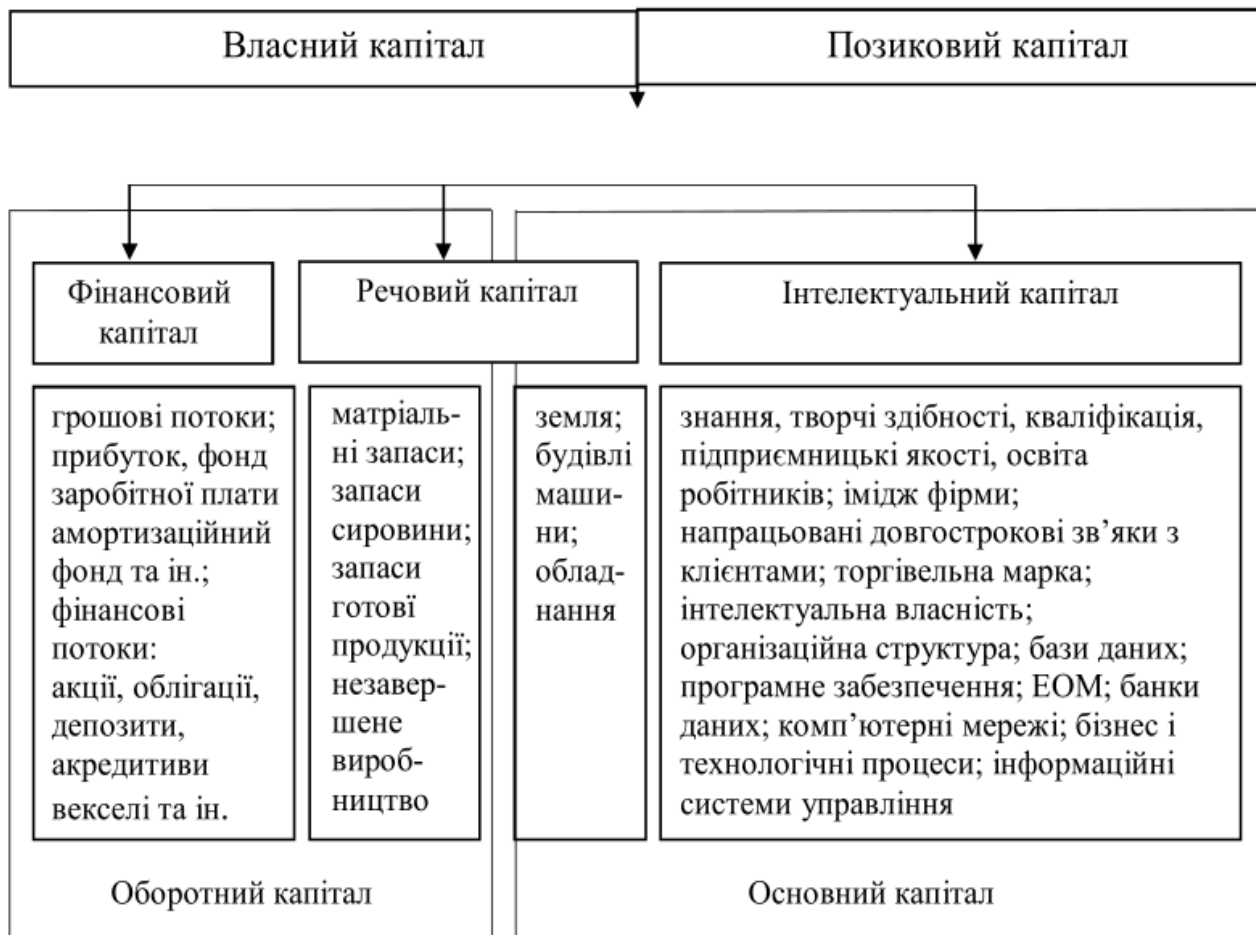

Рис. 1. Структура капіталу підприємства

Висока роль структури капіталу в економічному розвитку підприємств та забезпеченні інтересів держави, власників та персоналу, визначає її як головний об'єкт управління підприємством. Вона визначає багато аспектів фінансової, виробничої, операційної та інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва й здійснює безпосередній вплив на кінцеві результати їх діяльності. При цьому слід зазначити, що саме інтелектуальна форма капіталу в сучасних умовах є основним фактором, розвиток і використання якого можна здійснювати постійно та нескінченно, при цьому не вичерпуючи ресурси, а навпаки поповнюючи їх. Це стає можливим, тому що основним ресурсом інтелектуальної форми капіталу є людина. Для українських підприємств актуальним є дослідження ролі й впливу інтелектуального капіталу на ефективність їх господарської діяльності, що потребує детального розгляду його сутності та структури.

М. Армстронг в упорядкуванні капіталів ставив на вищий рівень ієрархії саме інтелектуальний капітал [1]. Він є провідним капіталом і складає підґрунтя будь-якого підприємства на сучасному етапі розвитку. Саме цей капітал задає темп та характер продуктивних і процесних інновацій, реалізація яких створює конкурентні переваги підприємства на ринку. Адже сьогодні не стільки матеріальні запаси формують капітал підприємства, не основні фонди, а інформація та знання.

Системне дослідження інтелектуального капіталу сьогодні набуває все більшої актуальності для реформування української економіки й розробки соціально-економічної політики стимулювання економічного зростання і разом із тим характеризується відносною новизною, що в сукупності обумовлює необхідність поглиблення теоретичного та методичного опрацювання проблеми. Віддаючи належне досягненням, які мають місце в дослідженні інтелектуального капіталу, слід зауважити, що для їх розвитку та впровадження у практику управління вітчизняних підприємств необхідно систематизувати й узагальнити підходи різних авторів, уточнити зміст, призначення, функції, визначити сферу та умови використання цієї категорії і суспільного явища.

Список використаних джерел:

1. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами / М. Армстронг ; пер. с англ. под ред. С. К. Мордвинова. – СПб. : Питер, 2004. – 832 с.
2. Бланк И. А. Управление активами и капиталом предприятия / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр ; Эльга, 2003 – 448 с.
3. Журавльова І. В. Теоретико-методологічні основи управління формуванням структури капіталу підприємства з урахуванням інтелектуальної складової : монографія / І. В. Журавльова, І. Л. Латишева ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента Журавльової І. В. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. – 408 с. (Укр. мов.)

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Долина І. В., канд. екон. наук, професор; Ілляшенко С. М., доктор екон.наук, професор; Маслак М. В., канд.екон.наук, доцент; Глізнуца М. Ю., канд.екон. наук, доцент; Івченко М. О., студентка, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Туризм є важливим джерелом податкового доходу для держав усього світу. Оподаткування туризму має істотний вплив на загальний добробут країни, тому він здається порятунком для урядів, які зіштовхуються з бюджетними обмеженнями і дефіцитом. Міжнародний туризм виступає як головне джерело надходжень іноземної валюти. Дохід, отриманий від оподаткування туризму, може використовуватися на забезпечення суспільних благ, таких як поліпшення умов комунального обслуговування. З іншого боку, податки на туризм дуже істотні, тому підприємства туристичної галузі, міжнародні організації і

споживачі туристичних послуг наполягають на скороченні кількості податків у туризмі і зменшенні ставок оподаткування [3].

Умови і принципи ринкової економіки зумовлюють необхідність подальшого розвитку існуючої системи бухгалтерського обліку, аналізу та оподаткування господарської діяльності на рівні окремих туристичних підприємств і їх підрозділів, за допомогою управлінського обліку, формуючи необхідну інформацію для прийняття оперативних управлінських рішень. У зв'язку з цим, головна увага в проведеному дослідженні приділялася формуванню таких джерел інформації, які були б достатньо повними і ефективними для подальшого проведення аналізу при управлінні податками туристської організації та знаходження суттєвих проблем в цій сфері [1].

Туристичні структури, будучи підсистемами комерційних секторів національних економік, приймають на себе частину навантаження в системі суспільного розподілу праці і задоволення суспільних потреб у благах і послугах. З точки зору окупності капіталовкладень туристична індустрія входить в число безперечних економічних форвардів, що дають досить значну величину доданої вартості.

Як і будь-яка інша сфера господарської діяльності, індустрія туризму є досить складною і суперечливою системою [1, 2, 5]. Крім того, туристична галузь – більш рухлива система, ніж інші галузі, бо послуги туризму можна виготовити заздалегідь, або зберігати про запас, а рішення споживача відмовитися від придбання цього блага може прийти несподівано під впливом будь-яких непередбачених обставин. І, тим не менш, країна, що має розвинену туристичну інфраструктуру і ставить розвиток туризму в якості національно значущого пріоритету, прагне виробити і послідовно проводити цілісну політику в цій сфері, створювати достатній запас міцності, щоб протистояти неприємним тенденціям і несподіваних поворотів світової кон'юнктури [2, 5].

Проаналізуємо аргументи щодо недоліків В системі оподаткування туристичної сфери є ряд недоліків [3].

По-перше, податки, накладені безпосередньо на туристичний сектор, іноді важко обґрунтувати. Розмір стягнутого податку може бути невеликим, але податок може мати істотний негативний вплив на сектор туризму, з наслідками для всієї економіки. Це трапляється особливо з податками, які накладені безпосередньо на туристів, такими як плата за візи. Високі ставки обов'язкових податків можуть бути перешкодою до відвідування країни. Для країн, де туризм складає головну частину економіки, це може негативно вплинути на рівень зайнятості населення і платіжний баланс та привести до повного скорочення рівня економічної діяльності.

По-друге, втрата доходу. Фінансові ефекти від розвитку туризму будуть відрізнятися у різних країнах, це має три головні причини. Перша, ефекти залежать від політики уряду. Якщо уряд хоче збільшити податкові надходження, то податкові ставки будуть високими. З іншого боку, якщо уряд хоче розвинути туристичний сектор, податкові ставки можуть бути низькими. Також деякі уряди використовують субсидії для аеропортів та інфраструктури автостоянок, створюють інвестиційні стимули для підприємств. Друга, фінансові ефекти

також залежать від того наскільки є важливий туризм для економіки. Очевидно, чим вище внесок туризму в економіку, тим вище будуть податкові надходження від туризму. Третя, число і типи ін'єкцій в інші сектори економіки і витoki економіки, що викликає сектор туризму, також важливі. Як правило, ін'єкції мають тенденцію збільшувати урядовий дохід, а витoki приводять до скорочення доходу.

Ефективна виробничо-господарська і фінансова діяльність туристичних структур багато в чому визначається правильною організацією і оптимальною методикою бухгалтерського обліку. Кожна організація, індивідуальний підприємець повинні виконувати перед державою свої обов'язки по сплаті податків. Тому особливого значення набуває рівень компетентності в питаннях оподаткування. У зв'язку з цим необхідно вивчення правильної постановки бухгалтерського і податкового обліку в туристичних організаціях. Застосування в практичній діяльності ряду нормативних положень викликає багато питань, особливо в податковому обліку [1, 2].

Як вірно відмічає Г.Л.Угарова [1], досить часто у невеликих туристичних фірмах один фахівець виконує безліч функцій: веде бухгалтерський облік і складає звітність, розраховує податки і займається плануванням майбутньої господарської діяльності. Згідно діючого в нашій країні законодавства в сфері туристичного бізнесу, однією з форм фінансового забезпечення туристичного оператора є договір страхування цивільної відповідальності за невиконання або неналежне виконання туристичних оператором зобов'язань за договором про реалізацію туристського продукту (договір страхування цивільної відповідальності туроператора). При цьому з тексту існуючих законів не випливає, що такий договір є обов'язковим.

Протягом ряду років обговорюється законопроект про зближення бухгалтерського і податкового обліку. Підписання цього законопроекту запровадить ряд поправок, які дозволять спростити роботу фахівців, впорядкувати зусилля фахівців, оптимізувати діяльність підприємств туристичного бізнесу та готельно-ресторанної сфери.

Таким чином, розробка рекомендацій щодо організації обліку та оподаткування витрат, щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами, а також коригування схем управління на основі отриманих даних, спрямованих на оптимізацію витрат, є однією з умов виходу туристичних підприємств на рівень світових туристських організацій.

Список використаних джерел:

1. Угарова, Г. Л. Проблемы учета и налогообложения в сфере туризма. Режим доступа: <https://dspace.susu.ru/xmlui/bitstream/handle/0001.74/4154/41.pdf?sequence=1>
2. Журавлев, В. В. Возможные направления роста и развития предприятий сферы туризма и гостиничного хозяйства // Известия ВУЗов. – 2012. – № 4. – С. 48–52.
3. Діденко А. В. Система оподаткування туристичного бізнесу в Україні // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – №1 (3).
4. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 121-127.

5. Кравчук А. В., Перерва П. Г. Ефективність як економічна категорія // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.
6. Перерва П. Г., Марчук Л. С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
7. Перерва П. Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові // НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків: НТУ „ХПІ”. – 2018. – № 37(1313). – С. 27-32 .
8. Перерва П. Г., Нагі С., Кобелева Т. О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
9. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політика на підприємствах туристичної індустрії / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.
10. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс программа промислового підприємства [учебник].– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
11. Перерва П. Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.
12. Кобелева Т. О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.
13. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobielieva T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. – 689 p.
14. Pererva P.G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
15. Кобелева Т. О., Перерва П.Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки).– Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 70-74.
16. Кобелева Т. О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ

Дубницький В. І., д-р екон. наук, Науменко Н. Ю., канд. техн. наук, Овчаренко О. В., здобувач ДВНЗ “Український державний хіміко-технологічний університет”, м. Дніпро

Методологія трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні, свідчить про наявність динамічних процесів у всіх сферах вітчизняної економіки, і, в першу чергу, у регіональних господарських комплексах. Процеси реформування як національної, так і регіональної економіки відбуваються протягом тривалого часу, проте, формування нової системи економічних відносин, що базується на ринкових засадах, ще не закінчено. Більш того, трансформаційні процеси призвели до суттєвих структурних перекосів як у більшості галузей національного і регіонального господарства, так і в більшості

інфраструктурних комплексів регіонів, що призвело до різкого зниження їх ефективності.

Але, не дивлячись на значну кількість наукових публікацій з проблем реструктуризації господарських систем регіонів, вкрай необхідне встановлення основних напрямків розвитку регіональних соціально-економічних систем з метою їх інноваційного оновлення та розбудови на якісно новому рівні господарських формувань як традиційних, так новітніх за напрямками та функціональною приналежністю регіональної економіки.

Узагальнення підходів сприяло формулюванню базового визначення: економічна безпека – це такий стан економічної системи, при якому забезпечується її захист від впливу негативних чинників, знижуючи ймовірність нанесення їй шкоди. Дане визначення верифіковане за допомогою формулювання аксіом і доказу лем.

Стосовно конкретних об'єктів зміст економічної безпеки необхідно розширювати і уточнювати, враховуючи відповідну специфіку рівня економіки і управління. Крім того, визначення економічної безпеки для цілей управління повинно бути динамічним і адекватно трансформуватися зі зміною економічних і соціальних умов територіальної організації суспільства, залишаючись при цьому в межах базового визначення.

В сучасних наукових дослідженнях розвитку соціально-економічних систем регіонів все більше уваги приділяється пошуку нових концепцій, які здатні запропонувати методологічний інструментарій для забезпечення економічного росту та задоволення інтересів соціуму територіальних утворень України. Системна криза охопила всі рівні управління й елементи (компоненти) соціально-економічних систем, періодично переходячи з активних фаз в пасивні, впливають на стан і можливість розвитку регіонів країни.

Конфлікт інтересів проявляється всередині регіонів, між регіонами, знижуючи потенціал стійкості, рівень стабільності та безпеки соціально-економічних систем територіальних утворень України. Аналіз регіональної економічної динаміки показав, що теоретично обґрунтовані висновки економічної науки не завжди адекватні вітчизняній специфіці розвитку економічних відносин і мають суттєві обмеження щодо практичного застосування в українських умовах.

Назріла необхідність пошуку нових моделей, що базуються на балансі інтересів суб'єктів різних рівнів управління країною і передбачають на цій основі створення умов для розвитку регіональних соціально-економічних і функціонально-економічних систем.

Зміна зовнішніх умов господарювання одночасно розширює як можливість розвитку регіонів і їх територій, так і спектр негативних впливів, які запобігають такому розвитку. Потенціальні вигоди та загрози для регіонів залежать від здатності соціально-економічних систем протидіяти негативним впливам, відвертати нанесення їм збитків, що потребує проведення на регулярній основі моніторингу факторів і трансформації негативних впливів.

Науковим внеском в розв'язок проблеми соціально-економічного розвитку регіону – через виявлення причинно-наслідкових зв'язків між негативними

факторами, рівнем економічної безпеки і станом соціально-економічної системи регіону — може стати розвиток теорії економічної безпеки регіону (ЕБР) і включення її методичного інструментарію в механізм управління регіонами України.

Безпека системи — це захищеність життєво важливих інтересів і потреб системи від широкого спектра зовнішніх і внутрішніх загроз, різних за своєю природою (політичних, військових, економічних, інформаційних, екологічних та ін.). Під життєво важливими потребами розуміють сукупність потреб, задоволення яких надійно забезпечить існування і можливості прогресивного розвитку соціального організму, наприклад, громадян, підприємств, регіонів, країн.

Безпека держави визначається наявністю ефективного механізму управління і координації діяльності соціально-економічних інститутів, а також дієвих механізмів їх захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Безпека суспільства передбачає наявність суспільних інститутів, норм, розвинених форм суспільної свідомості, що дозволяють реалізувати права і свободи всіх груп населення.

Безпека особистості полягає у формуванні комплексу правових і моральних норм громадських інститутів і організацій, які дозволили б їй розвивати і реалізовувати соціально значущі здібності і потреби, не відчуваючи протидії держави і суспільства.

Таким чином, у загальному розумінні безпека — це низький рівень загроз, які можуть перешкоджати стійкому функціонуванню певного суб'єкта.

З точки зору системного підходу, безпеку можна визначити як властивість системи, що забезпечує її стійке і стабільне функціонування і розвиток в умовах виникнення різних видів загроз зовнішнього і внутрішнього роду. Тобто це така властивість системи, що дозволяє звести до мінімуму, а в кращому випадку і повністю позбутися негативного впливу дестабілізуючих факторів різної природи.

З кібернетичної точки зору безпека трактується наступним чином: це кількісна та якісна характеристика властивостей системи щодо її здатності до самовиживання і розвитку в умовах виникнення зовнішньої і внутрішньої загрози, тобто дестабілізуючої дії непередбачуваних і важко прогнозованих зовнішніх і внутрішніх факторів. Таким чином, для визначення рівня безпеки потрібна оцінка стану системи і якісних властивостей (таких, як стійкість, надійність, перешкодозахищеність, керованість, самоорганізація, живучість, досяжність, здійсненність і т.д.). Наявність або відсутність тих чи інших якісних властивостей системи свідчить про принципову можливість її дії. Наприклад, якщо система задовольняє певним оптимізаційним критеріям, але не є стійкою, то така система не є працездатною.

Стійкість відбиває здатність системи ефективно протидіяти внутрішнім і зовнішнім навантаженням, здатність адекватно і швидко змінювати свою внутрішню структуру згідно мінливих умов. Чим стійкіше система до негативних агресивних дій, тим більше життєздатною вона є.

Використання комплексу ідей, пов'язаних з поняттям стійкості, має на увазі вивчення системи з позиції можливої її рівноваги, тобто змінюється вона, будучи підданим будь-яким перетворенням (в даному випадку — загрозам і дестабілізуючим впливам). Якщо відомі стан і можливі збурення, то аналізується, чи здатна система після зсуву повернутися в свою вихідну область. І якщо система неперервна, то розглядається, чи є вона стійкою проти всіх збурень всередині певної області значень. Стійкість визначає сталість системи, в умовах стохастичного впливу зовнішніх факторів (збурень або загроз). Стабільність в цьому випадку передбачає не стільки інертність і нечутливість системи до зовнішніх загроз, скільки гнучке її реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх умов функціонування системи, з метою забезпечення стабільності її соціально-економічного становища.

Список літератури:

1. Dubnysky V., Naumenko N., Ovcharenko O., Nesterenko I. Feature of ensuring in formation security of regions: aspects of modeling and risk assessment // Management of innovative development the economic entities: collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi, I. Brithenkoin. 2 Vol. Higher School of Social and Economic. Przeworsk: Wydawnictwo i Drukarnia NOVA SANDEC, 2018. Vol.2. pp.10-33.
2. Третяк В. В., Гордієнко Т. М. Економічна безпека: сутність та умови формування // Економіка та держава, 2010. — № 1. — С. 6-8.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Завадських Г. М., канд. екон. наук, доцент Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

Місце і роль малого бізнесу в національній економіці проявляється у властивих йому функціях. Розвиток ринкових стосунків у будь-якому секторі економіки створює певні соціально-економічні передумови для формування і розвитку конкурентної діяльності господарюючих суб'єктів малого підприємництва України. Для того, щоб підприємства ставали конкурентоспроможними, вони повинні розвивати і нарощувати конкурентоспроможний потенціал, що дозволяє швидко адаптуватися до ринкових умов.

Проблеми функціонування суб'єктів малого бізнесу, систем їхнього обліку й звітності досліджуються такими вченими, як: Л. Бабиць, М. Бондар, А. Василенко, В. Кравченко, М. Крупка, В. Литвиненко, О. Лобанов, В. Люткевич, В. Крячко, Н. Малюга, В. Сопко, В. Шелудько та ін.

Водночас нові процеси у становленні ринкової економіки в Україні, розвиток конкуренції, зміни в законодавстві постійно створюють для малих підприємств нові перешкоди в їхній діяльності. Тому потрібне є обґрунтування напрямів і передумов формування сприятливих соціально-економічних та

організаційних умов для забезпечення кількісно-якісного зростання малого бізнесу в державі.

В умовах вільної ринкової економіки конкуренція є відображенням відносин змагання між господарськими елементами, коли їхня самостійна діяльність ефективно обмежує можливості кожного з них вплинути на загальні умови обігу товарів на даному ринку, а також стимулює виробництво тих товарів, яких потребує споживач. Діяльність учасників ринкових відносин набуває динамічного характеру, вона пов'язана з економічною відповідальністю та ризиком підприємця, що перетворює його в своєрідний соціальний двигун економічного розвитку. Мале підприємництво допомагає утвердженню конкурентних відносин, бо воно є антимонопольним за своєю природою, що проявляється в різноманітних аспектах його функціонування [2].

Переважає більшість українських компаній в секторі підприємництва – це малі та середні підприємства (МСП), подібно до більшості країн по всьому світі. 96% українських підприємств у секторі бізнесу – це мікро-підприємства, тобто підприємства, що наймають менше десяти робітників [1]. На додаток, 83% підприємств бізнес сектору – це індивідуальні підприємства (ФОПи). 89% усіх підприємств працюють у секторі послуг, і на них припадає майже 45% зайнятості, а також вони генерують 56% доданої вартості. Майже половина доданої вартості послуг бізнесу створена у секторі оптової та роздрібної торгівлі.

Ураховуючи всю сукупність сприятливих факторів і передумов розвитку малого бізнесу в Україні, на сучасному етапі існує багато проблем і перепон в їх становленні.

Основними перешкодами у розвитку суб'єктів малого бізнесу є: – організаційно-правові перешкоди пов'язані з недосконалістю податкового, підприємницького та бухгалтерського законодавства;

– високі ставки податків, у т. ч. єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва;

– неприйнятні умови щодо застосування спрощеної системи обліку, оподаткування і звітності для окремих груп платників єдиного податку, зокрема це стосується 2 та 3 груп – єдиноподатників;

– недосконалість форм фінансової звітності, яка складається згідно нормами ПСБО 25 до норм чинного НПСБО 1, що унеможливує проведення порівняння показників фінансово-майнового стану та фінансово-результативної діяльності різних підприємств;

– недосконалість державної політики щодо сприяння розвитку малого бізнесу в Україні.

Вирішення зазначених проблем розвитку малого бізнесу в Україні повинно стати одним із ключових напрямків державної політики, адже саме мале підприємництво сприятиме значному підвищенню ефективності реалізації вітчизняного економічного потенціалу, оптимізації участі України в міжнародному поділі праці, посилення конкурентоспроможності національної економіки [3]. Таким чином, визначивши основні проблеми, які стримують розвиток суб'єктів малого підприємництва в Україні, вважаємо за потрібне

розробити й реалізувати Комплексну програму дій стосовно створення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу в Україні.

Потенціал малих підприємств в Україні значний, тому у нас немає жодних сумнів щодо України у перспективах їх розвитку. Однак для реалізації цих перспектив дуже важливо, щоб ресурси, ризик та ініціатива були тісніше пов'язані між собою. Такого поєднання можна досягти, перш за все, надавши максимальні можливості підприємцям вільно розвивати малий бізнес та, відповідно, отримувати адекватну винагороду за свої зусилля.

Список використаних джерел:

1. Зосименко Т. І. Роль малого підприємництва у соціально-економічному розвитку країни [Електронний ресурс] / Т. І. Зосименко. – Дніпропетровськ: Електронне наукове фахове видання “Ефективна економіка”. – 2013 р. – №10.
2. Обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності : Монографія / за ред. І. Ф. Баланюка, Н. І. Пилипів, В. М. Якубів. – Івано-Франківськ : Видавництво: Друкарня Фоліант, 2014. – 292 с.
3. Табінський В.А. Деякі аспекти розвитку малого підприємництва в Україні / В.А.Табінський, А.П.Сімон, А.В.Стасюк // Економіка і суспільство. – 2016. – №2. – С.36-39

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Захарова Н. Ю., канд. екон. наук, доцент, Гришко Р. С., студентка, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

У сучасних умовах господарювання підвищеної актуальності набувають питання забезпечення фінансової безпеки підприємств. Це пов'язано з нестабільними умовами здійснення господарської діяльності і, як наслідок, підвищеним рівнем фінансового ризику. Тому важливою передумовою успішного розвитку будь-якого підприємства є своєчасне визначення зовнішніх та внутрішніх загроз та нейтралізація, уникнення або зниження інтенсивності їх дії на фінансово-господарську діяльність підприємства. Це можливо лише на основі здійснення достовірної, своєчасної і всебічної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

У науковій літературі існує багато підходів як до визначення поняття фінансової безпеки підприємства, так і до оцінювання її рівня. Науковцями пропонуються методи індикаторної оцінки, інтегральні методи та інші.

До методів індикаторної оцінки фінансової безпеки підприємства можна віднести:

- порівняльний метод оцінки фінансової безпеки підприємства полягає в тому, що рівень фінансової безпеки визначається на основі порівняння показників з нормативними значеннями, результатами підприємств-

конкурентів, середньогалузевими значеннями тощо (О. Ю. Амосов, І. О. Бланк, Г. О. Портнова) [1, 2, 7];

- метод оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм мінімізації сукупного збитку, який наноситься безпеці, ґрунтується на встановленні граничного рівня фінансової безпеки підприємства (К. С. Горячева, О. Ю. Литовченко) [3, 8];

- метод оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм достатності обігових коштів для здійснення господарської діяльності, що здійснюється на основі порівняння розміру запасів та витрат із джерелами їх фінансування. (С.М. Ілляшенко) [6];

- метод оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм його вартості полягає в оцінці можливостей нарощувати капіталізацію підприємства та збільшувати його ринкову вартість (І. В. Журавльова) [5].

Методи інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства включають:

- ресурсно-функціональний метод оцінки фінансової безпеки підприємства полягає в тому, що визначення її рівня відбувається на основі оцінки ступеня використання фінансових ресурсів підприємства за кожним функціональним складником, після чого на основі розрахованих у ході такого аналізу показників шляхом експертної оцінки визначається інтегральний показник (О. Ю. Амосов, К.С. Горячева, І.В. Журавльова, О.Ю. Литовченко) [1, 3, 5, 8];

- програмно-цільовий метод оцінки фінансової безпеки підприємства ґрунтується на інтегруванні сукупності показників, що її визначають. При цьому використовується кілька рівнів інтеграції показників і такі методи їх аналізу, як кластерний та багатовимірний аналіз. (О. Ю. Амосов, І. В. Журавльова) [1, 5];

- скоринговий метод оцінки (метод балів або ранговий метод) фінансової безпеки підприємства за показниками фінансового стану з використанням кластерного і багатовимірного аналізу. (І. В. Журавльова, О. Ю. Литовченко, Г. О. Портнова, В. М. Антоненко) [7, 8].

Окремо можна виділити підхід до оцінки фінансової безпеки підприємства на основі дослідження його грошових потоків, а саме чистого грошового потоку за операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю (В. А. Гросул, О. В. Антонова) [4].

Досить поширеним є підхід до оцінки фінансової безпеки підприємства на основі визначення вірогідності банкрутства. При цьому пропонуються до використання як вітчизняні, так і західні моделі, а саме: модель Альтмана, модель Ліса, методи Депаляна, Таффлера, Спрингейта, О. Терещенка, Г. Савицької тощо.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що забезпечення фінансової безпеки підприємства залежить від обґрунтованого використання методичних підходів до оцінки її рівня в залежності від цілей, факторів ризику, пріоритетів розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства. Результати оцінки фінансової безпеки підприємства є основою прийняття управлінських рішень стосовно різних об'єктів фінансового менеджменту, формування фінансової стратегії та поточних планів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Амосов О. Ю. Формування системи оцінки фінансової безпеки підприємства / О. Ю. Амосов // Экономика предприятия.- 2012.- № 1. -С. 8–13.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – Київ : Ника-Центр, Эльга, 2006. – 776 с.
3. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К.С. Горячева // Економіст. – 2007. – № 8. – С. 65–67.
4. Гросул В. А., Антонова О. В. Оцінка фінансової безпеки підприємств роздрібної торгівлі : монографія / В. А. Гросул, О. В. Антонова. – Х.: ХДУХТ, 2015. – 249 с.
5. Журавльова І. В., Лелюк С. В. Морфологічний аналіз фінансової безпеки суб'єкта підприємництва/ І. В. Журавльова, С. В. Лелюк // Вісник НТУ «ХПІ». – 2013. – № 49(1022). – С. 51–60.
6. Ілляшенко С. Н. Складові економічної безпеки підприємства та підходи до їх оцінки/ С.Н. Ілляшенко// Актуальні проблеми економіки. – 2013.-№ 3 (21). – С. 12-19
7. Портнова Г. О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 345–355.
8. Фінансова безпека підприємства : [навчальний посібник] / Т. Б. Кузенко, Л. С. Мартюшева, О. В. Грачов, О. Ю. Литовченко. – Харків : ХНЕУ, 2010. – 304 с.

КОНТРОЛІНГ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Канцір І. А., канд. економ. наук, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Львівська політехніка»,
Магальницька Л. В., магістр, Інститут інноваційної освіти Київського
Національного університету архітектури та будівництва*

Трансформація ринкового середовища висуває вимогу пошуку нової моделі управління фінансово-обліковою діяльністю суб'єктів господарювання за засадах гармонізації та стандартизації. Одним із ефективних варіантів вирішення зазначеного питання виступає застосування контролінгу, як інструмента менеджменту, який використовуватиметься для: координації управлінської діяльності; інформаційної підтримки та консалтингу; впровадження систем бюджетування, аудиту й моніторингу діяльності усіх функціональних підрозділів суб'єкта господарювання.

Термін контролінг немає нормативного підґрунтя, досить часто його ототожнюють із аудитом, аутсорсингом та комплайнс.

Контролінг – це концепція менеджменту, спрямована на виявлення можливостей і ризиків, пов'язаних з отриманням та максимізацією прибутку у довгостроковій перспективі. Контролінг, який функціонує як підсистема менеджменту, повинен мати цільову орієнтацію формування критеріїв прийняття управлінських рішень.

Метою контролінгу виступає реалізація стратегічної та локальної мети підприємства, яка є похідною від мети самого підприємства. При цьому

основною метою підприємства залишається забезпечення стабільності та ефективності функціонування.

Необхідність впровадження контролінгу можна пояснити такими причинами [1, с. 232]:

- підвищення нестабільності зовнішнього середовища висуває додаткові вимоги до управління підприємствами;
- ускладнення процесу управління підприємством потребує механізму внутрішньої координації системи підприємства;
- інформаційний ажітаж при нестачі певної інформації вимагає побудови спеціальної системи інформаційного забезпечення управління;
- загальнокультурне прагнення до синтезу, інтеграції різних сфер знань і людської діяльності.

Будучи органічно вбудованим в систему ризик-менеджменту, контролінг повинен охоплювати такі сфери :

- стратегічне планування діяльності підприємства, реновація;
- оптимізація бізнес – процесів прийняття рішення та впливу на ризики;
- комплексна оцінка поточного стану та ефективності управління (портфельний, секторний (кластерний) підходи);
- вдосконалення системи управлінського обліку та звітності.

Для більшості українських підприємств прийняття сучасних економічних відносин означає, перш за все, оволодіння новими інструментами господарювання, одним з яких є контролінговий аудит. Практика свідчить, що власники компанії зазвичай не приймають участь в управлінні, а передають повноваження ведення бізнесу професійним менеджерам. При цьому важливим стає питання контролю за їх діяльністю і гарантії того, що рішення приймаються виключно на користь власників, а не топ-менеджерів або окремої групи інвесторів. Вирішити дане питання і надати необхідну інформацію може контролінговий аудит, який являє собою цілеспрямоване управлінське консультування, яке дозволяє виявити втрачені вигоди від невикористання або недостатнього використання системи контролінгу [2]. Методика контролінгового аудиту побудована на інтеграції аудиту, управлінського обліку та фінансового аналізу. Здійснюють контролінговий аудит внутрішні аудитори і/або спеціально створені відділи контролінгу, головними завданнями яких є попередження внутрішніх збоїв у діяльності компанії та підтримка її фінансової стійкості.

Проводити контролінговий аудит необхідно за трьома основними напрямками [3]:

- в межах поточного аналізу, за допомогою якого розраховується фінансова стійкість суб'єкта господарювання, визначаються фактори, які на неї впливають, даються прогнозні дані відносно фінансового стану та оцінюється безперервність діяльності;
- оцінка доцільності та ефективності угод і операцій, які здійснюються на підприємстві; розраховується обсяг матеріальних, фінансових та трудових ресурсів, необхідних для нормального функціонування суб'єкта господарювання;

- формування обґрунтованих пропозицій керівникам організації та її власникам щодо підвищення ефективності ведення бізнесу за рахунок вдосконалення організаційної та фінансової структури, більш якісного управління активами та капіталом.

Наведені напрямки тісно пов'язані між собою. Тільки оцінивши доцільність угод і операцій, які здійснюються на підприємстві, можна характеризувати фінансовий стан і безперервність діяльності організації. Синтез двох перших напрямків дозволить наводити аргументовані пропозиції власникам бізнесу щодо підвищення ефективності системи управління. З позиції вартісно-орієнтованого менеджменту система контролінгу підприємства має бути зосереджена, у першу чергу, на управлінні фінансовим ризиком втрати ринкової вартості підприємства. Процес управління фінансовими ризиками підприємства передбачає собою сукупність певних методів і принципів, згідно яких приймаються ефективні управлінські рішення на основі оцінювання фінансових ризиків суб'єкта господарювання з подальшим усуненням їх негативної дії.

В сучасних умовах домінують три основні підходи організації та підвищення ефективності контролінгу:

- 1) створення підрозділу контролінгу;
- 2) аутсорсинг (повне або часткове передання функцій контролінгу спеціалізованій компанії чи зовнішньому консультанту);
- 3) косорсинг (створення служби контролінгу у складі підприємства, проте з правом залучення незалежних фахівців, експертів та консультантів).

Створення та функціонування системи контролінгу дозволить максимізувати рівень доходів, оптимізувати процес використання ресурсів суб'єктом господарювання, удосконалити організацію робіт і змінити психологію персоналу (збільшуючи число учасників процесу управління).

Список використаних джерел:

1. Маркіна І. А., Таран-Лала О. М., Гунченко М. В. Контролінг для менеджерів: навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2013. 304 с.
2. Карминский А. М., Фалько С. Г., Жевага А. А. Контроллинг. М. : Финансы и статистика, 2006. 336 с.
3. Манн Р., Майер Э. Контроллинг для начинающих. Система управления прибылью. М. : Финансы и статистика, 2004. 301 с.

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА И АНАЛИЗА НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНДУСТРИИ

Карминска-Белоброва М. В., канд. экон.наук, доцент; Попов Н. А., канд. эконом.наук, доцент; Перерва П. Г., доктор экон.наук, профессор; Колотюк Е. И., ассистент; Приходько Е. Г., студентка Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт»,

Туристическая деятельность – это один из видов предпринимательской деятельности. В настоящее время туризм обрел массовый характер и стал высокодоходной отраслью мирового хозяйства. Следовательно, туристическая фирма должна вести учет затрат на данный туристический продукт. Некоторые из них связаны именно с производством товара, а некоторые – с его продажей. Как и любая другая экономическая отрасль, туризм предполагает оплату различных пошлин и налогов, регулируемых налоговым кодексом Украины.

Малый бизнес в современных украинских экономических реалиях должен стать локомотивом для любой отрасли экономики. Как отмечают в своих исследованиях Кузнецова О. Н. и Мишина М. Ю., именно субъекты малого предпринимательства способны быстро реагировать на рыночную конъюнктуру, обеспечивая потребительский спрос на товары, работы, услуги и одновременно решая проблему занятости трудоспособного населения [1]. Среди факторов повышения уровня мобильности и эффективности деятельности малых предприятий в сфере туристической индустрии немаловажную роль играет грамотно организованная учетно-аналитическая система. Учетно-аналитическая система фирмы в широком смысле, по мнению Поповой Л. В., Маслова Б. Г. и Масловой И. А. – это система, которая базируется на бухгалтерской информации, включающей оперативные данные, и использует для экономического анализа статистическую, техническую, социальную и другие виды информации [2]. В условиях конкурентной среды субъекты малого предпринимательства в сфере туризма могут реально влиять на финансово-экономические показатели своей коммерческой деятельности, используя возможности эффективного ведения бухгалтерского учета и анализа. Ведь современное законодательство предоставляет им множество различных преимуществ в данной сфере. К их числу можно отнести: наличие альтернатив по организации бухгалтерской службы, возможность применения льготных налоговых режимов и пр. Главное – подобрать максимально возможный набор оптимальных способов ведения учета, подкрепляя их систематическим анализом экономической информации. Практика осуществления туристического бизнеса [1] предлагает малым предприятиям придерживаться следующего алгоритма (рис. 1).

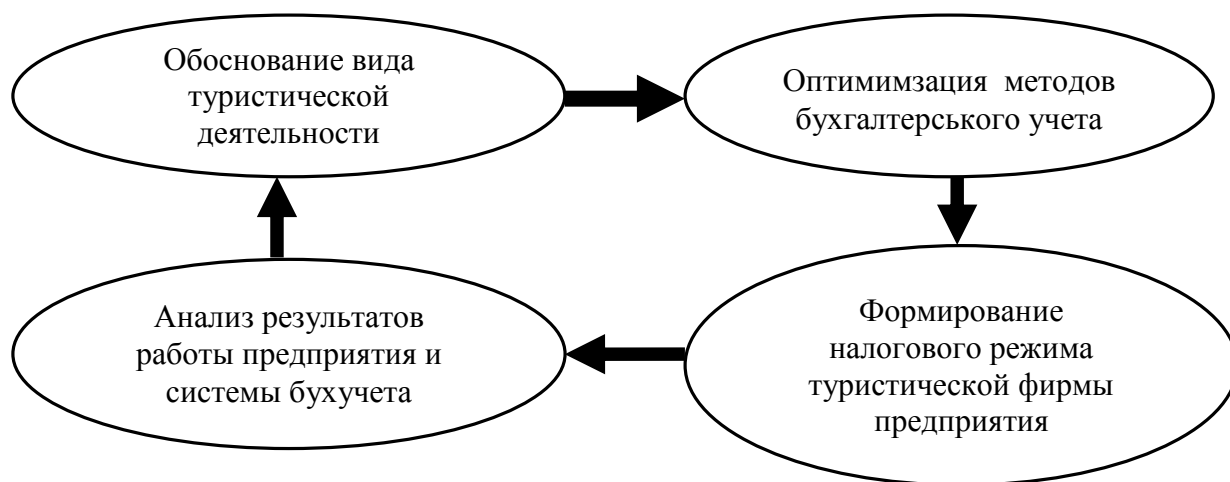

Рис. 1 – Порядок мониторингу системы бухгалтерского учета малого туристического предприятия

Стратегическим решением является выбор оптимального вида коммерческой деятельности. Это, в первую очередь, вопрос экономики и менеджмента фирмы (необходимо, изучив рыночную конъюнктуру, определить свободную нишу с максимально возможным уровнем рентабельности хозяйственной деятельности). Второй этап мониторинга связан с выбором того, кто будет вести бухгалтерский учет на малом предприятии. С учетом специфики малых размеров таких экономических субъектов, как правило, оптимальными вариантами организации бухгалтерской службы являются: аутсорсинг и ведение бухгалтерского учета лично руководителем. Третий этап мониторинга системы бухгалтерского учета для субъектов малого бизнеса в туристической индустрии фактически начинает реализовываться еще на первом этапе. Однако здесь в дальнейшем следует конкретизировать налоговый режим. В результате, внедрение мониторинга управленческого и бухгалтерского учета на малых предприятиях туристического бизнеса позволит им еще более быстро видоизменять финансово-хозяйственную деятельность, что связано с корректировкой первого этапа постановки оптимальной учетно-аналитической системы. Предлагаемая методика оценки принимаемых управленческих решений при управлении затратами туристского предприятия достаточно проста в расчетах и действенна. Применяя данную методику, можно проводить анализ предстоящей перспективы и текущего состояния деятельности.

Список использованной литературы:

1. Кузнецова О. Н., Мишина М. Ю. Бухгалтерский учет и анализ: перспективы для малого бизнеса // Вестник Брянского государственного университета. – 2015. – № 2. – С. 338-342.
2. Попова Л. В., Маслов Б. Г., Маслова И. А. Основные теоретические принципы построения учетно-аналитической системы // Финансовый менеджмент. 2003. № 5.
3. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. Комплаенс программа промышленного предприятия [учебник].– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
4. Кравчук А.В., Перерва П.Г. Ефективність як економічна категорія // Вісник НТУ

"ХП" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХП", 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.

5. Перерва П. Г., Марчук Л. С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХП", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.

6. Перерва П. Г., Нагі С., Кобелева Т. О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник НТУ "ХП" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХП", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.

7. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політики на підприємствах туристичної індустрії / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХП" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХП", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.

8. Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // Вісник НТУ "ХП" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХП", 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.

9. Кобелева Т.О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства // Вісник НТУ "ХП" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХП", 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.

10. Перерва П.Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові // НТУ "ХП" (економічні науки). – Х.: НТУ „ХП”. – 2018. – № 37(1313).- С. 27-32 .

11. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХП" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХП", 2018. – № 48 (1324). – С. 121-127.

12. Pererva P.G. Kobielieva T.O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХП" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХП", 2016. – № 48 (1220). – С. 41-44

13. Кобелева Т.О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві // Вісник НТУ "ХП" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХП", 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.

14. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobielieva T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. – 689 p.

15. Pererva P.G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

16. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства // Вісник НТУ «ХП» (економічні науки). – Харків : НТУ «ХП», 2016. – № 28 (1200). – С. 70-74.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Карпушенко М. Ю., канд. екон. наук, доцент, **Волковицький М.**, магістр,
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Сучасні реалії потребують суттєвих змін процедур бухгалтерського обліку, в тому числі вдосконалення процесу документообігу та запровадження системи електронних документів. Законодавством складання документів регламентовано Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову

звітність в Україні», [1] Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим Наказом Мінфіну від 24.05.1995 р. №88 із останніми змінами, затвердженими Наказом № 565 від 20.06.2018 р. [2].

Електронний документообіг регламентується Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» [3], Порядком роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання, затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5 [4].

Згідно із законом електронний документ- документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму. Візуальною формою подання електронного документа є відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері у формі, придатній для приймання його змісту людиною.

Правовий статус електронного документа та його копії встановлений ст. 8 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг». Юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму.

Слід визначити, що електронний документ вважається одержаним адресатом з часу надходження автором повідомлення в електронній формі від адресата про одержання цього електронного документа автора. Система електронного документообігу – це програмний продукт для автоматизації всього життєвого циклу документа — від його створення або одержання до виконання, відправлення до архіву чи знищення.

Головна мета впровадження системи електронного документообігу полягає в оптимізації бізнес-процесів і систематизації руху документів. Враховуючи положення Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання [4] за основу, слід розробити власні інструкції з електронного діловодства. Крім того, підприємства можуть розробляти та затверджувати окремі регламенти роботи електронного документообігу.

Створення на підприємстві електронного документообігу здійснюється в декілька етапів:

1. Відповідальна особа створює проект електронного документа. Документ повинен містити всі обов'язкові реквізити, у тому числі дату та реєстраційний індекс.

При реєстрації електронного документа використовують реєстраційно-контрольну картку. Вона містить всю інформацію про створення (отримання), проходження та зберігання електронного документа на підприємстві.

2. Перед підписанням або затвердженням електронний документ конвертують (якщо це необхідно) у відповідний формат згідно з Переліком форматів.

3. Створення електронного документа завершується накладенням на нього електронногоцифрового підпису.

Зберігання електронних документів та створення архівів електронних документів регламентується ст.13 Закону У країни «Про електронні документи та електронний документообіг». Суб'єкти електронного документообігу повинні зберігати електронні документи на електронних носіях інформації у формі, що дає змогу перевірити їх цілісність на цих носіях.

Таким чином, для впровадження електронного документообігу необхідно запровадити певні дії, які призводять до впорядкування процесу організації руху документів, їх належного зберігання.

Слід підкреслити, що впровадження електронного документообігу – це дуже важливий процес, в результаті якого виникають такі переваги:

1. Оптимізація витрат. Введення електронного документообігу в компанії призводить до скорочення витрат на папір та інші витратні матеріали (роздрукування, копіювання, пересилка), а також до зниження витрат на зберігання та транспортування документів.

2. Підвищення ефективності управління підприємством завдяки прискоренню інформаційних потоків і зменшенню числа помилок при прийнятті управлінських рішень. Впровадження системи електронного документообігу забезпечує організацію єдиного корпоративного інформаційного простору, в якому віддалені офіси, філії та представництва можуть оперативно зв'язуватися як з центральним офісом, так і між собою, і міра їх взаємодії істотно підвищується.

3. Підвищення дисципліни виконавців, оскільки за кожним процесом закріплюється відповідальний співробітник, а у керівника з'являється можливість контролювати хід виконання завдань. Автоматизація процесу документообігу дозволяє контролювати якість реалізації завдань, виявляти причини їх невиконання.

4. Забезпечення ефективного захисту інформації. Дійсно, усі документи, створені в електронному вигляді, зберігаються в єдиному електронному архіві. Це робить пошук документа швидким і легким, забезпечує збереження всіх необхідних даних.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg> – Законодавство України.

2. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене Наказом Мінфіну від 24.05.1995 р. №88– Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>– Законодавство України.

3. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», від 22.05.2003 р. N 851-IV – Режим доступу :<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>– Законодавство України.

4. Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання, затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5. – Режим доступу :<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14>– Законодавство України.

ДО ПИТАННЯ ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Кащавцева І. А., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В умовах прийняття Податкового кодексу України актуальним є питання податкового менеджменту підприємства. Податковий менеджмент є складовою всієї податкової політики, як на рівні держави, так і на рівні підприємства. Він являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з вибором податкової системи, розрахунком податкових платежів, постійним контролем за їх здійсненням. Завданням податкового менеджменту є розробка податкової політики підприємства залежно від його економічної стратегії та напрямів діяльності, а також визначення такої системи податків, яка б дала змогу отримувати найбільші прибутки, оптимізуючи податкові платежі до державного бюджету.

Податки, внески, збори та інші обов'язкові платежі в бюджети різних рівнів та позабюджетні фонди є основним найважливішим джерелом залучення фіскальних ресурсів для фінансування державних видатків. В умовах економічної кризи та соціально-політичної нестабільності реформування податкової системи країни зумовлює посилення податкового навантаження на суб'єкти господарювання, внаслідок чого ускладнюються можливості ведення прибуткової підприємницької діяльності та погіршуються результати функціонування суб'єктів підприємництва. До того ж більшу частину економіки складає тіньовий сектор, в якому податкові платежі до бюджету не сплачуються. Тому особливого значення набуває впровадження в систему управління податками підприємства підсистеми податкового планування. Однак існує проблема недостатньої теоретичної та методологічної бази для впровадження методів податкового планування в практику, оскільки на даному етапі розвитку підприємницької діяльності жодне підприємство України немає відділу податкового планування або окремих спеціалістів у цій галузі.

Сьогодні більшість країн намагається скоротити кількість податків для облегшення їх нарахування та сплати, але здебільшого це залежить від того, на яких рівнях встановлюються податки в країні. Наприклад, в Україні має право встановлювати податки тільки вищий державний орган, а в Швейцарії податки також окремо встановлюють кантони (регіони) незалежно від вищого органу. У зв'язку з інтеграцією в Євросоюз Україна скоротила кількість податків, але це скорочення полягає не у скасуванні деяких видів податків, а у їх об'єднанні, що ніяк не змінює навантаження на платників податків. Також варто зазначити, що з 2014 року діє військовий збір, який, попри своє цільове призначення щодо фінансування потреб української армії, фактично виконує тільки фіскальну функцію.

Теоретичні та практичні питання податкового менеджменту висвітлено в працях українських та зарубіжних вчених, серед яких: М. Бейгельзімер, І. Бланк, А. Горбунов, О. Кірш, А. Крисоватий, А. Кізима, А. Єлисеєв, М. Підлужний, К. Ковальчук, Т. Рева. Тим часом, питання податкового менеджменту на

макрорівні ученими-економістами в сучасних умовах господарювання висвітлено недостатньо. Вони, здебільшого, трактують податковий менеджмент як процес управління податками підприємств, який, в свою чергу, регулює їх фінансові відносини з державою в процесі перерозподілу доходів суб'єктів господарювання та формування доходів державного бюджету. В умовах адаптації податкового законодавства України до законодавства ЄС податковий менеджмент повинен бути безперервним управлінським процесом, спрямованим на побудову оптимального податкового тиску у поєднанні з реалізацією загальних завдань суб'єкта господарювання. Тому дослідження питання податкового менеджменту на мікрорівні в умовах інтеграції України до ЄС є досить актуальним.

Метою податкового менеджменту є розробка та реалізація податкової стратегії, яка дозволить оптимально поєднати податкове навантаження та максимально досягнуті результати підприємства. Основними функціями реалізації податкового менеджменту є: податкове планування, розробка способів і методів ведення бухгалтерського, податкового обліку, контроль за правильністю та достовірністю податкових розрахунків, зниження податкових ризиків, оцінка ефективності принципів та способів податкового планування. Таким чином, результатом податкового планування є організація правильного та достовірного розрахунку податків, забезпечення оптимального податкового навантаження та доданої вартості відповідно до цілей та завдань організації.

Одним із найважливіших показників ефективності податкового менеджменту підприємства є мінімізація податкових зобов'язань шляхом законного використання існуючих протиріч Податкового кодексу України. Суб'єкт господарювання повністю розкриває свою облікову та звітну інформацію у податковій та фінансовій звітності. Основою належно організованого податкового менеджменту на підприємстві є максимізація доходу за рахунок мінімізації податків.

На практиці в податковий менеджмент включає такі складові: організацію надійного податкового обліку; контроль над правильністю розрахунків сум податків; мінімізацію податків у рамках чинного законодавства.

Вірно розроблена та прийнята господарюючим суб'єктом облікова політика з метою оподатковування застосовується послідовно рік у рік. Варіюючи обліковою методологією в дозволених законом межах, є можливість вибирати найбільш вигідний спосіб обліку. Тому визначення та належне застосування елементів облікової й податкової політики – один з напрямків ефективного податкового менеджменту.

Таким чином, податкове планування на підприємстві являє собою комплексний інтеграційний процес, організація якого повинна базуватися на системному підході в управлінні податками, з використанням досягнень різних економічних та фінансових методів. Доречною буде думка, що система управління податками повинна базуватись на трьох підсистемах: податкове планування, податкове регулювання та податковий контроль. Оскільки податкове планування є частиною фінансового планування, тому слід визначити його складові: поточне, оперативне та стратегічне планування.

Сучасний податковий менеджмент потребує покращення шляхом удосконалення законодавчої бази; впровадження ефективної системи управління; залучення кваліфікованих кадрів та фінансових ресурсів для економічного розвитку підприємства. Розглянуті вище особливості застосування податкового менеджменту в плануванні та оптимізації податкових зобов'язань сприятимуть формуванню ефективної податкової політики підприємства та прийняттю зважених управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Ромашова Я. В. Корпоративний податковий менеджмент як важіль економічного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/SocGum/Bi/2009_11_2/77-78.pdf
2. Вахновська Н.А. Корпоративний податковий менеджмент у системі управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/...38.pdf>
3. ЄрісЛ.М. Податкове планування як засіб збільшення фінансових ресурсів підприємств//Актуальні проблеми економіки. – 2004
4. ЧерняковаТ.М. Формування економіко-організаційного процесу оподаткування підприємств України: Монографія. – Луганськ. – СНУім. В.Даля, 2003.

АНАЛІЗ ПЕРЕДУМОВ УСПІХУ У ДІЯЛЬНОСТІ ДП «АРЕНА ЛЬВІВ»

Кліпкова О. І., канд. екон. наук, Дмитришин Р. О., магістр, Відокремленого структурного підрозділу «Інститут інноваційної освіти КНУБА»

Прогнозування на 2019 рік основних планових показників ДП «Арена Львів» варто здійснювати із дослідження маркетингових стратегій розвитку. Для досягнення позитивного фінансового результату окрім організації та проведення спортивних та оздоровлюючих заходів варто зосередити свою увагу на організації культурно масових заходів:

1. PRO DCU 2019, Львів, перший етап. До 10 річниці Вінницької федерації VFDD відновлює Нову Національну серію змагань з дріфтингу. Видовищні перегони вкотре візьмуть старт у легендарному Львові!
2. За підтримки Львівської міської ради, 1-2 червня на «Арена Львів» Вінницька федерація дрейгрейсингу та дріфту проведе перший етап Професійної Української Дріфт-серії BELSHINA DRIFT PRO COMPETITION OF UKRAINE.
3. Роуп-джампінг – це найбезпечніший адреналін який Ви можете знайти. Стрибок з висоти 34 метри зарядить Вас позитивом та неповторними враженнями
4. Westland Festival 2019 – 31 травня, Арена Львів. Одного разу цьому місту передбачили загадкове майбутнє. Карти долі навіщували єдину ніч у році, яка стане символом безмежної музичної історії. Коли магія музики сповнить енергією, подарує свободу та шалений драйв життя. Ніч, коли таємниче місто оживе та перетвориться на масштабний фестиваль електронної музики – Westland.

5. Lviv Media Forum 2019. Головна тема цьогорічного Форуму – медіаефекти діджитал ери [1].

Підсумовуючи основні проблеми діяльності підприємство особливу увагу необхідно приділити розробці маркетингової стратегії і стратегії менеджменту, які відображають варіанти вдосконалення системи управління конкурентоспроможністю:

1. Підвищення ефективності маркетингової діяльності.

2. Підвищення ефективності ДП «Арена Львів» виступає залучення більшої аудиторії споживачів. З огляду на це, ми пропонуємо керівництву екстраполювати результати діяльності підприємства на майбутні періоди.

Аналіз прибутковості підприємства дозволив виявити негативну тенденцію в отриманні прибутку, оскільки споруда потребує великого обсягу коштів для свого утримання, незважаючи на це, варто припустити, що активна та агресивна маркетингова діяльність забезпечить Підприємству отримання чистого прибутку (рис 1).

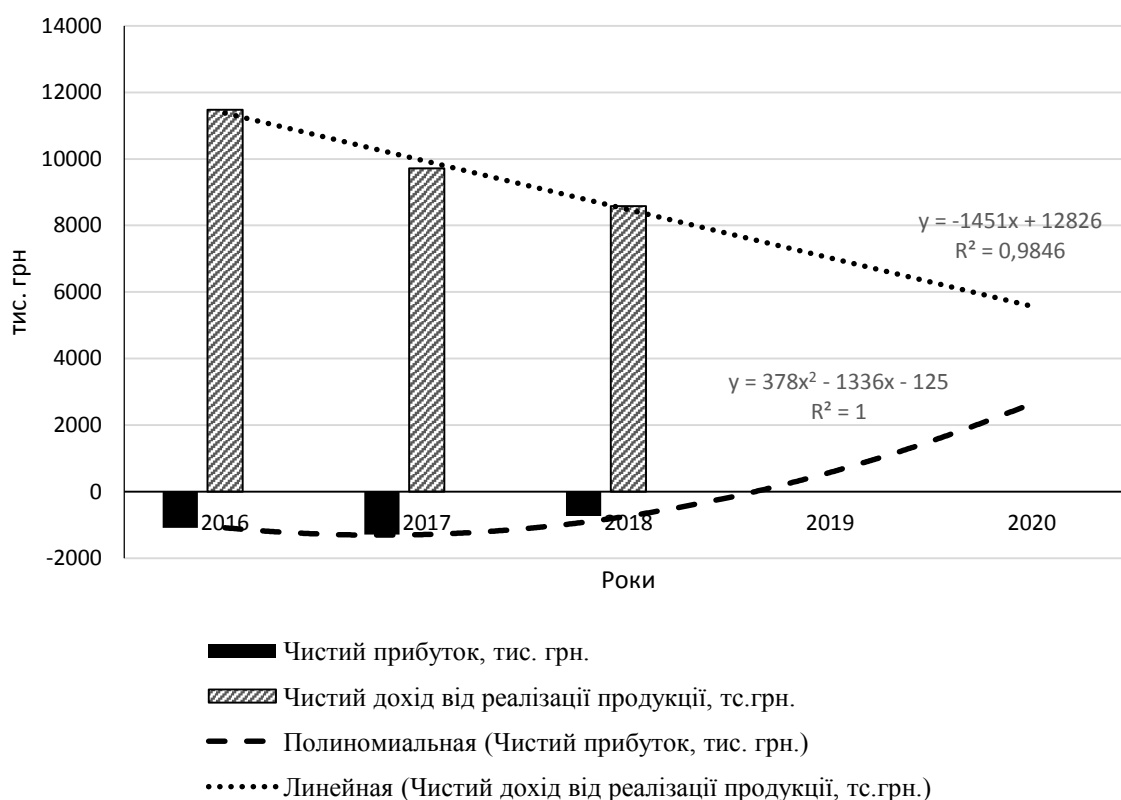

Рис. 1 – Досягнуті та прогнозовані значення чистого доходу від реалізації продукції та чистого прибутку ДП «Арена Львів» [2]

Використання різних варіантів трендових рівнянь дало можливість зробити висновок про ймовірність зростання прибутку підприємства і до кінця 2019 року досягнути точки беззбитковості. Щодо величини чистого доходу від реалізації продукції, то його величина поступово зменшуватиметься.

Щодо руху грошових коштів, то фактичні показники руху коштів свідчать про перехід до самофінансування (табл. 1).

Таблиця 1 – Рух грошових коштів за джерелами надходження ДП «Арена Львів» за 2016-2018 рр.

(тис грн)

Види надходження	Роки			Абс. відх. ± 2017/2018
	2016	2017	2018	
Від реалізації продукції	10978	10649	9480	-1169
Цільового фінансування	708	2665	8322	5687
Від отримання субсидій, дотацій	638	2571	8322	5751
Аванси від покупців і замовників	2008	2496	1626	-870
Від боржників	79	-260	-	-260
Інші надходження	7825	3438	2318	-1120

В 2018 році зріс обсяг цільового фінансування та фінансування за рахунок субсидій на 5687 тис. грн. та 5751 тис. грн. відповідно. В цей самий час зменшилась сума надходження від реалізації продукції та послуг, що робить маркетингову діяльність та мотивацію персоналу рушійними силами для зростання (рис. 2).

Організація ефективної системи матеріального та нематеріального стимулювання праці персоналу є необхідним чинником розвитку підприємства, отримання ним більш високих прибутків, а також важливим важелем, що принесе підприємству конкурентні переваги в реальних умовах функціонування.

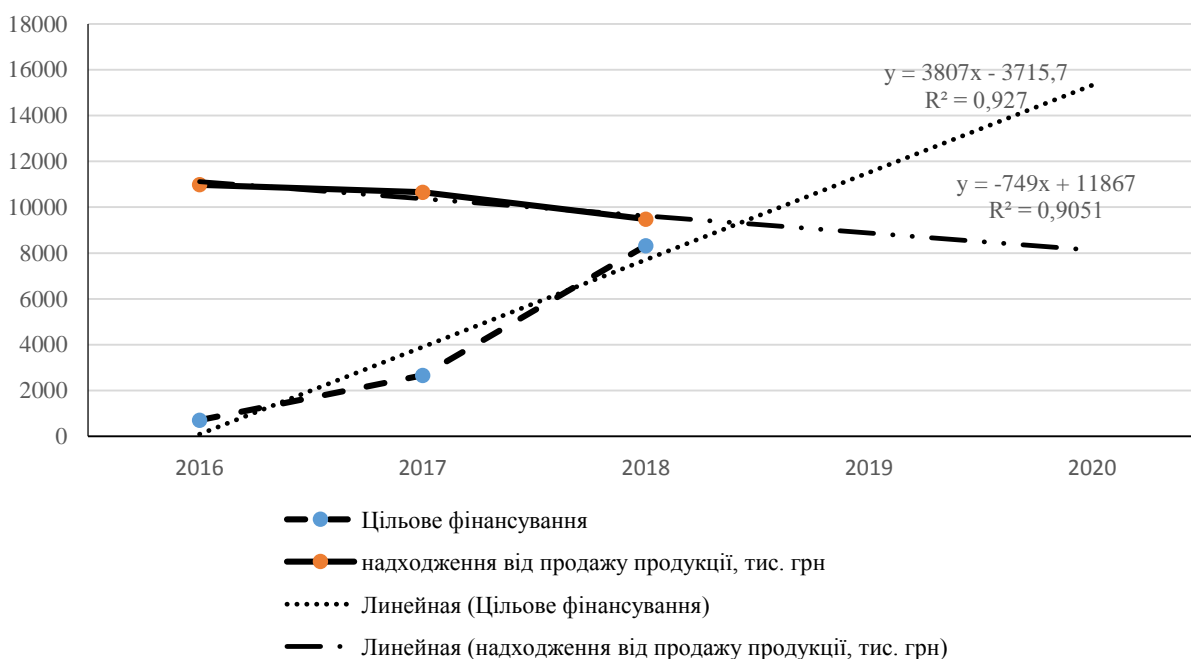

Рис. 2 – Динаміка надходжень від реалізації продукції та цільового фінансування

Для успішної реалізації поставлених завдань підприємство повинно розробити різні маркетингові стратегії: охоплення ринків і ринкових сегментів, конкурентні, виходу на нові ринки, виходу на ринки з новим товаром, цільові, ринкового попиту, товарної політики тощо.

Список використаної літератури:

1. Офіційний сайт стадіону «Арена Львів» URL : <http://www.arenalviv.com.ua/>
2. Статистична і фінансова звітність ДП «Арена Львів» за 2016 – 2018 рр.

КРИТЕРІЙ ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «МАГРО ІНВЕСТ»)

Кліпкова О. І. канд.екон.наук, доцент, Морозова К. Ю., магістр, Відокремленого структурного підрозділу «Інститут інноваційної освіти КНУБА»

Для вибору стратегії розвитку підприємства варто проаналізувати зовнішній та внутрішній аспекти діяльності. Зовнішній аспект визначається станом ринку текстильної промисловості.

У галузі легкої промисловості функціонує понад 10 тис. підприємств, з них у секторі текстильної промисловості – близько 2,5 тис., у трикотажному секторі з виробництва готового одягу і хутра – близько 6 тис., та у секторі шкіри і шкіряного взуття – близько 1,5 тис. Практично всі підприємства легкої промисловості приватизовані, а ті, що знаходяться у державній власності, становлять менше 1% [1].

Галузь складається з 17 підгалузей, має потужний виробничий потенціал, здатний виробляти широкий спектр товарів широкого вживання і промислового призначення. Список лідерів внутрішнього ринку очолює багатoproфільний торгово-виробничий концерн «Текстиль-Контакт», основний вид діяльності якого полягає у виробництві і реалізації всіх видів тканин, штучного хутра, трикотажних полотен, прикладних матеріалів, фурнітури (понад 20 тис. найменувань). Іншим об'єднанням з промисловим, науковим і фінансовим потенціалом, яке швидко розвивається, є корпорація підприємств «Текстиль-Україна» (zareєстрована в грудні 1999 р.).

Для визначення стратегії підприємств легкої промисловості варто здійснити SWOT-аналіз кожного із лідерськими позиціями в галузі. Базова модель по окремому підприємству міститиме характерні ознаки для більшості підприємств галузі.

Таблиця 1 – SWOT-аналіз ТзОВ «Магро Інвест» [2]

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
<ul style="list-style-type: none">- лідерські позиції на ринку;- висока якість продукції;- інвестування в нові види продукції;- кваліфікований персонал;	<ul style="list-style-type: none">- залежність від імпортерів поставників сировини;- нестійка сировинна база;- пасивна реклама;- не повна комп'ютеризація виробничого процесу.- нестача джерел фінансування оборотних коштів

Продовження таблиці 1

1	2
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> -підвищення конкурентоспроможності продукції; - освоєння нових видів продукції; - вихід на нові ринки або сегменти ринку; - розширення дистриб'юторської мережі по Україні; - заходи щодо стимулювання збуту, рекламні зусилля. 	<ul style="list-style-type: none"> - посилення конкуренції; - підвищення ціни на сировину; - зниження якості імпорту сировини; - нестабільність законодавчої бази

Проаналізувавши слабкі і сильні сторони можна запропонувати стратегічну наступні альтернативи розвитку:

1. Для зменшення залежності від курсу валюти, потрібно більше постачати товару на експорт, тим самим збагачуючи свій валютний рахунок, що збалансує цю залежність. Доцільним буде освоєння ринків Східної Європи та Прибалтики, оскільки підприємство має вигідне географічне положення (розташоване в регіоні, що межує з двома країнами: Республіка Білорусь та Республіка Польща).

2. Потрібно розвивати свій маркетинговий відділ, щоб ефективно просувати товари на старі і вже нові ринки. Потрібно по максимум використати хорошу репутацію підприємства серед споживачів продукції. Для цього варто своєчасно реагувати на зміну потреб і смаків покупців, щоб пропонувати їм те, в чому є необхідність у конкретний момент [3].

Отже, стратегічні цілі підприємств легкої промисловості Західного регіону України (на прикладі ТОВ «Магро Інвест») можуть бути сформовані в такій послідовності:

- вивести на високий рівень маркетингову службу;
- розширити лінію продукції;
- вийти на нові, закордонні ринки.

Водночас доцільно зіставити стратегії за такими критеріями:

- контроль ринку (близькість до споживача, можливість швидко реагувати на зміни потреб, контролювати тенденції попиту та пропонування);
- гнучкість (можливість швидко та адекватно адаптувати діяльність до елементів бізнес-середовища, що змінюються);
- ресурсні вимоги (необхідність мати певну кількість фінансових, матеріальних та трудових ресурсів для організації та розвитку діяльності);
- ризик (загроза виникнення непередбачених втрат очікуваного прибутку, доходу або майна, коштів у зв'язку з випадковими змінами умов економічної діяльності або інших обставин);
- причетність до міжнародного маркетингу (необхідність та ступінь використання концепції міжнародного маркетингу в організації діяльності підприємства). Критерієм вибору способу виходу на світовий ринок служить мінімізація витрат на здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Крім того, підприємствам необхідно мати інформацію щодо валютно-фінансових, правових аспектах виходу на світовий ринок, кон'юнктуру світового ринку, системі цін і визначати ефективність здійснення експортно-імпортних операцій [4].

Список використаної літератури:

1. Державний комітет статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Досьє компанії ТзОВ «Магро Інвест» URL : https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/36742535/
3. Максименко І. О., Бокій В. І. Легка промисловість України: сучасний стан та перспективи розвитку, Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 3. Т. 2. С. 77-80.
4. Білоусова Н. Зроблено в Україні, але не для українців URL : <http://www.day.kiev.ua/278640/>

ЧОТИРИ СТРАТЕГІЇ КОМПЛАЄНС-ЗАХИСТУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Кобелева Т. О., канд. екон. наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Проведений нами аналіз можливих організаційних схем взаємодії служби ризик-менеджменту підприємства та його бізнес-підрозділів дозволяє запропонувати як найбільш збалансовану з елементами оптимальності стратегію управління ризиками на засадах моделі трьох рівнів захисту (three lines of defense). Ідея моделі трьох рівнів захисту була оприлюднена в 2013 році в стандартах міжнародного Інституту внутрішніх аудиторів (The IIA) як найбільш стійка та ефективна [The IIA-History]. Ця модель координує процеси управління комплаєнс-ризиками та внутрішнього контролю за рахунок більш чіткого та більш конкретного визначення та розмежування відповідних функцій і обов'язків. Успішна реалізація системи внутрішнього контролю залежить від співпраці трьох ліній захисту в питаннях комплаєнс, метою якої є – захист співробітників, керівників підприємства, акціонерів і контрагентів від комплаєнс-ризиків.

Модель трьох ліній захисту дозволяє провести чітке розходження між трьома окремими функціями, а саме: менеджментом, ризиками і контролем (наглядовими функціями, такими як, наприклад, ризик-менеджмент і комплаєнс) і, власне, внутрішнім аудитом («остання лінія захисту»). Таким чином, для усунення подібних дисбалансів три лінії захисту повинні бути сформовані в детально описаному нижче вигляді.

Перша стратегія захисту бізнес-підрозділів (бізнес-функції) – це операційний внутрішній контроль бізнес-діяльності. Ключовим завданням у розвитку першої лінії захисту є формування правильного розуміння у бізнес-підрозділів усіх ризиків, які притаманні їх безпосередньої діяльності (в тому

числі і комплаєнс-ризиків). З використанням першої лінії захисту на підприємстві створюється організаційна система, в якій бізнес-підрозділи відповідають за ризики всіх видів (в тому числі і комплаєнс-ризики), практичними носіями яких є вони ж самі, тобто ці ризики підрозділи підприємства генерують самі в процесі своєї діяльності. Однак для правильного функціонування першої лінії захисту служба ризик-менеджменту підприємства (при централізованій системі – це може бути і служба комплаєнс) зобов'язана забезпечувати бізнес-підрозділи відповідними інструментами ефективного управління рівнем відповідних ризиків (наприклад, певна структура лімітів і нормативів, ключові індикатори ризику і т.п.), проводячи при цьому безперервну взаємодію з самими бізнес-підрозділами для розвитку і підтримки повноцінної ефективності першої лінії захисту.

Друга стратегія захисту (функції комплаєнса і моніторингу) – інтегрована система активного комплаєнс-менеджменту. Вона складається зі спеціальних функцій управління ризиками, контролю та дотримання. Ключова роль даної лінії захисту відводиться комплаєнс-службі, яка формує відповідні інструменти з управління ризиками для першої лінії захисту, а також внутрішні нормативні документи з управління комплаєнс-ризиками і регламентацію впливу структурних підрозділів при реалізації різних бізнес-процесів. Друга лінія захисту здійснює також контроль фінансової звітності, управління ризиками шахрайства, контроль якості, відповідність корпоративним положенням і вимогам.

Третя стратегія захисту – внутрішній аудит (незалежна функція). Третьою лінією захисту в системі комплексного управління ризиками головним чином є служба незалежного від бізнес-діяльності внутрішнього аудиту. Внутрішній аудитор підтверджує ефективність системи внутрішнього контролю і стимулює постійні поліпшення. На цьому етапі проводиться незалежний аналіз виконання структурними підрозділами своїх обов'язків і виявляють порушення, зафіксовані в процесі діяльності промислового підприємства. Крім того, рада директорів підприємства також може бути учасником третьої лінії захисту за допомогою отримання від зовнішніх і внутрішніх аудиторів незалежної оцінки стану промислового підприємства з метою здійснення процесу прийняття рішень зі стратегічних позицій управління підприємством на основі отриманої інформації. Об'єктивність внутрішнього аудиту досягається шляхом поділу підпорядкованості. Адміністративно, внутрішній аудит підпорядковується генеральному директору, а функціонально, раді директорів. Як правило, призначення особи на посаду керівника служби внутрішнього аудиту також проводиться Радою директорів. Службу внутрішнього аудиту можуть собі дозволити компанії з достатньою кількістю ресурсів.

Проведені дослідження привели нас до висновку, що трьох ліній комплаєнс-захисту підприємства в ряді випадків є недостатньо, що передбачає введення четвертої лінії захисту. На нашу думку, її необхідність зумовлюється неадекватною і необ'єктивною оцінкою комплаєнс-ризиків внутрішнім аудитором.

Четверта стратегія комплаєнс-захисту приймає форму зовнішніх аудиторів. Вони координують аудиторську роботу з внутрішніми аудиторами.

Зовнішні аудитори надають незалежну оцінку перших трьох ліній захисту, де це має відношення до аудиту фінансової звітності організації і – в разі регульованих фінансових установ – на відповідність нормативним вимогам. Залежно від галузі, четверта лінія захисту може також включати інших зовнішніх партнерів, таких як регулюючі органи і зовнішні органи з сертифікації якості.

Розміщення зовнішніх аудиторів поза структурою підприємства дозволяє стверджувати, що зовнішні аудитори, регулюючі органи та інші зовнішні органи повинні відігравати важливу роль в загальній структурі управління і контролю промислового підприємства. Зовнішні аудитори працюють головним чином з третьою лінією захисту, внутрішніми аудиторами. Їх можна розглядати як додаткові лінії комплаєнс-захисту, які забезпечують додаткову гарантію акціонерам підприємства, включаючи раду директорів і топ-менеджмент.

Завдяки простоті організаційного втілення моделі чотирьох стратегій комплаєнс-захисту вона може використовуватися будь-яким підприємством, незалежно від його типу, організаційної структури або складності. По суті, більшість підприємств вже давно і в різній мірі працюють з цією моделлю контролю різного роду ризиків. Але її справжній вплив дійсно розгортається тільки після його впровадження в систему управління ризиками в масштабах всього підприємства. Конкретно, це означає, що керівництво повинно спочатку працювати з радою директорів, щоб виявити відповідні ризики і визначити їх місцезнаходження в структурі ризиків організації. Потім рада директорів визначає схильність компанії до ризику і стратегію, яку керівництво згодом реалізує в формі заходів по оцінці, управління, моніторингу та контролю ризиків. Тільки на цій основі чотири лінії захисту можуть працювати належним чином.

Список використаних джерел:

1. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс программа промышленного предприятия [учебник]. – Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
2. Кравчук А.В., Перерва П.Г. Эффективность как экономическая категория // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.
3. Перерва П.Г., Марчук Л.С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
4. Перерва П.Г., Нагі С., Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
5. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політики на підприємствах туристичної індустрії / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.
6. Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.
7. Кобелева Т.О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.

8. Перерва П.Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові // НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. – 2018. – № 37(1313).- С. 27-32 .

9. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 121-127.

10.Pererva P.G. Kobielieva T.O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – № 48 (1220). – С. 41-44

11.Кобелева Т.О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.

12.Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobielieva T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. – 689 p.

13.Pererva P.G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

14.Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). – Х. : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 70-74.

ЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Колісник О. П., канд. екон. наук, Кузьмич С. М., бакалавр, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Сучасні тенденції бухгалтерського обліку потребують від обліковців-практиків не лише фіксації господарських операцій, а й аналізу та прогнозування наслідків від їх здійснення та отримання в подальшому максимальних економічних вигід. В свою чергу, облікова політика повинна містити не лише обмежене коло питань, стосовно яких існують законодавчо визначені альтернативи, а й охоплювати всі актуальні проблемні питання, у тому числі питання обліку у зв'язку з іншими функціями управління.

З огляду на це, актуальною є оцінка облікової політики та її значення в процесі управління підприємством, а також шляхи збільшення ефективності його діяльності за допомогою удосконалення облікової політики.

Проблеми формування та реалізації облікової політики є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних вчених, зокрема: Васільєва Л. М., Лучик Г. М., Нестеренко С. С., Барановська Т. В., Кулик В. А., Пушкар М. С., Щирба М. Т. та ін.

Проте, в науково-практичній літературі питання значення облікової політики в розрізі управління підприємством є недостатньо дослідженим, тому потребує подальшого опрацювання.

Зміст терміну «облікова політика» розшифровується на законодавчому рівні Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [2] та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4], згідно яких, облікова політика це «сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку та складання і подання фінансової звітності».

Головне призначення облікової політики — встановити найвигідніші для конкретного підприємства методи обліку та на їх підставі скласти фінансову звітність, що відповідає встановленим якісним характеристикам. Отже, формуючи облікову політику, підприємство має обирати принципи, методи і процедури обліку так, щоб достовірно відобразити фінансовий стан і результати своєї діяльності та забезпечити зіставність фінансових звітів [1, с. 46].

Облікова політика повинна формуватися під потреби управління, в іншому випадку її цінність знижується і облікова інформація не відповідатиме поставленим вимогам, а, отже, рішення прийняте на її основі неефективне. Тому, сукупність технічних, організаційних та методологічних елементів облікової політики не дасть можливість вирішувати запити управлінської системи і досягати поставлених цілей у довгостроковому періоді [5, с. 26].

Відповідно запропонований управлінський рівень в обліковій політиці забезпечить ефективність функціонування не тільки системи бухгалтерського обліку, а й підприємства загалом, який повинен бути первинним рівнем при формуванні облікової політики з метою забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень [3, с. 35].

Кожне підприємство встановлює облікову політику самостійно виходячи зі своєї структури, галузі та інших особливостей діяльності. Має бути дотримано одну найважливішу умову — єдність облікової політики на підприємстві. Це означає, що принципи, методи та процедури, передбачені обліковою політикою підприємства, повинні безапеляційно застосовуватися всіма його філіями, представництвами, відділеннями та іншими відокремленими підрозділами. Отже, можна говорити, що облікова політика є не лише сукупністю методик з метою формування звітності, але й інструментом організації та управління бухгалтерським обліком на підприємстві [1, с. 48].

Таким чином, облікова політика тісно пов'язана з господарською діяльністю підприємства, установи чи організації та спрямована на їх розвиток і вдосконалення. Однак, на практиці часто не досягається потрібний рівень ефективності господарської діяльності або ці процеси здійснюються дуже повільно, оскільки керівництво підприємств не надає належної уваги процесу формування облікової політики.

Формування та реалізація правильно обраної облікової політики є тим інструментом, який дозволяє керівництву підприємства не тільки побудувати бухгалтерський облік таким чином, щоб максимально задовольнити їх потреби в інформації для управління своєю власністю, а й впливати на рівень доходів, прибутку, інвестиційну привабливість підприємства, податкові відносини. Тому до формування облікової політики підприємства необхідно підходити з усвідомленням відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Васільєва Л.М. Сутність облікової політики, її значення і вимоги, які до неї пред'являються / Л.М. Васільєва // Ефективна економіка, 2013 – . Вип. 6. – С. 45-52.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Закон від 16.07.1999 № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Лучик. Г.М. Облікова політика як інструмент формування обліково-аналітичної інформації в управлінні / Г.М. Лучик// Ефективна економіка, 2015 – . Вип. 12. – С. 32-38.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 — «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>.
5. Нестеренко С. С. Сутність облікової політики, її значення і вимоги, проблеми формування та шляхи їх вирішення / С. С. Нестеренко // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(4). – С. 24-31.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ РІВНЯ ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ ІЗ ГРУПАМИ ЗАЦІКАВЛЕНИХ ОСІБ

*Конопліна О. О., асистент, Мізік Ю. І., канд.екон.наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

У системі управління підприємств водопостачання та водовідведення (ПВВ) важливе місце займають процеси взаємодії із зацікавленими сторонами, які впливають як на діяльність суб'єктів господарювання та формування ділової репутації, так і на їх ефективність та результативність функціонування. Тому об'єктивною потребою ефективного управління підприємствами є розробка напрямів взаємодії із зацікавленими особами, визначення їх характеристик, видів, особливостей функціонування, ступеню і методів впливу на діяльність підприємств.

Підприємства водопостачання та водовідведення взаємодіють із різними групами та індивідами, вплив яких необхідно враховувати при реалізації стратегії управління діловою репутацією. А отже, показники рівня взаємодії повинні бути визначені та оцінені.

Питанням взаємодії підприємств із зацікавленими особами присвячені праці Дж. Блеіра і М. Фотлера, А. Зуба, Г. Даулінга, Д. Ньюбоулді та Д. Луффман, та ін..

Проте в існуючих наукових розробках відсутні єдині підходи до оцінки рівня взаємодії за кожною групою зацікавлених осіб підприємств.

Проведений аналіз наукових джерел надав можливість укласти перелік зацікавлених осіб для підприємств водопостачання та водовідведення, що є типовим для багатьох підприємств житлово-комунального комплексу.

Обмеженість ресурсів підприємств водопостачання та водовідведення не дозволяє одночасно задовольнити інтереси різних груп зацікавлених осіб, що обумовлює доцільність виявлення ключових груп зацікавлених осіб і формування стратегії дій, спрямованої на пріоритетне задоволення їх потреб і очікувань. З метою визначення груп зацікавлених осіб та їх вимог, в на основі системного підходу здійснюється аналіз їх пріоритетності. Пошук оптимального балансу задоволення інтересів зацікавлених осіб на основі інтегрального показника рівня взаємодії дозволяє підприємству розробити подальшу стратегію поведінки, яка б забезпечила підтримання певного рівня ділової репутації.

Оцінка рівня взаємодії певних груп зацікавлених осіб з підприємствами водопостачання та водовідведення є важливим елементом у розробці стратегічного моніторингу ділової репутації підприємств водопостачання та водовідведення.

На основі значення показника рівня взаємодії приймаються управлінські рішення щодо напрямів діяльності, перспектив розвитку та забезпечення ефективних взаємовідносин із всіма групами зацікавлених осіб. Розроблений методичний підхід до вибору пріоритетних груп зацікавлених осіб та напрямів взаємодії з ними, передбачає формування системи показників, які найбільш повно характеризують рівень взаємодії. Значна кількість ідентифікованих показників обумовлює необхідність їхньої класифікації за пріоритетністю у формуванні ділової репутації та здійснюється методом аналізу ієрархій. Для оцінки рівня взаємодії визначаються відносні показники, що характеризують взаємовідносини з пріоритетними групами. Отримані результати використовуються для обчислення інтегрованих показників рівня взаємодії. Установлено, що чинні методичні підходи щодо оцінки рівня взаємодії підприємств із зацікавленими особами не дозволяють системно оцінити рівень взаємодії та оперативно діагностувати пріоритетні групи та напрями взаємодії з ними, своєчасно отримувати й аналізувати інформацію та приймати управлінські рішення у напрямку подальших дій стосовно окремих груп. Методом експертних оцінок для кожної групи зацікавлених осіб визначається притаманні їм напрями взаємодії та їх характеристики.

Формування списку попередніх показників, що характеризують напрями взаємодії для кожної групи, здійснюється на основі ретроспективних даних діяльності підприємств водопостачання та водовідведення. Визначені індекси вагомості показників взаємодії за окремими групами наведено на рисунку.

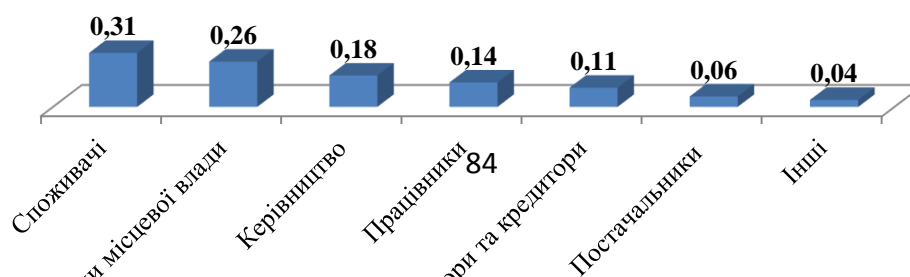

Рис. 1 – Значення вагомості показників рівня взаємодії зацікавлених осіб із ПБВ

Як видно з рисунку найменшу питому вагу у загальному рівні взаємодії складає показники рівня взаємодії постачальників та інших зацікавлених осіб з ПБВ, що дозволяє виключити їх з подальших розрахунків. Отримані результати є вихідними даними для розрахунку інтегрованого показника рівня взаємодії зацікавлених осіб із підприємствами водопостачання та водовідведення.

Список використаних джерел:

1. Даулинг Г. В. Репутация фирмы. Создание, управление и оценка эффективности : Пер. с англ. – М.: ИМИДЖ-Контакт, ИНФРА-М, 2003.-XX VI , 367 с . – Серия «Современные консалтинговые технологии».
2. Зуб А. Т. Стратегический менеджмент: Теория и практика: Учебное пособие для вузов. Москва: Аспект Пресс, 2002. 415 с.

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ КОМПЛАСЕНС ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ

Коротун В. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Загально поширена думка, що корупцію в країні можливо подолати лише репресивними методами, на практиці найбільш дієвими та ефективними в протидії корупції стають антикорупційні ініціативи засновані на вжитті превентивних заходів боротьби з корупцією. Ключовим елементом таких антикорупційних стратегій повинно бути своєчасне та науково-обґрунтоване управління корупційними ризиками, що попередить та мінімізує можливі корупційні прояви та забезпечить економічну безпеку організації.

Поряд із адаптацією вітчизняного законодавства та приведенням його у відповідність до міжнародних стандартів запобігання корупційним практикам постає необхідність розробки та удосконалення внутрішніх механізмів боротьби з корупцією у юридичних особах приватного права. Забезпечення дотримання працівниками компаній законодавства про захист персональних даних, інших

приписів антикорупційного законодавства, виконання яких підприємствами переважно залежить від дотримання відповідних вимог самими працівниками, виступає, на наш погляд, першорядним. Останнім часом почало з'являтися, принаймні, в українських фірмах з іноземним капіталом, розуміння того, що виконання поставлених завдань на рівні компанії та створення відповідної корпоративної культури необхідні для мінімізації ризику притягнення до відповідальності службових осіб підприємств приватного права.

Одним із напрямків діяльності нашої держави є забезпечення інтеграції України в європейський правовий простір з метою розвитку та поліпшення співпраці з Європейським Союзом. Українські підприємства у своїй діяльності мають відповідати вимогам правил ведення бізнесу, що існують у ЄС, у тому числі й у питаннях антикорупційного комплаєнсу.

Рациональне планування заходів запобігання корупції завжди має відбуватися при чіткому розумінні усього спектру корупційних ризиків. Здійснення об'єктивної оцінки корупційних ризиків у діяльності підприємства є необхідним кроком у запобіганні порушень антикорупційного законодавства працівниками юридичної особи приватного права. Оцінка таких ризиків дозволить забезпечити відповідність антикорупційних заходів специфіці діяльності підприємства та сприятиме раціональному використанню ресурсів компанії, що виділяються на відповідні цілі.

Після одиничних зусиль у сфері корупційного оцінювання, Закон України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2018–2020 рр." [1] створює правову основу для таких оцінок [2, с.470]. Антикорупційна стратегія передбачає, серед іншого, заходи усунення корупційних ризиків, призначення осіб, відповідальних за виконання цих заходів, строки їх виконання та необхідні для досягнення відповідної мети ресурси.

Антикорупційний комплаєнс являє собою систему заходів щодо управління ризиками недотримання вимог законів України та інших країн, інших нормативних документів, стандартів та етичних норм (кодексів поведінки), що стосуються боротьби з корупцією.

Сферами застосування функції комплаєнс є: антимонопольне регулювання; протидія корпоративному шахрайству та корупції; захист персональних даних; корпоративні відносини; захист прав споживачів; трудові відносини; екологічні стандарти; технічні стандарти; дотримання вимог щодо санкцій; інші

Закон України "Про запобігання корупції" містить приписи, що покладають певні зобов'язання на суб'єкти підприємницької діяльності щодо оцінки та попередження корупційних ризиків. Закон містить порядок регулювання корупційних ризиків у діяльності юридичної особи у вигляді антикорупційної програми.

Антикорупційна програма юридичної особи, Положення про антикорупційну політику повинні визначати основні принципи діяльності підприємства щодо негативного ставлення до корупції та встановлювати

відповідні правила і процедури, які буде застосовувати підприємство, незалежно від форми власності, у своїй діяльності.

Водночас, у чинному законодавстві відсутній вичерпний перелік складників системи комплаєнс. Відповідно до ст.61 Закону України "Про запобігання корупції", юридичні особи забезпечують розробку та вжиття заходів, необхідних для запобігання і протидії корупції у діяльності юридичної особи. Обов'язок щодо забезпечення оцінки корупційних ризиків та вжиття відповідних антикорупційні заходи покладений на керівників (засновників) відповідних юридичних осіб. Для виявлення та усунення корупційних ризиків у діяльності юридичної особи, за законом, можуть залучатися незалежні експерти. Зокрема, відповідні спеціалісти залучаються для проведення аудиту [3].

Отже, впровадження антикорупційного compliance є необхідною умовою для зайняття підприємницькою діяльністю в Україні. Але обсяги і види процедур системи комплаєнс повинні індивідуально визначатися для кожного окремого підприємства.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України "Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2018–2020 роки". URL: <https://nazk.gov.ua/proekt-zakonu-ukrayiny-pro-zasadyderzhavnoyi-antikorupciynoyi-polityky-v-ukrayini-antikorupciyna>.
2. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії: дис. ʋ д-р юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 470 с.
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700–VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНІ МОДЕЛІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ВАРТІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ПРОДУКЦІЇ

Костюк В. О., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Виробництво продукції є основним змістом і кінцевою метою роботи будь-якого підприємства. На основі обсягу виробництва продукції складається виробнича програма роботи підприємства, визначаються трудові, матеріальні і фінансові ресурси, обчислюється низка узагальнюючих статистичних показників, які характеризують ефективність використання трудового і технічного потенціалу даного підприємства. Тому показники продукції займають центральне місце у системі показників статистики підприємства, основними завданнями якої є вивчення її складу, структури, а також дослідження кількісного впливу окремих чинників на зміну обсягу виробництва і реалізації продукції.

З огляду на це, пропонується використати економіко-статистичне моделювання факторних систем формування і аналізу узагальнюючих вартісних

показників продукції, що дає можливість абстрактно зобразити основні взаємозв'язки, які існують у реальній господарській системі [1].

Відомо, що у процесі аналізу обсягу виробництва й реалізації продукції у статистичній практиці використовують такі вартісні показники продукції:

валовий оборот (A);
валова продукція (B);
товарна продукція (T);
відвантажена продукція (Ж);
реалізована продукція (P);
чиста продукція (Ч) [2].

Для дослідження взаємозв'язку й детермінованого факторного аналізу цих показників рекомендуються наступні їхні мультиплікативні моделі:

$$B = A * A / B = A * d ; \quad (1)$$

$$T = A * A / B * T / B = A * d * K ; \quad (2)$$

$$Ж = A * A / B * T / B * Ж / T = A * d * K * h ; \quad (3)$$

$$P = A * A / B * T / B * Ж / T * P / Ж = A * d * K * h * n ; \quad (4)$$

$$Ч = A * A / B * T / B * Ж / T * P / Ж * Ч / P = A * d * K * h * n * f ; \quad (5)$$

де d – коефіцієнт, який характеризує співвідношення валової продукції та валового обороту, показує скільки гривень валової продукції припадає на одну гривню валового обороту;

K – коефіцієнт товарності продукції, характеризує співвідношення товарної і валової продукції, показує скільки гривень товарної продукції припадає на одну гривню валової продукції;

h – коефіцієнт відвантаження продукції, характеризує співвідношення відвантаженої та товарної продукції, показує скільки гривень відвантаженої продукції припадає на одну гривню товарної продукції;

n – коефіцієнт реалізації продукції, показує скільки гривень реалізованої продукції припадає на одну гривню відвантаженої продукції [2];

f – коефіцієнт чистої продукції, характеризує співвідношення чистої і реалізованої продукції, показує скільки гривень чистої продукції припадає на одну гривню реалізованої продукції.

Шляхом застосування до наведених вище детермінованих мультиплікативних моделей відповідних методів факторного аналізу, пропонується обчислювати кількісний вплив зазначених чинників на зміну вартісних показників продукції.

Список використаних джерел:

1. Економічний аналіз: навч. посібник / За ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: Рута, 2003. – 680 с.
2. Лугінін О. Є. Статистика національної економіки та світового господарства: навч. посібник / О.Є. Лугінін, С.В. Фомішин. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 502 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА І ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ НА ЗМІНУ ОБСЯГУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

Костюк В. О., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Найбільш активним і вирішальним фактором виробництва є фактор живої праці – трудові ресурси, кадровий потенціал та ефективність його використання. Кадровому потенціалові підприємства належить провідна роль у розв’язанні науково-технічних, організаційних та економічних завдань щодо накреслених результатів господарювання. Саме від забезпечення підприємства кваліфікованою робочою силою, раціонального її використання залежать організаційно-технічний рівень виробництва, імідж підприємства, його фінансова стабільність, усі економічні показники діяльності [1,2].

Слід відмітити, що вихідним моментом для оцінювання і прийняття рішень у галузі кадрового потенціалу є аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами й ефективності їх використання. В умовах ринкової економіки аналіз трудових відносин набуває щораз більшої ваги, оскільки робоча сила має вартісну оцінку і є конкурентною на ринку праці, що розширює межі аналітичних досліджень кадрового потенціалу підприємства [1]. У зв’язку з цим великої ваги набуває аналіз праці, оцінка ефективності її використання у виробничому процесі, дослідження впливу найважливіших трудових чинників (чисельність працівників, їхня структура, тривалість робочого періоду і робочого дня одного робітника, продуктивність праці та інше) на кінцеві результати діяльності підприємства.

З огляду на це, актуальне значення має аналітико-синтетичне дослідження впливу трудового потенціалу і ефективності його використання на зміну обсягу виробництва продукції. Враховуючи вищезазначене, пропонується при факторному аналізі цього показника використовувати наступну детерміновану мультиплікативну модель, що являє собою добуток таких чинників:

$$Q = T d K f n t v,$$

де Q – обсяг виробництва продукції;

T – середньооблікова чисельність працівників;

d – питома вага робітників у загальній чисельності працівників;

K – коефіцієнт явок робітників на роботу;

f – коефіцієнт використання явочного складу робітників;

n – середня тривалість робочого періоду одного робітника;

t – середня тривалість робочого дня одного робітника;

v – середньогодинна продуктивність праці одного робітника.

Для визначення абсолютного і відносного впливу зазначених чинників на загальну зміну досліджуваного показника обсягу виробництва продукції рекомендується використати метод ланцюгових підстановок.

Список використаних джерел:

1. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник/ П.Я.Попович. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 416с.
2. Савицька Г.В.Економічний аналіз діяльності підприємства: навч.посібник / Г.В.Савицька. – Київ : Знання, 2004. – 654с.

**ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ КП ЗАЧЕПИЛІВСЬКОГО ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА)**

Косяк А. П., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова м. Харків

В умовах ринкової економіки важливу роль приділяють стану та управлінню фінансово-економічної безпеки підприємства. А на сучасному етапі фінансово-економічна безпека підприємства є дуже складною системою, яка містить у собі різноманітні складові, що направлені на забезпечення ефективності управління та використання матеріальних, трудових, інформаційних і фінансових ресурсів підприємства.

Фінансово-економічна безпека підприємства, а також її функціонування досліджувалася у працях українських і зарубіжних вчених, таких, як: Н. Ю. Подольчак, В. Я. Карковська [1], І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко [2], З. С. Варналія [3], О. Г. Череп [4], П. О. Нікіфоров, С. С. Куперівська [4] та ін.

Так, Н. Ю. Подольчак під терміном «фінансово-економічна безпека підприємства» розуміє «захищеність потенціалу підприємства у різних сферах діяльності від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення» [1].

І. П. Мойсеєнко вважає, що «фінансово-економічна безпека підприємства» – це такий фінансово-економічний стан підприємства, який забезпечує захищеність його фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз та створює необхідні фінансово-економічні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах [2].

З. С. Варналій, зазначає, що результат комплексу складових, орієнтованих на усунення фінансово-економічних загроз функціонування та розвитку підприємства і забезпечення його фінансової стійкості й незалежності, високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу, оптимальності та ефективності організаційної структури, правового захисту діяльності, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці, безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів [3].

О. Г. Череп, вказує на те, можна виділити три типи стратегії безпеки, які відрізняються за своїм змістом. Перший тип – це стратегія, яка пов’язана з необхідністю раптово реагувати на реальні загрози, що виникли у виробничій діяльності. Створені для вирішення цього завдання підрозділи, виділені сили і кошти можуть послабити або запобігти дії загроз, і в той же час може виникнути ситуація, коли підприємству буде нанесений збиток. Другий тип – стратегія, орієнтована на прогнозування, своєчасне виявлення небезпек і загроз, цілеспрямоване дослідження ситуації, як всередині підприємства, так і в навколишньому його середовищі. Виділені для вирішення цього завдання фахівці, сформовані служби безпеки створюють можливість усвідомлено і цілеспрямовано проводити роботу з формування сприятливих умов діяльності підприємства. Третій тип – стратегія безпеки, спрямована на відшкодування (відновлення, компенсацію) завданого збитку. Дана стратегія може вважатися прийнятною лише тоді, коли збиток нівелюється, або коли немає можливості здійснити стратегію першого і другого типів [4].

Згідно з думкою П. О. Нікіфорова й С. С. Куперівської вважається фінансово-безпечною компанію ту, яка виважено і оптимально підходить до використання і управління своїми фінансовими ресурсами, здійснює чіткий їх контроль, оперативно реагує на будь-які загрози, внутрішні чи зовнішні, з метою їх мінімізації або уникнення без шкоди для загальної діяльності [5].

Дослідження наукових результатів багатьох вчених показують, що поняття фінансово-економічної безпеки немає однозначного тлумачення. У більшості наукових досліджень фінансова та економічна безпека підприємства розмежовуються.

Оцінка ефективності управління фінансово-економічною безпекою підприємства, як правило, ґрунтується на аналізі різних фінансових показників.

Як бачимо, у таблиці 1 наведено розраховані показники за допомогою яких ми можемо оцінити фінансово-економічний стан комунального підприємства Зачепилівського водопровідно-каналізаційного підприємства за 2016 – 2018 рр.

Слід відмітити, що до основних індикаторів, що характеризують рівень фінансово-економічної безпеки на підприємствах України, відносять наступні: показники, які визначають фінансову стійкість, це коефіцієнт автономії (фінансової незалежності), який складає 0,9 при нормативному значенні $>0,5$, це свідчить про те, чим вище значення коефіцієнта автономії, тим підприємство більш фінансово стійке та незалежне від кредиторів. Якщо його значення дорівнює 1 (або 100%), це свідчить про те, що власники повністю фінансують своє підприємство. Комунальне підприємство належить до фінансово стійких.

Оберненим до коефіцієнта фінансової автономії є коефіцієнт фінансової залежності, зниження цього показника у динаміці на 0,052 означає збільшення обсягу власного капіталу комунального підприємства на 1063,0 тис.грн.

Фінансова стійкість підприємства – одна з найважливіших характеристик його діяльності, так коефіцієнт фінансової стійкості значно перевищує нормативне значення, слід зазначити, що чим вища фінансова стійкість

підприємства, то більше воно незалежне від різких коливань ринкової кон'юнктури, а, отже, менший ризик його банкрутства.

Показники, що визначають платоспроможність – це коефіцієнти ліквідності, всі вони мають динаміку зростання, так коефіцієнт загальної ліквідності зріс на 4,97, це свідчить про те, що платоспроможність підприємства зростає і є на достатньо високому рівні.

Таблиця 1 – Показники фінансово-економічного стану КП Зачепилівське ВКП

Показники	Коефіцієнти	Роки			Відхилення (+; -)	
		2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
Плато-спроможності	абсолютної ліквідності	6,753	7,427	7,475	0,674	0,048
	швидкої ліквідності	7,674	12,647	12,562	4,973	-0,085
	загальної ліквідності	7,853	12,929	12,823	5,076	-0,106
Ділової активності	оборотності активів	0,225	1,621	1,257	1,396	-0,364
	оборотності дебіторської заборгованості	15,577	10,591	7,130	-4,986	-3,461
	оборотності кредиторської заборгованості	54,0	44,36	159,31	-9,64	114,95
	оборотності запасів	80,28	70,83	72,43	-9,45	1,6
	оборотності ОЗ (фондовіддача)	1,626	1,510	1,244	-0,116	-0,266
	оборотності власного капіталу	2,461	1,736	1,312	-0,725	-0,424
Фінансової стійкості	автономії (фінансової незалежності)	0,918	0,947	0,964	0,029	0,017
	фінансової залежності	1,089	1,056	1,037	-0,033	-0,019
	співвідношення позикового і власного капіталу	0,089	0,056	0,037	-0,033	-0,019
	маневрування власним капіталом	0,608	0,668	0,440	0,06	-0,228
	забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	0,873	0,923	0,922	0,05	-0,001
	фінансового ризику	0,089	0,056	0,037	-0,033	-0,019
	фінансової стійкості	11,266	17,849	26,891	6,583	9,042
Рентабельності	рентабельності діяльності	0,192	0,061	0,050	-0,131	-0,011
	рентабельності власного капіталу	0,474	0,105	0,065	-0,369	-0,04
	рентабельності активів	0,527	0,120	0,076	-0,407	-0,044
Прибуток (збиток)	Чистий прибуток, тис.грн.	460,7	141,3	133,1	-319,4	-8,2

Висновок: В ході дослідження встановлено, що фінансово-економічна безпека відіграє значну роль в управлінні підприємством, а наявність надійної інформації дозволяє оперативно приймати оптимальні рішення для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Для ФЕБ важливе значення мають як показники, так і їхні граничні значення, недотримання яких може перешкодити нормальній роботі комунального підприємства.

Список використаних джерел:

1. Подольчак Н. Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посібник / Н. Ю. Подольчак, В. Я. Карковська. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 268 с.
2. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.
3. Економічна безпека: навч. посіб. / За ред. З. С. Варналія. – КИЇВ : Знання, 2009. – 647 с.
4. Череп О. Г. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств в Україні // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 3(61). – С. 328–330.
5. Нікіфоров П. О. Сутність і значення фінансової безпеки страхової компанії / П. О. Нікіфоров, С. С. Кучерівська // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 86–94.

БЕЗПЕКА В ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Кравченко О. О., викладач, Дутко Л. П., викладач Самбірського технікуму економіки та інформатики

Туризм у сучасних умовах є надзвичайно динамічною галуззю економіки та невід’ємною складовою більшості регіональних суспільних систем. Водночас, поряд із інтенсивним розвитком і територіальною експансією туристичної діяльності, щораз актуальнішими стають проблеми безпеки туризму – соціально-економічні, політико-правові, екологічні, соціокультурні та ін.

Безпека туризму – це стан функціонування туристичної сфери певного регіону (держави) у визначений період часу, що характеризується відсутністю загроз і таким поєднанням туристичних ресурсів та інфраструктури, яке дозволяє забезпечити стабільний розвиток конкретної територіальної рекреаційної системи у майбутньому.

В структурі безпеки туризму можна виділити три складові: безпека туристичного бізнесу; безпека туристичних об’єктів; безпека туристів. Перша складова найчастіше розглядається в економічних дослідженнях на рівні галузі або конкретних туристичних підприємств. Друга складова перебуває в центрі уваги екології та географії, причому розглядається переважно деструктивний антропогенний вплив на природні туристичні ресурси й об’єкти. Третя складова є центральною у дослідженнях методики організації подорожей різних видів активного туризму і може мати певне значення також для туристичного страхування [1].

У статті 13 «Безпека в галузі туризму» Закону України «Про туризм» підкреслено важливість дотримання умов для організації безперешкодного відпочинку туристів, захист їх при здійсненні туристичних подорожей тощо [2].

Згідно із законом безпека в галузі туризму – сукупність факторів, що характеризують соціальний, економічний, правовий та інший стани забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб і держави в галузі туризму. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх

посадові особи в межах своїх повноважень мають вживати заходи, спрямовані на:

- забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля при здійсненні туристичних подорожей, захист громадян України за її межами;
- гарантування особистої безпеки туристів, збереженість їх майна, незавдання шкоди довкіллю;
- інформування суб'єктів туристичної діяльності про загрозу безпеці туристів у країні (місці) тимчасового перебування;
- надання необхідної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації; – забезпечення туристам (екскурсантам) можливості безперешкодного одержання медичної, правової та інших видів невідкладної допомоги, доступу до засобів зв'язку;
- заборона використовувати туризм з метою незаконної міграції, сексуальної, трудової та інших видів експлуатації громадян;
- охорона туристичних ресурсів України, встановлення гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля;
- гарантування безпеки об'єктів туристичних відвідувань з урахуванням ризику виникнення природних і техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій тощо.

З метою гарантування безпеки туристів суб'єкти туристичної діяльності, здійснюючи відповідний вид діяльності, зобов'язані:

- інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, необхідність виконання загальнообов'язкових вимог і запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо);
- створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, забезпечувати належне облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій тощо;
- гарантувати спеціальні вимоги безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком (автомобільний, гірський, лижний, велосипедний, водний, мотоциклетний, пішохідний туризм, спелеотуризм тощо);
- забезпечувати туристів кваліфікованими фахівцями туристичного супроводу, спеціальним спорядженням та інвентарем;
- забезпечувати навчання туристів засобам профілактики і захисту від травм, попередження нещасних випадків та надання першої медичної допомоги;
- забезпечувати надання оперативної допомоги особам, які постраждали під час подорожі, транспортування потерпілих;
- оперативно інформувати органи місцевої влади та відповідальних осіб про надзвичайні ситуації, в яких опинилися туристи, подавати відомості про зниклих осіб.

В Україні відпрацьовано механізм страхування туристів: медичне – від нещасного випадку, а також страхування цивільної відповідальності та транспортних засобів [3]. Водночас не врегульовано питання фінансування заходів під час евакуації туристів із районів стихійного лиха, військових сутичок, терористичних актів. Такі заходи фінансують зазвичай із державного бюджету та за рахунок благодійної допомоги міжнародних організацій і приватних осіб.

У нашій країні безпеку і якість туристичних послуг тільки прагнуть довести до світових стандартів, незважаючи на те, що в сфері туризму діє значна кількість нормативно-правових актів. За останні роки були внесені зміни, які раніше діяли в законодавстві даної сфери. Але, враховуючи складнощі, які було розглянуто, їх постійну динаміку, варто зробити висновки про необхідність подальшого вдосконалення правового регулювання в області туризму і його безпеки.

Саме скоординована спільна робота з організації безпеки туризму на рівнях: держава – регіональні органи влади і управління – туристичний сектор(туроператори та турагенції) – турист, зможе сприяти організації заходів безпеки на системному, дієвому рівні.

Список використаних джерел:

1. Маркіна І.А. Управління безпекою туристичного бізнесу / І. А. Маркіна // Экономика Крыма. – 2012. – № 1 (38). – С. 174-176.
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. № 1282-IV
3. Держтуризмкурорт [Електронний ресурс]: [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/news.asp>.

НОВАЦІЇ В ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

Кравцова С. В., ст. викладач, Лисенко К. К., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В сучасних умовах господарювання стійкий фінансовий стан організацій є гарантом стабілізації і подальшого розвитку економіки. Комплексно оцінюють фінансовий стан підприємства, такі показники, як прибуток і рентабельність. На прибуток організації впливає безліч зовнішніх і внутрішніх факторів, серед яких виділяють і рівень дебіторської та кредиторської заборгованості. Тому питання ефективного управління та обліку заборгованостей мають актуальний характер.

Згідно з вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» національні стандарти обліку не повинні суперечити міжнародним стандартам.

У зарубіжних країнах не існує окремого стандарту щодо регулювання дебіторської заборгованості. Принципи обліку, оцінки та порядок відображення в звітності дебіторської заборгованості згідно з міжнародними стандартами визначено в IAS 1, IFRS 9, IFRS 15, кредиторської заборгованості – IAS 1 та IAS 37.

Базовими нормативними документами, які визначають методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську та кредиторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності, є ПСБО 10 та ПСБО 11 відповідно.

Згідно з нормами вищенаведених стандартів дебіторська та кредиторська заборгованість за термінами погашення поділяється на поточну та довгострокову.

Достовірна оцінка довгострокової дебіторської заборгованості має суттєвий вплив на правильне відображення інформації в облікових реєстрах і звітності. Важливу роль при цьому відіграє принцип обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку таких методів оцінки дебіторської заборгованості, які будуть запобігати завищенню оцінки активів. Тому потребує дослідження проблема реальної оцінки довгострокової дебіторської заборгованості та втрат підприємства від невчасного її погашення з відображенням операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

На сучасному етапі розвитку необхідність проведення оцінки в часі зумовлена економічною нестабільністю, інфляцією, майбутньою невизначеністю, можливістю альтернативних вкладень. Гроші змінюють вартість і при нульовій інфляції, якщо враховувати майбутні доходи від інвестування, беручи до розрахунку упущені вигоди. Зобов'язання підприємства припускають відтік активів і, отже, їх оцінка на момент придбання відображає величину фактичних чи передбачуваних витрат. Оцінка зобов'язань, які виникають перед підприємством по майбутній вартості, характеризує суму передбачуваних вигод чи втрат. І якщо організація ухвалює рішення про надання відстрочки платежу чи про реструктуризацію заборгованості, то дебіторська заборгованість має бути переоцінена із застосуванням дисконтування. Дисконтування є єдиною методикою, яка порівнює вартість різних об'єктів у часі.

З метою удосконалення обліку та для надання користувачу більш якісної та достовірної інформації в Україні з 29 жовтня починають діяти нові правила обліку довгострокової кредиторської та дебіторської заборгованості.

Наказом Міністерства фінансів України від 16.09.2019 р. №379 були введені зміни до ПСБО 10 та ПСБО 11.

Цим наказом запроваджено дисконтування, як процентної, так і безпроцентної дебіторської та кредиторської довгострокових заборгованостей.

Так уточнено абз.2 п. 12 ПСБО 10 тим, що довгострокова дебіторська заборгованість відображається в балансі за її теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

Теперішня вартість – це дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде потрібна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства

Дані зміни стосуються лише грошової заборгованості, адже зміст дисконтування розповсюджується тільки на гроші.

Грошова заборгованість є фінансовим зобов'язанням та фінансовим активом відповідно.

Дебіторська та кредиторська заборгованість відповідно до П(С)БО 13 відображаються в балансі за амортизованою вартістю, яка й визначається за допомогою дисконтування.

Згідно с ПСБО 13 оцінка фінансових інструментів первісно оцінюють та відображають за їх фактичною собівартістю, яка складається із справедливої вартості активів, зобов'язань або інструментів власного капіталу, наданих або отриманих в обмін на відповідний фінансовий інструмент, і витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням або вибуттям фінансового інструмента (комісійні, обов'язкові збори та платежі при передачі цінних паперів тощо).

Послідуюча оцінка згідно п. 30 ПСБО 13 на кожну наступну після визнання дату балансу фінансові зобов'язання, за деякими винятками, оцінюють за амортизованою собівартістю, а фінансові активи оцінюються за їх справедливою вартістю, крім дебіторської заборгованості, що не призначена для перепродажу.

Згідно з ПСБО 19 справедлива вартість – сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату.

Для дебіторської заборгованості цим стандартом визначена справедлива вартість, як теперішня (дисконтована) сума, яка підлягає отриманню, що визначена за відповідною поточною відсотковою ставкою за вирахуванням резерву сумнівних боргів та витрат на отримання дебіторської заборгованості в разі потреби.

Для кредиторської заборгованості- теперішня (дисконтована) сума, яка має виплачуватися при погашенні заборгованості, визначеної за відповідними поточними відсотковими ставками.

Таким чином при первісній оцінці заборгованості необхідно визнати за дисконтованою вартістю із зазначенням дисконту відразу, а на першу дату балансу визнання такої заборгованості вже амортизувати дисконт.

Дана процедура визначена п. 5.1.1, Б5.1.1 МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Слід відмітити, що, амортизація дисконту відбувається вже на першу дату балансу, тобто на фінансові результати потрапить різниця між визнаним дисконтом та сумою амортизації дисконту.

Застосування дисконтованої вартості для бухгалтерського обліку позитивно впливає на якість звітної інформації, оскільки довгострокові фінансові активи й зобов'язання відображаються за їх ринковою вартістю, а у звіті про фінансові результати відображаються нарахування відсоткового доходу чи витрати за ефективною відсотковою ставкою, що цілком відповідає принципу економічної доцільності.

Список використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Мін-ва фінансів України від 08 жовтня 1999 р. No 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua.2>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Зобов'язання»: Наказ Мін-ва фінансів України від 30 січня 2000 р. No 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: Наказ Мін-ва фінансів України від 07 липня 1999 р. No 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>

4. Янчева Л.М. Оцінка дебіторської та кредиторської заборгованостей як інструмент підвищення достовірності обліково-вих даних / Л.М. Янчева, Н.С. Акімова, Т.А. Наумова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2011_2_3

5. Адамовська В. С. Удосконалення обліку довгострокової дебіторської заборгованості, зумовлене сучасною економічною ситуацією даних / Л.М. Адамовська В.С.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/6_1_2016ua/3

КОРУПЦІЙНА СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЇ УТИЛІЗАЦІЇ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

Красюк В. О., магістр, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля

Останнім часом у всьому світі однією з актуальних і гострих екологічних проблем є проблема утилізації твердих побутових відходів. Україна не є винятком і практично для кожного населеного пункту країни характерна ситуація перевантаження сміттєвих полігонів, куди вивозяться всі відходи. Побутове сміття, що накопичується на цих звалищах негативно впливає на навколишнє середовище, викликає забруднення ґрунтів, погіршує загальне здоров'я населення.

Деякі види побутових відходів, зокрема поліетилен та пластик мають період розкладання сотні років. Також відомий і той факт, що велика кількість відходів можна використовувати повторно, що в загальному розумінні дає привід створити налагоджену систему вторинної переробки таких матеріалів з подальшим їх використанням. Така циклічна система здатна забезпечити помітне зниження забруднення навколишнього середовища.

Але для реалізації рішення повторного використання відходів в першу чергу необхідна чітка система їх сортування, процес якої в Україні досі в повній мірі не налагоджений. У багатьох містах встановлено велику кількість контейнерів, призначених для пластику, паперу, скла. Тільки вивозяться вони, як і раніше, на ті ж сміттєві полігони, які в більшості своїй є до того ж ще і нелегальними. Тож проблема несанкціонованих звалищ також стоїть в одному ряду з організацією переробки сміття.

Згідно з даних Антимонопольного комітету України, лише 5,8% побутових відходів йде на переробку [1].

В Україні є закон [2], який має забезпечувати регулювання процесом утилізації твердих побутових відходів. Наприклад, згідно з цим законом, який включає в себе 10 операцій з відходами: збір, транспортування, сортування, зберігання, обробка, переробка, утилізація, знешкодження, видалення і захоронення, українці платять лише тільки за 2. Також варто зазначити, що в Україні не розраховується тариф на різні види побутових відходів, і це говорить про те, що сортування сміття в країні повсюдно не застосовують.

Крім налагодження чіткого механізму контролю за виконанням закону, організація процесу сортування та створення для цього необхідної інфраструктури вимагає великих фінансових впливань з боку держави. Реалізація таких інтересів завжди вимагає взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища. Тому відповідальність за сортування і подальшу переробку відходів повинні брати на себе не тільки громадяни, але і комунальні підприємства.

Будь-яким приватним підприємствам в сферу утилізації відходів увійти досить важко, так як підтримка з боку держави дуже низька, і діяльність цих підприємств полягає, в основному, на стадії збору і транспортування відходів. Це пов'язано з тим, що сфера вивезення сміття досить монополізована, і, як правило, тут в повній мірі існує тіньовий бізнес.

Згідно джерелам новин [3] в Україні діють схеми вивезення сміття за нижчими цінами, ніж у муніципальних підприємств. Як правило, за такими схемами сміття вивозиться в найближчий ліс або на вже існуючі несанкціоновані звалища, аз боку правоохоронних органів спостерігається бездіяльність цьому питанні. Там процвітає «кришування», а за нелегальними полігонами стоять «високі фігури».

Однак, згідно з тих же джерел, нелегальний і корумпований бізнес існує і в офіційних державних підприємств. Однією з таких схем заробітку є те, що тарифи для населення включають в себе вивезення сміття п'ять днів на тиждень, а за фактом сміття вивозиться лише один раз, а кошти привласнюють собі керівництво таких підприємств. Існують і інші схеми, які полягають у відмиванні грошей підприємствами, що вивозять сміття, в яких грошові кошти, отримані за вивезення, перераховують на рахунки фіктивних підприємств для їх подальшого привласнення. Звідси витікає такий процес, як зловживання службовим повноваженням. Все це робить сміттєвий бізнес дуже прибутковим. У цих схемах заробітку, яких існує величезна кількість, фігурують посадовці, які «кришують» цей бізнес, а також кримінал [3].

З відходів отримують користь і приватні збирачі вторинної сировини, які в більшій мірі працюють незаконно. При покупці її у населення за мізерними сумами, вони вивозять його до країн Євросоюзу і там перепродують за більш вигідними цінами, ніж в Україні, а влада на це закриває очі.

З усього перерахованого варто зробити висновок, що корупція повністю охопила цю сферу, вийти з якої далі стає все складніше. Представлена схема на рис. 1 більш детально показує виникнення корупції, її процеси і форми прояву при організації утилізації твердих побутових відходів.

Всі ці тіньові схеми заробітку будуть існувати і надалі. Все тому, що державі не вигідно вкладати свої кошти на організацію переробки відходів, так як витрати на це будуть величезними, а виручка буде незначною. До того ж, якщо держава і буде інвестувати великі суми для створення процесу утилізації, немає гарантій, що гроші не «загубляться» на чиєму-небудь офшорному рахунку. Держава зацікавлена лише в екологічному аспекті цієї проблеми і вирішуються проблеми за допомогою залучення інвестицій, підвищенням рівню обізнаності населення з приводу сортування. А оскільки інтерес з боку населення до цієї

сфери поки що знаходиться на низькому рівні, то в даний момент зниження корупції не вдасться отримати.

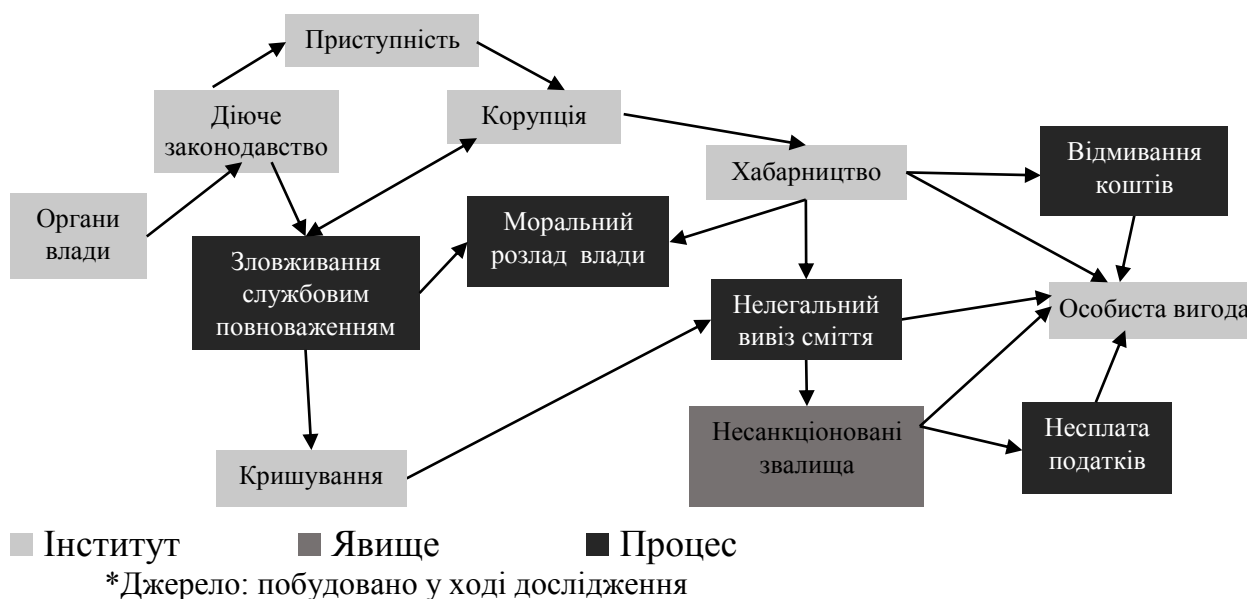

Рис. 1. Схема зв'язків корупційних інститутів, що виявляються у організації утилізації твердих побутових відходів

Без контролю за управлінням процесом утилізації твердих побутових відходів від населення, ця сфера як і раніше залишиться об'єктом тіньової економіки. Але побудова причинно-наслідкових схем зв'язків має бути розвинуто, оскільки у кожного соціального процесу є вузьке місце, а масштаб процесу залежить від цього вузького місця – виявлення можливостей звуження ланок цього ланцюгу надасть змоги зменшити масштаби негативного явища. Кумулятивний вплив громадськості та органів держави на слабе місце у ланцюгу процесу формування вигоди від неправомірної діяльності буде сильніше ніж від нескоординованих дій. Координації має сприяти проведення інформаційної роботи, яка має доводити до громадськості результати аналітичної роботи та моніторингу цього явища.

Список використаних джерел:

1. Антимонопольний комітет України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/index>.
2. Закон України Про відходи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр/>.
3. Vesti.ua / Грязный бизнес: кто и как в Украине зарабатывает на мусоре [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://vesti.ua/strana/290809-hrjaznyj-biznes-kto-i-kak-v-ukraine-zarabatyvaet-na-musore>.

НЕЧЁТКОСТЬ СУБЪЕКТИВНЫХ ОЦЕНОК ОТНОСИТЕЛЬНОЙ ЗНАЧИМОСТИ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ АБЕРРАЦИОННОГО РИСКА ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ МЕТОДА ПОПРИОРИТЕТНЫХ РАСХОДОВ

Кривуля П. В., канд. экон. наук., доцент, Кобцева Д. А., студентка, Восточно-украинский национальный университет имени Владимира Даля

Вопрос влияния структуры целей и проективного целеполагания на характеристики процесса управления был поднят многократно, но продолжает оставаться актуальным. Однако, само понятие цели остаётся многозначным, что предопределяет нечёткость всех прочих процессов: аналитических, учётных, плановых, контрольных, организационных, а также процессов исполнения указаний и реализации планов, результатов этих процессов. Очень часто приходится читать и слышать утверждения о том, что риски как неуверенные оценки результатов действий (и тут происходит первое ошибочное отождествление риска и уровня риска) суть явление объективное. Но поскольку прогнозирование результатов действия и само принятие решения о действии суть явления субъективные, то и риск как разновидность действий также субъективен. И субъективность эта предопределена когнитивными и коммуникативными факторами неуверенности в результатах действия и нечёткости прогнозов результатов действий. Классификация когнитивных и коммуникативных видов риска к настоящему времени разработана недостаточно. Один из таких видов (абerrационный риск) будет представлен в этой работе на примере использования метода поприоритетных расходов (представленного в [1-3]), исходящего из предположения (как и некоторые другие методы, например ФСА), что структура расходов должна быть когерентна структуре целей, достигаемых за счёт ресурсов, приобретаемых благодаря структурируемой величине расходов. Одним из приёмов, используемых для выявления структуры относительной значимости целей является попарное сравнение целей с помощью шкалы Саати (представленной в [4, 5]). Результат такого сравнения представлен в табл. 1. Представленные в табл. 1 парные сравнения обрабатываются согласно рекомендациям Т. Саати так: определяются среднегеометрические величины по строкам, после чего их вектор нормализуется, то есть представляется в удельных весах к их сумме. Однако результаты парного сравнения могут быть разного качества, поскольку зависят сугубо от качества экспертных оценок. Для оценки такого качества Т. Саати предлагает использовать коэффициент согласованности. Однако сделаем обратное предположение: если допустить, что каждую строку оценивал отдельный эксперт, который специализируется именно на этом предмете (что тоже не может лишать ошибок в оценках, если в других предметах он не специализируется, – идеальным было бы привлечение 17 экспертов, специализирующихся на двух смежных областях, что лишало бы оценок абerrации, оставляя бы только ошибки консолидации), то вся матрица может быть восстановлена по значениям только одной строки при соблюдении требования максимальной согласованности значений во всей матрице.

Таблица 1 – Матрица парных сравнений 17 целей по шкале Саати (на примере целей устойчивого развития)

Цели	⟨1⟩	⟨2⟩	⟨3⟩	⟨4⟩	⟨5⟩	⟨6⟩	⟨7⟩	⟨8⟩	⟨9⟩	⟨10⟩	⟨11⟩	⟨12⟩	⟨13⟩	⟨14⟩	⟨15⟩	⟨16⟩	⟨17⟩
⟨1⟩	1	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	7	7	$\frac{1}{3}$	9	9	9	5	5	7	5	5	5	7	7
⟨2⟩	5	1	3	9	9	5	9	9	9	9	9	9	7	7	7	9	9
⟨3⟩	5	$\frac{1}{3}$	1	7	7	$\frac{1}{2}$	9	9	9	9	9	9	5	5	5	5	5
⟨4⟩	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{7}$	1	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	6	4	5	5	5	5	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	3
⟨5⟩	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{7}$	5	1	$\frac{1}{7}$	5	3	7	5	5	5	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	5
⟨6⟩	3	$\frac{1}{5}$	2	9	7	1	9	9	9	9	9	7	5	5	5	5	7
⟨7⟩	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{9}$	1	5	5	5	5	5	3	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	3	5
⟨8⟩	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	1	$\frac{1}{3}$	3	3	3	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{5}$	5
⟨9⟩	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	3	1	2	3	2	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	3
⟨10⟩	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	1	2	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	3
⟨11⟩	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	2
⟨12⟩	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	3	2	1	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	5
⟨13⟩	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{5}$	3	3	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	5	5	5	5	5	1	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	3	5
⟨14⟩	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{5}$	3	5	$\frac{1}{5}$	3	5	5	5	7	3	3	1	$\frac{1}{2}$	5	5
⟨15⟩	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{5}$	5	5	$\frac{1}{5}$	3	7	5	5	7	3	2	2	1	5	5
⟨16⟩	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	5	5	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	5	5	5	7	3	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	1	7
⟨17⟩	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	1

Согласно представленным допущениям на основе представленной в табл. 1 матрицы получим ещё семнадцать матриц по числу строк в исходной. Рассчитав для каждой из матриц структуру распределения относительной значимости получаем 18 структур (для 17-ти восстановленных матриц и для одной полной матрицы). Результат таких расчётов представлен на рис. 1 (на осях: структура относительной важности и номера базовых строк, используемых для восстановления матрицы, в последнем столбце представлена структура, определённая по полной матрице). Практика работы с такими матрицами показала, что эксперты обычно так и заполняют матрицы парных сравнений: вместо полного заполнения и проверки согласованности значений они выбирают удобную для их сравнения строку, заполняют её и восстанавливают всю матрицу, соблюдая максимальную согласованность остальных значений с оценочной строкой. Очевидно, что результаты обработки 18-ти матриц оказались нетождественными – их обработка в соответствии с традиционными подходами оценки риска (усреднение выявленного ряда возможных значений и оценка уверенности в усреднённом значении, например посредством среднеквадратичного отклонения) покажет уровень риска значений структуры относительной значимости и соответственно структуры поприоритетных расходов, хотя никаких дополнительных экзогенных факторов учтено не было, – на разброс значений повлияли только субъективные заблуждения экспертов и способ обработки экспертных оценок. Такой уровень риска и называем абберационным риском.

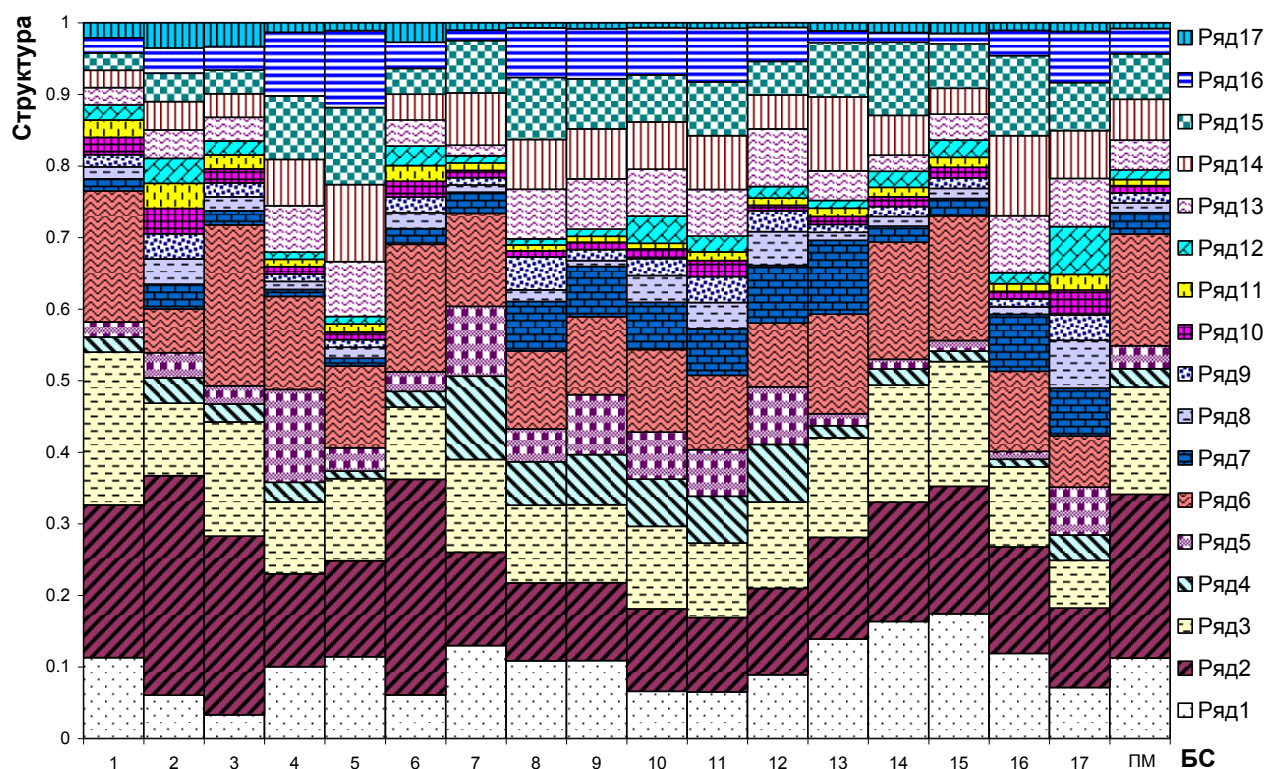

Рис. 1. Удельный вес относительной значимости целей согласно разным абберациям оценивающего их субъекта методом парных сравнений

Представленная нечёткость структуры относительной значимости целей не является следствием случайности экзогенных факторов проблемной ситуации, – выявляемый так уровень абберационного риска является одним из видов когнитивных и коммуникативных рисков принятия решений.

Список использованных источников:

1. Кривуля П. В. Выявление и обзор возможных методов формирования целевой структуры использования денежных средств / П. В. Кривуля, О. В. Ягодкина // Вісник Східноукраїнського державного університету. – 2005. – №2(84). – С. 116-123.
2. Кривуля П. В. Метод поприоритетних расходов – частная реализация общего метода лимитирования риска / П. В. Кривуля // Модернізація фінансово-кредитної системи: досвід та перспективи: Матеріали II-ї Міжн. наук.-практ. інтернет-конф. – Сєверодонецьк: СХУ ім. В. Даля, 2015. – С. 150-154.
3. Кривуля П. В. Формирование целевой структуры использования денежных средств предприятия / П. В. Кривуля, О. В. Ягодкина // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Вип. 13. Ч.1. – Луганськ: СХУ ім. В. Даля, 2005. – С. 91-103.
4. Саати Т. Аналитическое планирование. Организация систем / Т. Саати, К. Кернс. – М.: Радио и связь. 1991. – 224 с.
5. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий / Т. Саати; Пер. с англ. Р. Г. Вачнадзе. – М.: Радио и Связь, 1993. – 278 с.

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ ТА ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

Кузуб М. В., ст. викладач, Клеомітес В. Ю., магістр, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

Інфляція – це довгострокове зростання цін на товари і послуги, викликаний девальвацією валюти. Розглядаючи цей процес на макрорівні, можна стверджувати, що відбувається розширення попиту за рахунок емісії чи кредитної експансії. У цьому випадку є важливим достатність податкових надходжень, адже погіршення економічних показників є неминучим. На макрорівні, відбувається погіршення умов виробництва, знижується конкурентна спроможність тощо. Тут відіграє важливу роль структура податкової системи, тобто вплив податків на процес ціноутворення та систему стимулів для підприємств. [1]

Інфляційні проблеми виникають, коли ми стикаємося з несподіваною інфляцією, яка не відповідає адекватному зростанню доходів. Коли ми думаємо про інфляцію, ми зазвичай думаємо про те, як вона впливає на нас як на споживачів. Але наслідки інфляції дуже різноманітні, включаючи не тільки окремих осіб, а й підприємства і навіть країни. Споживачі та підприємства мають справу з наслідками інфляції, як добрими, так і поганими.

Інфляція також впливає на бізнес і економіку, і це пов'язано з тим, що вони повинні бути більшими, ніж сама інфляція, повинні бути чисті збереження або чисті інвестиції. Іншими словами, темпи росту нижче рівня інфляції позначають, що в промисловості залишається менше грошей для дивідендів, інвестицій і росту в наступному році. За цією причиною центральні банки країн часто використовують фінансово-кредитну політику, яка в першу чергу спрямована на інфляцію. Одним з можливих шляхів досягнення цільової інфляції центральних банків є підтримання високих процентних ставок. Це означає, що процентна ставка 11%, коли інфляція становить 10%, означає, що збереження збільшується, а не знецінюються. [2]

Повертаючись до впливу інфляції на підприємство, можна стверджувати, що наступні фактори є рушійними :

- ерозія капіталу, тобто неможливість збільшення основних коштів для оновлення фондів;
- знецінення доходів підприємства і неможливість оплати праці на належному рівні;
- зменшення собівартості продукції через зниження вартості матеріалів;
- зниження вартості активів.

В більшості випадків незначні інфляційні процеси не впливають на фінансовий стан підприємства. Невелика інфляція може бути корисною для підприємства тому, що сприяє на активність власника та його грошових коштів. Якщо кошти власника не будуть вкладені у прибуткову справу, вони будуть втрачати свою цінність. В той час, як висока інфляція неприємно та навіть

негативно впливатиме на підприємство. Висока інфляція створить ступінь відхилення активу і пасиву підприємства.

Цікаво, та дуже парадоксально те, що кредиторські зобов'язання під час інфляції грають на руку підприємству, оскільки підприємство здійснюватиме виплату за боргами "знеціненими" грошима. Проте ліквідність спотворюватиметься тому, що одні статті активу штучно занижуються а інші завищуються.

Щоб оптимізувати роботу підприємства в умовах інфляції треба підприємству слідкувати та ні в якому разі не втрачати свого потенціалу, слідкувати за прибутковістю та щоб уникнути інфляційного прибутку – вилучати з обороту кошти. А щоб цього досягти, підприємству необхідно вміти та не забувати прогнозувати необхідний рівень оборотних коштів, відслідковувати та виявляти негативні фактори, що можуть на них вплинути.

В умовах інфляції підприємству слід використовувати та приймати такі фінансові рішення:

1) Розцінки та тарифи встановлювати не на довгий проміжок часу, а навпаки, на короткий. Ринкову ціну та контроль краще формувати за рівнем витрат;

2) Не боятися впроваджувати нові технології та автоматизувати виробництво. Це зможе позитивно вплинути на продуктивність праці підприємства;

3) Маркетинг. Підприємству не слід підтримувати, а ще вірніше було б уникати проектів які можуть затягнутися на роки;

4) Слід дуже ефективно управляти активами. Одна помилка може стати роковою;

5) Необхідно притримуватись правильної фінансової політики. З мінімальною кількістю готівкових коштів та дебіторських заборгованостей, використання кредиторської заборгованості з ціллю оплати своїх зобов'язань грошима, купівельна спроможність яких занижена. Та не варто доводити кредиторську заборгованість до великих розмірів – це скоріш за все призведе до стану банкрутства). Під час інфляції вигідно та частіш за все зустрічається, що власники починають інвестувати кошти в нерухомість;

6) Фінансовий аналіз та прогнозування. [3]

Для врахування впливу інфляції залишається найбільш очевидний і зрозумілий прийом – переоцінка основних засобів, і, при необхідності – запасів. Це дозволить більш точно відображати вартість активів, що підвищить достовірність показників фінансової звітності. [4, ст. 475].

Отже – інфляція реальна. Розуміння шкідливих причин і наслідків інфляції є першим кроком до прийняття довгострокових рішень щодо зниження ризиків. Тож зробимо висновок, що інфляція може по-різному впливати на підприємство. В першу чергу підприємству слід враховувати та вміти прогнозувати необхідний рівень оборотних коштів та виявляти негативні фактори, що можуть на них вплинути. Також не слід забувати те, що висока інфляція може негативно вплинути на весь виробничий процес і чим вищі темпи інфляції, тим більшим є ступінь відхилення як активу, так і пасиву балансу підприємства. Тому, що

інфляція знецінює абсолютно всі доходи й надходження підприємства. Обов'язково складати звітний період з урахуванням впливу інфляції. Важливо підприємству мати на увазі та притримуватись найголовніших фінансових рішень для стабільної праці щоб у разі чого пережити мінімальні збитки, та бути готовими до несподіванок.

Список використаних джерел:

1. Податкова політика і інфляція [електронний ресурс] – режим доступу: <https://readbookz.net/book/115/3027.html>
2. Що таке інфляція і як вона впливає на професіоналів, бізнес і приватних осіб [електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.managementstudyguide.com/what-is-inflation.htm>
3. Вплив інфляційних процесів на фінансовий стан підприємства [електронний ресурс] – режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13248/1/239_Cimbljuk_604-607_69.pdf.
4. Кузуб М. В., Лещій Л. А «Оцінка впливу інфляції на показники фінансової звітності», Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізаційні виклики розвитку національних економік», присвяченої 70-річчю КНТЕУ. 19-21 жовтня 2016 р., м. Київ.

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

Кузуб М. В., ст. викладач, Репецька О. С., бакалавр, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ.

Розвиток комунікаційних та інформаційних технологій зумовить трансформацію інформаційного суспільства у нову якість, яку називають SmartSociety. Розробка і впровадження високих технологій сприяє зростанню добробуту та збалансованому технологічному, економічному і соціально-культурному розвитку суспільства. Тому протягом останніх 20—30 років в економічно розвинених країнах спостерігається стійка тенденція збільшення витрат на науково-технічний розвиток [1]. XXI-ше століття – це століття інформаційних технологій. Все більшої популярності набувають не лише безготівкові розрахунки, (які ви можете зустріти, як в магазинах, так і в тролейбусах і метро), але і така форма засобів платежу, як електронні гроші. Розвиток найсучаснішої форми грошей – електронної, призводить до того, що гроші втрачають предметно-речову форму і змінюються на інформаційний ресурс, стають віртуальною реальністю, створеною за допомогою технологічних засобів [2, с. 197–198].

Визначення терміну «електронні гроші» у вітчизняній фінансовій практиці є в Постанові НБУ № 481 «Положення про електронні гроші», згідно з якою останні – «це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, крім емітента, особами і є грошовим зобов'язанням емітента» [3]. Водночас зазначається, що електронні гроші можуть бути виражені лише в гривневому еквіваленті. Більш повне визначення електронних грошей дає Європейський центральний банк, згідно з яким під терміном «електронні гроші» розуміють грошову вартість, що зберігається в

електронному вигляді на технічному пристрої. Електронні гроші в Директиві 2009/110/ЄС розглядаються як заміник монет і банкнот, в основному призначений для здійснення платежів в обмежених сумах, і визначаються як грошова вартість, що є вимогою до емітента, яка: зберігається на електронному пристрої; імітується під час отримання грошей на суму, не меншу, ніж емітована грошова вартість; приймається як засіб платежу особами, іншими, ніж емітент [5]. Електронні гроші мають майнову цінність, оскільки є «передплаченими» грошима, які для зручності обігу «знерухомлюються», в момент емісії переводяться в електронний вигляд, що забезпечує їм незрівнянну з класичними грошима зручність та швидкість обігу [6, с. 38].

Особливості випуску електронних грошей і здійснення операцій із ними встановлені ст. 15 Закону України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні" – редакція від 07.02.2019, підстава – 2473-VIII [7] та Положенням про електронні гроші в Україні, затвердженим постановою Правління НБУ від 4 листопада 2010 р. № 481 [8]. Згідно з вимогами цих документів суб'єкт господарювання може бути користувачем електронних грошей і приймати електронні гроші як оплату за товари, роботи, послуги. Емітент зобов'язаний визначати суму електронних грошей на електронному пристрої, що перебуває в розпорядженні користувача, з урахуванням таких вимог:

- сума електронних грошей на електронному пристрої, який не може поповнюватися, не повинна перевищувати 4000 гривень;
- сума електронних грошей на електронному пристрої, який може поповнюватися, не повинна перевищувати 14000 гривень. [7]

Користувачі мають право використовувати електронні гроші для здійснення розрахунків за допомогою електронного пристрою, який поповнюється і перебуває в розпорядженні користувача, в сумі до 62 000 гривень протягом календарного року [7, 8].

Згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкції про його застосування, введено субрахунок 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» (зі змінами від 27.06.2013 р.), на якому відображаються операції з електронними грошима. [4]

Але водночас виникла нова проблема, яка пов'язана із законодавством нашої держави, в якому сказано, що емітентом електронних коштів є лише банки і тільки у національній валюті та ще й в обмеженому обсязі. Тоді, що можна говорити про розвиток системи електронних платежів та міжнародних взаємовідносин, якщо не передбачено створення окремого рахунка чи субрахунку для відображення іноземної валюти, яка внаслідок економічних взаємозв'язків з іншими державами буде надходити на Україну, і в першу чергу саме через електронні платежі та розрахунки, так як вони на даний час є дуже популярними в світі. [3] Тому необхідно :

- по-перше, не обмежувати, а розвивати систему електронних платежів;
- по-друге, сприяти покращенню ІТ-технологій в нашій країні, які дозволять розширити використання цих платежів і забезпечити захист всіх користувачів і учасників таких розрахунків від кібер-атак;

- по-третє, для полегшення роботи облікового апарату ввести новий субрахунок 336 «Електронні гроші в іноземній валюті» для вільних торговельних зв'язків з іноземними країнами. А також забезпечить відображення в системі фінансового обліку інформації про електронні гроші в іноземній валюті. У положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку слід нормативно прописати і закріпити питання облікового відображення виокремлення електронних грошей з платіжної системи і їх переведення в готівку або у безготівкові кошти.

Сьогодні українці можуть продавати та купувати товари, переказувати кошти за допомогою таких систем, як WebMoney, RBK Money, E-Gold, LiqPay, Z-Payment, Paypal, Liberty Reserve, Moneybookers тощо [4]. Такий розвиток ринку електронних грошей є свідченням еволюції вітчизняного бізнесу, його поступового наближення до світових стандартів. Але широкому застосуванню електронних платіжних засобів в Україні перешкоджають певні труднощі. По-перше, це правове регулювання, яке не встигає за стрімким розвитком відносин у цій сфері, та законність обігу електронних платіжних засобів в Україні. Суб'єкти, які здійснюють операції з електронними грошима (емітент електронних грошей, оператор, агенти, торговці та користувачі), мають право їх здійснювати лише за правилами, узгодженими з Нацбанком. Водночас Нацбанк не узгодив правила використання електронних грошей WebMoney Transfer, Інтернет. Гроші, VkrMoney, RBKMoney, Яндекс. Гроші, QJWI, E-gold. Отримані від користувачів електронні гроші торговець має право: обміняти на безготівкові кошти в агента з розрахунків або пред'явити до погашення емітенту в обмін на безготівкові кошти [4].

Таким чином, слід врегулювати обліковий аспект конвертації електронних грошей в національну й іноземну валюту. В процесі здійснення таких операцій виникають витрати підприємства у зв'язку з виведенням грошей з платіжної системи, а у разі операцій з електронними грошима, емітованими в іноземній валюті, – під час здійснення обміну іноземної електронної валюти в національну [2]. Ці питання мають бути врегульовані на законодавчому рівні, оскільки від цього залежить процес управління фінансовими ресурсами на підприємстві, що, своєю чергою, впливає на платіжну дисципліну, своєчасні розрахунки з контрагентами і платоспроможність підприємства загалом.

Список використаних джерел:

1. Кузуб М. В, Ганенко О. Перспективи та проблеми розвитку Smart-технологій в Україні. SMART – освіта: ресурси та перспективи, II Міжнародна науково-методична конференція, КНТЕУ, 23 листопада 2016 р., м. Київ
2. Вигівська І. М. Електронні гроші в системі управління фінансовими ресурсами підприємства: облікові аспекти / І. М. Вигівська, В. С. Сеймон // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2014. – Вип. 3 (44). – С. 173–175.
3. Про електронні гроші в Україні: Положення НБУ від 4 листопада 2010 р. № 481 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Щодо використання електронних грошей суб'єктами господарювання: Лист НБУ від 26 червня 2014 р. № 25-109/33434 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v3343500-14>

5. Директива 2009/110/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо започаткування та здійснення діяльності установами – емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними. Директива, Міжнародний документ від 16.09.2009 № 2009/110/ЄС. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a18

6. Шимон С. Електронні гроші: форма грошей чи майнові права вимоги? / Світлана Шимон // Юридична Україна. – 2015. – № 9. – С. 36-41.

7. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України. Редакція від 07.02.2019, підстава – 2473-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

8. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань регулювання випуску та обігу електронних грошей: Постанова НБУ Редакція від 12.09.2018, підстава – v0095500-18 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

ІНВЕРТАРИЗАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Кузуб М. В., ст. викладач, Румянцева В. В., бакалавр, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ.

Забезпечити достовірність показників обліку і запобігти можливим відхиленням покликана інвентаризація – один із головних методів обліку. Її проведення дає змогу з'ясувати розходження між даними бухгалтерського обліку та фактичною наявністю, станом і оцінкою активів, власного капіталу і зобов'язань підприємства, перевірити повноту документального оформлення і відображення в обліку господарських операцій, підтвердити реальність показників звітності підприємства. [1, с. 66]

Перш за все, варто зазначити, що порядок проведення інвентаризації повинен відповідати чинним законодавчо-правовим актам.

Обов'язкова річна інвентаризація визначена в абз. 2 п. 7 р. І Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Мінфіну від 02.09.2014 р. №879 (із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів № 868 від 04.10.2016) та п. 12 Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2000 р. № 419 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 625 від 17.07.2019).

Водночас українське законодавство вимагає проводити інвентаризацію і в інших випадках:

- зміна матеріально відповідальної особи
- крадіжка, зловживання або псування цінностей
- інвентаризація за судовим рішенням або з ініціативи контролюючих органів
- техногенні аварії, пожежі чи стихійні лиха
- у разі ліквідації підприємства
- одержання претензії щодо недовантаження товарів.

Значення проведення інвентаризації, яку здійснюють раз на рік перед складанням фінансової звітності, важко переоцінити, бо вона дає можливість

забезпечити достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності шляхом встановлення фактичної наявності різних цінностей, виявлення надлишків або нестач, а також з'ясування того, наскільки вартість, за якою активи й зобов'язання зараховано на баланс, є реальною. [3, с. 176]

Навіть враховуючи всі переваги такого методу обліку, підприємства зазвичай все одно надають перевагу лише документальним прийомам.

Документування – це початковий етап бухгалтерського обліку, що фіксує факти здійснення господарських операцій. Ефективність прийнятих рішень керівними особами на будь-якому підприємстві знаходиться у прямій залежності від якості організованого документообороту. [5, с. 219, 221]

Керівники та головні бухгалтера недооцінюють важливості фактичного здійснення інвентаризації та проводять її лише в тому випадку, коли її практично неможливо уникнути.

Вищезазначене дає підстави для висновку, що в сучасних ринкових умовах інвентаризація є одним з найважливіших методів бухгалтерського обліку й фінансово-господарського контролю, але нею частково нехтують. Діючи в межах правового поля та неухильно дотримуючись його норм, підприємство працюватиме ефективно та прибутково.

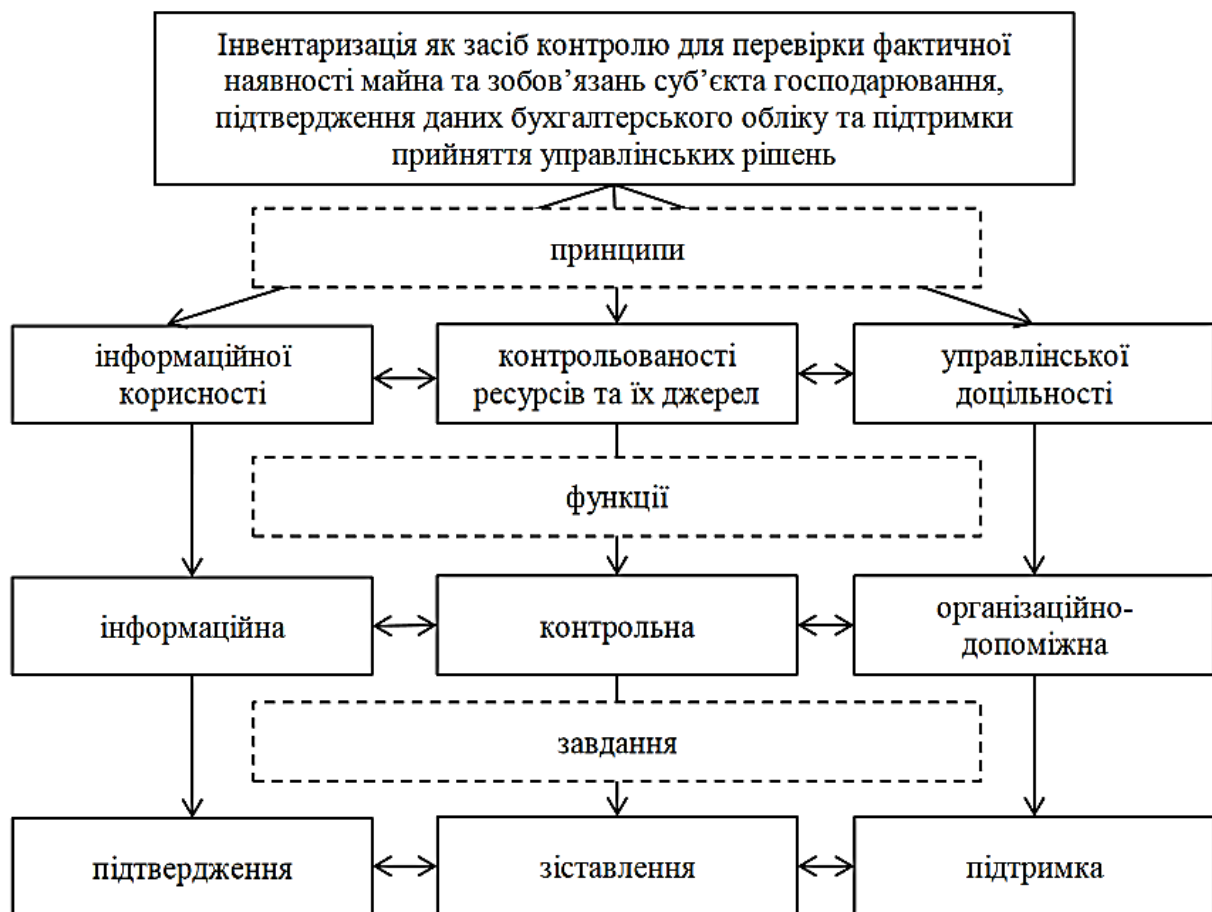
Принципи, функції та завдання інвентаризації укладені у єдиний теоретичний конструкт (рис.1), який характеризує сутність поняття, впливає на його класифікацію і практичну реалізацію.

Основні цілі (завдання) інвентаризації:

- підтвердження фактичної наявності необоротних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, обсягів дебіторської заборгованості та зобов'язань;
- зіставлення фактичних обсягів майна та зобов'язань із залишками по рахунках бухгалтерського обліку і статтях фінансової звітності;
- підтримка прийняття рішень у системі управління якістю на підприємстві завдяки: виявленню цінностей, які повністю або частково втратили свої споживчі властивості, не використовуються у діяльності (зокрема, непридатні для подальшої експлуатації основні засоби), простроченої заборгованості; вдосконаленню документо-обігу матеріально відповідальних осіб; підвищенню ефективності ведення складського господарства (у т. ч. за рахунок поліпшення умов зберігання матеріальних цінностей) тощо. [4, с. 50]

На наш погляд одним із способів покращення проведення інвентаризації є застосування при цьому комп'ютерних технологій. Можна майже повністю комп'ютеризувати процес проведення інвентаризації товарів, на яких можна проставити штрих-коди. Таке проведення інвентаризації розв'язує відразу декілька проблемних питань, а саме:

- дотримання об'єктивності, точність результатів,
- термін проведення,
- зменшення обсягу трудових затрат.

Джерело: рисунок складений автором за даними [2, 3, 4].

Рис. 1 – Теоретичний конструкт поняття «інвентаризація»

Комп'ютеризація процедури здійснення інвентаризації цінностей потребує створення комп'ютерних програм блоку проведення інвентаризації цінностей і оформлення її результатів. Програма виконання процедур інвентаризації при комп'ютеризації здійснюється за заданим алгоритмом, за допомогою якого виконується програма послідовності процедур контролю під час інвентаризації цінностей, що забезпечує досягнення бажаного результату. В умовах застосування комп'ютерної техніки і програм бухгалтерського обліку є можливість побудувати таку структуру аналітичного обліку по рахунку “Недостачі і втрати від псування цінностей”, яка дозволить мати будь-яку інформацію для потреб управління [2, с. 6].

Список використаних джерел:

1. Смержанюк Т. П. Інвентаризація – один із головних методів обліку і контролю / Смержанюк Т.П. // Журнал «Молодий вчений», лютий 2015р. – С. 66–69.
2. Олійник С. О. Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку та напрями її вдосконалення / Олійник С. О. // INNOVATIVE SOLUTIONS IN MODERN SCIENCE, 2017 р. – С. 11.

3. Шеленко Д. І. Особливості проведення інвентаризації на підприємстві / Шеленко Д. І. // Міжнародний науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки», січень 2015 р. – С. 175-179.

4. Височан О. С. Інвентаризація: сутність, класифікація, принципи, функції та завдання / Височан О. С. // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2018р. – С. 48-52.

5. Кузуб М. В., Радченко Д. В. Документація як складовий елемент методу бухгалтерського обліку / Кузуб М. В., Радченко Д. В. // Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018р. – С. 218-221.

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Кузуб М. В., ст. викладач, Синюк А. В., бакалавр, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

Основним завданням бухгалтерського обліку є забезпечення повною та достовірною інформацією всіх користувачів, зокрема суб'єктів управління – для прийняття раціональних рішень, інвесторів та кредиторів – з метою налагодження співпраці з ними, податкових органів – для нарахування відповідних розмірів податків. Дані бухгалтерського обліку є основними показниками фінансового стану підприємства, а отже, він є надзвичайно важливим елементом економічного життя країни загалом.

Для того, щоб ці всі процеси відбувалися належним чином, була створена система регулювання бухгалтерського обліку, яка протягом тривалого часу змінювалася і вдосконалювалася. Становлення та розвиток ринкових відносин в Україні сприяло більш широкому використанню бухгалтерської інформації в управлінні підприємствами з метою підвищення ефективності їх діяльності. Проте в умовах трансформації економіки, регулювання бухгалтерського обліку в Україні на сучасному етапі не можна вважати досконалим, воно потребує модернізації.

Оскільки питання сучасного стану та регулювання бухгалтерського обліку є актуальним на теперішньому етапі розвитку економіки, то воно стало об'єктом досліджень багатьох науковців. Серед них варто виділити: Ф. Бутинця, О. Бородкіна, В. Гетьмана, С. Голова, Г. Кірейцева, М. Дем'яненка, А. Кузьмінського, В. Лінника, С. Николаєву, М. Кужельного, П. Саблука, Я. Соколова, В. Сопка, М. Чумаченка, та інших.

Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою:

- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів;

- вдосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності [1].

Сучасна система регулювання бухгалтерського обліку України була запозичена з часів планової економіки, і її методи залишилися

адміністративними, тому потребують певного реформування, тобто необхідним в даний час є створення такої моделі бухгалтерського обліку, яка б реально відображала господарську й фінансову діяльність підприємств України [2, 23]. Серед важливих недоліків бухгалтерського обліку можна виділити проблему його державного регулювання. Адже на сьогоднішній день розширилися права підприємств та стала більш вільною їх господарська діяльність, в той же час, сфера державної регламентації обліку звузилася. Це означає, що підприємства мають право самостійно вирішувати низку облікових проблем. Слід зазначити необхідність саме державного регулювання бухгалтерського обліку, хоча власник підприємства теж повинен нести за це відповідальність. Подібні рекомендації були висловлені у Звіті Світового банку про стан дотримання стандартів та кодексів у сфері бухгалтерського обліку і аудиту. Для того, щоб провести таке реформування, слід провести спеціальні дослідження, які б довели доцільність цих змін [3, 46].

Існує ряд важливих проблем в сучасному бухгалтерському обліку, яким неможливо не приділити уваги:

1. На сьогоднішній день немає чітко сформованої відповіді на питання за якими стандартами повинні працювати вітчизняні підприємства – за національними чи міжнародними, яким із них необхідно віддавати перевагу? Український облік напряду стикається з необхідністю переходу на МСФЗ. Науковці виділяють кілька причин, які підштовхують Україну до переходу на міжнародні стандарти. В першу чергу, це стосується питання міжнародної уніфікації обліку, тобто фінансова звітність, складена відповідно до МСФЗ, є зрозумілою для всіх представників бізнесу – як для вітчизняних, так і для іноземних. Це дозволить уникнути облікових непорозумінь. Також перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності повинен стати суттєвою допомогою бухгалтерам у веденні обліку, складанні звітності та наданні швидкої та достовірної інформації користувачам [5].

2. Підготовка бухгалтерських кадрів. Міжнародний досвід і практика показують, що післядипломна підготовка й процес постійного підвищення кваліфікації практикуючих бухгалтерів – це прерогатива професійних бухгалтерських організацій. В Україні потрібно створити систему постійного підвищення бухгалтерських кадрів, яка б відповідала міжнародним вимогам, а саме стандартам освіти Міжнародної федерації бухгалтерів. Мета такої системи – кваліфікаційний рівень професійного бухгалтера як загальноприйнятий у міжнародній практиці має відповідати європейському рівню [3, 138].

3. Облік і звітність малих та середніх підприємств, які за своєю економічною природою не можуть вести облік і складати звітність у такому самому порядку й обсязі, як і великі; для потреб власників та інших користувачів не потрібна в такому обсязі фінансова інформація. У міжнародному бухгалтерському співтоваристві сьогодні відбувається обговорення проекту Міжнародного стандарту фінансової звітності щодо підприємств малого та середнього бізнесу. Доцільним було б включитися в таку роботу й в Україні [6, 179].

4. Фінансова звітність, підготовлена відповідно до МСФЗ, може бути складена у форматі BRL, що полегшить процес її подання до регулюючих

органів, а також її подальше використання та аналіз. Користувачам таксономії XBRL на основі МСФЗ важливо повною мірою усвідомлювати її поточний статус, сферу застосування та призначення. Таксономія МСФЗ використовуються у всьому світі для полегшення використання та електронного обміну фінансовими даними, підготовленими відповідно до МСФЗ [7, с.15].

Бухгалтерський облік – це надзвичайно важливий елемент економічного життя країни. Без його використання неможливо отримати інформацію про показники діяльності підприємства, охарактеризувати фінансовий стан держави в цілому. Тому необхідним є вирішення всіх проблем, з якими стикається сучасний український облік, а насамперед проблем регулювання. В системі бухгалтерського обліку на сьогоднішній день існують ряд питань, які потребують нагального вирішення: нечітке визначення головного регуляторного органу і його функцій; належна підготовка бухгалтерських кадрів; проблеми правового сектору. Вирішення цих проблем допоможе вдосконалити систему державного регулювання та реформування бухгалтерського обліку, відбудеться адаптація до ринкових змін, міжнародних стандартів та потреб користувачів, в системі прийняття рішень, що буде позитивною зміною для бухгалтерського обліку та економіки України загалом.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996 – XIV (зі змінами і доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / О. В. Топоркова, Т. А. Наумова, Н. С. Ковалевська, І. В. Янчева, І. С. Коробкіна – Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2017. – 443с.
3. Лозинський Д. Л. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку : електронний довідково-навчальний посібник / Д. Л. Лозинський. – Житомир : ЖДТУ, 2017. – 169 с.
4. Науковий журнал «Молодий вчений», № 3 (18), березень, 2015. – 118 с. / Гнатишина Н. І. Сучасні проблеми організації бухгалтерського обліку в Україні / Н. І. Гнатишина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/.pdf>
5. Податки та бухгалтерський облік, Журнал, № 77, вересень, 2018/ Національні особливості переходу на МСФЗ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/september/issue-77/article-39538.html>
6. Міжнародні стандарти фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) : практич. посібник / [упоряд. Безверхий К. В.]. – Київ : Центр учб. літ., 2015. – 226 с.
7. Кузуб М. В. Інструменти стандартизації фінансових даних / Кузуб М. В. // Обліково-аналітичне забезпечення антикризового управління підприємством. Матеріали Всеукраїнського круглого столу. – Київ, 21 квітня 2016 р. – С. 13-17. <https://knute.edu.ua/file/MTc=/c902b121ed3493620cf96cfa0c166fca.pdf>

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Латкіна С. А., ст.викладач, Цегельник Г. В. студентка, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна

Економічна безпека є найважливішим елементом національної безпеки. Незалежно від різноманітності поглядів на безпеку, не може бути сумнівів щодо необхідності її включення в економічну життєздатності нашого суспільства. Без ресурсів і капіталу немає виробництва та підприємництва. Без бізнесу немає прибутку, без прибутку немає робочих місць. Також без діяльності немає податків, немає військового потенціалу тощо. Життєздатність народного господарства країни, яке надає робочі місця для членів суспільства, створює та формує добробут держави загалом. Без роботи якості життя людей погіршується до моменту, коли суспільство саме по собі може розпастися. Уряд повинен здійснювати моніторинг та аналізувати систему економічної безпеки України, яка стане двигуном розвитку і використання потенціалу країни, політичних, економічних, військових, ідеологічних можливостей держави для досягнення життєво важливих економічних інтересів країни на національному та міжнародному рівнях [3].

Самою гострою проблемою української держави, що підриває економічну безпеку країни, безперечно, є тотальна корумпованість всіх без виключення сфер суспільного життя. Економічна безпека буде під загрозою доти, доки чиновники сприйматимуть кожну свою посаду сприйматимуть як форму бізнесу. Україна – єдина з країн СНД, що не досягла свого рівня ВВП зразка 1990 року. Аналіз зазначеного питання показав, що держава списувала борги, надавала олігархам величезні пільги та дотації на підприємства, за рахунок яких вони й утримували свої екофобні застарілі промислові гіганти. Отже, потреба в модернізації та оновленні виробничих потужностей була відсутня.

Досягнення економічної стабільності та безпеки в Україні можливо виключно за умови завершення активної фази військового конфлікту на сході країни. Одночасно з вирішенням цієї складної задачі першочергові зусилля молодого українського громадянського суспільства мають бути спрямовані на недопущення лобіювання владою інтересів олігархічних кланів і «замилювання очей» суспільству прийняттям непродуманих популістських рішень.

Розроблення та імплементація програми високотехнологічного розвитку України – це єдина можливість потрапити до кола розвинених країн світу в якості рівноправного партнера, а не в якості їх сировинного придатка. Крім того, це допоможе нашій державі сформувати потужну систему безпеки [2].

Національні економічні інтереси лягають в основу економічної політики, що проводиться державою, важливою складовою частиною якої є забезпечення економічної безпеки, однієї з найважливіших функцій держави. Це гарантія незалежності країни, умова стабільності й ефективної життєдіяльності суспільства. Економіка є однією з життєво важливих сторін діяльності особистості, суспільства і держави. Отже, поняття національної безпеки буде неповним без усеосяжної оцінки життєздатності економіки, її міцності,

надійності з урахуванням наявності реальних і потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз. У зв'язку з цим, забезпечення економічної безпеки належить до найважливіших національних пріоритетів. Економічна безпека входить у систему національної безпеки разом з такими ключовими її складовими, як забезпечення надійної обороноздатності країни, підтримання соціального миру в суспільстві, захист від екологічних лих. Це обумовлено тим, що безглуздо вести мову про забезпечення військової безпеки при слабкій економіці, так само, як не може бути ефективної економіки, а отже, і військової безпеки в суспільстві, що роздирається соціальними конфліктами [5].

Стан економічної безпеки та економічний розвиток держави – нерозривні. Здатність економіки задовольнити потреби суспільства та інноваційного розвитку економіки, включно з конкурентоспроможністю її продукції, є основою економічної безпеки держави [1].

Також, потрібно зазначити основні елементи, які впливають на економічну безпеку підприємства. Стан економічної безпеки суб'єктів господарювання залежить не тільки від ефективності виробництва та рівня інноваційного розвитку підприємства. Значний вплив на економічну безпеку підприємства мають структурно-організаційні зв'язки, юридичні і економічні відносини між суб'єктами господарювання, матеріальні та інтелектуальні ресурси, які гарантують стабільність функціонування підприємства, прибутковість, правильно спланований стратегічний розвиток. Способи покращення економічних показників діяльності фірми мають залежати від складових якісного і кількісного характеру та функціональних складових. Класифікувати негативні впливи можна так: об'єктивного характеру — такі фактори, які з'являються незалежно від ефективності роботи підприємства та його фахівців; суб'єктивного характеру — впливи, які виникають як результат халатної та некваліфікованої роботи окремих категорій працівників та підприємства в цілому. Можна зазначити, що розглянуті функціональні складові мають власний зміст, систему критеріїв та методи забезпечення. Основним завданням економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності має бути створення відповідних умов, не тільки для успішного функціонування підприємства сьогодні, але й для його ефективного розвитку в перспективі. Отже, першочерговим завданням підвищення рівня економічної безпеки підприємств України є подолання існуючих загроз та оптимальне використання внутрішнього потенціалу суб'єктів господарювання [6].

Список використаних джерел:

1. Гбур З. В. Економічна безпека як одна зі складових забезпечення національної безпеки України на сучасному етапі / З. В. Гбур // Інвестиції: практика та досвід. — 2017. — № 18. — С. 81-86.
2. Крейдич І. М. Проблеми економічної безпеки України в сучасних умовах / І. М. Крейдич, Н. В. Рощина, О. С. Харченко, В. А. Сулименко // Ефективна економіка. — 2015. — № 1. — С. 285-287.
3. Лекарь С.І. Поняття та зміст економічної безпеки / С.І. Лекарь // Форум права. — 2012. — № 2. — С. 399—402.
4. Мешкова-Кравченко Н.В. Підприємницькі ризики в інноваційній діяльності

підприємства/ Н.В.Мешкова-Кравченко, С.А.Латкіна // Бізнес-навігатор. – 2018. – Вип. 3-2 (46). – С. 26-29.

5. Шайдоров О.І. Економічна безпека в системі національної безпеки / О.І. Шайдоров // Університетські наукові записки. — 2011. — № 4. — С. 395— 400.

6. Денисенко М. П. Пріоритетні напрями посилення економічної безпеки / М. П. Денисенко, П. Т. Колісніченко // Економіка та держава. – 2017. – № 3. – С. 31-35.

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАДАЧ МАТЕМАТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ В МЕНЕДЖМЕНТІ

*Лебідь О. Ю., канд. фіз.-мат. наук, доцент, Зіненко А. О., студентка,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро.*

На сьогодні у розвинених країнах спостерігається тенденція поступового переходу менеджменту як науки зі сфери гуманітарних до сфери точних наук. Відповідно до цього, від фахівців з менеджменту вимагають не лише незалежного економічного мислення, наявності аналітичних здібностей, розуміння особливостей функціонування підприємств та установ, знань методів управління, вмінь приймати оптимальне рішення, а також й володіння математичним апаратом на достатньому рівні для виконання поставлених перед фахівцем цілей.

Управлінські рішення постійно пов'язані з необхідністю обробки великої за обсягом і різноманітної за змістом інформації, яка часто буває ще й імовірнісною. Для ХХІ століття при прийнятті управлінських рішень характерним є високий рівень невизначеності зовнішнього середовища, яке впливає на збільшення ризиків і втрат, а також може спричинити кризовий фінансовий стан багатьох підприємств. У такій ситуації менеджери відчують потребу в надійній управлінській методиці як в короткостроковому, так і в довгостроковому плануванні виробництва, в комерційних структурах, фінансових установах, органах влади тощо.

Покращення ситуації на підприємстві або в установі та зменшення потреб організацій неможливе без застосування моделей, методів та алгоритмів економіко-математичного моделювання та використання сучасних інформаційних технологій. Тому сучасний менеджер, що працює у таких умовах, повинен ґрунтовно володіти математичними поняттями і методами, які широко використовуються у математичному програмуванні управлінських процесів та володіти певними навичками роботи з комп'ютерними програмами, що допомагають розв'язувати задачі, які виникають у менеджменті.

Серед математичних наук виділяємо математичне програмування, як один з основних інструментів управління економічними системами, що полягає в розробці методів та алгоритмів розв'язування оптимізаційних задач та дослідженні отриманих розв'язків [1]. Зазначимо, що методи математичного програмування – основний засіб розв'язання задач оптимізації виробничо-

господарської діяльності, які дозволяють відшукати таке з альтернативних рішень, яке було б найкращим з точки зору поставленої мети.

Сучасний процес розв'язання задач важко уявити без використання програмних продуктів. Поряд із спеціальними програмними пакетами найбільш популярним у діловій сфері залишається табличний процесор Microsoft Excel, який має широкі можливості аналізу даних, автоматизації фінансових розрахунків та розв'язування оптимізаційних задач за допомогою надбудови «Поиск решений». Також існують інші платформи для вирішення задач, наприклад: Mathcad, Maple, Mathematica, MATLAB та ін. Кожна з них має свої переваги, функціональне призначення та значно пришвидшує процес прийняття управлінських рішень, спираючись на певну економіко-математичну модель.

Серед різних задач математичного програмування виділяємо наступні [1, 2].

1. Задачі розподілу ресурсів (оптимізації виробничої програми підприємства).

Такі задачі виникають у зв'язку з тим, що обсяги ресурсів є обмеженими, а виробничий план підприємства необхідно скласти так, щоб максимізувати прибуток або мінімізувати збитки.

2. Задачі на розкрій промислових матеріалів.

Вирішення даного типу задач забезпечує автоматизацію роботи промисловості в Україні (розробка схем розкрою колод і пиломатеріалів на пилопродукцію, розкрій тканини тощо).

3. Задачі, що розв'язуються в агропромисловому комплексі.

Сільськогосподарські задачі на сьогоднішній день використовуються в Україні для прогнозування кормових сівозмін, урожайності зернових культур тощо.

4. Задачі динамічного програмування.

Використовуються як математичний апарат, що дає змогу здійснювати планування багатокрокових керованих процесів, а також процесів, які розвиваються у часі.

5. Задачі теорії ігор.

Такі задачі дозволяють моделювати оцінку впливу прийнятого рішення на конкурентів, клієнтів, працівників тощо. Наприклад, прогнозування реакції конкурентів на зміну ціни на товари чи послуги.

6. Задачі управління запасами.

Застосовуються для визначення часу розміщення замовлень ресурсів та їх кількості, а також обсягів готової продукції на складах. Такі задачі розглядаються з метою зведення до мінімуму негативних наслідків накопичення запасів, що виражаються у збільшенні витрат при їх управлінні.

7. Задачі теорії черг.

Використовуються з метою визначення оптимальної кількості каналів обслуговування та потреби в них. Принциповою проблемою вважається урівноваження витрат на додаткові канали обслуговування та втрат від обслуговування на рівні нижчому, ніж оптимальний.

8. Задачі імітаційного моделювання.

Передбачають процес створення моделі та її експериментальне застосування з метою визначення ситуацій, що виникають під час функціонування об'єкту моделювання для відпрацювання ефективних сценаріїв подолання негативних впливів.

У даному дослідженні розглядаються математичні постановки зазначених вище задач, методи та алгоритми їх розв'язання. Подається аналіз застосування розглянутих задач математичного програмування до практичних задач, що виникають у менеджменті українських та світових підприємств.

Зазначимо, що математичне програмування відіграє важливу роль як в подальшій математичній освіті студентів-менеджерів, так і в їх майбутній професійній діяльності, тому що дозволяє вирішувати управлінські та організаційні задачі оптимальним чином. У світі, де панує парадигма збереження ресурсів та накопичення капіталу, постановка, аналіз та вирішення задач з використання ресурсів найоптимальнішим шляхом залишається основним завданням кожного управлінця в будь-якій сфері діяльності.

Список використаних джерел:

1. Таха Х. А. Введение в исследование операций / Х. А. Таха. – М. : Вильямс, 2005. – 912 с.
2. Мадера А. Г. Моделирование и принятие решений в менеджменте: Руководство для будущих топ-менеджеров / А. Г. Мадера. – М. : Изд-во ЛКИ, 2013. – 688 с.

ОЦІНКА ТА ДІАГНОСТИКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Левченко Т. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Зовнішньоекономічна безпека є складовою частиною економічної безпеки держави, має певну самостійність та займає найважливіше місце серед складових національної безпеки бо вона є матеріальною базою всієї системи безпеки держави і відображає інтереси людей, господарюючих суб'єктів, суспільства та держави. Оцінка рівня зовнішньоекономічної безпеки здійснюється за допомогою різних методів, які поділяються на декілька груп:

1. спостереження основних макроекономічних показників і порівняння їх з пороговими значеннями;
2. метод експертної оцінки для ранжування територій за рівнем загроз;
3. оцінка темпів економічного зростання країни за основними макроекономічними показниками та динаміка їх зміни;
4. використання економічних інструментів при оцінці наслідків загроз безпеці через кількісне визначення збитків;
5. методи прикладної математики, зокрема багатовимірного статистичного аналізу;
6. змішані методи оцінки.

Питання зовнішньоекономічної безпеки розглядається вітчизняними та зарубіжними дослідниками в системі економічної безпеки держави. Дослідження зовнішньоекономічної безпеки України ведуться провідними економістами, знаними вченими, такими як О. С. Власюк, В. М. Геєць, В. І. Мунтіян, С. І., Пирожков, І. В. Сухоруков та інші.

Мета роботи полягає узагальненні та удосконаленні теоретичних та методичних підходів та практичних рекомендацій щодо оцінки та діагностики зовнішньоекономічної безпеки України. Визначення загроз економічній безпеці держави у сфері зовнішньоторговельного співробітництва. Дослідження стану зовнішньоекономічної безпеки України, виявлення сучасних зовнішніх загроз для її економіки, розроблення алгоритму вирішення проблемних питань.

Досягнення мети роботи обумовлено вирішення певних завдань:

- виявити основні загрози зовнішньоекономічної безпеки та способи їх уникнути та попередити;
- визначити негативний вплив компоненту і часткових показників на рівень зовнішньоекономічної безпеки України;
- вироблення рекомендацій щодо підвищення рівня зовнішньоекономічної безпеки держави;
- проаналізувати сутність критеріїв оцінки зовнішньоекономічної безпеки.

Економічний розвиток України та національна безпека залежать від зовнішнього середовища: тенденцій розвитку світового господарства, політичної і економічної ситуації в світі, що обумовлює потребу в поглиблених дослідженнях соціальних та економічних процесів і явищ, які впливають на рівень зовнішньоекономічної безпеки. Для розуміння причин підвищення або зниження рівня зовнішньоекономічної безпеки держави недостатньо проведення її оцінки та аналізу, для цього застосовують системну діагностику, системний підхід, економічну діагностику безпеки.

Основними показниками рівня зовнішньоекономічної безпеки є торгівельна, фінансово-інвестиційна, банківсько-валютна та інтегральний показник зовнішньоекономічної безпеки України.

Виявлені найбільш гострі загрози в сфері зовнішньоекономічної безпеки України потребують розробки комплексу заходів, який має сформовані чіткі способи усунення та попередження основних загроз, що впливають на її рівень. До таких відносять: вихід з рівноваги платіжного балансу України, зниження інвестиційної привабливості країни, низька частка інноваційної продукції в структурі експорту продукції, зростання впливу іноземного капіталу, зростання зовнішнього боргу держави, від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі, та інші.

Таким чином, основними заходами в сфері підвищення рівня зовнішньоекономічної безпеки України на даному етапі є вдосконалення проведення державної політики в сфері зовнішньоекономічних фінансових відносин, покращення інвестиційного клімату країни, вдосконалення регулювання та контролю розвитку національного банківського сектору та роботи його регулятора, проведення політики стимулювання експорту конкурентоспроможних наукоємних товарів та послуг, їх диверсифікація й географічна спрямованість, а також підтримки вітчизняних виробників та

створення імпортозамінних виробництв. Застосування методики системної діагностики зовнішньоекономічної безпеки України до вирішення проблем у даній сфері дозволяє провести об'єктивне дослідження динаміки розвитку, структурного впливу та досягнутого рівня розвитку. Ключовим орієнтиром забезпечення економічної безпеки України залишається необхідність забезпечення структурної перебудови національної економіки на інноваційній основі, що дало б можливість значно підвищити конкурентоспроможність вітчизняних виробників на світових ринках.

Практичними кроками мають стати системні заходи держави у таких сферах:

1. формування національної експортної ініціативи;
2. забезпечення стабілізації валютного ринку, передусім для створення умов для повернення експортерами валютної виручки;
3. усунення бар'єрів для реалізації експортних можливостей вітчизняного бізнесу;
4. реорганізація системи адміністрування у сфері експорту;
5. розширення присутності вітчизняних представників у ключових інституціях ЄС для формування ефективної системи лобіювання.

Список використаних джерел:

1. Дмитриченко Л. И. История экономических учений : учеб. пособие / Дмитриченко Л. И. – Донецк : Китис : ДонГУ, 1999. – 449 с.
2. Буркальцева Д. Д. Державні механізми управління макроекономічною безпекою України / Д. Д. Буркальцева // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 11. – С. 29–37

СУТНІСТЬ І СУЧАСНИЙ СТАН НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

Лелюк Н. Є., канд. екон. наук, доцент, Чечетова Н. Ф., д-р екон. наук, професор, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В даний час Україна використовує солідарну систему пенсійного забезпечення. Її родоначальником вважається німецький Канслер – Отто Фон Бісмарк, а в основі лежить відповідальність поколінь: ситуація, при якій молоде покоління дбає про старше, забезпечуючи «безбідну старість». Тоді на одного пенсіонера припадало 16 працюючих, які дійсно могли подбати про своїх батьків. Сьогодні ж демографічна ситуація значним чином змінилася. На 10 працюючих припадає 12 пенсіонерів, що не дає можливості навіть найбагатшій державі в світі забезпечити безбідну старість при солідарному підході пенсійного забезпечення.

Через демографічне навантаження на працюючі верстви населення стало актуальним реформування пенсійної системи. Постає необхідність аналізу

ефективності функціонування недержавного пенсійного забезпечення у сучасних умовах.

Переважна більшість країн перейшло на систему накопичення, при якій, працюючи, кожен відкладає собі необхідну частину коштів. Такий підхід дозволяє, з одного боку, гарантовано накопичити на найбільш уразливий період нашого життя – старість, а з іншого боку – отримати для держави потужний приток коштів для інвестування їх в економіку і розвиток країни.

На сьогоднішній день механізм функціонування пенсійного забезпечення регламентується Законами України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [1], «Про пенсійне забезпечення» [2], «Про недержавне пенсійне забезпечення» [3], а також низкою розпоряджень Нацкомфінпослуг України, які набули чинності з 2004 року.

Система недержавного пенсійного забезпечення (далі – НПЗ) становить третій рівень пенсійної системи. Основу такої системи становлять недержавні пенсійні фонди. Основною метою інвестування пенсійних активів є отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат разом із забезпеченням дохідності пенсійних активів вище рівня інфляції та залучення довгострокових інвестиційних ресурсів, необхідних для модернізації економіки.

Недержавний пенсійний фонд (НПФ) – це юридична особа, створена відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [3], яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у визначеному Законом порядку. Недержавні пенсійні фонди – фінансові установи, які збирають кошти від фізичних і юридичних осіб, а компанія з управління фінансами інвестує в різні фінансові інструменти – депозити, державні та комерційні облігації, акції, нерухомість, дорогоцінні метали тощо. Після досягнення пенсійного віку учасники НПФ отримують гроші, які вони накопичили, та нарахований за цей час прибуток.

Недержавне пенсійне забезпечення в Україні може здійснюватися трьома організаціями:

- недержавними пенсійними фондами шляхом укладення пенсійного контракту з вкладником;
- страховими організаціями шляхом страхування довічної пенсії, ризику настання інвалідності або смерті;
- банками шляхом відкриття пенсійних депозитних рахунків.

Незважаючи на те, що Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» діє вже п'ятнадцять років цей вид недержавного пенсійного забезпечення так і не став популярним серед українців, які віддають перевагу більш надійні і зрозумілі способи накопичення пенсії, як-то банківський депозит. У той же час, в основному, необізнаність є причиною недовіри до НПФ.

Отже, які переваги надає вкладникам НПФ і чи може стати альтернативою іншим системам нарахування?

Одна з переваг НПФ — відсутність фіксованого внеску, який потрібно сплачувати щомісяця. Учасник фонду самостійно обирає суму, яку може або хоче сплачувати.

Ще один аргумент на користь НПФ: у звичайному банку можна відкрити депозит лише на два роки, їх можна зняти майже будь-якої миті й витратити. Натомість кошти в НПФ недоступні до досягнення пенсійного віку.

До того ж, для НПФ діють пільги, тоді як вкладники в банках сплачують 18% податку на доходи фізичних осіб і 1,5% військового збору.

Основні показники діяльності НПФ, згідно з поданими звітними даними, та темпи їх приросту наведені в таблиці 1.

Обирати українці мають із чого — за даними Нацкомфінпослуг, нині в Україні зареєстровано 63 НПФ.

В Україні трохи більше ніж 860,8 тисяч учасників недержавних пенсійних фондів. Учасником є фізична особа, на користь якої сплачуються (сплачувалися) пенсійні внески до недержавного пенсійного фонду та яка має право на отримання пенсійних виплат або отримує такі виплати з НПФ згідно із Законом.

Одним із основних показників, які характеризують систему НПЗ, є сплачені пенсійні внески. Від 2004 року учасники довірили фондам 2,1 мільярдів гривень, тобто кожен сплатив у середньому 2407 гривень. Це дуже мало в порівнянні з європейськими країнами, де чи не кожен громадянин є учасником подібних фондів. Загалом у світі середній розмір відрахувань до НПФ складає не менш ніж 5% від доходів.

Загальна вартість активів, сформованих недержавними пенсійними фондами, станом за 10,5 років зросла майже у 5 разів. При цьому активи на одного учасника збільшились у 26,5 разів і станом на 30.06.2019 складали 3360,7 грн.

Утім, темпи росту зацікавлених українців залишаються повільними.

Пенсійні виплати (одноразові та на визначений строк) за аналізований період збільшились у 32,2 разів. Серед пенсійних виплат традиційно переважають одноразові виплати, які здійснюються у випадках тяжких захворювань учасника фонду, за умови нагромадження малих сум для виплати пенсії, виїзду учасника фонду за межі країни, що ще негативно характеризує рівень розвитку недержавного пенсійного забезпечення загалом. Але слід відмітити в цьому напрямку позитивну тенденцію. Якщо ще у 2015 р. одноразові виплати складали 85% серед всіх пенсійних виплат, то на кінець 2018 р. — 67,4%.

Таблиця 1 – Основні показники системи недержавного пенсійного забезпечення України[4]

Показники	Роки											
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	на 30.06.2019
Кількість НПФ внесених до Державного реєстру на кінець року, од.	110	108	101	105	94	81	76	72	68	64	62	63
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами, тис. осіб	482,5	497,1	569,2	594,6	584,8	840,6	833,7	836,7	834,0	840,8	855,3	860,8
Загальні вартість активів НПФ, млн. грн.	612,2	857,9	1144,3	1386,9	1660,1	2089,8	2469,2	1980,0	2138,7	2465,6	2745,2	2892,9
Пенсійні внески, млн. грн.	582,9	754,6	925,4	1102,0	1313,7	1587,5	1808,2	1886,8	1895,2	1897,3	2000,5	2071,9
в т.ч. від фізичних осіб, млн. грн.	26,0	31,8	40,7	50,6	58,6	66,5	71,4	80,3	92,2	124,3	172,1	195,9
Пенсійні виплати, млн. грн.	27,3	90,1	158,2	208,9	251,9	300,2	421,4	557,1	629,9	696,3	809,9	878,6
Інвестиційний дохід, млн. грн.	86,8	236,7	433,0	559,9	620,3	818,0	1095,0	657,0	1080,5	1455,5	1767,7	1945,4
Витрати, що відшкодовують-ся за рахунок Пенсійних активів, млн.грн.	31,6	47,1	64,6	86,6	106,6	135,3	171,0	215,2	245,7	271,5	327,2	358,3

Для НПФ властиво формувати портфель, до якого входять об'єкти інвестування з мінімальним ступенем ризику. Тому особливого значення набуває вибір інвестиційних інструментів, використовуючи які НПФ зможуть забезпечити захист грошових коштів населення від інфляційних процесів і при цьому отримувати визначений приріст капіталу. Основні напрями інвестування пенсійних активів на 31.12.2018 – цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабміном (46%), депозити в банках (35,9%), облігації підприємств-резидентів України (9,4%), об'єкти нерухомості (1,7%), банківські метали (0,4%).

Розвиток недержавного пенсійного забезпечення розвивається дуже повільними темпами. Постає необхідність піднімати рівень обізнаності громадян України та керівників підприємств щодо системи пенсійного забезпечення та з'ясування основних причин гальмувань розвитку третього рівня системи пенсійного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України №150 від 14 серпня 2003 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
2. Про пенсійне забезпечення: Закон України № 1788-12 від 05.11.1991 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
3. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України № 3610-17 від 07.07.2011 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/>

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

Литовченко О. Ю. канд. екон. наук, доцент, Ляховський В. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У сучасних умовах успішна реалізація цілей і завдань управління ліквідністю банків значною мірою залежить від ефективного використання інформаційних ресурсів. Підвищення рівня інформаційного забезпечення управління банком призводить до збільшення оперативності та адекватності процесу прийняття управлінських рішень, зменшення втрат від реалізації ризиків ліквідності, наслідком чого є зростання показників ефективності діяльності та стабілізація фінансового стану банку. Для забезпечення проведення комплексного та детального аналізу управління ліквідністю банками України використовуються всі види планової, нормативної, фінансової, статистичної, облікової, методичної, довідкової та інших видів інформації.

За джерелом походження інформація, яка використовується банком під час аналізу ліквідності, поділяється на: планову (фінансові плани різних рівнів, нормативи, ліміти, норми та платіжні календарі); облікову (дані бухгалтерського,

податкового, статистичного та оперативного обліку, управлінської та інших видів звітностей, первинну облікову інформацію); позаоблікову (внутрішньо-нормативні документи, контрольні дані, аналітичні записки тощо).

Для менеджменту банку важливим є поділ інформації на зовнішню та внутрішню. Саме ці види використовуються керівниками для прийняття управлінських рішень. Зовнішня інформація має ключове значення, вона є складною за структурою і великою за обсягами та включає в себе інформацію щодо середовища, в якому функціонує банк, а також нормативну і правову базу України [1].

Зовнішня інформація характеризує зовнішнє середовище та методичні прийоми й джерела, за допомогою яких менеджмент банку може отримати всю необхідну інформацію щодо тих подій та ситуацій, які складаються на ринку та в зовнішньому середовищі взагалі і мають свій вплив на ліквідність банку. До неї традиційно відносять інформацію про конкурентне середовище, основні індикатори, експертні прогнози щодо стану економіки, рейтинги та оцінки банків незалежними експертами, отримані з Інтернету, радіо та інших засобів масової інформації, з офіційних державних видань та сайтів, матеріалів спеціальних аналітичних оглядів, а також усну інформацію. Зовнішня інформація банку використовується з метою прогнозування основних параметрів розвитку банку з урахуванням його стратегії.

Внутрішня інформація характеризує всі процеси та явища, стан та інше, які виражаються через фактичну інформацію, а також нормативно-плановими, довідковими, договірними й іншими даними. Внутрішня інформація складається з таких підсистем: підсистема облікових даних (дані фінансового, статистичного, управлінського обліку і звітності), підсистема планових даних (короткострокові, середньострокові та довгострокові), підсистема даних контролю (аудиторські висновки, акти ревізії, аналітичні звіти) та підсистема внутрішнього забезпечення (внутрішні положення банку та облікова політика).

Провідна роль в інформаційному забезпеченні аналізу належить фінансовому обліку і звітності, в яких найповніше відображаються господарські явища, процеси, їхні результати. Сучасний і повний аналіз даних первинних і зведених облікових реєстрів та звітності забезпечує вжиття необхідних коригувальних заходів, спрямованих на досягнення кращих результатів діяльності банку [2].

Управлінська звітність банку є комерційною таємницею і формується на основі даних, отриманих шляхом аналізу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів відноситься економічне середовище, в якому функціонує банк. Що стосується внутрішніх факторів, то вони залежать від цілей банку та наявних у нього ресурсів і поділяються на фінансові і не фінансові. До фінансових входять ризик зміни процентної ставки, кредитний, валютний та ринковий. До не фінансових – стратегічний, репутації, операційно-технологічний та юридичний ризики. Зовнішня інформація включає в себе інформацію щодо середовища, в якому функціонує банк, а також нормативну і правову базу України [3].

Окрему підсистему інформаційного забезпечення складають фінансові та статистичні форми звітності банку. До фінансових форм звітності управління ліквідністю банку відносять: звіт про фінансовий стан (квартальний та річний); звіт про фінансові результати (квартальний та річний); звіт про рух грошових коштів (квартальний та річний); примітки до річної фінансової звітності.

До статистичних форм звітності управління ліквідністю банку відносять: форма 1Д «Баланс» (щоденна); форма 618 «Звіт про залишки коштів, що розміщені в інших банках та залучені від інших банків» (декадна); форма 631 «Звіт про структуру активів і пасивів за строками» (декадна); форма 611 «Звіт про дотримання економічних нормативів» (місячна); форма 362 «Звіт про залишки за депозитними зобов'язаннями (класифікація за формами власності)» (місячна); форма 363 «Звіт про цінні папери, емітовані банком та залишки за іншою заборгованістю банку (класифікація за секторами економіки)» (місячна); форма 614 «Звіт про найбільших учасників контрагентів банку» (місячна); форма 613 «Звіт про концентрацію ризиків за активними операціями банку з контрагентами та інсайдерами» та інші.

Отже, варто зробити висновок, що під час проведення аналізу управління ліквідністю банку використовуються системи зовнішньої та внутрішньої інформації, кожна з яких об'єднує у собі дані, вивчаючи та прогнозуючи які, менеджмент зможе ефективно управляти нею.

Дієвість аналізу ліквідності значною мірою залежить від раціональної організації аналітичного процесу. Склад суб'єктів аналізу управління ліквідністю банку доцільно розділяти на суб'єктів, котрі користуються результатами аналізу (менеджери, що здійснюють управління ліквідністю банку на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях), та тих, хто безпосередньо його здійснює (спеціалізована аналітична служба банку чи виконавець в межах окремої одиниці організаційної структури банку).

Аналіз, що охоплює всі процеси фінансово-господарської діяльності банку, є невід'ємною складовою його організаційно-управлінської системи. Для підвищення ефективності аналітичної роботи в банку створюють спеціальний підрозділ – фінансово-аналітичну службу. Організаційна структура фінансово-аналітичної служби банку формується з урахуванням вибраної стратегії та певних принципів управління (дотримання норм керованості, делегування повноважень, формування оптимальних інформаційних потоків), але, насамперед, залежить від організаційної моделі побудови банку. Метою створення фінансово-аналітичної служби в банку є підвищення ефективності його діяльності через прийняття обґрунтованих оперативних і стратегічних управлінських рішень. Організаційна структура фінансово-аналітичної служби банку має бути спрямована на послідовну реалізацію класичних функцій управлінського процесу, таких як аналіз, планування, регулювання, контроль. Водночас, організація діяльності фінансово-аналітичної служби залежить й від структури самого банку. У невеликому банку аналітичну роботу можна сконцентрувати в одному спеціалізованому структурному підрозділі (відділ аналізу).

У банку з розгалуженою мережею філій і регіональних відділень доцільніше й аналітичну службу організувати в такий спосіб, створивши відділи аналізу в кожному окремому підрозділі. Такі відділи виконують конкретні завдання, що постають перед ними, відповідають за збирання первинної аналітичної інформації та формування локальних баз даних. Таким чином склад суб'єктів аналізу ліквідності банку доцільно розділяти на суб'єктів, котрі користуються результатами аналізу (менеджери, що здійснюють управління ліквідністю банку на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях), та тих, хто безпосередньо його здійснює (спеціалізована аналітична служба банку чи виконавець в межах окремої одиниці організаційної структури банку).

Список використаних джерел:

1. Пернарівський О. В. Аналіз та оцінка ризику ліквідності банку [Текст] / О. В. Пернарівський // Вісник Національного банку України. – 2006. – №10. – С. 26-29.
2. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку : навч. посібн. / Л. О. Примостка. – Київ : КНЕУ, 2004. – 468 с.
3. Ребрик Ю. С. Фактори ліквідності банку та механізм їх впливу [Електронний ресурс] / Ю. С. Ребрик. – Режим доступу : http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/5279/1/Rebryk_Factory%20liquidity.pdf

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ НА СТИКАХ ФІНАНСОВОЇ І БУХГАЛТЕРСЬКОЇ НАУКИ

Лізунова Д. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства

Відомо, що частіше вирішення проблем практики забезпечується на стиках наук. Проте, точні науки (математика, фізика, хімія і т. д.), маючи сталі версії теорій, повніше використовують цей шлях, ніж суспільні науки (право, економіка і т. д.), де слабша версія теорій мала б стимулювати саме такий напрям їх розвитку. Так, у західній економічній науці у XX ст. з'являються інституціональна теорія (поєднуючи економіку – психологію – право), «біологічна метафора в економіці» та багато інших доктрин, що вирішували ті чи інші проблеми ринкової економіки.

Сьогодні у розвиненому світі, як і в Україні набирає ваги парадигма «бухгалтерського імперіалізму».

В Україні розв'язанню проблем на стиках економічних наук не приділяється належної уваги. Більшість провідних економістів країни недооцінюють потенціал бухгалтерської науки і практики та не бачать потреби застосування її методів й інструментарію при розробці стратегії, програм або вирішення негайних кризових проблем, включаючи проблему забезпечення фінансової безпеки.

В останні роки лише у спеціалізованій вченій раді по захисту докторських дисертацій ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України за цим напрямом захищено біля десяти робіт.

Аналіз літературних джерел свідчить, що до складових фінансової безпеки більшість вчених відносять розмір статутного капіталу підприємства, величину його активів, обсяги реалізації, оборотність активів, розмір інвестицій, рівень інновацій та відповідні показники (коефіцієнти) їх наявності та використання. На макрорівні це системи оподаткування, кредитування, бюджетної підтримки, регулювання цін та ринків, вартість національної валюти тощо.

Поряд із вагомими здобутками вітчизняної школи фінансистів деякі проблеми залишаються вивченими недостатньо. Зокрема, недостатньо розкриті теоретичні засади особливостей формування фінансової безпеки у сільському господарстві, неузгодженою залишається проблема категорійно–понятійного апарату, відсутні моделі–конструкції адаптивних механізмів фінансової безпеки до реальних, своєрідних умов функціонування підприємств за їх спеціалізацією. Практично відсутні сучасні моделі та методи прогнозування фінансової безпеки, формування її основ з організації обліку, оцінки активів, власного капіталу і зобов'язань, підготовки публічної фінансової звітності.

У даному дослідженні застосовано систему економіко–статистичних методів аналізу та синтезу, діалектичний метод пізнання теорій та економічних явищ, а, також, використано логічні та емпіричні методи досліджень, виходячи із досвіду роботи автора керівником фінансово–облікової служби сільськогосподарського підприємства та головного партнера аудиторської компанії.

Більшість сучасних теорій економічних наук базуються на філософській платформі позитивізму. Вузькоспеціалізовані, нормативні теорії відходять в минуле. Ефективних поодиноких наукових вирішень проблем сучасного соціо–економічного простору не існує. Проте, кожна складова економічної науки намагається творчо освоїти «поле» суміжної науки, приростаючи новаціями на стижах. Це позитивне явище і в Україні його не варто обмежувати надуманими паспортами спеціальностей.

За оцінками Світового банку кількість головних бухгалтерів на підприємствах України (500 тис. осіб) в рази переважає кількість фахівців інших економічних спеціальностей (76,5 тис. осіб). На переважній більшості сільськогосподарських підприємств бухгалтери єдині працівники економічного спрямування. По великому рахунку, ця спеціалізація дозволяє вирішувати більшість прикладних функціональних потреб підприємства з економіки і фінансів, а не навпаки.

Чому ж тоді при підготовці кадрів і у науці економічні спеціалізації недостатньо пов'язані? Очевидно, що така проблема характерна для пострадянських країн, адже у Західній науці і освіті домінують інформаційні менеджери (бухгалтери–фінансисти і економісти в одному). У нашій науці і освіті все складніше.

На сьогодні наукою та професійним рухом відпрацьовано певне методологічне і методичне забезпечення інвестиційної привабливості та

фінансової безпеки підприємства й аграрної галузі. Воно включає: методики аналізу стану фінансової безпеки підприємства та його інвестиційної привабливості; методику виявлення нерозкритого потенціалу і загроз; положення з оцінки, дооцінки та постановки на баланс земель та прав на їх оренду, нематеріальних активів, біологічних активів, основних та оборотних засобів; методичні рекомендації з підготовки і оприлюднення публічної бухгалтерської звітності та розширених інформаційних проспектів підприємств.

Окремої уваги заслуговують дослідження формування та прийняття до обов'язкового виконання галузевої облікової політики. Остання носить рамковий характер та окреслює ідеологію облікових політик усіх підприємств АПК.

Обмеження в Україні наукових досліджень, так званими паспортами спеціальностей є архаїчним та таким, що не відповідає західним стандартам і потребам вітчизняної науки і практики. Ефективне наукове забезпечення вирішення проблем практики вимагає досліджень на стиках наук, що відповідає ідеології нового Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556–VII, та має розширити при цьому повноваження спеціалізованих рад по захисту дисертацій.

Під фінансовою безпекою суб'єкта господарювання доцільно розуміти стан та якість представлення фінансових ресурсів у публічній бухгалтерській звітності підприємства, за яким забезпечується його інвестиційна привабливість, ефективна діяльність і розвиток, захист інтересів працівників, держави, кредиторів та власників. Управління фінансовою безпекою базується на новітній організації обліку, оцінці активів, власного капіталу і зобов'язань, стратегії і тактиці у звітності (обліковій політиці).

Макроекономічний рівень фінансової безпеки являє собою стан соціально-економічних складових, що в сукупності забезпечують галузі, державі сталий розвиток. Серед цих складових базовою є облікова політика держави та зрілість інституту професійних бухгалтерів–фінансистів.

Список використаних джерел:

1. Жук В. Н. Основы институциональной теории бухгалтерского учета: Монография / В. Н. Жук. – Київ : «Аграрная наука», 2013.
2. Жук В. М. Інституціональна теорія бухгалтерського обліку в науковому забезпеченні соціально–економічного розвитку: наукова доповідь. – Київ : Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2013.
3. Дамодаран А. Инвестиционная оценка: Инструменты и методы оценки любых активов / Асват Дамодаран; пер. с англ. – 5–е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008.
4. Дипиаса С. (младший), Эклз Р. Будущие корпоративной отчетности. Как вернуть доверие общества / Сэмюэл А. Дипиаса (младший), Роберт Дж. Эклз; пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2003.
5. Облікове забезпечення інвестиційної привабливості та безпеки підприємства й аграрної галузі: практичне керівництво / [В.М. Жук, Б.В. Мельничук, Ю.С. Бездушна та ін.]; за ред. В. М. Жука. – Київ : ТОВ «Всеукраїнський інститут права і оцінки», 2013.

ГАРМОНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Майборода Ю. В., канд. екон. наук, Костенко З. С., студентка, Житлово-комунальний коледж Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Підписання і ратифікація Угоди про асоціацію між Україною і Євросоюзом у 2014 році визначило якісно новий формат відносин між Україною та ЄС, ставши стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних та політичних реформ в нашій країні.

Важливе місце в спектрі сфер співпраці України з ЄС посідають питання бухгалтерського обліку, фінансової звітності, аудиту та контролю, оподаткування, діяльності суб'єктів малого підприємництва. Урядові структури Євросоюзу сприяють підвищенню прозорості фінансової звітності підприємств, установ, організацій через запровадження різних проектів.

Так, актуальним виступає проект технічної допомоги EU-FINSTAR, який фінансується ЄС. Ця організація співпрацює з Урядом України та державними установами з метою запровадження реформ, які покращують бізнес-середовище та економічні умови для громадян України.

Реформи за підтримки EU-FINSTAR призводять до більш тісної інтеграції з європейськими та світовими ринками, сприяють збільшенню торгово-комерційної діяльності, зміцненню українського ринку приватних та іноземних інвесторів та підвищенню доступу до фінансових послуг.

Значимою є також програма Центру реформ фінансової звітності Світового Банку STAREP «Зміцнення аудиту та звітності в країнах Східного партнерства». STAREP є регіональною програмою Центру реформ фінансової звітності Світового банку для країн Східного партнерства – Вірменії, Азербайджану, Білорусії, Грузії, Молдови та України. Вона фінансується Європейським Союзом. Метою проекту є розроблення ефективних і сталих систем бухгалтерського обліку та аудиту відповідно до міжнародних стандартів і з урахуванням вимог ЄС. Метою регіональної програми є створення прозорого політичного середовища та ефективної інституційної структури корпоративної звітності в країнах, що входять до Східного партнерства ЄС [1].

Європейські експерти зазначають, що темп і напрями реформ в галузях обліку, звітності, оподаткування, аудиту в Україні є надто повільним і багато у чому не відповідають зобов'язанням за Угодою про асоціацію. Тим не менш, в останній час прийнято чимало законодавчих актів, які наближають обліково-звітні вітчизняні системи до євростандартів.

З 01 січня 2018 року національні стандарти бухгалтерського обліку гармонізувалися з законодавством ЄС. Тепер у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачено, що національні стандарти бухгалтерського обліку повинні відповідати міжнародним стандартам фінансової звітності, а також законодавству ЄС у сфері бухгалтерського обліку.

Широкомасштабні інтеграційні процеси та адаптація вітчизняного законодавства до законодавства ЄС спричинили трансформаційні процеси у сфері бухгалтерського обліку в Україні у напрямку застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), міжнародної співпраці та інформаційної підтримки підприємств, які застосовують МСФЗ.

Реформування національної системи бухгалтерського обліку викликало потребу у пошуку теорій, що дозволяють дослідити трансформаційні процеси, які відбуваються у системі бухгалтерського обліку, що обумовило обрання в роботі інституціонального підходу [2].

Особливе значення у забезпеченні виконання намічених завдань має також формування обґрунтованої структури та належне функціонування інституційного механізму як на парламентському, так і на урядовому рівнях.

На сьогоднішній день до його складу в Україні входять: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції, Комітет з питань інтеграції України з ЄС й інші інституції, які виконують конкретні функції.

Важливою умовою успішної реалізації планів України з гармонізації обліку і звітності є зміна ментальності вітчизняних фахівців з бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування відповідно до змін парадигми цих систем. Нових фахівців потрібно готувати до умов роботи в євроасоційному просторі. Носіями новацій мають стати викладачі закладів вищої освіти України. Це потребує і від викладачів, і від студентів як певного рівня знань європейських мов, так і компетенції в системах обліку, звітності, оподаткування, які прийняті в європейських країнах та за міжнародними стандартами. Крім продовження вивчення власного досвіду гармонізації України, неминучих змін у законодавстві ЄС, доречно також вносити відповідні зміни у навчальні та робочі програми закладів вищої освіти, тематику наукових, курсових, дипломних робіт та дисертаційних досліджень науковців України [1].

Отже, гармонізація є невід'ємною складовою процесу реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, який розпочався з метою вдосконалення національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності з урахуванням вимог міжнародних стандартів і законодавства ЄС. Гармонізація в бухгалтерському контексті може бути визначена як процес, спрямований на підвищення порівнянності фінансової звітності, яка складається в різних країнах.

Список використаних джерел:

1. Гармонізація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах України в контексті нормативів ЄС : монографія / [О. І. Малишкін, К. В. Безверхий, І. С. Ковова, С. М. Семенова, С. М. Шуляренко, В. П. Карев]; за наук. ред. О. І. Малишкіна; Державний університет інфраструктури та технологій. – Київ: ДУІТ, 2018. – 416 с.
2. Жук В. М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: монографія / В. М. Жук. – Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН, 2009. – 648 с.

МЕТА ТА ЗАДАЧІ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Майборода Ю. В., канд. екон. наук, Нагорна М. В., студентка, Житлово-комунальний коледж Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

На сьогоднішній день вітчизняні підприємства різних форм власності стикаються з проблемою надмірного податкового навантаження, яке в решті решт призводить до погіршення діяльності суб'єктів господарювання. Виходячи з цього, можна зазначити, що українським підприємствам необхідно розробляти систему управління податковими платежами, яка повинна стати невід'ємною складовою частиною фінансового менеджменту.

У сучасній економічній літературі систему управління податковою діяльністю визначають як податковий менеджмент, завдяки якому підприємство може планувати свою діяльність та сприяти зростанню її ефективності.

Податковий менеджмент, як окрема галузь знань, виник на початку ХХ століття і відтоді набув широкого розвитку в розвинених країнах світу. Розвиток податкової системи, значний обсяг податкового законодавства, наслідки податкових помилок призвели до виділення податкового менеджменту в окрему підсистему управління [1].

Питання податкового менеджменту ставали предметом дослідження як вітчизняних так і зарубіжних науковців, серед яких: М. Бейгельзімер, І. Бланк, А. Горбунов, О. Кірш, А. Крисоватий, А. Кізима, А. Єлісеєв, М. Підлужний, К. Ковальчук, Т. Рева. Проте зазначена тема і надалі залишається актуальною та потребує подальшого дослідження як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Метою податкового менеджменту є розробка та реалізація податкової стратегії, яка дозволить оптимально поєднати податкове навантаження та максимально досягнуті результати підприємства. Його призначенням є вирішення важливих задач, які стоять перед підприємствами (рис. 1) [2].

Ефективність податкового менеджменту можна визначити за допомогою низки коефіцієнтів. Загальна схема розрахунку передбачає відношення сукупності податкових витрат або окремих складових до обсягу продажів, собівартості чи прибутку підприємства. Кожне підприємство може самостійно розробляти свої власні коефіцієнти ефективності податкового менеджменту. Однак, найчастіше використовується загальний коефіцієнт ефективності оподаткування (формула 1) [2].

$$K_{\text{пм}} = \frac{\text{ЧП}}{\sum \text{П}} \quad (1)$$

де: $K_{\text{пм}}$ – коефіцієнт податкового менеджменту;

ЧП – чистий прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства;

$\sum \text{П}$ – загальна сума сплачених податків підприємством у звітному періоді.

Рис.1 – Основні задачі податкового менеджменту

Доцільність ведення податкового менеджменту на підприємстві залежить від ваги податкового навантаження суб'єкта господарювання. Зокрема, якщо питома вага податків не перевищує 5 % загального доходу підприємства, то потреба в податковому менеджменті мінімальна. В цьому випадку контроль за правильністю та своєчасністю розрахунків з бюджетом за податками та платежами може здійснювати бухгалтер. При рівні податкового навантаження більше 10 % на підприємствах малого та середнього бізнесу доцільно мати фахівця, а на великих підприємствах – групу фахівців, орієнтованих виключно на контроль за розрахунками з бюджетом за податками та платежами.

На сьогоднішній день, можна сказати, що рівень розвитку податкового менеджменту на підприємстві є досить низький. Він потребує покращення шляхом удосконалення законодавчої бази, впровадження ефективної системи управління; залучення кваліфікованих кадрів та фінансових ресурсів для економічного розвитку підприємства.

Розвиток податкового менеджменту вказує на велику кількість недоліків, що мають місце в податковій системі. Ці проблеми свідчать про недосконалість та неефективність чинної системи, про те, що вона не сприяє економічному зростанню країни. Таким чином, в Україні необхідно формувати податкову політику, спрямовану на побудову стабільної та зрозумілої системи оподаткування, зменшення податкового тягара і забезпечення збалансованості інтересів держави та суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Сало І. В. Податковий менеджмент у банку : монографія / І. В. Сало, Н. Г. Євченко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 187 с.
2. Мартиненко В. П. Податковий менеджмент суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс] / В. П. Мартиненко// URL : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/14308/1/7.pdf>

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Майборода Ю. В., канд. екон. наук, Фещенко Д. А., студентка, Житлово-комунальний коледж Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

В сучасних ринкових умовах господарювання перед кожним економічним суб'єктом стоїть завдання – забезпечити стабільність функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Це зумовлює об'єктивну необхідність постійного дотримання відповідного рівня економічної безпеки підприємства, який залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і менеджери будуть спроможні запобігти та протистояти можливим загрозам та ліквідувати наслідки об'єктивних і суб'єктивних негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Об'єктивні негативні впливи виникають не з вини конкретного підприємства або його окремих працівників. Суб'єктивні впливи виникають внаслідок неефективної роботи підприємства в цілому або окремих його працівників (передусім керівників і функціональних менеджерів) [1, с. 100]. Економічний збиток, що заподіюється суб'єктові господарської діяльності, може бути пов'язаний з його нездатністю протистояти конкуренції і бути результатом його внутрішніх чинників. Збиток може явитися і наслідком дії зовнішніх чинників – як свідомих дій з боку інших підприємств (конкурентів, партнерів), так і стихійних (коливання на окремих ринках, дестабілізація національної економіки, світової економічної системи в цілому тощо) [2, с. 178].

Фінансова безпека посідає особливе місце в системі економічної безпеки, впливаючи абсолютно на всі сфери діяльності підприємства. Це пояснюється тим, що рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства визначає його можливості забезпечувати інші складові економічної безпеки, а зміни в будь-якій сфері підприємства в кінцевому результаті відображаються на його фінансовій безпеці.

Незважаючи на різні підходи щодо дефініції фінансової безпеки слід відзначити, що: суть фінансової безпеки підприємства вчені в основному розуміють як фінансову стійкість і як захищеність від загроз; головною метою фінансової безпеки виступає гарантування фінансової стійкості та максимально ефективного функціонування підприємства у поточному періоді та високий потенціал розвитку у майбутньому; головною умовою – здатність протистояти

існуючим і виникаючим небезпекам та загрозам, які здатні завдати фінансової шкоди підприємству.

Виділяють [1, с. 102] п'ять рівнів фінансової сталості та відповідно п'ять рівнів фінансової безпеки суб'єкту господарювання:

- суб'єкту господарювання достатньо власних оборотних засобів для функціонування (абсолютна фінансова сталість та фінансова безпека);

- суб'єкту господарювання практично достатньо власних оборотних засобів (нормальна фінансова сталість та фінансова безпека);

- суб'єкту господарювання недостатньо власних оборотних засобів, тому воно залучає середньострокові та довгострокові позики і кредити (нестійкий фінансовий стан і рівень безпеки);

- суб'єкт господарювання, окрім середньострокових та довгострокових позик і кредитів, залучає короткострокові (критичний фінансовий стан і рівень безпеки);

- суб'єкт господарювання не може забезпечити фінансування своєї діяльності ані власними, ані залученими засобами (кризовий фінансовий стан і рівень безпеки).

Процес забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства базується на відповідному механізмі її управління, під яким розглядають сукупність станів та процесів, з яких складається управління щодо протидії небезпекам, загрозам та ризикам [3, с. 145].

Головна мета управління фінансово-економічною безпекою підприємства – забезпечення його стійкого і максимально ефективного функціонування, створення високого потенціалу розвитку і зростання в майбутньому.

Управління фінансовою безпекою підприємства пропонується здійснювати у двох режимах:

- 1) в умовах стабільного існування підприємства;

- 2) в умовах нестабільного існування підприємства.

До функцій управління фінансово-економічною безпекою в умовах стабільного існування підприємства відносять [4]:

1. Формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень.

2. Проведення аналізу стану фінансової та економічної безпеки підприємства.

3. Розробка системи планування фінансово-економічної безпеки підприємства.

4. Створення системи внутрішнього контролю фінансово-економічної безпеки підприємства.

Стратегія управління фінансово-економічною безпекою підприємства в умовах нестабільного існування повинна включати такі складові:

- діагностика кризових ситуацій;

- поділ об'єктивних і суб'єктивних негативних впливів;

- визначення переліку заходів щодо запобігання загрозам фінансово-економічній безпеці підприємства;

– оцінка ефективності планованих заходів з точки зору нейтралізації негативних впливів;

– оцінка ефективності пропонованих заходів щодо усунення загроз фінансово-економічній безпеці підприємства.

Процес управління фінансово-економічною безпекою підприємства потребує розроблення відповідного механізму, компонентами якого є сукупність фінансових інтересів підприємства, організаційна структура й управлінський персонал, техніка і технологія управління, функції, принципи і методи управління, фінансові інструменти, критерії оцінки.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва, О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1 (91). – С. 98–103.

2. Орлик, О. В. Економічна безпека підприємства: властивості, стратегія та методи забезпечення / О. В. Орлик // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : у 2 т. : колективна моногр. – Дніпропетровськ : "ФОРМ Дробязко С.І.", 2014. – Т. 2. – С. 176–182.

3. Мойсеєнко, І. П. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства / І. П. Мойсеєнко, О. О. Шолок // Науковий вісник НЛТУ України : збірник науково-технічних праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.02. – С. 141–146.

4. Сликая В. П. Управление финансовой безопасностью предприятия в условиях нестабильности / В. П. Сликая // Проблемы современной экономики. — 2007. — № 4 (24). // URL: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=1761>

РОЛЬ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У СТВОРЕННІ ЦІННОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Манухіна М. Ю., канд. екон. наук, Минка С. О. студентка, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Сучасний етап розвитку світової цивілізації характеризується як інформаційне суспільство, у якому знання суттєво активізують процеси формування нематеріальних активів, які за багатьма параметрами домінують над матеріальними. Залучення нематеріальних активів у фінансово-господарську діяльність підприємств сприяє підвищенню їх капіталізації, інвестиційної привабливості, результативності та конкурентоспроможності.

Нематеріальні активи як облікова категорія є відносно новою, незважаючи на те, що у економіці це поняття існує вже протягом тривалого часу [1]. У сучасних економічних умовах використання нематеріальних активів економічними суб'єктами є необхідною умовою їх життєздатності, реалізації стратегії інноваційного розвитку, формування інвестиційної привабливості тощо. Нематеріальні активи у сучасному економічному середовищі відіграють надзвичайно важливу роль насамперед при характеристиці фінансово – майнового стану підприємства. Саме це обумовлює необхідність відображення у системі бухгалтерського обліку всіх складових нематеріальних ресурсів. Проте,

в Україні суб'єкти господарювання хоча і використовують нематеріальні активи у фінансово – господарській діяльності, не відображають ці активи в системі бухгалтерського обліку, як у інших країнах світу [2], що пов'язано як зі складнощами при визначенні сутності нематеріального активу як об'єкта обліку так і відсутністю об'єктивної методики для їх оцінювання [3]. Питанням обліку нематеріальних активів присвячена увага у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених як: Голов С. Ф, Сопко В. В. Бутинець Ф. Ф., Завгородній В. П., Соколов Я. В., Кемпбелл Р., та ін. Проте залишається дискусійним питання щодо розширення об'єктів обліку активів у світлі становлення та розвитку сучасної парадигми у глобальному економічному середовищі.

Визначення активу, яке сформульоване у МСБО 38 «Нематеріальні активи» [4], П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [5], Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку нематеріальних активів [6] та у Податковому кодексі України [7] характеризується неоднозначністю. Отже, вже на стадії ідентифікації нематеріального активу виникають суттєві проблеми. Крім того, загальновизнано, що у обліку актив капіталізується на основі оцінки, яка ґрунтується на собівартості. Тобто проблема об'єктивної оцінки нематеріальних активів, що виступає основою визнання їх об'єктом обліку, є першочерговою.

Під нематеріальними активами розуміють довгострокові вкладення в придбання об'єктів промислової та інтелектуальної власності, а також інших аналогічних майнових прав, що визнаються об'єктом права власності конкретного підприємства і приносять дохід у конкретний період часу.

В американських стандартах фінансового обліку (GAAP) зазначено, що до нематеріальних активів слід віднести активи, які не мають матеріальної форми, виникли у результаті минулих подій, зумовили вимірюваний ефект та можуть принести вигоду у майбутньому [8].

Загалом багато авторів при розумінні сутності нематеріальних активів виходять з властивих нематеріальним активам рис, зокрема, це немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та приносить дохід. Інші автори вважають, що група нематеріальних об'єктів виступає як промислова та інтелектуальна власність та інші аналогічні майнові права. Практично всі автори підкреслюють тривалий термін використання даного активу, а саме більше одного року або операційного циклу. Втім у сучасних умовах господарювання використовується значна кількість невідчутних немонетарних активів, які можна віднести до нематеріальних, хоча строк їх корисного використання – менше одного року.

Комплексний обліковий підхід до нематеріальних активів міститься у МСБО 38 «Нематеріальні активи». Умовами для визнання нематеріального активу в міжнародному обліку є відповідність визначенню нематеріального активу. Це має бути нематеріальний актив, що не має фізичної субстанції та може бути ідентифікованим. Відзначимо, що вимога ідентифікації не передбачає, що нематеріальний актив обов'язково повинен передаватися окремо й незалежно від всіх інших активів [4].

Відповідно до п. 4 П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» до нематеріальних активів належать немонетарні активи, які не мають матеріальної форми та можуть бути ідентифіковані [5].

Згідно з Податковим кодексом України від 02.12.2010 N2755-VI, нематеріальні активи – це право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами [7]. Отже, головна ознака для визначення нематеріальних активів – отримання підприємством виключних майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності, тобто можливості їх відчуження.

В теперішній час українські підприємства мають дуже низький відсоток нематеріальних активів у загальній вартості бізнесу (близько 2-5%), в той же час, ринкова вартість додатково врахованих нематеріальних активів, на одному і тому ж підприємстві, може скласти 15-20% і більше, що відповідно збільшує капіталізацію компанії. Світові тенденції в галузі купівлі-продажу бізнесу свідчать, що вартість нематеріальних активів у загальній вартості компанії становить від 40 до 90%. Відомі випадки, коли майже вся вартість бізнесу сформована нематеріальними активами.

Нематеріальні активи є унікальною економічною категорією, основними властивостями якої згідно з проведеним дослідженням є відсутність або другорядність матеріальної форми, що пов'язано з домінантністю інтелектуальної (нематеріальної) складової, та наявність неадитивного впливу на процес їхнього використання суб'єктами господарювання. Вони здатні забезпечити підприємство значними економічними вигодами і водночас можуть наражати його на високий ризик, який пов'язаний із необґрунтованим інвестуванням / застосуванням, що може в майбутньому призвести до неплатоспроможності чи банкрутства підприємства. Вони створюються підприємством, але не завжди можуть вважатися його власністю.

Таким чином, можна стверджувати, що процес становлення нематеріальних активів об'єктом вітчизняної системи бухгалтерського обліку триває. Така ситуація пов'язана з необхідністю уточнення їхнього визначення та детальнішого розкриття критеріїв визнання у П(С)БО 8 "Нематеріальні активи", відсутність яких призводить до викривлення даних фінансової звітності стосовно нематеріальних активів вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Шляхетко В. В. Облік нематеріальних активів: від минулого до сьогодення (міжнародний аспект) [Електронний ресурс] / В. В. Шляхетко // Наукові записки [Української академії друкарства]. – 2010. – № 1. – С. 97–106. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2010_1_13

2. Бескоста Г. М. Обґрунтування сутності нематеріальних активів в обліку [Електронний ресурс] / Г. М. Бескоста // Бізнес Інформ. – 2013. – № 10. – С. 306-310. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_10_56
3. Плекан М. В. Нематеріальні активи як об'єкт обліку і звітності [Електронний ресурс] / М. В. Плекан // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2014. – № 794. – С. 221-225. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2014_794_32
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). – Київ : ФПБАУ, 2014.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242 // Бізнес «Бухгалтерія». – 2012. – № 1.
6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів від 16.11.2009 № 1327. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Податковий кодекс України, від 02.12.2010 № 2755- VI[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/legislation/kodeks.html>
8. Карлин Т. П. Анализ финансовых отчетов (на основе GAAP): учебник [Текст] / Т. П. Карлин, А. Р. Макмин; пер.с англ. — [4 изд-е]. — М. : Инфра-М, 1998. — 448 с.

ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Марченко Ю. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Однією основних проблем будь-якого підприємства є забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку діяльності. За сучасних дуже складних економічних умов в Україні дуже актуальними є питання забезпечення беззбиткового розвитку підприємств, що зумовлює необхідність зниження рівня витрат, їх оптимізацію та ефективне управління.

Питаннями визначення суті витрат як економічної категорії, умов створення ефективної системи обліку і контролю витрат на підприємствах різних галузей та форм власності розглядається у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: В. В. Амосова, Ф. Ф. Бутинець, М. Г. Грещак [1], Н. В. Задорожна, О. С. Коцюба, Г. А. Маховикова та ін. [2-6], які в своїх роботах досліджують суть витрат, методи їх обліку та управління, а також розглядають проблеми зниження витрат на підприємстві та пропонують шляхи їх вирішення.

Проте, до сьогоднішнього часу залишаються недостатньо вирішеними низка суттєвих теоретико-методичних питань стосовно обрання оптимального для сучасних складних умов господарювання методу управління витратами при побудові стратегії економічної безпеки та сталого розвитку, в наслідок чого ці питання потребують подальшого дослідження.

Метою дослідження є визначення сутності витрат, встановлення специфіки їх управління в сучасних умовах формування стратегії економічної безпеки та сталого розвитку підприємств України.

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, офіційна статистична інформація, ресурси Internet.

Високі витрати та відповідно низка рентабельність діяльності суб'єктів господарювання України (табл. 1) не сприяють їх розвитку. Якщо рентабельність операційної діяльності в 2013р. становила менш ніж 4 % і вже тоді були труднощі у забезпеченні достатнього рівня розвитку підприємств, то у 2014 р. цей показник знизився до критичного рівня (-4,1 %). Останні три роки відмічається поліпшення стану діяльності підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства ¹
(за даними Державної служби статистики України [6])

	Роки	Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств					Рівень рентабельності (збитковості) всієї діяльності підприємств				
		усього	у тому числі				усього	у тому числі			
			великі	середні	малі	з них мікро-підприємства		великі	середні	малі	з них мікро-підприємства
Всього по економіці	2010	4,0	3,9	5,0	1,8	-3,5	0,5	0,2	2,3	-5,7	-13,9
	2011	5,9	6,2	6,0	4,2	0,8	1,8	3,3	1,2	-2,5	-8,0
	2012	5,0	5,2	5,0	4,1	-0,1	1,0	0,9	2,2	-3,3	-10,2
	2013	3,9	5,0	3,2	2,2	-2,3	-0,7	0,6	-0,1	-6,2	-16,1
	2014	-4,1	0,7	-3,6	-17,9	-30,1	-14,2	-11,1	-12,5	-26,5	-40,2
	2015	1,0	4,0	0,0	-4,2	-8,2	-7,3	-7,0	-5,0	-13,6	-20,4
	2016	7,4	8,8	6,9	5,2	-0,4	0,6	2,4	0,7	-3,6	-11,7
	2017	8,8	11,2	7,3	6,5	2,4	3,0	5,2	3,1	-2,0	-8,0
	2018	8,1	9,1	7,0	8,3	4,7	4,5	5,2	4,6	2,7	-1,8

Примітка:

¹ Без урахування результатів діяльності банків.

За цих складних умов господарювання зниження витрат на підприємствах, створення ефективної системи їх управління стає ключовими завданнями підприємств для забезпечення їх успішного функціонування та розвитку.

Згідно П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» витрати – це зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками). Як "грошовий вимір усіх ресурсів, витрачений для досягнення конкретної мети", розглядають витрати В. В. Амосова, Ф. Ф. Бутинець, Л. А. Міцкевич [2], М. Г. Грещак [1], О. С. Коцюба [3], Н. В. Задорожна [4], К. А. Раїцький, Ч. Т. Хорнгрен та Дж. Фостер, Н. М. Ткаченко та ін. [3-5].

Проведений аналіз поглядів науковців [1-6] щодо поняття витрат як економічної категорії показав, що в економічній літературі немає єдиного підходу щодо визначення сутності поняття витрат, воно є неоднозначним, інколи, суперечливим і має певні недоліки, зокрема:

– в економічній літературі та на практиці поряд із термінами «витрати» та «затрати» використовуються і такі, як «збитки», «втрати», які деякі автори трактують їх як синоніми, що є некоректним і неправомірним, оскільки останні твердження («збитки», «втрати») зазвичай відноситься до фінансових результатів діяльності підприємства. [3]

– у широкому розумінні слова витрати – це будь-які втрати, тобто це грошовий вимір усіх використаних ресурсів для досягнення певної мети [1; 2],

– поняття витрат в бухгалтерському розумінні відрізняються від витрат в економічному тлумаченні, економічні витрати є значно більшими за бухгалтерські і саме їх слід вважати витратами підприємства, під економічними витратами розуміють «затрати втрачених можливостей, тобто суму грошей яку можна отримати при найбільш вигідному із всіх можливих альтернативних варіантів використання ресурсів» [4].

У теорії управління витратами підприємства створені різні концепції управління витратами, застосовують різні інструменти та методи управління, що дозволяють успішно їх впроваджувати на практиці при формуванні стратегії економічної безпеки та сталого розвитку сталого розвитку [5].

Управління витратами при формуванні стратегії економічної безпеки та сталого розвитку сталого розвитку повинно бути пов'язане з пошуком таких підходів до їх скорочення і оптимізації, які відповідатимуть конкурентній стратегії підприємства і дозволять підприємству максимізувати свій прибуток у довгостроковій перспективі і зміцнити свою позицію на ринку.

Таким чином, проведений аналіз літератури дозволив встановити, що єдиного підходу до визначення поняття «витрат» немає. Найбільш змістовним є визначення, що показує можливість раціонального використання ресурсів підприємства для ефективного досягнення поставленої мети та збільшення економічних вигод. Систему управління витратами при формуванні стратегії сталого розвитку необхідно розглядати в ракурсі визначеної суті витрат, існуючих методів обліку та контролю, а також рівнів управління витратами на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами: навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2002. 131 с.
2. Мицкевич А. Управление затратами и прибылью. М.: ОЛМА – ПрессИнвест: Ин-т экон. стратегий, 2003. – 192 с.
3. Янчева Л. М., Ільченко М. О. Витрати: дефініції визначення та класифікація. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2011. Вип. 2. С. 31-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2011_2_7.
4. Шматковська Т., Демедюк Л., Рудь Т. До проблематики генезису та дефініції економічної категорії "витрати". Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2016. № 2. С. 169-182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_2_16.
5. Погорелов Ю.С. Перевага у виборі методів управління витратами. Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. пр. Луганськ: вид-во ЧУУ ім. В. Даля, 2005. №2 (14). С. 142-152. URL: <http://www.pmdp.org.ua>.
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Матросова В. О., канд.економ. наук, професор; Кобєлєв В. М., канд.економ. наук, доцент; Косенко А. В., канд. економ. наук, професор; Проскурня Е. М., канд.техн.наук, доцент; Гармаш С. В., ст. викладач, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Обов'язковою передумовою для вдалого старту та функціонування суб'єктів господарювання у туристичній галузі є її сучасне інформаційне забезпечення. Застосування сучасних інформаційних технологій в управлінській діяльності більшості туристичних підприємств сьогодні є одним із найважливіших факторів підвищення ефективності. Високі темпи росту інформаційних технологій, великі надходження коштів у сферу послуг та як наслідок розширення процесів глобалізації активно впливають на розвиток індустрії туризму. Туристичні підприємства які давно працюють у сфері обслуговування, або тільки розпочинають свою діяльність, постійно стикаються у своїй діяльності з багатьма проблемами, розв'язати які неможливо без допомоги автоматизованих інформаційних технологій. Безперервне удосконалення інформаційних технологій створює умови для високоякісного задоволення постійно зростаючих потреб потенційних споживачів туристичних послуг, що безпосередньо спричиняють посилення конкуренції між туристичними фірмами [1].

Незважаючи на значний науковий інтерес до питань інформаційних технологій в туризмі, методика оцінки економічної ефективності та впровадження у діяльність туристичного підприємства комп'ютерних систем автоматизації досліджено недостатньо.

При прийнятті управлінських рішень щодо оптимізації витрат велике значення набуває достовірність інформації, що формується в основному в системі бухгалтерського обліку, а також дані про шляхи зниження витрат, виявлених в процесі економічного аналізу. Проведене дослідження показало, що в даний час на підприємствах туристичного бізнесу практично відсутня досить надійна інформаційна база для прийняття обґрунтованих рішень, пов'язаних з ефективним управлінням витратами, немає сумісності даних про витрати інших підприємств туристичного бізнесу, що містяться в статистичній і обліково-аналітичній інформації, відсутня методика факторного аналізу, яка враховує особливості туристського бізнесу. Тому необхідна розробка комплексної системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на підприємствах, що виробляють туристичний продукт, і в організаціях його реалізують, яка передбачала б як збір інформації, так і її обробку з метою аналізу і прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Індустрія туризму за останнє десятиліття зазнала сильного впливу комп'ютерних технологій. В даний час навіть невеликі туристичні фірми в змозі використати комп'ютери для автоматизації як основних, так і допоміжних функцій (бухгалтерський облік, економічний аналіз). Туристична індустрія

ідеально пристосована для впровадження комп'ютерних технологій. Для неї потрібні системи, в найкоротші терміни надають відомості про доступність транспортних засобів та можливості номерного фонду готелю, що забезпечують швидке резервування і внесення коректив, а також автоматизацію рішення допоміжних завдань при наданні туристичних послуг: формування таких документів, як квитки, рахунки, путівники, забезпечення довідковою інформацією. Сучасний рівень розвитку бізнесу пред'являє принципово нові вимоги до інформаційного обслуговування аналізу та обліку, в тому числі забезпечення швидкості передачі інформації, її актуальності, достовірності та своєчасності надання. Поява нових технологій організації інформаційних процесів пов'язано, перш за все, з використанням комп'ютерних технологій.

У системах організаційного управління, аналізу та обліку найбільш поширені автоматизовані інформаційні технології, в яких вироблення керуючого впливу покладено на людину – особу, яка приймає рішення. До таких систем відносяться практично всі інформаційні системи, що використовуються в сфері туризму. Сучасні інформаційні системи складаються з декількох видів забезпечують підсистем, до яких відносяться: технічне, програмне, інформаційне, організаційне, правове і ергономічне забезпечення.

В українській туристичній галузі розробка інформаційних технологій, як правило, обмежується формуванням програмних продуктів з оформлення документів, їх систематизацією на рівні секретарської роботи і в кращому випадку автоматизацією рутинних процесів і створенням локальних баз даних для задоволення вузьких практичних потреб. Створення наскрізної інформаційної технології, що дозволяє об'єднати роботу всіх ланок організації, сформувати архіви з швидким і гнучким доступом до інформаційних ресурсів, є для багатьох туристичних фірм лише перспективою через те, що впровадження таких технологій незрівнянно з витраченими інвестиціями.

Зараз в туристичному бізнесі йде активний пошук нових рекламних концепцій і нових рекламоносіїв. Аналізуючи досвід реклами невеликих туристичних агентств, які більш мобільні при виборі методів реклами і точніше відстежують її ефективність завдяки значним зусиллям з боку туристичної преси, яка пропагує використання нових технологій і Інтернету, туроператори приходять до висновку, що крім реклами в звичайних ЗМІ необхідна також інтернет-реклама. Залежно від особливостей туроператора реклама в Інтернеті може переслідувати різні цілі: створення сприятливого іміджу компанії на ринку; просування нових туристичних напрямків; підвищення обсягу продажів власного туристичного продукту; стимулювання туристичних агентств працювати саме з даними туроператором; стимулювати кінцевого споживача – туриста купувати в уповноважених агентствах продукти саме даного туристичного оператора, а не його конкурентів.

Отже, активне впровадження сучасних комп'ютерних технологій у діяльність туристичних підприємств є необхідною умовою їх успішної роботи, оскільки точність, надійність, оперативність і висока швидкість обробки та передачі інформації визначає ефективність управлінських рішень у цій сфері [1]. Впровадження інформаційних технологій змінює технологію управління,

звільнює користувачів від трудомістких процедур обробки інформації, значно підвищує оперативність прийняття рішень, поліпшує комфортність праці.

Список використаних джерел:

1. Опалько М. С., Примаєв Т. Ю. Автоматизація управління туристичним підприємством як засіб підвищення ефективності його діяльності // Молодий вчений. – 2016. – №5(32). – С.585-588.
2. Кравчук А. В., Перерва П. Г. Ефективність як економічна категорія // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.
3. Перерва П. Г., Марчук Л. С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
4. Перерва П. Г., Нагі С., Кобелева Т. О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
5. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс программа промислового підприємства [учебник]. – Харків-Мішкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
6. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політики на підприємствах туристичної індустрії / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.
7. Перерва П. Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.
8. Кобелева Т. О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.
9. Перерва П. Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові // НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків: НТУ „ХПІ”. – 2018. – № 37(1313).- С. 27-32 .
10. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 121-127.
11. Pererva P.G. Kobieliava T.O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – № 48 (1220). – С. 41-44
12. Кобелева Т. О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.
13. Pererva P. G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T. A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. – 689 p.
14. Pererva P. G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
15. Кобелева Т. О., Перерва П. Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). – Х. : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 70-74.

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Мешикова-Кравченко Н. В., ст. викладач, Лашкевич В. О., здобувач,
Херсонський національний технічний університет*

Сьогодення характеризується динамізмом розвитку економічної системи, мінливістю та непередбачуваністю бізнес-середовища, що визначає пріоритетним завданням для бізнесу побудову ефективної системи його економічної безпеки, що дозволить підприємствам не тільки стабільно функціонувати, а і розвиватися.

Виникнення категорії економічної безпеки пов'язано насамперед із захистом інформації. Первісне поняття економічної безпеки розглядалося як забезпечення умов збереження комерційної таємниці й іншої секретної інформації підприємства [1].

Однак, такий підхід є спрощеним і не відповідає сучасним вимогам щодо забезпечення успішної діяльності підприємств. Значне посилення впливу зовнішнього середовища на діяльність підприємств, що обумовлює суттєве коригування внутрішнього середовища, з урахуванням динамічності, непередбачуваності змін зовнішнього середовища внесло корективи в сучасне розуміння категорії економічної безпеки підприємств.

Зокрема, економічну безпеку підприємства визначають як універсальне та комплексне поняття, в основі якого закладено систему забезпечення та захисту економічних інтересів підприємства від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, досягнення захищеності його потенціалу розвитку від негативного впливу загроз та небезпек, створення відповідних умов щодо набуття здатності відновлюватись та постійно розвиватись в умовах високо динамічних змін ринкового середовища [2].

Саме для забезпечення економічної безпеки підприємства не тільки в поточному періоді, а і на перспективу, необхідно удосконалити її інформаційно-аналітичне забезпечення.

Інформаційно-аналітичне забезпечення слід розглядати як гарантування своєчасного формування та передачі якісної інформації в рамках системи управління внутрішнім та зовнішнім користувачам задля успішної діяльності, коригування стратегії і тактики бізнесу.

Наразі пріоритетним в системі управління суб'єктом підприємництва є інформаційно-аналітичне забезпечення, основою якого є обліково-аналітичне забезпечення. Загальноприйнята організація обліку забезпечує оцінку діяльності підприємства, оперуючи в основному структурованою інформацією ретроспективного характеру, що недостатньо для прийняття оптимальних управлінських рішень в сучасних умовах.

Інформаційно-аналітичне забезпечення повинно об'єктивно відображати стан підприємства на будь-який момент часу і з будь-яким рівнем деталізації, а також враховувати можливі загрози з боку зовнішнього середовища [3].

Стратегічні інформаційні потреби підприємства охоплюють вхідну інформацію, яка характеризує як на внутрішнє, так і на зовнішнє середовище. Слід зазначити, що стратегічний розвиток підприємства безпосередньо пов'язаний з управлінням вартістю підприємства. Відповідно, інформація повинна слугувати оцінці поточного рівня потенціалу підприємства та вибору напрямів стратегічного розвитку підприємства.

У наукових публікаціях наведено широкий перелік методичних підходів щодо оцінки потенціалу підприємства, зокрема, метод техніко-економічних розрахунків, вартісний, експертний метод, бальний метод, рейтинговий порівняльний аналіз, економіко-математичне моделювання та імітаційне моделювання. Саме перші два підходи найчастіше застосовуються у вітчизняній практиці. Стратегічним цілям слугує оцінка конкурентоспроможності потенціалу підприємства, однак, більшість методик не адаптовані до умов вітчизняного ринку, що потребує подальших досліджень у цій сфері.

Як уже зазначалося, забезпечити економічну безпеку, а тим більше на перспективу, підприємство не зможе тільки на основі внутрішньої інформації. Отримання зовнішньої інформації повинна забезпечити можливість охарактеризувати економіку країни в цілому, в регіональному та галузевому розрізі, кон'юнктуру фінансового ринку, діяльність конкурентів та контрагентів. При прийнятті стратегічних рішень в галузі економічної безпеки оперують даними, що публікують органи державної статистики, періодичні видання, публічної фінансової звітності, нормативно-правовими актами,

Економічна безпека підприємства пов'язана зі збалансованістю його інтересів з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. Відповідно, обґрунтованість рішення як на поточному, так і стратегічному рівні буде залежати від рівня володіння інформацією про діяльність і наміри суб'єктів зовнішнього середовища: споживачів, постачальників, конкурентів тощо.

Актуальною у цьому напрямку є конкурентна розвідка. Конкурентна розвідка орієнтована не тільки на збір і аналіз різних даних, а й на прогнозування можливих дій контрагентів чи змін ситуації на ринку та розробку управлінських рекомендацій.

Джерелами розвідувальних даних можуть бути люди, що володіють інформацією, речі, документи, засоби зв'язку тощо. Розрізняють пасивні та активні методи збору інформації. До пасивних методів відносять збір і аналіз відкритої інформації про ситуацію на ринку, зокрема і про наміри конкурентів, із засобів масової інформації, офіційних документів, а також шляхом придбання і дослідження товарів конкурентів. Активні методи передбачають відвідування публічних заходів, проведення підставних переговорів чи добору персоналу, приховані опитування; залучення до співпраці людей, які володіють необхідною інформацією.

Водночас, незважаючи на існування великої кількості методів розвідувальної діяльності підприємства, серед яких вербування агентів серед співробітників компанії-конкурента, засилання «своїх людей», викрадення важливої комерційної інформації або використання тієї корисної інформації, доступ до якої конкуренти з різних причин не змогли обмежити, сьогодні

конкурентна розвідка – це переважно система збору та аналізу відкритої інформації про ринки, технології та провідних гравців яка розроблена і функціонує на високому професійному (аналітичному) рівні, з дотриманням усіх найсуворіших норм ділової етики [4].

Економічну безпеку на стратегічному рівні можливо забезпечити володіючи інформацією про найкращі методи ведення бізнесу, тобто доцільно використовувати бенчмаркінг. При цьому зростає значимість зовнішнього бенчмаркінга, а саме партнерського (асоціативного). Партнерський бенчмаркінг, на відміну від індивідуального конкурентного бенчмаркінгу, що може бути пов'язаний з труднощами отримання інформації, дозволяє на основі укладеного договору про проведення спільних порівняльних досліджень діяльності кожного з учасників (як різних профілів, так і однопрофільних), отримувати достовірну інформацію для розробки ефективних управлінських рішень. Для забезпечення стабільного розвитку бізнесу, бенчмаркінг слід розглядати не як окремий одноразовий захід, а як стратегію послідовного поліпшення та безперервного процесу управління змінами.

Економічна безпека підприємства суттєво залежить від професіоналізму учасників прийняття рішення, зокрема і фахівців інформаційно-аналітичного профілю, та їх здатності і наявності можливостей для набуття компетентності щодо застосовування новітніх методів збору інформації, аналізу, прогнозування та моделювання.

Список використаних джерел:

1. Андрушків Б. М. Економічна та майнова безпека бізнесу: навчальний посібник / Б. М. Андрушків, Л. Я. Малюта. – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2016. – 180 с.
2. Філіппова С. В. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління: монографія / С. В. Філіппова, Л. О. Волощук, С. О. Черкасова / під заг. ред. С.В Філіппової. – Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2015. – 196 с.
3. Лазаришина І. Д. Джерела інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства / І. Д. Лазаришина // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 62–65.
4. Мужанова Т. М. Конкурентна розвідка як інструмент інформаційно-аналітичного супроводу забезпечення інформаційної безпеки підприємства / Т. М. Мужанова // Економіка і суспільство. – 2018. – Вип. 16. – С. 425–431.

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ВПЛИВ ЗВІТНОСТІ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мирончук З. П. канд. екон. наук, Андрушко Р. П. канд. екон. наук, Львівський національний аграрний університет

Фінансова безпека підприємства є важливим фундаментом ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства, що визначається його фінансовим станом. Деякі характеристики фінансового стану розкриті у формах

фінансової звітності, вивчення яких має бути важливим напрямом економічної політики держави, і керівництва підприємства зокрема. В умовах ринкової конкуренції та економічної нестабільності фінансова стійкість аграрних підприємств, зростання їх прибутковості досягається за умови забезпечення ефективної системи управлінських рішень, інформаційним забезпеченням прийняття яких слугує звітність [1, с. 248].

Міжнародні стандарти фінансової звітності, на які переходить Україна дозволяють і нашим підприємствам, їх бухгалтерам і фінансистам досягати своїм професіоналізмом подібних результатів. Але вітчизняні підприємства, в тому числі і аграрного сектору таких можливостей не використовують, в тому числі і через відсутність їх наукового адаптування до вітчизняних реалій.

Багато вчених науковців присвячували свої дослідження питанню інвестиційної привабливості та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств, проте дослідження цих проблем в контексті врахування впливу фінансової звітності на інвестиційну привабливість і фінансову безпеку не проводились.

У даному випадку запозичення методів, методик, інструментів, принципів фінансової та бухгалтерської спеціалізації, дозволяє значно посилити наукове забезпечення у вирішенні проблеми фінансової безпеки та інвестиційної привабливості [2, с. 153].

Необхідно більш ретельно проводити дослідження даних проблем, а також розробити методологічні підходи та методичні інструменти посилення інвестиційної привабливості та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств за рахунок облікової політики та фінансової звітності (фінансово-облікових технологій) та професіоналізму бухгалтерів і фінансистів. Вивчення стану представлення у фінансовій та іншій економічній звітності інвестиційної привабливості та фінансової безпеки аграрних підприємств засвідчує наступне.

У порівнянні з розвинутими країнами структура балансів наших підприємств є деформованою та інвестиційно непривабливою з причин непередставлення ряду деяких необхідних капіталів.

Економічні служби підприємств, в особах бухгалтерів і фінансистів, не менше ніж виробнича сфера (агрономи, зоотехніки) можуть впливати та інвестиційну привабливість і фінансову безпеку за рахунок освоєння інноваційних обліково-фінансових технологій, як це є у розвинутих країнах [3, с. 123].

На рівні підприємств застосування новітніх обліково-фінансових технологій дозволяє разом з посиленням фінансової безпеки значно збільшити інвестиційну привабливість [4, с. 158].

В сучасних умовах фінансова безпека аграрного підприємства знаходиться під впливом різних факторів (внутрішніх і зовнішніх), які впливають негативно на фінансовий стан підприємства, що відображається в фінансовій звітності підприємства через фінансові показники діяльності. Визначальними факторами формування і забезпечення стабільності системи фінансової безпеки аграрного підприємства, на нашу думку, окрім високого рівня капіталізації, диверсифікованості аграрного бізнесу, прибутковості підприємницької

діяльності аграріїв, наявності сформованого резервного капіталу, розвитку агрострахування як важливої складової зниження ризику специфічної галузі, має бути наявність ефективної облікової політики щодо достовірної фінансової звітності, екологізація підприємницької діяльності та партнерські відносини з іноземними фірмами (рис. 1)

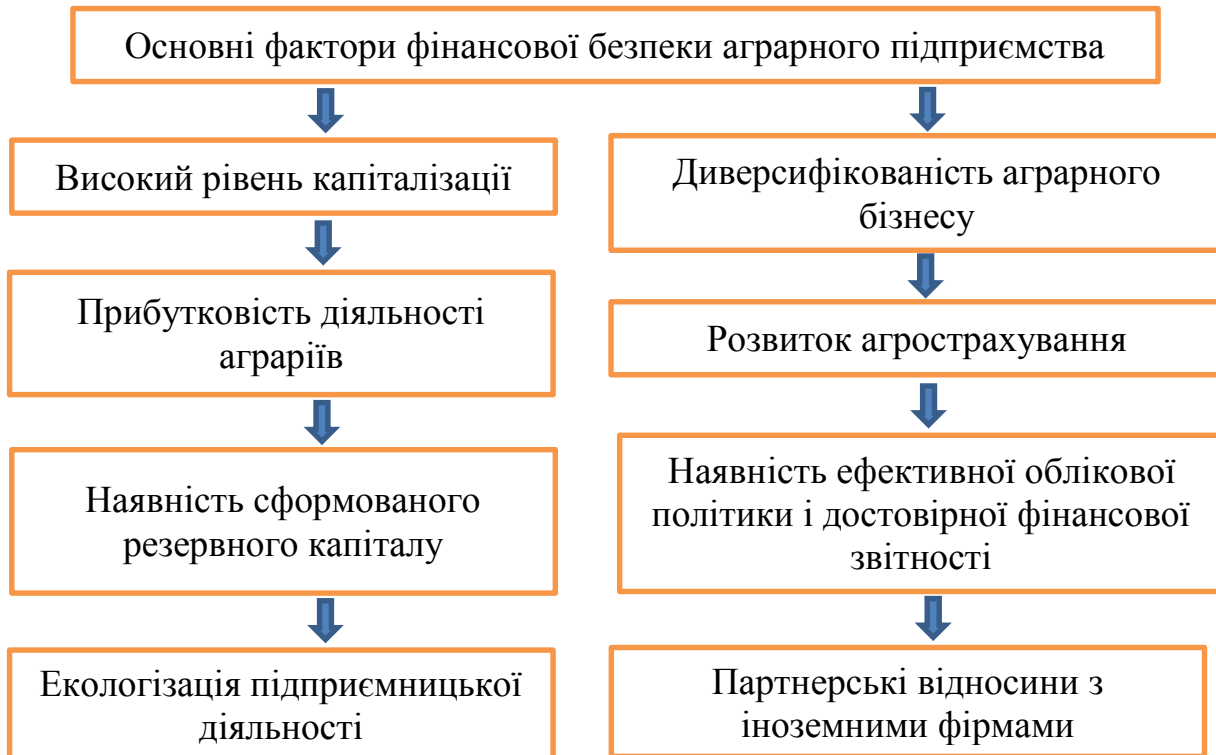

Рис. 1 – Фактори формування фінансової безпеки аграрного підприємства

Отже, фінансова безпека підприємств аграрного сектору має важливе значення для інвестиційної привабливості як вітчизняного так і іноземного капіталу, оскільки це підвищує капіталізацію і конкурентоздатність сільськогосподарських товаровиробників.

Не менш важливою умовою для формування фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств є застосування новітніх обліково-фінансових технологій для складання фінансової звітності, що дозволить отримувати більш достовірні дані про діяльність підприємства, а це в свою чергу створить конкурентоздатне середовище.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека:[монографія] / О.І.Барановський. – КИЇВ : Фенікс, 2000. – 338с.
2. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / П.Т.Саблук, М.І.Кісіль, М.Ю.Коденська та ін.; За ред. М. І. Кісіля, М. Ю. Коденської. – КИЇВ : ННЦ ІАЕ, 2007. – 478с.
3. Лупенко Ю. О. Фінансування інвестицій в сільськогосподарське виробництво / Ю. О. Лупенко, Є. І. Лупенко // Економіка АПК. – 2010. – №10. – С.122-125.

4. Вдовенко О. С. Сучасний стан фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в аграрній сфері економіки / О. С. Вдовенко. // [Ефективна економіка](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_11_31). – 2014. – № 11. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_11_31

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ СПОЖИВАЧАМИ І ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

Мізік Ю. І., канд. екон. наук, доцент Сінцова О. І., магістр, Дмитрієва Н. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В сучасних умовах підприємства змушені об'єктивно оцінювати свій фінансовий стан, платоспроможність та кредитоспроможність своїх контрагентів, адже ці показники безпосередньо впливають на фінансові результати підприємства. Тому для підтримки фінансової стабільності, яка розвивається у мінливому середовищі, необхідно забезпечити своєчасність надходження коштів від покупців та створити умови для відстрочки по своїм короткостроковим зобов'язанням.

Взаємовідносини між підприємствами, організаціями і установами, а також ними і населенням мають важливу роль у житлово-комунальному господарстві міста, адже являє собою сферу, метою функціонування якої є забезпечення умов належного рівня життєдіяльності населення та функціонування міст, надання якісних послуг.

В умовах існуючої кризи розрахунки з дебіторами та кредиторами на вітчизняних підприємствах водопостачання та водовідведення мають негативні показники, які характеризуються значними сумами заборгованостей та тривалими термінами їх погашення. Згідно із статистикою на початку 2019 року заборгованість населення зі сплати за житлово-комунальні послуги склала 69,4 млрд грн., що на 8,1% менше ніж у 2018 році. При цьому, слід зазначити, що у розрізі послуг показники водопостачання та водовідведення зменшились на 1,1% (89,2% у 2018 році та 88,1% у 2019 році). Але, незважаючи на це, розмір дебіторської заборгованості споживачів перед комунальними підприємствами досі залишається дуже великим [1]. Також, за даними державної служби статистики України заборгованість населення за спожиті житлово-комунальні послуги (без урахування газу та електроенергії) по підприємствах усіх форм власності станом на 1 квітня 2019 року становила 31,05 млрд гривень (станом на 1 січня 2019 року – 24,4 млрд грн.), в тому числі за водопостачання та водовідведення – 3 431,7 млн грн (або 11% від загальної заборгованості) [2].

Чітка організація розрахунків між постачальниками та споживачами має значний вплив на прискорення оборотності оборотних коштів та їх своєчасне надходження. У зв'язку з цим виникає необхідність проведення внутрішнього аудиту розрахунків, спрямованого на поліпшення організації контролю за

дебіторською та кредиторською заборгованостями, що призведе до дотримання термінів платежів та не доведення заборгованості до стану безнадійної.

Господарська діяльність підприємств водопостачання та водовідведення неможлива без контролю, тобто без систематичного спостереження, моніторингу, перевірок діяльності та фінансового аналізу, зокрема динаміки та структури дебіторської та кредиторської заборгованості. Сфера розрахунків з дебіторами та кредиторами в системі управління підприємствами водопостачання та водовідведення далека від досконалої.

Значну увагу практичним та теоретичним аспектам шляхів вдосконалення внутрішнього контролю підприємств розрахунків з дебіторами та кредиторами приділяли такі науковці. [3, 4]

Метою внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами є встановлення об'єктивної інформації про суми зобов'язань, відображених у фінансовій звітності, складання думки про достовірність, законність, повноту та об'єктивність відображених у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності розрахунків.

Для досягнення поставленої мети необхідно отримати аудиторські докази за допомогою використання різних прийомів та джерел. Основними джерелами внутрішнього аудиту розрахунків із споживачами і постачальниками на підприємствах водопостачання та водовідведення можуть бути законодавчі і нормативні акти, наказ про облікову політику, акти, журнали, облікові реєстри, звітність, відомості, платіжні доручення та ін.

Для ефективного проведення внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами аудитору необхідно визначити, які прийоми та методи будуть використовуватись для отримання аудиторських доказів, а також скласти програму аудиту розрахунків з постачальниками та споживачами.

Під час підготовки і планування перевірки аудитор визначає мету та основні завдання перевірки. Після чого необхідно скласти програму розрахунків відповідно до поставлених цілей. Програма перевірки повинна допомогти аудитору виявити існуючі порушення. У таблиці 1 запропоновано порядок проведення та основні аудиторські процедури перевірки розрахунків із споживачами та постачальниками на комунальних підприємствах водопостачання та водовідведення.

Таблиця 1 – Порядок проведення внутрішнього аудиту розрахунків із споживачами та постачальниками

Етап	Задачі аудиту	Процедури аудиторської перевірки
1	2	3
Підготовчий	Оцінка системи бухгалтерського обліку і контролю на підприємстві	Перегляд матеріалів попередніх перевірок, узгодження плану перевірки з керівниками підприємства, попереднє ознайомлення з фінансовою звітністю та статутом підприємства, складання плану аудиторської перевірки.

Продовження таблиці 1

1	2	3
Перевірка	Перевірка відповідності бухгалтерського обліку діючому законодавству, з'ясування правильності відображення в аналітичних і синтетичних регістрах обліку інформації щодо дебіторської та кредиторської заборгованості.	Контроль наявності, якості та реєстрації укладених договорів; звірка залишків по розрахунках за даними Головної книги, синтетичного й аналітичного обліку; перевірка правильності створення і використання резерву сумнівних боргів.
		Контроль повноти й реальності відображення господарських операцій по безготівкових розрахунках у первинних документах; контроль правильності розрахунків у первинних документах.
		Контроль відповідності та своєчасності облікової реєстрації; перевірка безнадійної дебіторської та кредиторської заборгованості; перевірка забезпечення зобов'язань.
		Перевірка претензійної роботи та інші питання, що стосуються аудиту дебіторської заборгованості і зобов'язань.
Заключний	Складання на підставі результатів перевірки звіту внутрішнього аудитора і пояснювальної записки	Підведення підсумків аудиторської перевірки, систематизація робочих документів і записів, які були складені під час перевірки, розробка заходів та відповідних рекомендацій щодо усунення знайдених порушень, складання звіту внутрішнього аудиту і пояснювальної записки.

Для перевірки достовірності первинних документів необхідно провести зустрічні звірки різних документів, а також зробити письмовий запит у відповідні підприємства про стан розрахунків. Під час аудиту розрахунків необхідно встановити наявність договорів, звернути увагу на правильність застосування тарифів та цін. Аудитор проводить вибірккову перевірку значних сум, вивчає господарські договори та первинні документи. За результатом перевірки аудитор робить звіт внутрішнього аудитора.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Спільки власників житла України [Електронний ресурс]. – URL: <https://spilka.pro/u-2019-rotsi-zmenshyvsya-riven-rozrahunkiv-za-komunalku>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Хохлов М. П. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства [Електронний ресурс]. –

URL:http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/70.pdf

4. Ступницька Т., Бамбуляк І., Маркова, Т., Кулік Н. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління [Електронний ресурс]. – URL: <https://doi.org/10.15673/fie.v10i4.1134>

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ (ТНК)

Можайкіна Н. В., кан. екон. наук, доцент, Биковська Г. В., студентка, Харківський національний університет міського господарства, імені О. М. Бекетова

В сучасних умовах інтернаціоналізації управління інвестиційними ризиками посідає значне місце в ефективному функціонуванні великої кількості підприємств, що здійснюють свою діяльність не тільки на національних ринках, але і за їх межами. В першу чергу це стосується транснаціональних корпорацій (ТНК). ТНК бажають нарощувати обсяги інвестицій до приймаючих країн. Також всі операції транснаціональних корпорацій за межами національного ринку відбуваються в іноземній валюті. Через це ТНК в своїй діяльності зіштовхуються з ризиками частіше, ніж національні компанії. Ці факти обумовлюють велику актуальність управління ризиками в здійсненні міжнародного фінансового менеджменту.

На сьогоднішній день інвестиційний клімат України можна вважати не досить привабливим з точки зору інвесторів, через відсутність політичної стабільності, недостатньо врегульованого податкового законодавства, що є не достатнім гарантом безпеки для іноземних інвесторів, не до кінця розвинену фінансову інфраструктуру, яка перешкоджає надходженню необхідного обсягу іноземних інвестицій. Це породжує різні інвестиційні ризики, через які потенційні інвестори не надто бажають вкладати гроші в Українські компанії.

Управління ризиками формально починається з виявлення істотних факторів ризику, які можуть призвести до порушення бізнесу, створюють нові можливості для бізнесу, а також визначають вартість корпоративних активів і зобов'язань [1, с.135]. Тоді уразливість по відношенню до виявлених ризиків, у тому числі фінансових ринкових чинників, соціально-економічного розвитку, конкурентних дій, стихійних лих, терористичних актів і т.д., аналізуються. Заходи потенційного впливу несприятливих оцінок можуть служити основою для оцінки ефективності зусиль щодо зниження ризиків і вигод від хеджування шляхом участі в похідних фінансових інструментах страхових договорів, фінансування ризиків і т.д. Ця структура вимірювання ризику використовується для спостереження за розвитком економічних впливів і оцінки зміни в навколишньому середовищі ризику, які можуть вимагати нових відповідних дій і переоцінки сучасних чинників ризику. Весь підхід до управління ризиками

повинен розглядатися як безперервний процес. Так як умови навколишнього середовища продовжують змінюватися, профіль ризикових установ може динамічно змінюватися і оновлюватися на регулярній основі. Багато фінансових ризиків може бути покрито торгівлею фінансовими ф'ючерсами, опціонами, а також різними роздрібними умовами включаючи термінові угоди, валютних і процентних свопів, дефолтні свопи тощо. Проте, для корпорації, щоб отримати понаднормовий дохід вона повинна мати уявлення про майбутні зміни цін, які відрізняються від інших учасників ринку, і відразу реагувати на це. Багато факторів ризику є своєрідними до індивідуальної корпорації і її специфічній забезпеченості ресурсами, які не можуть бути покриті за рахунок використання умовних фінансових інструментів і традиційних методів хеджування, вони вимагають інших підходів до управління ризиками.

Для оцінки всіх потенційних ризиків, які загрожують корпорації, вище керівництво повинне провести всеосяжний аналіз ризиків всіх господарюючих суб'єктів, орієнтованих на умовах, які поширюються на їх зовнішнє середовище, а також внутрішні організаційні риси, в тому числі виробничих фондів, операційної інфраструктури, процесів, людських ресурсів, і т.д. Такий цілеспрямований аналіз може допомогти ідентифікувати фактори ризику, які можуть пригнічувати здатність до досягнення довгострокових корпоративних цілей. Джерела ризиків, як і незаплановані події, здатні потенційно змінюватися і впливати на міжнародний інвестиційний проект, який пропонується розглядати в розрізі внутрішніх та зовнішніх факторів.

Визначені ризики важливо згрупувати за їх видами, формами виявлення та значущістю для проекту. Крім того, їх поділяють на три категорії: 1) ризики, які зустрічаються часто в міжнародній інвестиційній діяльності; 2) передбачені ризики (можливість появи яких диктує досвід); 3) ризики непередбачені (потенційні непрогнозовані загрози, імовірність яких не можна визначити) [2, с. 234].

Традиційно виділяють три стратегії управління фінансовими ризиками: прийняття ризику (відмова від заходів щодо управління ризиками, у зв'язку з високими витратами, або незначністю наслідків); неприйняття ризику (відмова від діяльності, пов'язаної з даним видом ризику); мінімізація ризику (зниження рівня ризику до прийняттого). У процесі реалізації стратегії необхідне постійне її корегування у зв'язку з мінливими умовами фінансового середовища, а також для зниження сінергетичного ефекту наростання взаємовпливаючих ризиків.

Для зменшення ризику застосовуються такі основні методи (прийоми) управління ризиком: уникнення ризику, попередження збитків; взяття ризику на себе – полягає у покритті збитків за рахунок власних ресурсів; перенесення ризику на інших осіб.

Кінцевим етапом ризик-менеджменту міжнародної інвестиційної діяльності є створення постійно діючої системи, яка буде контролювати процес реалізації інвестиційного проекту. Вона повинна охоплювати чітко визначений об'єкт контролю (робота, виконавець, процес), вимоги до параметра об'єкта контролю (планові показники, нормативи, стандарти) та надійність функціонування «зворотного зв'язку» між органами керівництва та об'єктами

контролю щодо точності, надійності та змісту отриманої контрольної інформації. Це дає можливість виявити можливі неточності між результатами та цілями, розпізнати їх причини, та відкоригувати результати до першої поставленої мети.

Список використаних джерел:

1. Дурицька Г. В. Регіональна економіка: науково-практичний журнал / Дурицька Г. В. // Сучасні підходи до ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проєктів. – 2012. – №2(64). – С.135 – 136.
2. Мамедов А. О. Міжнародний фінансовий менеджмент в умовах глобального фінансового ринку / А. О. Мамедов. – М. : Магістр, 2007. – 453 с.

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Момот Т. В. д-р екон. наук, професор, Луб А. І., аспірант, Даценко Я. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сучасні умови макроекономічної нестабільності потребують від кожного учасника підприємницької діяльності уміння адекватно аналізувати економічну інформацію та приймати виважені управлінські рішення щодо інвестування власних ресурсів у інвестиційні проєкти з метою одержання прибутку. Одним із інструментів оцінювання конкурентоспроможності підприємства є фінансовий аналіз. Практично всі користувачі фінансової звітності використовують фінансовий аналіз для прийняття рішення щодо оптимізації своїх інтересів.

Ефективність стратегічного управління багато в чому залежить від швидкості реакції на зміни умов зовнішнього середовища (фінансового ринку, фінансової ситуації або фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання), що обумовлює доцільність застосування фінансового аналізу для формування інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Огляд та узагальнення сучасних підходів до послідовності розробки фінансової стратегії підприємства свідчить про відсутність єдиного комплексного підходу, що дозволяє зробити висновок про необхідність його впорядкування.

Здійснення взаємопов'язаних аналітичних процедур дає можливість забезпечити формування фінансової стратегії підприємства за усіма основними напрямками розвитку його фінансової діяльності і фінансових відносин, а саме: управління поточною стійкістю діяльності підприємства, її ліквідністю, платоспроможністю та джерелами короткострокового фінансування; управління фінансовою ринковою стійкістю розвитку підприємства; управління інвестиційною діяльністю підприємства; управління довгостроковими джерелами фінансування розвитку бізнесу; управління портфелем цінних паперів; управління довго- та короткостроковими фінансовими вкладеннями;

управління фінансами підприємства при його реорганізації та ліквідації в умовах банкрутства, за умови роботи на міжнародних ринках капіталу. При цьому фінансова стратегія формується шляхом встановлення довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного корегування напрямів формування і використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища.

При цьому до найбільш розповсюджених фінансових стратегій підприємства в сучасних умовах доцільно віднести: стратегію подолання нестійкості, або стратегію виживання, що використовується в умовах економічної кризи, нестабільності та інфляції, до якої вдаються, коли показники діяльності набувають стійкої тенденції до погіршення; стратегію підтримки стійкості або стабілізації, яка використовується в умовах нестабільності обсягів продажів і прибутку та застосовується переважно в галузях із стабільною технологією, коли керівництво задоволене в цілому станом свого підприємства; стратегію розвитку або стійкого зростання, що виражає прагнення підприємства до зростання обсягів продажу, підвищення рентабельності та інших показників ефективності виробництва.

Таким чином, розробка фінансової стратегії на підприємстві має здійснюватися на базі якісного інформаційно-аналітичного забезпечення із використанням сучасного інструментарію фінансового аналізу, що дає змогу оцінити вірогідність банкрутства підприємства та сприяє забезпеченню фінансового розвитку на довгострокову перспективу, що є запорукою фінансової стабільності підприємства на ринку.

РОЗВИТОК РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ ЯК СИСТЕМИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Момот Т. В., д-р екон. наук, Костоглотова Ю., студент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Чалий Б., студент, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

В умовах прискореного розвитку цифрових трансформацій та створення кіберфізичного простору все більшого поширення набуває застосування цифрової валюти у вигляді:

–електронної валюти;

–віртуальної валюти – цифрове вираження вартості, яке не видається центральним банком або державним банком і необов'язково прив'язується до фіатних грошей, але приймається фізичними або юридичними особами як засіб оплати і може передаватися, зберігатися або торгуватися в електронному вигляді.

Криптовалюта – вид віртуальної валюти, в якому використовуються розподілені мережі і публічно доступні журнали реєстрації угод, а ключові ідеї криптографії поєднані в них з грошовою системою заради можливості створити безпечну, анонімну та потенційно стабільну віртуальну валюту.

На сьогоднішній день існує велика кількість криптовалют. Ринок криптовалют або «віртуальних грошей» успішно функціонує і дає можливість проаналізувати динаміку вартості, попиту, пропозиції близько 90-100 різних криптовалют.

Одним із видів криптовалюти є Bitcoin (BTC). Bitcoin (BTC) – найбільш популярна криптовалюта. Ринкова капіталізація даної валюти становить понад 40 млрд. доларів, крім того, біткоїн є найбільш дорогою валютою з усіх існуючих на даний час.

Розвиток криптовалюти розглядалися в роботах відомих українських вчених, як В. Кравець, А. Мороз, М. Савлук, І. Лубенець, Е. Молчанова, Ю. Солодковський.

Так, І. Лубенець зазначив, що криптовалюта – вид цифрової валюти, заснований на складних обчисленнях функцій, які легко перевірити зворотними математичними діями, в основі емісії якої є принцип доказу виконання роботи «Proof-of-work».

Е. Молчанова, Ю. Солодковський використовують у своїй роботі таке визначення криптовалюта як те що, це фідуціарна цифрова валюта, валютний курс якої встановлюється на підставі вільно режиму(плаваючого) як результат попиту і пропозиції на валютному ринку з відсутністю контролю з боку центробанків.

З 2009 року найбільшу увагу дослідників і практиків фінансово-банківської системи привертає до себе все, що пов'язане з ринком крипто валют (РКВ). Розглядаючи тему ринок крипто валюти як системи, варто звернути агу на теоретичні аспекти, що висвітлюються у праці В. Г. Сословського.

В своїй роботі Сословський В. Г. пропонує використовувати системний підхід у дослідженні криптовалюти. Він визначає ринок криптовалюти як систему, яка може впливати на розвиток інших суб'єктів економіки, як частина фінансової системи.

Також, Сословський В. Г. підкреслює те, що ринок криптовалют є відкритою, складною, стохастичною, динамічною та керованою системою, яка знаходиться у фазі активного формування. У цієї системи є суб'єкт і об'єкт керування, а розвиток системи на умовах децентралізації здійснюється сукупністю елементів, що утворюють суб'єкт керування у вигляді саморегульованої організації (СРО). Сукупність елементів, що забезпечують випуск та обіг криптовалют й користування ними, утворює об'єкт керування – власне і ринок криптовалют.

Таким чином, вивчення РКВ як системи, у подальших дослідженнях варто визначити закономірності її функціонування, можливості, переваги і загрози для учасників ринку фінансових послуг, а також визначити політику їх ефективної взаємодії з цим ринком.

Варто зазначити, набуває особливої актуальності забезпечення криптобезпеки при здійсненні операцій на ринку криптовалюти, що є перспективним напрямком подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Ринок криптовалют як система / В. Г. Сословський, І. О. Косовський // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2016. – Вип. 2. – С. 236-246. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2016_2_24
2. Що таке Bitcoin і криптовалюта? [Електронний ресурс] // Bitcoin Security. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://bits.media/chtotakoebitcoin>.
3. Лубенець І. Огляд цифрових криптовалют [Електронний ресурс] / Блог експертів про фінанси – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.prostoblog.com.ua/lichnye/byudzheth/obzor_tsifrovyyh_kriptovalyut.
4. Молчанова Е., Солодковський Ю. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют // Міжнародна економічна політика. – № 1. – 2014. – С. 60 – 79

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА ЯК СКЛADOVA УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ

*Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Макарова А. В., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Оцінка кредитоспроможності позичальника є важливою складовою управління кредитними ризиками банку. Кредитоспроможність позичальника у зарубіжній та вітчизняній банківській практиці завжди була і залишається одним з основних критеріїв визначення доцільності встановлення кредитних відносин з клієнтом.

Загальноприйнятим є підхід щодо визначення кредитоспроможності (платоспроможності) як здатність позичальника (контрагента банку) повністю та у визначений строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями, тобто це наявність у позичальника передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки. Оцінка кредитоспроможності позичальника здійснюється з метою оцінки кредитного ризику та виявлення джерел погашення позичальником відсотків і заборгованості за кредитом.

Нормативно здійснення оцінки кредитоспроможності позичальника закріплено у Положенні про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління Національного банку України № 351 від 30. 06. 2016 р. Положення визначає порядок оцінки банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями за підходами, що ґрунтуються на принципах і рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду, включаючи застосування компонентів кредитного ризику (EAD – експозиція під

ризиком, PD – імовірність дефолту боржника/контрагента, LGD – втрати в разі дефолту).

Банк забезпечує повну та адекватну оцінку кредитного ризику під час здійснення розрахунку розміру кредитного ризику за активом як на індивідуальній, так і на груповій основі; установлює для боржника / контрагента економічно обґрунтовані періодичність та розмір сплати ним боргу.

Необхідність оцінки кредитоспроможності позичальника обумовлюється рядом причин, а саме: законодавчо закріпленою вимогою здійснення оцінки кредитоспроможності при наданні кредиту позичальнику, потребою в зменшенні кредитного ризику та обсягу протермінованих позик у кредитному портфелі, для прогнозування здатності позичальника в майбутньому сплатити зобов'язання, реалізації поставлених господарських цілей позичальником та кредитором.

Під час оцінки кредитного ризику банк враховує мету проведення боржником кредитної операції та її відповідність профілю його господарської діяльності; ступінь взаємозв'язку банку з боржником / контрагентом, включаючи наявність розрахункового рахунку в банку, разові відносини тощо; наявну інформацію про боржника / контрагента, у тому числі публічну; інформацію щодо зловживань і шахрайства; репутацію боржника/контрагента; якість менеджменту; відносини боржника/контрагента з іншими банками-кредиторами /контрагентами, у тому числі його кредитну історію; макро- та мікроекономічні фактори, що впливають на фінансовий стан та/або бізнес-діяльність боржника/контрагента, поточний стан економіки, стан галузі, до якої належить боржник/контрагент, включаючи його спроможність виконувати свої зобов'язання перед банком, іншими банками-кредиторами/контрагентами, залежність діяльності боржника/контрагента від (специфічних) ринків постачання / збуту продукції/послуг, фактори ризику, пов'язані з об'єктом кредитування тощо; усю наявну інформацію, необхідну для здійснення банком адекватної оцінки кредитного ризику, у тому числі достовірну фінансову звітність боржника/контрагента; схильність боржника/контрагента до діяльності в нових, високоризикових сферах діяльності тощо; ступінь впливу групи юридичних осіб під спільним контролем або групи пов'язаних контрагентів на фінансовий стан боржника – юридичної особи; прогноз макро- та мікроекономічних факторів, ринкових умов, що впливають на майбутні умови діяльності боржника / контрагента та можуть погіршити його здатність виконувати свої зобов'язання перед банком, зокрема, очікувані: підвищення процентних ставок, збільшення рівня безробіття, зміни в правовому, економічному або технологічному середовищі функціонування боржника / контрагента, зниження попиту на товари / послуги боржника / контрагента;

Вітчизняні методики оцінки кредитоспроможності позичальника здебільшого базуються на розрахунку фінансових показників, які розраховуються на підставі даних фінансової звітності за останній звітний період, в той час як використання якісних характеристик позичальника (ділова репутація, стан фінансової звітності, характеристика бізнесу, аналіз зовнішнього середовища) є другорядним. Найпоширенішим недоліком у діяльності банків з питання оцінки кредитоспроможності є відсутність достатнього інформаційного

забезпечення про поточний фінансовий стан позичальників, відсутність навичок критичної оцінки об'єктивності фінансової звітності.

Зарубіжні методики здебільшого є неадаптованими до вітчизняної економіки та не враховують ряд важливих умов, в яких працюють українські підприємства, а саме: особливості в системі бухгалтерського обліку і податкового законодавства, вплив інфляції на формування показників діяльності підприємства, галузеву приналежність підприємства, специфічність національного ринку та інше.

Під час оцінки кредитного ризику банк ураховує надійність та стабільність платоспроможності боржника / контрагента, зіставлення розміру боргу боржника / контрагента, валюти та строків погашення боргу з обсягами його діяльності, очікуваними грошовими потоками, що генеруватимуться такою діяльністю, позитивний досвід щодо фактичного стану виконання укладених боржником контрактів, спроможність контрагентів боржника/контрагента забезпечувати виконання зобов'язань перед ним тощо.

Таким чином, за результатами оцінки кредитоспроможності банку з дотриманням принципу обережності банк забезпечує мінімізацію кредитного ризику. Зокрема, щодо отриманого банком забезпечення є об'єктивні докази існування (наявності); доступності; оцінки ринкової вартості; страхування; контролю банком за належністю стану, схоронністю, вибуттям / заміною забезпечення; можливістю відчуження забезпечення на користь банку.

Список використаних джерел:

1. Кредитний ризик комерційного банку : [навч. посібник] / [Вітлінський В. В., Пернарівський О. В., Наконечний Я. С., Великоіваненко Г. І.] / За ред. В. В. Вітлінського. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 251 с.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
3. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: монографія / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник, І. О. Школьник та ін. / За ред. доктора економічних наук А. О. Єпіфанова. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 286 с.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОМПЛАЄНСУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Наумов В. В., аспірант, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Прилипко С. М., д-р юрид. наук, професор, Інститут управління і права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

В умовах посилення євроінтеграційних процесів 3 квітня 2017 р. КМУ затвердив Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду на період до 2020 р. У ньому сформовано такі цілі антикорупційної реформи: 1) мінімізація можливостей для проявів корупції; 2) збільшення ризику відстеження і покарання за корупційну поведінку та мінімізація її наслідків; 3) усунення толерантного ставлення до проявів корупції.

Ключовий показник ефективності досягнення поставлених цілей до 2020 року – це входження України до ТОП-50 країн за Індексом сприйняття корупції (Transparency International). Проте, Індекс сприйняття корупції Transparency International у 2018 – становить 32 бали (120 місце зі 180 країн).

Відтак, проведення заходів з виявлення та оцінки корупційних ризиків діяльності із використанням інформаційної бази для здійснення проведення необхідних аналітичних процедур є актуальною і своєчасною.

В рамках дослідження обліково-аналітичне забезпечення розглядається як об'єднання облікових та аналітичних операцій в один процес, що дозволяє провести оперативний аналіз, забезпечити безперервність даного процесу і використати ці результати при формуванні рекомендацій для прийняття управлінських рішень. Антикорупційний комплаєнс визначається як система заходів щодо управління ризиками недотримання вимог законів України та інших країн, інших нормативних документів, стандартів та етичних норм (кодексів поведінки), що стосуються боротьби з корупцією, що є ключовим елементом ефективної системи управління ризиками. Важливим етапом регламентації та уніфікації комплаєнсу стало ухвалення та набуття чинності у 2014 році Стандарту ISO 37001, який встановив єдиний міжнародний стандарт антикорупційного комплаєнсу у бізнесі. На основі положень міжнародних нормативних актів та з урахуванням особливостей і вимог діяльності міжнародних організацій, зокрема, таких як: ООН, ОЕСР, МВФ і Світовий Банк, визнані та рекомендовані міжнародною спільнотою такі елементи антикорупційного комплаєнсу: воля та рішучість вищого керівництва; створення Антикорупційної програми (АКП); нагляд за виконанням АКП; чітка, доступна політика, що забороняє корупційні практики; детальні процедури по окремих ризиках; розповсюдження АКП на бізнес-партнерів; внутрішній контроль та звітність; комунікація та тренінги; інформування та заохочення; канали для отримання порад та інформування про порушення; реакція на порушення; періодична перевірка та перегляд АКП. Враховуючи, що корупційні діяння

завжди залишають сліди в фінансовій та операційній звітності, в реєстрах доступу до матеріальних цінностей та технічних засобів, у документообігу, який забезпечує розподіл повноважень, ресурсів, винагород тощо обліково-аналітичне забезпечення є важливою складовою антикорупційного комплаєнсу суб'єктів господарювання.

Таким чином, здійснення антикорупційного комплаєнсу та втілення в діяльності суб'єктів господарювання механізмів для запобігання та протидії корупції на засадах прозорості системи обліково-аналітичного забезпечення можуть стати запорукою для подальшого розвитку співпраці із іноземним бізнесом та виходу на нові у тому числі міжнародні ринки.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Шахвердяна Д., аспірант, Пащенко Д. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Інтелектуальний капітал є одним із важливіших видів ресурсів підприємств, який дозволяє їм ефективно функціонувати. На рівні підприємства інтелектуальний капітал трансформується у нематеріальні активи і є специфічним видом його основного капіталу, облікові операції з яким необхідно належним чином організувати та контролювати.

Зважаючи на те, що у системі управління нематеріальними активами підприємства задіяні різні його підрозділи, то для належної організації облікового процесу діяльність цих структурних одиниць необхідно відповідним чином регулювати та координувати. З цією метою на підприємстві необхідно:

- утворити експертну комісію підприємства з питань управління нематеріальними активами та визначити її функції. До цих функцій можуть належати: розгляд документації та прийняття рішення щодо зарахування на баланс до складу нематеріальних активів придбаних або створених об'єктів; обґрунтування рішення щодо термінів їх використання та методу амортизації; надання пропозицій стосовно доцільності переоцінювання, ліквідації чи продажу, інвентаризації нематеріальних активів і ін.;

- забезпечити достовірне формування первісної вартості нематеріальних активів на рахунку 15 «Капітальні інвестиції». З цією метою до субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» необхідно, насамперед, розробити детальну класифікацію та кодування статей аналітичного обліку капітальних інвестицій на придбання та самостійне створення нематеріальних активів і передбачити чіткий порядок відкриття аналітичних рахунків для нагромадження інвестиційних витрат, як складових первісної вартості об'єктів нематеріальних активів;

- встановити порядок зарахування на баланс нематеріальних активів. У цьому контексті необхідно передбачити порядок використання типових форм

первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів [1], розробити і затвердити додаткові форми документів, що слугуватимуть підставою для зарахування на баланс нематеріальних активів та встановити порядок їх заповнення;

- визначити форми облікових реєстрів та порядок присвоєння реєстраційних (інвентарних) номерів обліковим об'єктам нематеріальних активів. З цією метою доцільно передбачити використання спеціальних описів інвентарних (реєстраційних) карток та описів реєстраційних (інвентарних) номерів нематеріальних активів; – розробити, затвердити та використовувати на підприємстві форми первинних документів для оформлення результатів нарахування амортизації, дооцінювання, знижки та інших операцій з нематеріальними активами, для яких не передбачені типові форми документів;

- обрати форму обліку (журнальну, комп'ютерну тощо), передбачивши облікові реєстри для системного аналітичного та синтетичного обліку нематеріальних активів і забезпечення формування звітної та аналітичної інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів;

- призначити відповідальних за використання та забезпечити надійне зберігання документації на право використання нематеріальних активів, зокрема патентів, ліцензійних договорів, ліцензій, креслень, комп'ютерних програм і ін.;

- визначити форми облікових реєстрів (описів) та порядок здійснення оперативного обліку і контролю використання нематеріальних активів у підрозділах підприємствах;

- забезпечити систематичне проведення та відображення в обліку результатів інвентаризацій нематеріальних активів. Для цього необхідно розробити відповідні методики щодо порядку проведення та оформлення інвентаризаційних документів, призначати робочі інвентаризаційні комісії та забезпечити їх роботу, своєчасно розглядати результати інвентаризації тощо;

- у випадках виникнення у підприємства зобов'язань щодо сплати роялті юридичним особам або громадянам, необхідно передбачити критерії (показники, формули тощо), порядок їх нарахування, документального оформлення, обліку витрат, терміни оплати, оподаткування, контролю платежів тощо. Аналогічно, за наявності умов отримання доходів у вигляді роялті, слід передбачити порядок взаємодії із ліцензіатом, аналітичного та синтетичного обліку і контролю отримання коштів.

Таким чином, належна організація бухгалтерського обліку операцій з нематеріальними активами є важливою передумовою забезпечення дієвого контролю ефективного використання підприємством власних фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів: Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. № 732.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКІВ УКРАЇНИ

Мордовцев О. С., канд. екон. наук, доцент, Казанський М. М., магістр, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків

У структурі активних операцій комерційних банків України традиційно найбільшу питому вагу займають кредитні операції, які є центром уваги фінансистів та банкірів, адже кредитування завжди було й залишається головною функцією діяльності банків. Фінансово-економічна наука дає підґрунтя, а практика господарювання підтверджує, що кредитні операції комерційних банків є універсальним та дієвим інструментом розподілу й перерозподілу національного доходу, матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, вирівнювання рівнів рентабельності підприємств на основі «переливу» капіталів, що сприяє прогресивним структурним зрушенням у господарстві країни. Від того наскільки ефективно банк реалізує свої кредитні функції в багатьох випадках залежить економічне становище регіонів, які вони обслуговують, оскільки банківські кредити сприяють появі нових інноваційних підприємств, збільшенню кількості робочих місць, сприяють забезпеченню їх економічної працездатності [6]. Отже, проблема застосування інформаційно-аналітичного та нормативно-правового забезпечення операцій з кредитним портфелем банку на сьогоднішній час є актуальною та центральною для успішного кредитування, а отже й забезпечення повернення наданих позичок та підвищення дохідності кредитних операцій.

Нормативно-правові акти законодавства України покликані реалізовувати державну регуляторну політику в усіх сферах господарської діяльності. Але треба відзначити, що вимоги сучасного рівня глобалізації досі опереджають затвердженні інтеграційні зміни щодо правил та принципів ведення бухгалтерського та управлінського обліку комерційними банками України. Інформаційно-аналітичне та нормативно-правове забезпечення банківських операцій в Україні реалізується двома рівнями впливу:

1. Комерційні банки мають першочергово підпорядковуватися державним нормам та правилам розрахунку щодо питань обліку;
2. Використання принципів міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності для підбиття результатів річної діяльності [1].

Відзначимо, що рівні нормативного регулювання операцій з кредитним портфелем комерційного банку можна схематично представити як ієрархічну схему із 4-х рівнів (рис. 1).

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Міжнародні стандарти фінансова звітності (МСФЗ) представляють 1-й рівень (рис. 1). Згідно з класифікацією, що наводиться у Міжнародних стандартах фінансової звітності, надані банками кредити відносяться до категорії фінансових активів, які є одним із видів фінансових інструментів [3-5].

Рис. 1 – Система нормативно-правового регулювання операцій з кредитним портфелем комерційного банку (розроблено на основі [2])

Таким чином, проведено дослідження нормативно-правової бази сфери регулювання обліку та відображення кредитних операцій банків України структуровано, коротко охарактеризували основні нормативні акти регулювання. Системно представлено чотири рівні управління: міжнародний, державний та внутрішній (локальний), згідно яких розробляється внутрішнє інформаційно-нормативне забезпечення банку. Проте для більш ефективної організації обліку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до вимог МСФЗ, а отже комерційні банки за допомогою такої системи аналітичних показників зможуть проводити постійний моніторинг змін в економічній системі та своєчасно реагувати за допомогою внесення відповідних коректив у разі її незадовільного розвитку подій.

Список використаних джерел:

1. Міщенко, В. І., Слав'янська Н. Г. Банківські операції. КІІВ : Знання, 2006. – 796 с.
2. Андренко О. А., Мордовцев О. С. Механізм формування облікової політики банків Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. Харків. нац. акад. міськ. госп-ва Серія «Економічні науки». 2017. Вип. 138. С. 57-62.
3. МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029 (дата звернення: 20.08.2019).
4. МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051 (дата звернення: 20.08.2019).
5. МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016 (дата звернення: 20.08.2019).
6. Варцаба В.І., Машіко К.С. Облік у банках (у таблицях і схемах) : Навч. посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. 184 с.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА УКРАЇНІ

Мошковська О. А., проф. кафедри обліку та оподаткування, Алієва А. В., студентка, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

У ХХІ столітті всі країни світу постійно розвиваються. Саме тому, зважаючи на різний рівень економічного розвитку та історію держав, вони різняться між собою моделями організації бухгалтерського обліку.

Загалом існує чотири організаційні моделі обліку: британо-американська, південно-американська, континентальна та інтернаціональна.

Британо-американська модель обліку притаманна наступним країнам: США, Великобританії, Нідерландам, Австралії, Гонконгу, Ізраїлю, Ірландії, Ісландії, Індії, Канаді, Кіпру, Мексиці, Центральній Америці та іншим.

Основні принципи вищезазначеної моделі були сформовані у Великобританії, США та Нідерландах, тому було б точніше назвати цю модель британо-американо-голландською. Основна ідея моделі – орієнтація обліку на

інформаційні запити інвесторів і кредиторів. Це обумовлено промисловими революціями в США і Великобританії.

Яскравим прикладом країни із вищезгаданою моделлю обліку є Великобританія. Промислові революції у Великобританії та США згодом призвели до того, що власники компаній та інвестори віддалилися від оперативного управління, передавши його менеджерам. У цій ситуації фінансово-облікова інформація стала важливим джерелом даних про стан компанії. Управлінський персонал зобов'язаний надавати своїм акціонерам звіти для контролю за ефективністю використання ресурсів. Саме ця обставина визначила спрямованість фінансової звітності на інформаційні потреби інвесторів і кредиторів. Така орієнтація фінансового обліку властива США і Великобританії протягом багатьох років. Більш того, в цих країнах були створені ринки і біржі цінних паперів, де більшість компаній знаходила додаткові джерела фінансових ресурсів [2, 23 с.].

У зв'язку з обмеженням втручання держави, стандарти бухгалтерського обліку у Великобританії та інших країнах вищезгаданої моделі (США, Канаді, Австралії, Ірландії та Новій Зеландії) сформовані без урядових організацій, є незалежними і мають директивний характер. Правове регулювання застосовується тільки у особливих випадках [1].

Ще однією особливістю облікової системи Великобританії, США та Канади є відсутність загальноприйнятих національних планів рахунків, на відміну від країн Східної Європи, у тому числі й України.

Існує ще кілька ознак бухгалтерської справи Великобританії, які відсутні в інших країнах Європейського Союзу: незалежне і впливове становище спеціалістів-бухгалтерів; традиції всебічного юридичного обґрунтування виставлених вимог і бухгалтерських методів, якими займаються недержавні організації; тісні зв'язки з міжнародними бухгалтерськими фірмами США за рахунок використання єдиної мови.

Органом, призначеним для відстоювання інтересів бухгалтерського обліку у Великобританії, є Консультативний комітет бухгалтерських рад. До нього входять шість британських професійних бухгалтерських організацій, що мають статус юридичної особи: Інститут присяжних бухгалтерів Шотландії (наступник Единбурзького інституту, заснованого у 1853 р.); Інститут присяжних бухгалтерів Англії та Уельсу (заснований у 1880 р.); Інститут дипломованих бухгалтерів Ірландії (заснований у 1888 р.); Асоціація дипломованих бухгалтерів (заснована у 1904 р. як Лондонське товариство бухгалтерів); Інститут бухгалтерів-менеджерів; Інститут державних фінансів і бухгалтерської справи.

Вищезазначені інститути – незалежні, але на практиці їх діяльність схожа. Майже всі їх випускники отримують підготовку для роботи в державному секторі, проте після отримання кваліфікації в цій сфері залишаються близько 50%.

Асоціація дипломованих бухгалтерів (заснована у 1904 р. як Лондонське товариство бухгалтерів) дає змогу студентам проходити підготовку як для роботи в державному секторі, так і в комерційних організаціях.

За Законом «Про діяльність компаній», представники всіх вищезазначених структур можуть призначатися як аудитори у компанії з обмеженою відповідальністю.

Інститут бухгалтерів-менеджерів забезпечує підготовку спеціалістів для комерційних структур (більша частина його випускників залишається працювати в цьому інституті).

Інститут державних фінансів і бухгалтерської справи (складова державного сектору) є також не менш впливовою організацією, що входить до Консультативного комітету бухгалтерських рад.

У Комітеті по бухгалтерських стандартах окремими професійними організаціями розроблено ряд стандартів щодо різних об'єктів бухгалтерського (фінансового) обліку (під власну відповідальність). При цьому вимогою Комітету до аудиторів було обов'язкове звітування про дотримання компаніями вищезазначених стандартів.

Хоч директиви Європейського Союзу повпливали на зміст і зовнішній вигляд бухгалтерської (фінансової) документації Великобританії, проте бухгалтерська практика цієї країни все ж залишається однією з найконсервативніших у Європі [2, 231 – 235 с.].

Саме з метою модернізації, у журналах провідних професійних інститутів цієї країни періодично з'являються статті про тенденції розвитку бухгалтерського обліку в ХХІ ст. На їх шпальтах піднімаються питання про те, чи збереже Великобританія національні стандарти, чи, можливо, вони будуть витіснені міжнародними. Крім того, в статтях у вищезазначених журналах наголошують на необхідності Великобританії відіграти важливу роль у процесі становлення сучасного бухгалтерського (фінансового) обліку.

Для України характерна континентальна модель бухгалтерського обліку. Крім того, на бухгалтерський (фінансовий) облік нашої держави значно вплинули Німеччина та Франція. Також дану модель використовують наступні провідні держави: Японія, Австрія, Іспанія, Франція, Італія, Німеччина, Швейцарія, Росія та інші.

Основними особливостями моделі, характерної для України, є: орієнтація обліку і звітності на державні інтереси та діючу систему оподаткування; консервативність; тісні зв'язки з банками (основним джерелом капіталу компаній); детальна юридична регламентація фінансової та податкової звітності.

Фінансовий облік в Україні є підсистемою бухгалтерського обліку, тому він, не будучи ізольованим від інших облікових систем держави, відображає всі здійснені господарські операції, визначає фінансові результати діяльності підприємств, відображає господарські процеси (бізнес-процеси), рух матеріальних та нематеріальних цінностей.

Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» – фундамент системи регулювання бухгалтерського обліку на рівні держави та суб'єктів господарювання. Ним установлені єдині правові та методологічні засади ведення бухгалтерського (фінансового) обліку й складання фінансової звітності в Україні, що використовуються у подальшому органами державного управління при розробці підзаконних актів. Регулювання питань

бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється центральним органом виконавчої влади (Міністерством фінансів України), що забезпечує формування державної фінансової політики. Сьогодні в Україні склалася багаторівнева система регулювання обліку та звітності, на формування якої значно вплинули економічні перетворення в країні, зміни умов господарювання і впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності.

Перший рівень регулювання бухгалтерського обліку (законодавчий) – визначає сутність бухгалтерського обліку, його завдання, основні поняття, порядок регулювання, організації та ведення і подання фінансової звітності.

Другий рівень містить Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку, Плани рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції щодо їх застосування. Документи цього рівня визначають загальні принципи і правила ведення бухгалтерського обліку та формування повної, достовірної і неупередженої інформації про фінансово-майновий стан підприємств у бухгалтерській звітності.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку – нормативно-правовий акт, затверджений Міністерством фінансів України, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам.

Третій рівень регулювання бухгалтерського (фінансового) обліку здійснюється за допомогою документів, які розробляються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади у межах своєї компетенції відповідно до галузевих особливостей на базі національних П(С)БО.

Четвертий рівень передбачає використання документації, що формується безпосередньо на підприємстві. Для забезпечення ведення бухгалтерського (фінансового) обліку підприємство самостійно обирає форми його організації.

Наразі в Україні активно здійснюється модернізація системи бухгалтерського (фінансового) обліку в державному секторі сприятиме удосконаленню: управління державними фінансами; системи стратегічного бюджетного планування на середньостроковий та довгостроковий періоди; порядку складання і виконання бюджету; системи контролю за процесом виконання бюджету; інформаційно-аналітичної системи управління державними фінансами [3].

Значну роль у вдосконаленні обліку і фінансової звітності в Україні повинна відіграти Всеукраїнська громадська організація «Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України» (ФПБАУ), метою якої є поєднання зусиль бухгалтерів і аудиторів з метою сприяння реформуванню та розвитку бухгалтерського обліку і аудиту в Україні (на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності), удосконаленню податкового законодавства та захисту спільних інтересів членів Федерації [2, 45 с.].

Отже, розвиток системи бухгалтерського (фінансового) обліку визначається впливом декількох важливих факторів: середовища, в якому функціонує бухгалтерський облік; методологічних принципів його організації, теорії і практики; політичних, економічних та соціальних умов країни. З метою оптимізації принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності у світі

постійно розвивається діяльність міжурядових та міжнародних професійних організацій з бухгалтерського обліку та міжнародних профспілкових організацій. Великобританія в найближчому майбутньому повинна осучаснити принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності і відіграти важливу роль в становленні системи бухгалтерського обліку у світі. Україні варто теж, в свою чергу, значно підвищити рівень системи бухгалтерського (фінансового) обліку, що суттєво вплине на загальний економічний розвиток нашої країни, як незалежної держави.

Список використаних джерел:

1. Облік у зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / Воронко Р. М. – Режим доступу: <https://westudents.com.ua/glavy/7353-114-harakteristika-svtovih-modeley-buhgalterskogo-obliku.html>
2. Лучко М. Р. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах : навч. посіб. / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько – 2016. – 231-235 с., 23 с., 45 с.
3. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-p>

СТАНОВЛЕННЯ І НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В США

Мошковська О. А., проф. кафедри обліку та оподаткування, Берлет Т. О., студент, факультету торгівлі та маркетингу, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

Системи бухгалтерського обліку різних країн мають суттєві відмінності, обумовлені впливом численних факторів (правове регулювання, фінансова та податкова система тощо). В США використовується британо-американська модель бухгалтерського обліку. Вищезазначена модель орієнтована на інформаційні запити інвесторів і кредиторів, а завдання інформаційного забезпечення потреб держави (податкових органів) винесено за межі фінансового обліку та звітності. У вищезазначеній країні застосовується професійне, а не державне регулювання бухгалтерського обліку[1].

У становленні сучасної системи бухгалтерського обліку в США виокремлюють наступні три періоди.

Перший період охоплював 1930-1938 р.р. Світова криза і «велика депресія» початку 1930-х років викликали в США істотну переоцінку ролі федерального уряду в економічному житті. Банкрутство багатьох тисяч компаній привернуло увагу до проблеми достовірності їх звітності, якості використовуваних ними методів обліку. Нова економічна політика полягала в жорсткому державному регулюванні фінансового ринку. Одними з перших законів, що регулюють фінансові ринки, стали Акт про цінні папери (1933 р.), Акт про біржі (1934 р.), Акт про холдингові компанії в комунальному господарстві (1935 р.). В 1934 р. була створена державна структура, уповноважена регулювати ринок цінних

паперів, що стала ключовою ланкою в регулюванні бухгалтерського обліку в США – Комісія з цінних паперів і бірж (SEC). До теперішнього часу Комісія є центральним органом, який відповідає за дотримання американських національних стандартів обліку – GAAP (Generally Accepted Accounting Principles – загальноприйняті принципи обліку) [2].

Другий період тривав з 1938 р. до 1973 р. У 1938 р. загальнонаціональне професійне об'єднання – Американський інститут сертифікованих громадських бухгалтерів (AICPA) – створив Комітет з бухгалтерських процедур (CAP), а в 1939 р. створив Комітет з процедури аудиту. Перед CAP, що складається з сертифікованих громадських бухгалтерів, які займаються практикою, було поставлене завдання підготовки єдиних коментарів щодо ведення бухгалтерського обліку. У 1939 р. Комісія делегувала частину своїх повноважень по розробці правил бухгалтерського обліку AICPA. Протягом 1938-1959 р.р. комітетом з бухгалтерських процедур були підготовлені п'ятдесят один Бюлетень бухгалтерських досліджень. В цей же час (1953-1959 р.р.) Інший комітет AICPA – Комітет з термінології – підготував чотири Бюлетеня бухгалтерських термінів. Вищезазначені документи і стали базою для створення облікових стандартів США. У 1959 р. CAP був реорганізований в Комітет з бухгалтерських принципів (APB). Цей Комітет мав великі повноваження і в період з 1959 р. по 1973 р. оприлюднив понад 30 нормативних документів (Думок, Положень і Облікових інтерпретацій), що мають статус обов'язкових до застосування для всіх членів AICPA. Проте монополізація одним об'єднанням процесу розробки національних стандартів обліку привела до розпуску APB.

Третій період розпочався в 1973 р. і триває по теперішній час. У 1973 р. замість розпущеного APB була створена нова незалежна організація, яка приймає в даний період часу активну участь у регулюванні питань бухгалтерського обліку – Рада з розробки стандартів фінансового обліку (FASB). За законодавством США FASB вважається приватною (недержавною) організацією. З моменту створення FASB була уповноважена вести діяльність з розробки та оприлюднення національних стандартів обліку (GAAP).

В даний час, розробкою і впровадженням стандартів фінансового обліку та звітності в США зайняті різні організації:

1) SEC регулює ведення обліку компаніями, акції яких пройшли лістинг і котируються на великих фондових біржах (наприклад Нью-Йоркській фондовій біржі (NYSE) і Американської Фондовій біржі (ASE)), а також компаніями, які котирують цінні папери на віртуальному ринку (NASDAQ). SEC регулює випуск і обіг цінних паперів. Керівництво Комісії складається з 5 членів, що призначаються Президентом США за погодженням з Сенатом. Особи, які потрапляють під юрисдикцію SEC компанії, зобов'язані: – надавати в SEC щоквартальні і щорічні фінансові звіти в прийнятому в США форматі, які SEC визначає як загальнодоступні; – супроводжувати річний фінансовий звіт висновком аудитора про результати проведеного аудиту звітності; – розкривати істотні і несподівані події, такі як заміна аудитора, банкрутство і зміни в складі керівних органів; – застосовувати при веденні обліку GAAP;

2) AICPA – професійна саморегульована організація, яка об'єднує сертифікованих громадських бухгалтерів (CPA). У структуру AICPA входять територіальні Інститути, створені в кожному штаті і об'єднані CPA. AICPA розробляє Загальноприйняті стандарти аудиту (GAAS), розробляє, впроваджує і контролює виконання професійного Кодексу етики і бере участь в розробці GAAP;

3) У 1973 р організований FASB, який збирає і систематизує інформацію про галузеві проблеми застосування GAAP і розробляє галузеві особливості їх застосування.

Керує FASB керівництво, що складається з семи членів, які працюють на принципах повної зайнятості. При розробці нових стандартів FASB формує робочі групи, що складаються з потенційних користувачів стандартів і штатних працівників FASB. Робоча група видає меморандум, виносячи на публічне обговорення проект стандарту. Крім того, в процес розробки GAAP залучені:

- Комітет зі стандартів обліку в державному секторі (GASB), який був створений в 1984 р. з метою розробки стандартів обліку та звітності для органів державної влади та місцевого самоврядування;

- Американська асоціація бухгалтерів (AAA) створена в 1916 р. як Асоціація університетських викладачів бухгалтерського обліку. З 1936 р. перейменована у Американську асоціацію бухгалтерів і в даний період часу об'єднує в своїх рядах як викладачів, так і бухгалтерів-практиків.

Нормативна база США відрізняється з одного боку суттєвою простотою: законодавчою базою для загального регулювання фінансового обліку та звітності використовуються лише декілька законів про цінні папери і фондові біржі. Державним органом, який регулює ведення фінансового обліку, є SEC (Комісія з цінних паперів).

Тільки SEC має повноваження щодо контролю компаній, причому тільки учасників ринку цінних паперів, що до дотримання певних правил подання фінансової звітності. Правила, дотримання яких вимагає SEC, визначаються не тільки безпосередньо SEC, скільки приватними організаціями. Саме до цих правил застосовується у вузькому сенсі поняття GAAP. З метою визначення того, які правила і методи підтримуються SEC, в практику обліку введено цікаве поняття – достатня авторитетна підтримка. Всі фірми, що подають звітність в SEC, повинні користуватися методиками і принципами, які мають достатню авторитетну підтримку. Відповідно, виокремлюється певне коло організацій, рішення і публічні заяви яких, є такою підтримкою. Методи, не описані в публічних матеріалах цих організацій або ті, що суперечать їм, оголошуються такими, що не мають авторитетної підтримки.

Певний вплив на методи ведення обліку надають і небухгалтерські об'єднання підприємців, а також державні установи, які регулюють різні галузі промисловості.

Підсумовуючи вищесказане доцільно зробити висновок що, в США ведення фінансового обліку та надання аудированої звітності суворо обов'язкові тільки для компаній, акції яких котируються на фондовому ринку. Для всіх інших

компаній дотримання загальновизнаних принципів є багато в чому добровільним процесом. Якщо компанії не потрібно позитивний висновок аудитора – присяжного бухгалтера (CPA), то вона може зовсім не дотримуватися загальноприйнятих принципів обліку при складанні звітності і тим більше при веденні обліку. Більш того, відхилення від стандартів є можливим і навіть обов'язковим, якщо дотримання стандартів може привести до помилкових висновків користувачів, звісно за умови розкриття такого відхилення.

Список використаних джерел:

1. Губачова О. М. Облік у зарубіжних країнах : підручник / О. М. Губачова, С. І. Мельник. – Київ : Центр учбової літератури 2008. – 432 с.
2. Легенчук С. Ф. Бухгалтерське теоретичне знання: від теорії до метатеорії : монографія / С. Ф. Легенчук. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 336 с.

ОСОБЛИВОСТІ КОНТИНЕНТАЛЬНОЇ МОДЕЛІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Мошковська О. А., проф. каф. обліку та оподаткування, Довганець Т. О., студентка, факультету торгівлі та маркетингу, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

Бухгалтерський облік можна розглядати як формування систематизованої інформації про об'єкти та складання на її основі бухгалтерської (фінансової) звітності. Ця інформація може надаватися зацікавленими особами. Така підготовка інформації відрізняється залежно від структури економіки і особливостей розвитку окремої країни. Велике значення мають особливості економічного, політичного, соціального, правового, релігійного, культурного розвитку країни. Вони в сукупності формують теорію і практику бухгалтерського обліку в країні, визначають її завдання і цілі. [1]

У системах бухгалтерського обліку і звітності різних країн існують суттєві відмінності, обумовлені впливом численних факторів, до яких можна віднести: правове регулювання, фінансову та податкову системи, професійну підготовку бухгалтерів та аудиторів, загальну економічну ситуацію у країні, потреби користувачів облікової інформації, вплив інших держав тощо.

Системи обліку різняться організаційною будовою, складом і кількістю об'єктів та суб'єктів, рівнем сумісності облікової інформації, сферами дії, характером взаємодії із зовнішнім середовищем. Перші спроби класифікувати системи бухгалтерського обліку різних країн були зроблені ще на початку ХХ ст. Тоді американський учений Генрі Ренд Хетфілд виокремив три групи: Великобританія, США, континентальна Європа. [3]

Родоначальниками континентальної моделі вважаються країни континентальної Європи і Японії. Тут специфіка бухгалтерського обліку обумовлена двома факторами: орієнтація бізнесу на великий банківський капітал і відповідність вимогам фіскальних органів. Залучення інвестицій здійснюється за безпосередньої участі банків, і тому фінансова звітність компаній призначена в першу чергу для них, а не для учасників ринку цінних паперів. В континентальній моделі значний вплив на порядок складання звітності надають державні органи. Вищезазначене пояснюється пріоритетністю завдання держави щодо адміністрування податків. В основному країни з цією моделлю також керуються принципом незмінності первісної оцінки. Сама модель побудована на поєднанні прямого державного управління на місцях і місцевого самоврядування та використовується у Старому світі, Європі і тих країнах, які були колоніями цих країн. Економіка таких країн характеризується низьким рівнем інфляції, суттєвим впливом держави на діяльність суб'єктів господарювання. [4]

Дана модель є ієрархічною структурою, при якій директиви йдуть «зверху», «знизу» ж надходить інформація, при цьому представники на місцях працюють на державні органи. Континентальна модель характеризується також певною підпорядкованістю нижчих місцевих органів самоврядування вищим. На окремих рівнях представницькі органи можуть взагалі бути відсутніми. Наприклад, фундаментом системи обліку і аудиту у Франції служить Комерційний кодекс. Він законодавчо закріплює необхідність ведення бухгалтерського обліку та подання звітності. Ключовою ланкою цієї системи є Національний бухгалтерський кодекс. Цей основоположний документ містить більше 400 сторінок і включає єдиний план рахунків бухгалтерського обліку. [2]

Бухгалтерський облік Німеччини також побудований на континентальній системі. Законодавчою основою обліку і звітності в Німеччині є Торговий кодекс, який поряд з іншими питаннями регулює питання складання фінансової звітності; в ньому детально розглядаються правила, що стосуються змісту і складання Балансу та Звіту про прибутки і збитки. В Німеччині діє єдиний план рахунків, на основі якого розроблено галузеві плани для промисловості, торгівлі, організацій фінансової сфери. Величезний вплив на облік та звітність в Німеччині здійснює податкове законодавство, яке практично забороняє користування податковими пільгами, якщо вони не знайшли відображення в бухгалтерському (фінансовому) обліку. У зв'язку з відсутністю в Німеччині офіційно сформульованих загальноприйнятих бухгалтерських принципів значна кількість неузгоджених питань звітності та облікових даних вирішуються в суді. Виробленням рекомендацій з бухгалтерського обліку та звітності, що не мають обов'язкового характеру, але, тим не менш беруться до уваги при розробці законодавства, займається Інститут бухгалтерів, створений в 1931 р.

У німецькому законодавстві набагато більше уваги приділяється інформації про діяльність компаній, тобто звітності, ніж організації обліку. Ще однією країною, де облік ведеться на основі континентальної моделі, є Італія.

Законодавчою основою італійської системи обліку є Цивільний кодекс, а також укази Президента Республіки і накази Міністерства фінансів, що містять, в тому числі, рекомендації професійних організацій.

В Італії діє професійна організація – Національний рада фахівців з комерції та бухгалтерського обліку, яка розробляє та оприлюднює облікові стандарти, які відрізняються досить широким трактуванням. Проте, вищезазначені стандарти використовуються Італійської національною комісією, яка впливає на подання звітності акціонерними компаніями, акції яких котируються на фондовій біржі. Італійські компанії не повинні в обов'язковому порядку виконувати його вказівки, які розцінюються лише як думки впливової приватної групи, а аудитори не зобов'язані констатувати факти недотримання рекомендацій Ради.

Слід зазначити, що при визначенні світових моделей бухгалтерського обліку також необхідно враховувати той факт, що значна кількість країн в даний період знаходиться на шляху реформування національних систем обліку. Вони мають свою специфіку політичного, економічного, соціального розвитку. Отже, континентальна модель використовується в країнах зі стабільною політичною системою та розвинутою економікою. В силу глобалізації більшість країн намагаються зблизити правила обліку і тим самим привести до єдиного знаменника стандарти бухгалтерської звітності.

Список використаних джерел:

1. Гуляев, Н. С. Основні моделі бухгалтерського обліку та аналізу в зарубіжних країнах: навч. Посібник / Н. С. Гуляев, Н.С. Ветрова. – М.: КНОРУС, 2014. – 144 с.
2. Євстаф'єва, Е.М. Зарубіжна практика формування обліково-аналітичного забезпечення управління власним капіталом комерційних організацій // Міжнародний бухгалтерський облік. – 2011. – № 37. – 63–71 с.
3. Губачова О. М. Облік у зарубіжних країнах: Підручник. / О. М. Губачова. – КИЇВ : Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
4. Бутинець Ф. Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. – Житомир: ПП "Рута", 2002. – 544 с.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДАНІЇ ТА ІТАЛІЇ

Мошковська О. А., проф. кафедри обліку та оподаткування, Івахно Я. В., студент факультету торгівлі та маркетингу, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

Історична відокремленість країн та національні особливості зумовили розвиток різних підходів щодо ведення бухгалтерського обліку зі своїми особливостями, перевагами та недоліками.

Системи обліку відрізняються організаційною будовою, складом, кількістю об'єктів та суб'єктів, видами і рівнем взаємозв'язків об'єктів і суб'єктів,

сферами дії, характером взаємодії із зовнішнім середовищем [1, с. 133]. У зв'язку з вищезазначеними умовами виокремлюється шість систем організації бухгалтерського обліку [2, с. 21]:

- британо-американська (англосаксонська) або англо-американська;
- континентальна або франко-німецька;
- південноамериканська;
- змішана;
- ісламська;
- інтернаціональна.

Кожна система характеризується певним комплексом показників. До найсуттєвіших з них доречно відносити стандарти бухгалтерського обліку, план рахунків бухгалтерського обліку, облікову політику, форми первинних документів і облікових реєстрів.

Франко-німецька або континентальна система використовується в Австрії, Італії, Німеччині, Бельгії, Норвегії, Швейцарії, Греції, Португалії, Швеції, Єгипті, Франції, Японії, Алжирі, Люксембурзі, Іспанії, Камбоджі, Туреччині, Фінляндії, Гвінеї, Данії. Визначальними рисами такої системи є:

- наявність тісних зв'язків з банками;
- орієнтація на задоволення потреб кредиторів, податкових чи інших органів державної влади;
- низький рівень зацікавленості в учасниках ринку цінних паперів;
- жорсткий ступінь регламентації;
- наявність централізованого плану рахунків;
- суттєві відмінності у практиці обліку окремих країн.

Слід зазначити, що найменш консервативну і найбільш гнучку і прозору систему обліку мають Норвегія, Швеція, Фінляндія, Данія [3, с. 179].

Перший закон в Данії про діяльність компаній було введено у 1917 р., а у 1976 р. Данія приєдналася до Комітету з міжнародних стандартів фінансової звітності. У 1981 р. був прийнятий закон про бухгалтерський облік і звітність.

Після прийняття в 1909 р. закону про надання аудиторам відповідних повноважень в Данії почали існувати дві класифікації бухгалтерських працівників:

1. Члени професійної організації бухгалтерів, які мають право проводити аудит усіх компаній і є членами державних комітетів щодо проблем обліку. Державні контролери здебільшого добровільно вступають до провідної професійної Організації державних контролерів (ОДК), яка є впливовим органом. Досвідчені члени вищезгаданої організації все частіше стають членами урядових комітетів, що займаються переглядом законів про бухгалтерію та аудит.

2. Зареєстровані контролери, якими стають після трьох років практики, але їм не дозволяється проводити аудит компаній, що мають складну структуру. Зареєстрований контролер входить до професійної Організації зареєстрованих бухгалтерів-аудиторів (ОЗБА) [4, с.193]. Крім вищезазначеного, значну роль в країні відіграють професіонали – лідери бухгалтерської справи, які мають

можливість виступати в якості урядових радників і, тим самим, впливати на рішення.

Особливістю формування в Данії облікової традиції з початку XX ст. стала концепція, якої немає більше ні в одній країні – концепції впорядкованості та розсудливості, відповідно якої закон про акціонерні товариства передбачає відображати у звітності компанії її фінансовий стан таким чином, який відповідає уявленню її менеджменту про найкращі шляхи ведення бізнесу. Вищезазначена концепція призвела до розвитку національного бізнесу – появи зацікавлених зовнішніх користувачів звітності.

В систему законодавчого регулювання бухгалтерського обліку в Данії входять: закон про бухгалтерський облік; наказ про ведення бухгалтерського обліку; закон і наказ про бухгалтерську звітність та інші акти, що конкретизують склад і принципи складання фінансової звітності; закони про акціонерні товариства.

В Італії дуже широко трактується впровадження директив ЄС (від 1957 р. країна була членом СЕС). З набуттям чинності у 1974 р. законодавчої вимоги щодо зовнішнього аудиту для акціонерних компаній, представлених на біржі, в Італії з'явилися спочатку аудиторські, а потім і бухгалтерські стандарти, які розробляли кілька організацій незалежно одна від одної (Міністерство у справах державних підприємств, Італійська асоціація акціонерних товариств та ряд інших). Такий різнобій ускладнював роботу бухгалтерів, і в 1982 р. НККБ зробила вибір на користь стандартів, запропонованих Національною радою докторів комерції. З того періоду часу документи, підготовлені цією найбільш авторитетною в професійних колах Італії організацією, стали національними стандартами бухгалтерського обліку. В процесі створення були прийняті до уваги як теоретичні розробки, так і кращі зразки бухгалтерської практики (національні та міжнародні), а також Директиви ЄС. До теперішнього моменту опубліковані 23 національні облікові стандарти і 21 аудиторський стандарт. Значна частина їх зараз переглядається відповідно до чинного законодавства та міжнародних стандартів [5, с. 154].

В країні створений професійний орган – Національна рада фахівців комерції та бухгалтерів, яка видає деякі стандарти бухгалтерської справи, що відрізняються широким і загальним підходом. Ці стандарти визнаються Комісією з валютних бірж і застосовуються в зареєстрованих на цих біржах компаніях.

Зі вступом до Європейського Союзу Італія ввела в своє законодавство загальноєвропейські вимоги до бухгалтерського обліку і звітності. Річна звітність італійських компаній може включати [6, с. 321]: бухгалтерський баланс, звіт про прибутки і збитки, пояснювальну записку, операційний звіт (звіт про поточну діяльність), звіт внутрішніх аудиторів, звіт про рух капіталу, звіт про рух грошових коштів, звіт президента компанії, доповідь ради директорів, аудиторський висновок. Лише перші 5 з цього списку обов'язкові для подання усіма без винятку відкритими акціонерними товариствами. Аудиторський висновок є обов'язковим для деяких категорій компаній – фінансових, страхових, медіа – холдингів тощо. Компанії, акції яких котируються на біржах, повинні

оприлюднювати, крім підсумкового річного, і звіти за півріччя. Загальний контроль над діяльністю бухгалтерів і аудиторів в Італії здійснюється Міністерством юстиції.

Для всіх компаній, чиї розміри перевищують установлені показники, необхідно пройти аудиторську перевірку. Проте закон не встановлює особливих обмежень на професійну підготовку аудитора, а обсяг його обов'язків, встановлений Цивільним кодексом, в даний період часу є суттєво обмеженим. Незалежний професійний аудит потрібний передусім для: компаній з обмеженою відповідальністю, зареєстрованих на фондовій біржі; фінансових організацій; громадських організацій.

Суттєвий вплив на бухгалтерський облік в Італії податкового законодавства. Системою своїх актів воно охоплює набагато ширше коло проблем бухгалтерської практики, ніж професійні стандарти. Тому італійські бухгалтери, як і українські, у своїй роботі орієнтуються, насамперед, на податкове законодавство. Особливу роль відіграє дотримання законодавчих вимог в процесі формування звіту про фінансові результати, оскільки саме за його даними визначаються податки, що стягуються з італійських компаній. Бухгалтерським обліком в Італії можуть займатися лише бухгалтери і доктори комерції.

В даний час бухгалтерський облік в Італії зазнає серйозні зміни. Вводяться нові законодавчі вимоги щодо розкриття бухгалтерської інформації, консолідованих звітів змісту і повноти основних бухгалтерських форм. Оскільки традиційно італійська бухгалтерська практика дотримується вимог національного законодавства, автори законів прагнуть наблизити національний облік до вимог міжнародних стандартів, Директив ЄС та реалій сучасного бізнесу.

Отже, хоча Данія та Італія належать до єдиної системи організації бухгалтерського обліку, проте вони мають ряд відмінностей. Основним джерелом регулювання бухгалтерського обліку в Данії є законодавчий орган та організація державних контролерів, в Італії – лише законодавчий орган. В Данії регулювання є гнучким, в Італії має консервативний характер і тісний зв'язок з податковим законодавством. В Данії помітна значна роль професіоналів – лідерів бухгалтерської справи, які мають можливість виступати в ролі урядових радників і, тим самим, впливати на відповідні рішення. В Італії роль професіоналів є обмеженою.

Список використаних джерел:

1. Галузіна С.М., Пупшис Т.Ф. Международный учет и аудит. – СПб., 2006. – 272 с.
2. Сук Л.К., Сук П.Л. Організація бухгалтерського обліку: підручник. – К: Каравела; Піча Ю.В., 2009. – 624 с.
3. Костюченко В.М. Аналіз факторів впливу на розвиток систем бухгалтерського обліку країн ЄС. /Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в епоху глобальних змін: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції: Київ, 23 жовтня 2009 р. – КИЇВ : КНЕУ, ФПБАУ, 2009. – 582 с.

4. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”. – Житомир ПП “Рута”, 2003. – 544 с.
5. Загородній А.Г. Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики: підручник. – К.:Знання, 2007. – 551 с.
6. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник. – КІЇВ : Знання, 2006. – 311 с.

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Нежива М. О., канд. екон. наук, доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту, Київський національний торговельно-економічний університет м. Київ, Україна

Господарська діяльність компаній в умовах ринкової економіки завжди вимагає об'єктивного, професійного та незалежного підтвердження тими економічними показниками, якими вона може бути відображена. Економіка набуває ознак відкритості, фінансові кордони стають більшою мірою умовними, полегшуються можливості інвесторів і акціонерів вкладення в об'єкти інвестування економік різних країн світу. В той же час великі гроші завжди були і є тим флюгером економічної привабливості, який використовують аудиторські фірми для того, щоб визначити, а, в разі потреби, удосконалити той пакет аудиторських послуг, якого потребують користувачі інформації. Користувачі інформації, особливо якщо вони є непрофесійними, час від часу бажають отримувати від високопрофесійного фахівця, в першу чергу, незалежного аудитора, відповідей на низку принципівих для них питань.

Аудит, відповідно до Господарського кодексу України [1], це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності законодавству та встановленим нормативам. При тому, Закон України Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність [2] не дає визначення аудиту, натомість встановлює, що таке аудит фінансової звітності: аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

Отже, аудит проводиться для підтвердження професійної думки аудитора. Але окремо варто підкреслити, що аудитор повинен відповідати за результати здійсненої ним перевірки. Користувачі очікують не лише факту здійснення аудиту, а того, що він був якісним. В свою чергу, якісний аудит передбачає

підтвердження професійного судження аудитора на підставі методик, які базуються на ґрунтовному економічному аналізі.

Аналітичним процедурам приділяють увагу у Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості і супутніх послуг (МСА), в яких міститься окремий норматив МСА 520 «Аналітичні процедури» [3, с. 454-462], згідно з яким проведення аналітичних процедур базується на припущенні, що між показниками в обліку існують певні зв'язки і вони мають місце при відсутності доказів протилежного, застосовуються в якості процедур оцінки для розуміння бізнесу клієнта.

Потенційні ризики, такі як наявність чи відсутність незвичних або неправильно відображених фактів та результатів господарської діяльності є основною причиною застосування аналітичних процедур в аудиті. До найпоширеніших аналітичних процедур аудиту відносять загальну перевірку на достовірність, аналіз тенденцій, залежностей, коефіцієнтів, перевірку фізичної наявності, повторне проведення операцій. В якості задач, які стоять перед аудитором в процесі проведення аналітичних процедур, можна виділити наступні: вивчення діяльності суб'єкта господарювання і виявлення загальних факторів, які впливають на нього; здійснення оцінки фінансового стану та перспективи безперервності його діяльності; забезпечення скорочення числа детальних аудиторських процедур; забезпечення методичного інструментарію тестування.

Джерелом інформації є фінансові та статистичні звіти, а також інформація із зовнішніх джерел [4, с. 31-33]. Інформаційна база ґрунтується на використанні різних джерел, у тому числі і нефінансових даних. Можуть бути використані дані засобів масової інформації, пояснювальні записки, положення про облікову політику. Відповідно до МСА 520 «Аналітичні процедури» [3, с. 457] аналітичні процедури включають розгляд і порівняння фінансової інформації з: порівняльною інформацією за попередні періоди; очікуваними результатами, зокрема прогнозами та попередніми розрахунками аудитора; аналогічною інформацією для галузі, із середніми показниками у ній та іншими суб'єкта господарюваннями подібного розміру.

Аналітичні процедури можуть виконуватись протягом всього аудиту, при цьому сам аудитор повинен планувати та виконувати аналітичні процедури по суті, як на етапах планування, безпосередньо під час проведення аудиторської перевірки, так і по закінченню робіт. Зокрема, на етапі планування це дає змогу не лише зрозуміти специфіку функціонування суб'єкта господарювання, а й правильно оцінити обсяги аудиту, його основні напрямки. Відповідно до цього аналітичні процедури використовуються в трьох якостях: як попередній аналіз діяльності суб'єкта господарювання – замовника аудиту, в якості тестів по суті і як аналіз фінансової звітності.

Оцінки достовірності звітності за допомогою аналітичних процедур аудиту спрямовані на виявлення спотворень, викликаних: помилками, недобросовісними діями зацікавлених осіб, а також недосконалістю стандартів обліку. Аналітичні процедури в аудиті дають змогу надати неупередженого характеру дії об'єктивних та суб'єктивних чинників зміни, передбачити

абсолютні та відносні зміни, відобразити функціональні взаємозв'язки, оцінити вплив на фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання в цілому. Алгоритмізація показників, їх вибір за внутрішньою будовою і за формуванням кінцевого результату, послідовності проведення аналізу, все це і є складовою ефективності використання аналітичних процедур в аудиті.

В багатьох випадках для проведення аналізу використовуються спеціалізовані програмні продукти, які дозволяють на основі даних фінансової звітності автоматично визначати абсолютні і відносні показники фінансової стійкості, платоспроможності, рентабельності, оборотності активів і капіталу. Така оцінка фінансової стійкості в багатьох випадках фактично не відображає реальну ситуацію на суб'єкті господарювання. Це зумовлено тим, що більшість відносних показників фінансової стійкості визначаються співвідношенням власного і залученого капіталу, при цьому не враховуються їх структура та особливості формування. Крім того, фінансову стійкість суб'єкта господарювання визначають порівнянням фактичних і оптимальних значень (критеріїв) відповідних коефіцієнтів. Аудитору при оцінці фінансової стійкості доцільно також враховувати особливості його діяльності і в залежності від цього коригувати критерії [5].

Таким чином, ефективне застосування аналітичних процедур вимагає від аудитора володіння основними методиками економічного аналізу а також аналітичного мислення. Більшість цих методик фактично не застосовується при проведенні аудиту (групування, структурний аналіз, детермінований і стохастичний факторний аналіз, порівняльна комплексна оцінка). Зрозуміло, що у використанні всіх методик немає потреби. Які саме аналітичні процедури застосовувати, в якій послідовності і з яким ступенем деталізації, повинен вирішувати аудитор, виходячи зі специфіки діяльності суб'єкта господарювання – замовника та цільових запитів користувачів інформації. Для підвищення якості аудиторської перевірки, об'єктивності і точності висновків та прогнозів, а також для забезпечення користувачів достовірною і повною інформацією відповідно до їх запитів, застосування аналітичних процедур має бути адекватним завданням і цілям аудиту, а витрати на їх проведення повинні корелюватись з отриманими результатами.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 2258-VIII від 21.012.2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2258-19/page>.
3. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance and Related Services Pronouncements. 2015 Edition. Volume I. – New York: International Federation of Accountants, 2016 – 1249 p.
4. Yakhina T. Differentiation between the NBU regulations as to provisioning for active bank transactions / T. Yakhina, R. Tesolkin // Економіка розвитку. – Харків, 2014. – № 2 (70). – С. 29-34.

5. Рзаєв Г. І. Обліково-аналітичні процедури підтримки безпеки формування доходів, витрат і фінансових результатів / Г. І. Рзаєв, Д. О. Драгочинська // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2019. – № 1. – С. 62-65.

КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Нефедова О. Г., здобувач, Державний вищий навчальний заклад
«Український державний хіміко-технологічний університет»*

Значна інформатизація сучасного простору накладає свій відбиток і на конкурентні відносини між підприємствами. Важливим чинником в яких стає інформація: її обсяги, якість і своєчасність. Одним із сучасних інструментів отримання інформації про конкурентів є конкурентна розвідка.

Під конкурентною розвідкою ми розуміємо збір й аналітичну обробку будь-яких відомостей, що сприятимуть перемозі підприємства у конкурентній боротьбі і захисту від конкурентних атак законними методами.

У загальному вигляді процес формування інформаційного продукту конкурентної розвідки послідовно формують три блоки: блок аналітичної інформації конкурентної розвідки, блок відомостей внутрішньої аналітики і блок внутрішньої керівної інформації (рис. 1). У результаті взаємодії складових кожного з блоків формується інформаційний продукт певного рівня. Зауважимо: чим складнішою є аналітична обробка, тим більш високим є рівень отриманого в результаті інформаційного продукту. На нашу думку, це такі рівні:

- неопрацьований інформаційний продукт (I рівень);
- готовий інформаційний продукт конкурентної розвідки (II рівень);
- аналітичні дані вищого рівня (III рівень);
- готовий інформаційний продукт найвищого рівня (IV рівень).

Рис.1 – Схема формування інформаційного продукту на підприємстві

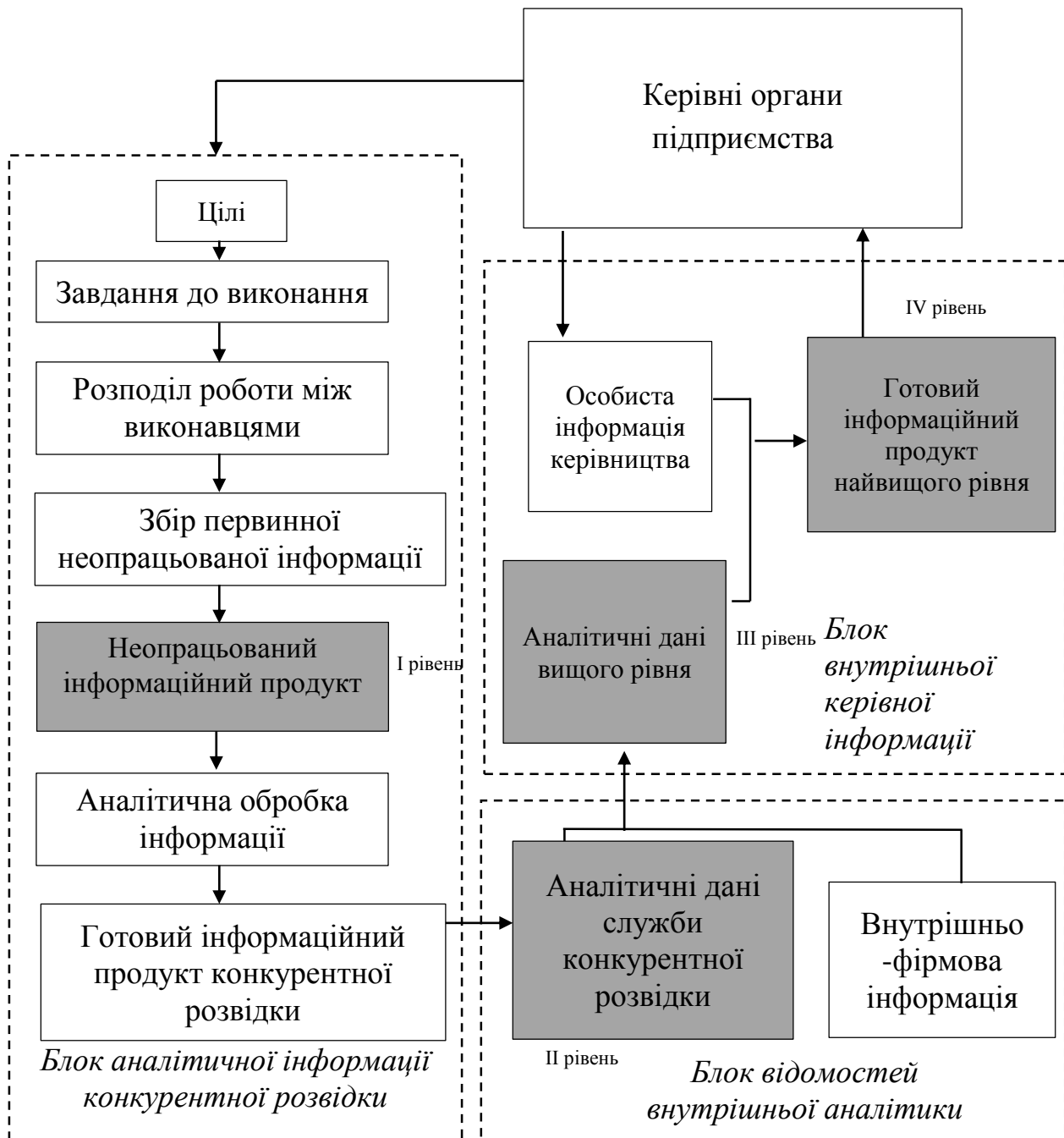

Рис. 2 – Механізм формування внутрішньої керівної інформації на основі даних конкурентної розвідки (розроблено автором)

Будь-які дії конкурентної розвідки підпорядковуються керівним органам підприємства і здійснюються в межах певних цільових настанов. В результаті виконання всієї сукупності розвіддій служба отримує *неопрацьований інформаційний продукт*. Це відомості об'єктивного характеру, що підлягають подальшій обробці аналітичною службою. Важливо зазначити, що одна й та сама первинна інформація може стати джерелом для абсолютно різних висновків: все залежить від поставленої мети. Опрацьована належним чином інформація стає *готовим інформаційним продуктом* служби конкурентної розвідки. Додаючи

внутрішню інформацію й опрацьовуючи її відповідно до наданих даних, отримуємо *аналітичні дані вищого рівня*. Тобто інформацію суто внутрішнього використання високої таємності. Це продукт, що вже може стати підґрунтям для наступних управлінських рішень. Але керівні органи мають власне бачення методів і способів конкурентної поведінки підприємства, а також можуть мати власні джерела інформації, що здані змінити попередній інфопродукт. Об'єднаємо ці відомості під назвою «особиста інформація керівництва». В результаті перетворення інформаційного продукту III рівня за наявності особистої інформації керівництва, отримуємо інфопродукт IV рівня, тобто *готовий інформаційний продукт найвищого рівня*.

Етапи перетворення даних конкурентної розвідки на готовий інформаційний продукт виглядають наступним чином (рис. 2).

Отже бачимо, що ланцюг формування внутрішньої керівної інформації формують послідовно три блоки, кожен з яких має на виході готовий інформаційний продукт свого рівня. Для кожного наступного блоку продукт попереднього рівня є «сировиною» для виготовлення нового продукту більш високого рівня. Блок даних конкурентної розвідки виступає самостійним інформаційним підґрунтям, на основі якого формуються виважені управлінські рішення високого аналітичного рівня.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

*Олійник Н. М., канд. техн. наук, доцент, Карась О. П., студент,
Херсонський національний технічний університет, Макаренко С. М., канд. екон.
наук, Херсонський державний університет, м. Херсон*

Будь-яка економічна система функціонує в умовах невизначеності, що в свою чергу зумовлює вірогідність ризику. Відсутність повної інформації, існування протидіючих тенденцій, елементи випадковості та інші нові економічні умови господарювання обумовлюють важко-прогнозованість процесу управління, оскільки більшість управлінських рішень підприємства приймається в умовах невизначеності та економічного ризику [1, с. 157]. На тлі зазначеного фінансово-господарська діяльність кожного суб'єкта підприємницької діяльності, як і саме існування, значною мірою залежить від здатності протистояти негативному впливу зовнішнього середовища та контролювати внутрішні процеси з метою найбільш ефективного використання наявних ресурсів для досягнення тактичних і стратегічних цілей [2, с. 205]. Формування безпечних умов розвитку стає можливим завдяки створенню системи фінансово-економічної безпеки. Тому управління фінансово-економічною безпекою підприємства стає важливою передумовою забезпечення його сталого соціально-економічного розвитку.

Для фінансово-економічної безпеки підприємства, як системи, надсистемою є фінансова-економічна безпека галузі, регіону та країни як систем більш високого рангу, що проходять свій власний шлях розвитку та є її зовнішніми детермінантами (рис. 1).

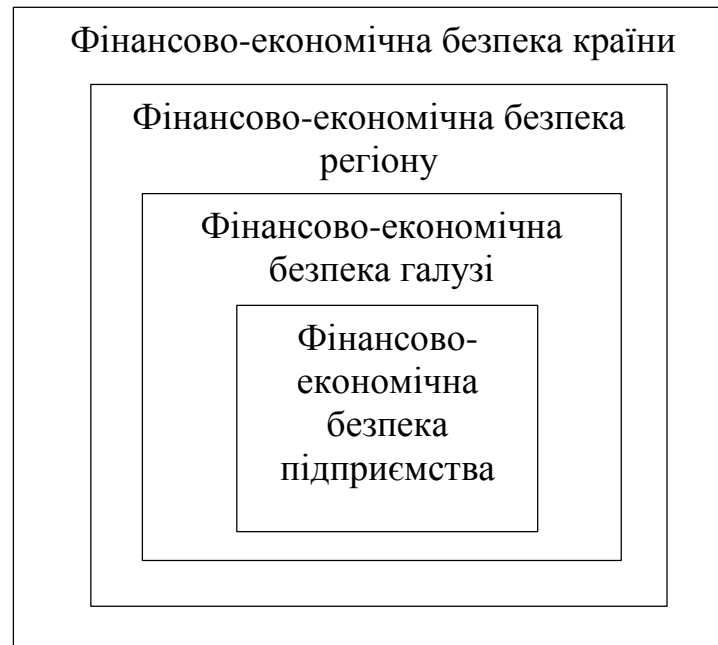

Рис. 1 – Фрактальна модель рівнів фінансово-економічної безпеки

Отже, фінансово-економічна безпека України безпосередньо пов'язана з фінансово-економічною безпекою окремих регіонів. У межах однієї країни регіони характеризуються її різним рівнем [3, с. 130]. В свою чергу, фінансово-економічна безпека регіону залежить від фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання, які функціонують на теренах даного регіону. Ця залежність є зворотною, так як у регіоні з низьким рівнем фінансово-економічної безпеки навіть успішне підприємство може зіткнутися з високою ймовірністю виникнення загроз, реалізація яких може призвести до появи ознак кризового стану, а надалі і банкрутства, якщо нічого не зміниться в оточуючому бізнес-середовищі.

Основою фінансово-економічної безпеки підприємства є обліково-аналітичне забезпечення. В результаті дослідження визначено основні концептуальні засади системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою підприємства (рис. 2).

Рис. 2 – Концептуальні засади системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою підприємства

Джерело: авторська розробка на основі уточнення та узагальнення [2, 4, 5]

В системі обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою підприємства для прогнозування розвитку подій та прийняття ефективних управлінських рішень використовують наступні спеціальні методи і прийоми: метод оцінювання, LLC-аналіз (розрахунок витрат по етапах життєвого циклу), CVP-аналіз (аналіз беззбитковості), аналіз чутливості, метод VVC (визначення ланцюжка споживчої вартості), система JIT (Just in Time або «точно в строк»), вертикальний аналіз, горизонтальний аналіз, метод фінансових коефіцієнтів, інтегральний аналіз, факторний аналіз взаємозв'язку фінансово-економічних показників, факторне моделювання як елемент методики економічного аналізу, метод порівняння, SWOT-аналіз (визначено сильних та слабких сторін, можливостей та загроз), метод експертних оцінок та ін.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою підприємства відіграє велику роль у прогнозуванні розвитку подій та прийнятті ефективних управлінських рішень, спрямованих на мінімізацію негативного впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз.

Список використаних джерел:

1. Макаренко С. М. Бізнес-планування : Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / С. М. Макаренко, Н. М. Олійник. – Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. – 224 с.
2. Штангрет А. М. Процес формування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства / А. М. Штангрет, Л. П. Стеців, В. В. Шляхетко // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Вип. 3 (08). – С. 204-210.
3. Олійник Н. М. Оцінка інвестиційної складової економічної безпеки Херсонського регіону з метою залучення міжнародних проектів / Н. М. Олійник, Л. О. Корчевська, С. М. Макаренко // Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки. – 2017. – № 1. – С. 130-134.
4. Філіппова С. В. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління : Монографія / С. В. Філіппова, Л. О. Волощук, С. О. Черкасова. – Одеса: «Апрель», 2015. – 196 с.
5. Гайдук І.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства / І.С. Гайдук // Економічний вісник університету. – 2016. – Вип. 28/1. – С. 33-40.

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД І ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ

*Островський І. А., канд. екон. наук, доцент, Сищенко К. В., студентка,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Активний розвиток інформаційних технологій обумовлює швидку трансформацію глобальної та національних фінансових систем. Найбільш динамічні зміни відбуваються у фінансовій інфраструктурі. Це є головним підґрунтям розширення сфери безготівкових розрахунків як чинника збільшення прозорості платежів, економічного зростання та підвищення фінансово-економічної безпеки.

Безготівкові платежі у найближчому майбутньому залишатимуться безальтернативним напрямом модернізації банківської системи України, про що свідчить досвід розвинутих країн світу. Найбільш перспективними видами безготівкових розрахунків, розвиток яких потребує підтримки з боку держави, є: електронні гроші; системи мобільних платежів, у першу чергу – безконтактних; прийняття платежів готівкою для подальшого переказу.

У США покупці здебільшого використовують кредитні картки, хоча електронні гаманці також досить популярні серед населення. Європейці, крім електронних гаманців і кредитних карток, активно використовують онлайн-

банкінг. В Японії значна частина населення оплачує онлайн-замовлення готівкою в платіжних терміналах. Цей спосіб оплати посідає друге місце за популярністю після кредитних карток. В Індії найбільш поширеними способами розрахунку за товари та послуги, придбані в мережі Інтернет, є інтернет-банкінг, картки передоплати та готівка. Також у цій країні набувають поширення мобільні платежі. Розвиток системи безготівкових розрахунків у Китаї активно заохочують оператори систем мобільних платежів. При цьому протягом найближчих десяти років Китай планує повністю відмовитися від використання готівки [1, с. 110].

Україна належить до країн з високою часткою готівки в економіці. Це є одним з головних фінансово-економічних ризиків. Питома вага готівкових розрахунків останнім часом має стійку тенденцію до скорочення, проте й досі залишається вагомою. У готівковому обігу країни станом на 1 липня 2019 року перебувало готівки на загальну суму 393,8 млрд. грн., зокрема банкнот – 391,3 млрд. грн. (2,8 млрд. шт.) та монет – 2,4 млрд. грн. (13,2 млрд. шт.). Кількість готівки в обігу зменшилася на 6,4 мільярда гривень, або на 1,6% порівняно з початком 2019 року [2].

Чинники, що сприяють використанню готівки та гальмують широке використанню безготівкових розрахунків в Україні, відомі: великі обсяги неофіційних доходів населення і бізнесу, розквіт тіньової економіки; низький рівень фінансової грамотності населення; звичка використовувати готівку; високий рівень доларизації економіки та розрахунків; недостатня контрольованість обігу готівки поза банківською системою; недовіра населення до банківської системи.

З точки зору зміцнення макроекономічної безпеки поширення безготівкових розрахунків сприяє зменшенню частки тіньової економіки, скороченню дефіциту державного бюджету; стабілізації банківської системи; зниженню корупційних ризиків, більшій привабливості для інвесторів.

Використання інструментів безготівкових розрахунків та електронного банкінгу надає банкам також низку трансакційних переваг та можливостей, зокрема, скорочення витрат на перерахунок, експертизу пошкоджених та сумнівних банкнот, охорону, інкасацію, оренду та обслуговування приміщень, оптимізацію чисельності працівників і витрат на заробітну плату.

Основними ризиками активного використання безготівкових розрахунків та електронного банкінгу, є:

- стратегічний ризик внаслідок недосконалого планування інноваційного розвитку банку, яке може призвести до невиправданого зростання витрат і низької рентабельності або навіть збитковості;
- юридичні ризики, що є наслідком порушень нормативно-правових актів;
- кіберризики;
- ризик ліквідності, що проявляється у перепадах залишків на пасивних рахунках, наприклад, на тлі кібератак;
- операційні ризик, тобто розрив бізнес-процесів внаслідок технологічних причин, помилок персоналу, техногенних аварій;

– репутаційні ризики, що миттєво розповсюджуються електронними ЗМІ та через соціальні мережі, провокуючи вплив клієнтів [4].

Але незважаючи на вказані ризики, безготівкові розрахунки залишаються безальтернативним кроком, що створює сприятливі умови для підвищення економічної безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Гладких Д. М. Проблеми та напрями активізації безготівкових розрахунків у контексті розбудови цифрової економіки в Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2018. № 3-4(48) С. 108-119.
2. Офіційна сторінка Національного банку України в Facebook: URL : <https://www.facebook.com/NationalBankOfUkraine/photos/a.1505513382996162/2325661137648045/?type=3&theater> (дата звернення: 26.10.2019).
3. Ляшенко В.І. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ: НАН України, Ін-т економіки пром-сті. 2018. 252 с.
4. Гладких Д. М. Ризики та можливості банківської системи України в умовах розвитку інформаційної економіки : аналітична записка. *НІСД. Серія «Економіка»*. 2019. – № 4. URL : https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-09/ANALIT%20GLADKYH%20ECONOMICS%20%23%204%202019_0.pdf (дата звернення: 26.10.2019).

SMART CITY KHARKIV ЯК ПРИКЛАД ВПРОВАДЖЕННЯ СВІТОВИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТРЕНДІВ І ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Островський І. А, канд. екон. наук, доцент, Слєпцов Д. Є., студент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Інноваційні чинники стають ключовими факторами конкурентоспроможності національної економіки та забезпечення фінансово-економічної безпеки. На основі розгортання мережевої інфраструктури та інтегрованих функцій управління комунікаціями (водо-, газо-, електро- та тепlopостачання) сьогодні формуються «розумна» енергія (Smart Energy), «розумні» мережі (Smart Grids) та «розумні» міста і громади (Smart Cities, Smart Communities). Оцифрування та швидкий розвиток інтернет-розрахунків дають змогу промисловості, підприємствам, домашнім господарствам створювати та зберігати електроенергію в «розумних» містах і громадах, а також управляти попитом.

Світовий досвід переконує, що ці системи будуть об'єднуватися в мережеву інфраструктуру на основі цифрових активів, зв'язуватися одна з одною в режимі реального часу та зможуть вибудовувати «розумні» виробництва без участі людини, ключовими драйверами яких є хмарні технології, технології розподілених даних (blockchain), штучний інтелект та ін. [1, с. 98].

Оцифрування та швидкий розвиток інтернет-розрахунків дають можливість промисловості, підприємствам та домашнім господарствам створювати й зберігати енергоресурси, а також управляти попитом, забезпечувати споживачів навіть у разі надзвичайних ситуацій і раптових відключень та функціонувати паралельно основній мережі. Цільова модель інтелектуальних мереж майбутнього з використанням цифрових технологій обробки та передачі даних передбачає підвищення стандартів безпеки, мінімальне втручання людини й дозволяє значно підвищити надійність енергопостачання для споживачів і зменшити витрати на експлуатацію.

Треба зазначити, що в сучасних містах значна частина інфраструктури встановлюється різноманітними постачальниками та обслуговується різними установами. Для об'єднання міських систем і подальшого розгортання мережевої інфраструктури потрібні стандартизовані інтерфейси. У 2007 р. ООН заявила про те, що понад 50 % світового населення проживає в містах, тому міста повинні ставати «розумнішими», інфраструктура – більш розвиненою, а розширення – краще продуманими. З цією метою Міжнародною організацією із стандартизації (ISO) та Міжнародною електротехнічною комісією (IEC) було створено спільний технічний комітет стандартизації ISO/IEC JTC 1 «Information Technology», у якому об'єдналися експерти для розробки стандартів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій та інтеграції різноманітних складних технологій ІКТ, що стали підґрунтям для розгортання мережевої інфраструктури [2, с. 18].

Інфраструктура Smart City має на увазі цілий спектр найрізноманітніших рішень, які реалізуються за допомогою впровадження розумних технологій. Чи не найвагомішою складовою тут є електронний уряд та управління завдяки впливу на місцеву владу. У всьому світі ці напрями вже давно набули розмаху і чимало громадян спілкується з керівництвом муніципалітетів за допомогою електронних звернень. В Україні за останні роки цей напрямок також почав активно розвиватися. Найбільшим попитом на сьогодні у нас користуються електронні петиції на сайтах президента і міських рад, електронна система держзакупівель «ProZorro» і волонтерський проект iGov, де зібрано усі можливі засоби отримання інформації он-лайн від держави.

У Харкові створюють стратегію «розумного» міста і планують реалізувати кілька інноваційних проектів:

1. Єдиний кабінет жителя. Будь-хто з харків'ян знайде місто в смартфоні — контакти, послуги, довідкову інформацію, платежі, показання лічильників. Будь-який документ виходить за хвилини, а не за години очікування.

2. Ситуаційний центр. Впровадження технології штучного інтелекту, електронне управління треба зробити так, щоб пристрої стали повсякденними помічниками в прийнятті управлінських рішень, а всі сервіси мали електронний вигляд.

3. Пілотний проект «Розумні парковки» разом з компанією «Vodafone». Відеокамери ідентифікуватимуть номерний знак автомобіля, і можна буде відстежувати, сплачено за паркування чи ні.

4. Проект «Зупинка» для онлайн-відстеження руху громадського транспорту. У місті 1,5 тис. зупинок, і можна буде не витратити бюджетні кошти

на встановлення інформаційних табло. За допомогою GPS-трекерів, які встановлені на усьому громадському транспорті, харків'яни зможуть побачити, де в дану хвилину знаходиться громадський транспорт і коли він прибуде на зупинку.

5. Проект «Безпечне місто» разом з компанією «Huawei Ukraine». Він включає встановлення камер відеоспостереження, створення безпечного дорожнього руху, оптимізацію транспортних потоків та інше.

Smart City Kharkiv — місто, в якому буде безпечно і комфортно жити завдяки технологічному оснащенню, де вся інформація передається дуже швидко. Це те місце, де думка кожної людини буде почута завдяки інноваціям.

Список використаних джерел:

1. Олійник Д. І. Моделі та сценарії інноваційного розвитку розумних громад на прикладі міжнародного досвіду формування мережевої інфраструктури. *Стратегічна панорама*. 2018. № 1. С. 96-108.

2. Міжнародний досвід фінансування сталого розвитку громад (на прикладі формування мережевої інфраструктури) : аналітична доповідь / за заг. ред. Д. І. Олійник. КИЇВ : НІСД, 2017. 54 с.

СТОИМОСТНАЯ ОЦЕНКА КОММЕРЧЕСКОЙ ЦЕННОСТИ ПАТЕНТОВ

Перерва П. Г., д-р экон. наук, профессор, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт»

Оценка коммерческой ценности и стоимости патентов, как и других интеллектуальных продуктов, всегда сводилось к их оцениванию с использованием финансовых и/или рыночных индикаторов, которые, в свою очередь, также зависят от тех же самых показателей интеллектуальных продуктов, то есть избавиться от мультиколениарности индикаторов расчета в данном случае практически невозможно. Речь может идти лишь о максимальное уменьшение этой зависимости с использование нефинансовых индикаторов. Проведенные нами исследования свидетельствуют о том, что свободным от этого важного недостатка является метод стоимостной оценки интеллектуальных продуктов (например, патентов) взвешенных с учетом цитирования (citation-weighted patents – индекс Хирша), которая была разработана Hall и Jaffe в начале текущего столетия [3, 4], и развита в последнее время Платоновым В.В., Роговой Е.М. и Косенко А.П. [1, 2, 4].

На наш взгляд, анализируя преимущества использования индексов цитирования патентов в научных исследованиях, наиболее важным в контексте нашего исследования является влияние цитирования патентов на их стоимость. Использование цитат в журналах, патентах и других источниках помогает определить, достиг ли научный продукт для конечного потребителя, является

организация высокопроизводительной в «своей» отрасли. Индикатор «анализ патентных цитат» позволяет исследовать влияние науки на технологии, позволяет определять значимость и эффективность результатов творческого труда предприятий, организаций и учреждений.

Принципиальная новизна и преимущество этого подхода объясняется двумя факторами. Первый из них – это то, что данный подход выделяет ключевой интегральный показатель, с которым можно сопоставить стоимость объекта интеллектуальной собственности (ОИС). При этом, другие методические подходы используют множество нефинансовых показателей, которые не находятся в строгой функциональной или даже в статистически доказанной взаимосвязи. Второй фактор преимуществ метода – это наличие с 1980-х гг. необходимой количественной базы данных для расчета интегрального показателя в виде электронной базы данных патентной информации. Этот факт переводит предложения по использованию метода цитирования патентов с теоретических позиций в практическую сферу расчетов стоимостной оценки ОИС.

Исходя из проведенного нами анализа подходов к цитированию патентов и его использования в качестве фактора коммерческой ценности результатов творческой деятельности, на наш взгляд, чрезвычайно важным является определение стоимостной оценки патента, прогнозирования его коммерческого потенциала. Традиционные подходы к определению стоимостной оценки объектов интеллектуальной собственности общеизвестны, но они не учитывают, на наш взгляд, важнейшей составляющей, связанной с индексом цитирования патента. Его учет при экономической оценке патента может сводиться к следующему:

$$C_{пат}^{факт} = F(C_{пат}^{трад}; K_{цит}^{пат}), \quad (1)$$

где: $C_{пат}^{факт}$ – фактическая стоимость патента; $C_{пат}^{трад}$ – стоимость патента, определенная традиционным методом (затратным, доходным, сравнительным или их комбинациями); $K_{цит}^{пат}$ – коэффициент цитирования патента.

Задача нашего исследования сводится к разработке методических положений по определению значения $K_{цит}^{пат}$ для использования в модели (1). Определение коэффициента цитирования $K_{цит}^{пат}$ достаточно непростой задачей и требует исследования и обработки значительных массивов патентной информации. Наши предложения по этому поводу связанные с несколькими направлениям. Их использование в каждом конкретном случае будет зависеть от поставленных задач: область исследования (сфера действия патента); требуемая точность расчетов; наличие и доступность массивов имеющейся информации и т.п.

Установить прямую связь коэффициента цитирования $K_{цит}^{пат}$ со стоимостью патента, на наш взгляд, неуместно, так как сила воздействия $K_{цит}^{пат}$ на конечное значение $C_{пат}^{факт}$ будет чрезмерным и приобретение патента по такой цене может

свести коммерческие перспективы использования патента в лицензиата в зону убытков. Наши предложения по этому поводу связаны не с общей ценой (стоимостью) патента $C_{пат}^{факт}$, а только с той частью стоимости, которая находится между минимальной – $C_{мин}^{OIB}$ и максимальной $C_{мах}^{OIB}$ ценой патента или другого ОИС.

Проведена апробация разработанных моделей определения цены интеллектуально-инновационных технологий показала, что полученные результаты достаточно логичны, имеют достаточную степень достоверности и обоснованности, что свидетельствует о достаточном научно-методическом уровне разработанных предложений. Обращаем внимание на тот факт, что учет показателей цитирования патентов позволяет определенным образом увеличить продажную цену патента, что придает таким патентам дополнительных конкурентных преимуществ на трансфертном рынке. Также заметим, что полученные результаты расчетов цен на интеллектуальные технологии не следует считать за норматив или стандарт при коммерциализации объектов интеллектуальной собственности. Эти данные являются только ориентиром при проведении переговоров разработчиков ОИС (лицензиарами) с их потенциальными потребителями (лицензиатами), определенным аргументом при установлении трансфертной цены.

Предложенные рекомендации, на наш взгляд, являются принципиально новыми в системе стоимостной оценки объектов интеллектуальной собственности и, в частности, патентов. Их использование в практике работы научных и производственных позволит определенным образом повысить точность и достоверность этой оценки.

Список использованных источников:

1. Платонов В. В. Интеллектуальные активы и инновации / В. В. Платонов, Е. М. Рогова, Н. Н. Тихомиров. – СПб.: Издательство СПбГУЭФ, 2008. – 278с.
2. Рогова Е. М. Венчурный менеджмент: учеб. пособие / Е. М. Рогова, Е. А. Ткаченко, Э. А. Фияксель. – М. : Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2011. – 440 с.
3. Hall, B. Market value and Patent Citations: A First Look / B.Hall, A.Jaffe // Working papers of Brookings Institute, Washington D.C., 1998. - 122 p.
4. Косенко О. П. Комерціалізація інтелектуально-інноваційних технологій [Монографія] / О. П. Косенко. – Х.: «Смугаста типографія», 2015.- 517 с.
5. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаенс программа промышленного предприятия [учебник].– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
6. Кравчук А. В., Перерва П. Г. Ефективність як економічна категорія // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018.– № 15 (1291).– С. 137-143.
7. Перерва П. Г., Марчук Л. С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
8. Перерва П. Г., Нагі С., Кобелева Т. О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
9. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політика на підприємствах туристичної індустрії / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.
10. Перерва П. Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної

діяльності підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.

11. Кобелева Т. О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.

12. Перерва П. Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові // НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. – 2018. – № 37(1313). – С. 27-32 .

13. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 121-127.

14. Pererva P.G. Kobielieva T.O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – № 48 (1220). – С. 41-44

15. Кобелева Т.О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.

16. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobielieva T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. – 689 p.

17. Pererva P.G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

18. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки). – Х. : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 70-74.

СУТНІСТЬ ЗАГАЛЬНОГО КОНКУРЕНТНОГО ІМУНІТЕТУ РЕГІОНУ

Писарькова В. Р., аспірант ДВНЗ Український державний хіміко-технологічний університет, м. Дніпро

Сьогодні потрібно приділяти увагу не тільки і не стільки конкурентоспроможності регіонів, скільки їх конкурентному імунітету. Однієї здатності успішно вести конкурентну боротьбу з іншими регіонами України сьогодні вже недостатньо. В наш час необхідно працювати на перспективу, що призводить до необхідності розгляду здатності та можливості території протистояти потенційним внутрішнім та зовнішнім ризикам.

Згідно з авторами робіт [1; 2; 3; 4], конструювання та інкорпорування нових категорій в науковий обіг регіональної та просторової економіки, в тому числі в контексті забезпечення економічної безпеки регіону, передбачає розгляд нових категорій в розрізі економічної генетики та еволюційної економіки. З цих позицій слід розглянути феномен «конкурентний імунітет регіону» в інструментальному аспекті, що посприяє розвитку категорійного апарату просторово-економічних досліджень та їх відгалуження (рис. 1).

Розглядаючи ключові властивості до розуміння загального конкурентного імунітету регіону загальним чином можна говорити про напрямок потоків інвестицій (куди більше надходить вкладів – з регіону або в нього), руху інтелектуальних ресурсів (тобто обмін людськими ресурсами, які мають потрібні

знання для якоїсь галузі), рівень інфляції, а також багато інших економічних чинників, які впливають на інвестиційну привабливість регіону, яка у свою чергу є однією із складових, що формують призначення загального конкурентного імунітету регіону.

Формування іміджу регіону та забезпечення економічної безпеки регіону відносимо до призначення поняття «загальний конкурентний імунітет регіону».

Імідж території базується насамперед на територіальній індивідуальності. Територіальна індивідуальність містить у собі, з одного боку, офіційні або «розпізнавальні» характеристики території. Це комплекс візуальних, вербальних та інших ознак, за якими люди ідентифікують територію [5].

Необхідність управління економічною безпекою обумовлена потребою недопущення переростання чинників у загрозу безпеки, запобіганням кризовим ситуаціям, гарантією стабільного рівня об'єкту безпеки, мінімізацією можливих економічних збитків. Забезпечення економічної безпеки повинно передбачати: класифікацію дестабілізуючих чинників безпеки і контроль над ними; ідентифікацію загрози внаслідок втрати контролю над чинником; розробку та виконання заходів щодо подолання загроз [6].

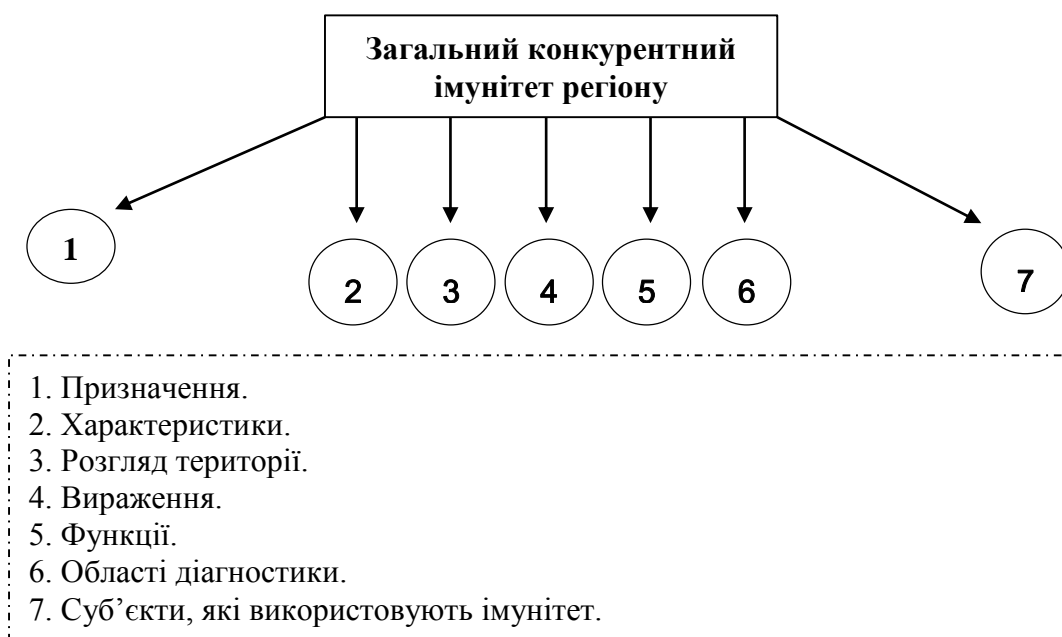

Рис. 1 – Ключові властивості до розуміння поняття «загальний конкурентний імунітет регіону»

З точки зору характеристик як властивостей загального конкурентного імунітету регіону, останній орієнтований на збалансований розвиток території регіону, який досягається за рахунок результатів діяльності агентів господарської діяльності та збалансованості інфраструктури. Окрім цього потрібно виокремити характеризування комплексного потенціалу та розвитку економічної безпеки регіону, формування умов для створення та реалізації

економічного розвитку регіону, закріплення позиції регіону в рамках національного господарства.

Конкурентний імунітет регіону розглядає територію як конкурентну територію в рамках національного та світових ринків. Може бути вираженим через рівень конкурентоспроможності регіонального комплексу.

Іміджева, репутаційна, конкурентна, високого рівня захищеності та конкурентно стійкості – представляють собою загальні функції, що характеризують конкурентний імунітет регіону.

Матеріальні та нематеріальні активи, складаючи цінність для держави, відносяться до областей діагностики. Суб'єкти та об'єкти господарювання, зовнішні інвестори та розширена взаємодія між державними та регіональними органами влади активно використовують імунітет.

Під запропонованою категорією «загальний імунітет регіону» пропонується розуміння унікального поєднання «вроджених» та «набутих» факторів та природних умов, та специфіки формування господарського комплексу та інфраструктури регіону, а також активні та пасивні фактороутворюючі, та умовно продукуючі «результати», «середовище», «продукти» функціонування територій регіону для здійснення життєдіяльності економічної безпеки регіону, створення умов економічного зростання та реалізації економічних циклів розвитку регіональної економічної динаміки.

Список використаних джерел:

1. Важенина И.С., Важенин С.Г., Сухих В.В. Конкуренция регионов за доверие: особенности становления //Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. 2016. №4. 72-87.
2. Казанцев С.В. Экономическая безопасность и оценка экономической защищенности территории // Регион: экономика и социология, 2010. №3. 40-50.
3. Копеин В.В., Филимонова В.А., Копеин А.В. Региональный фактор системе экономической безопасности // Российское предпринимательство. 2014, т.15, №14. 13-25.
4. Логинов Д.А. Экономическая безопасность региона как социально-экономическое явление // Экономика и управление: проблемы и решения, 2015, №12. 16-21.
5. Макаренко М. В. Імідж регіону як головний чинник його конкурентоспроможності / М. В. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 2. – С. 180-187.
6. Криленко В. І. Економічна безпека регіону як складова забезпечення національної економічної безпеки / В. І. Криленко. // Ефективна економіка. – 2013. – № 2.

ПІДБІР ПЕРСОНАЛУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Підопригора С. С., магістр Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Набір кадрів є ключовим моментом процесу гарантування кадрової безпеки підприємства. Він повинен мінімізувати негативний вплив на кадрову безпеку підприємства через ризики і загрози, які можуть бути викликані персоналом та його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами взагалі [1].

При відборі кандидатів прийнято керуватися наступними принципами:

1. Орієнтація на сильні, а не слабкі сторони кандидатів і пошук найбільш прийнятого для даної посади. Якщо декілька кандидатів не задовольняють вимогам, то може доцільно переглянути вимоги, оскільки вони можуть бути завищеними,

2. Відмова від найму нових працівників незалежно від їх кваліфікації та особистих якостей, якщо в них немає потреби.

3. Орієнтація на найбільш кваліфіковані кадри, але не більш високої кваліфікації, ніж цього вимагає посада.

4. Забезпечення відповідних індивідуальних якостей кандидатів вимогам, що висуваються до посади.

Підбір кандидатів на роботу здійснюється відповідно до вимог, що висуваються до фахівця на даному робочому місці з урахуванням його професійних умінь, навичок і особистісних якостей. При відборі кандидатів на вакантні посади необхідно керуватися тим, що потенційний співробітник повинен:

- мати належну кваліфікацію або можливість швидко її придбати;
- бути лояльним до компанії;
- володіти високими моральними якостями.

Процедура відбору персоналу включає в себе декілька етапів. Це, перш за все, перевірка наданих рекомендацій або резюме претендентів на посаду, так би мовити «безконтактний» відбір кандидатів. Потім – послідовне проведення з відібраними претендентами психологічного тестування та співбесіди щодо його професійної придатності. І останнє – обов'язкове вивчення «професійної історії» майбутнього працівника, аналіз отриманої інформації та його способу життя, сімейного та іншого оточення службою безпеки підприємства.

Служба безпеки підключається до роботи з кадрами вже на етапі підготовки оголошень про вакантні робочі місця.

Служба безпеки бере участь у підготовці психологічних тестів, а також у підготовці професійних питань (разом з фахівцями тих підрозділів, де відкриті вакансії). Зміст всіх наданих кандидатами документів аналізується спільно співробітниками відділу кадрів і служба безпеки при цьому оцінюється рівень освіти кандидата, досвід роботи, вміння грамотно оформляти документи і пр.

Мета співробітника служби безпеки – зібрати максимум додаткової інформації про кандидата [2]. Це дуже важливо для запобігання потенційної загрози безпеки компанії і в сьогоденні, і в майбутньому. Необхідно з'ясувати:

- не притягувався кандидат до кримінальної відповідальності за правопорушення, пов'язані з фінансовою або іншою діяльністю на попередніх місцях роботи;

- чи не був кандидат звільнений з колишніх місць роботи з причин, пов'язаних з фінансовими та іншими порушеннями, які офіційно не отримали розголошу;

- чи не було в числі місць попередньої роботи організацій, які практикують «тіньові» схеми бізнесу.

Співбесіда кандидата зі співробітниками служби безпеки – обов'язковий етап при прийомі на роботу. При проведенні співбесіди мета співробітника – отримати максимум відомостей установочно-біографічного характеру від самого кандидата, а також перевірити достовірність поданої в документах інформації (рівень освіти, досвід роботи і т. п.). Якщо на вимогу надати будь-які додаткові документи кандидат відповідає відмовою, важливо проаналізувати причини такої поведінки.

Під час проведення співбесіди слід звернути увагу на наступні негативні моменти:

- схильність кандидата до алкоголізму, наркоманії;

- наявність психічних розладів;

- явно виражені прояви імпульсивності, недостатнього вольового контролю тощо.

Особи з подібними відхиленнями можуть становити потенційну загрозу безпеки компанії.

Окремий напрямок роботи служби безпеки – безпосередня перевірка відомостей про кандидата. Після збору необхідної інформації і документів, проведення попередньої бесіди всі отримані дані вивчаються і аналізуються [6]. В результаті аналізу документів біографія кандидата повинна бути представлена як логічно несуперечливий ланцюг подій.

Ретельно проаналізувавши всю отриману інформацію, співробітник СБ проводить заключне співбесіду з кандидатом (як правило, спільно зі співробітником відділу кадрів або керівником підрозділу).

Для забезпечення безпеки компанії не рекомендується приймати на роботу кандидата, якщо в результаті проведеної перевірки про нього виявлено такі негативні факти:

- приховування важливої для роботодавця інформації, під час співбесід – нещирість у відповідях на запитання;

- робота в конкуруючій компанії;

- наявність ділових інтересів у сфері діяльності компанії (власний бізнес, родинні чи дружні зв'язки);

- наявність великих або сумнівних боргових зобов'язань (як усередині країни, так і за кордоном);

- надання недостовірної інформації;

– звільнення з попереднього місця роботи через конфлікт [3].

Процес захисту підприємства від небезпеки починається на етапі підбору працівників на вакантні посади та триває безперервно протягом всього часу існування підприємства. Ефективність його залежить від використання правильних методів набору персоналу.

Список використаної літератури:

1. Менеджмент безпеки персоналу: навч. посіб. / [З. Б. Живко, О. Б. Баворовська, М. О. Живко, Л. М. Плахотнюк, Х. З. Босак] ; за заг. ред. З. Б. Живко. – Львів : Ліга-прес, 2011. – 228 с.

2. Ляшенко А.Н. Кадрова безпека у системі економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / А.Н. Ляшенко, Я.Н. Криль // Економіка. Менеджмент. Підприємництво: Збірник наукових праць Східноукраїнського національного ун-ту ім. Володимира Даля. – 2013. – №25. – С. 274-279. – Режим доступу: http://eme.ucoz.ua/publ/zbirniki/25_ii_2013/ljashenko_o_m_kril_ja_m_kadrova_bepeka_u_sistemi_ekonomichnoji_bezpeki_pidpriemstva/39-1-0-349

3. Кадрова безпека суб'єктів господарської діяльності: менеджмент інсайдерами: Монографія / за ред. проф. Сідака В.С., проф. Мігус І.П. – Черкаси: ТОВ «МАКЛАУТ» – Черкаси, 2012. – 258 с.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Полінкевич О. М., д-р екон. наук, професор, Балабух А., магістр, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

Полівекторність підходів сучасних дослідників щодо обґрунтування обліково-аналітичного забезпечення безпеки підприємств пояснюється достатньою новизною концепції і множинністю спектрів її практичної реалізації; недосконалістю практики інформаційного забезпечення безпеки на підприємствах; неоднозначністю сприйняття концепції генерування підсистем фінансового й управлінського обліку як базового інформаційного джерела прийняття обґрунтованих управлінських рішень; відсутністю загальних правил побудови системи аналітичної підтримки управлінських рішень; розумінням системи аналітичного забезпечення безпеки підприємств в якості складової системи управлінського обліку; відсутністю науково-теоретичного обґрунтування системних взаємозв'язків між обліковою та аналітичною підсистемами системи забезпечення безпеки підприємств.

Більшість вітчизняних і зарубіжних науковців акцентують важливу роль побудови взаємоузгодженої системи обліково-аналітичного забезпечення безпеки підприємств, оскільки лише в такому випадку можна досягти загального позитивного ефекту управління ініціативами. Тому, враховуючи обґрунтований підхід до виділення підсистем фінансового та управлінського обліку, пропонуємо таку модель побудови обліково-аналітичної системи забезпечення безпеки підприємств (рис. 1).

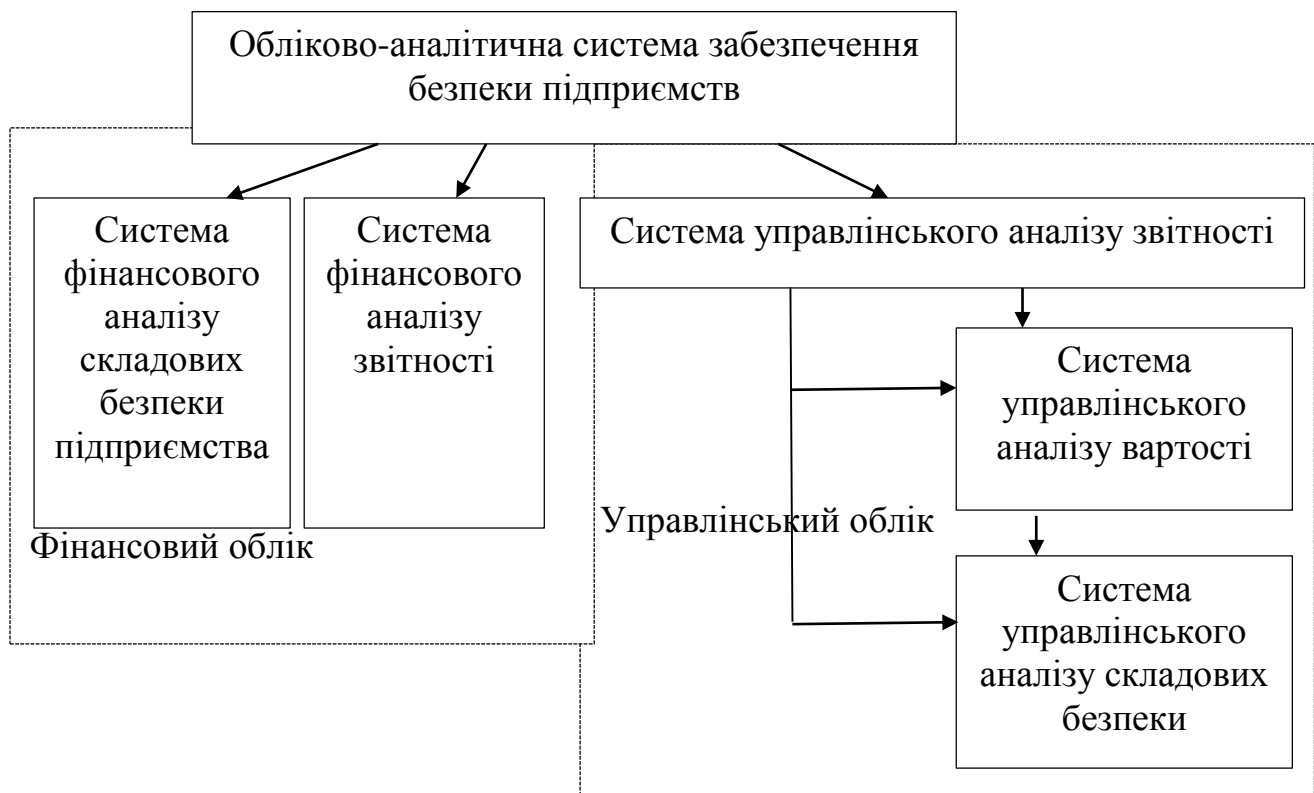

Рис. 1. Обліково-аналітичної системи забезпечення безпеки підприємств

Визначальною особливістю обліково-аналітичної системи забезпечення безпеки, як елемента корпоративної обліково-аналітичної системи, є використання в якості інформаційної бази системи обліку. Запропонована система (рис. 1) передбачає одержання інформації про стан внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, сформовану з двох основних облікових джерел (фінансового та управлінського обліку). У табл. 1 виділено чотири можливі квадранти обліково-інформаційного середовища системи забезпечення безпеки підприємства.

Таблиця 1 – Структура обліково-інформаційного середовища забезпечення безпеки підприємств (гіпотетичні квадранти)*

Предмет системи обліково-аналітичного забезпечення безпеки	Фінансовий облік	Управлінський облік
1	2	3
Внутрішнє середовище	Інформація щодо забезпечення безпеки в розрізі бізнес-одиниць, видів діяльності, за підрозділами підприємства, видами продукції, замовленнями, елементами витрат	Інформація щодо забезпечення безпеки про внутрішні фактори, що впливають на неї (особливості бізнес-процесів підприємства, внутрішніх факторів створення конкурентних переваг)

Продовження таблиці 1.

1	2	3
Зовнішнє середовище	Інформація щодо забезпечення безпеки в розрізі бізнес-зон, інформація про чисті активи та чисті пасиви підприємства з похідного гіпотетичного балансу	Інформація щодо забезпечення безпеки про зовнішні фактори, що впливають на неї (економічні, політичні, екологічні, технологічні) та стратегічну позицію на ринку, диференціацію його продуктів, існуючі ланцюжки вартості

* узагальнено за [1]

Інтегруючи інформацію про зовнішнє і внутрішнє середовище, відбувається формування обліково-аналітичного інтегрованого інформаційного середовища для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення безпеки підприємств. На основі проведення аналізу облікової інформації з'являється можливість моделювати існуючі взаємозв'язки і прогнозувати результати певних комбінацій впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства або бізнес-одиниці з меншими витратами, що позитивно впливає на процес організації безпеки підприємств.

Список використаних джерел:

1. Бруханський Р. Стратегічна обліково-аналітична система аграрних підприємств: вимоги, користувачі, суб'єкти генерування інформації. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1. 2016. С. 5-14.

УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Родченко С. С., ст. викладач, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Українські банки працюють в умовах невизначеності, підвищеної ризикованості, що обумовлюється нестабільним економічним та політичним станом в країні. Тому проблема забезпечення безпеки як банківської системи в цілому, так і окремих банків, є доволі складною і потребує нагального вирішення. Адже від її роботи залежить також стабільність економіки країни, протікання соціальних та політичних процесів, як явища взаємообумовлені та взаємовизначальні.

Саме тому забезпечення належної безпеки кожного окремого банку та налагодження ефективного управління ним є основоположним каменем безпеки усієї країни.

Більшість авторів схиляється до думки, що економічна безпека банку – це стан, при якому організація безпеки спрямована на максимальне запобігання настанню ризиків та загроз з метою забезпечення стійкого функціонування банків, ефективного використання ресурсів [1, с. 304].

Економічна безпека банку складається з ключових підсистем: кредитно-фінансової та інформаційної, до складу яких водить ряд підсистем другого порядку (рис. 1).

Ключові підсистеми першого та другого порядку тісно взаємодіють між собою, а її вивчення слід здійснювати за функціональними складовими діяльності банку (фінансовою, кадровою, правовою, майновою, інформаційною, корпоративною, силовою тощо), що сприятиме повнішій ідентифікації внутрішніх та зовнішніх загроз, а також розробці ефективних заходів по усуненню та їх нейтралізації.

Зазначене коло питань призначене вирішувати управління економічною діяльністю та безпекою банку. При цьому створюється механізм управління економічною безпекою банку, що має за мету зміцнення системи економічної безпеки банку за всіма ключовими функціональними складовими шляхом вчасного виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз, розробки та застосування попереджувальних та захисних заходів.

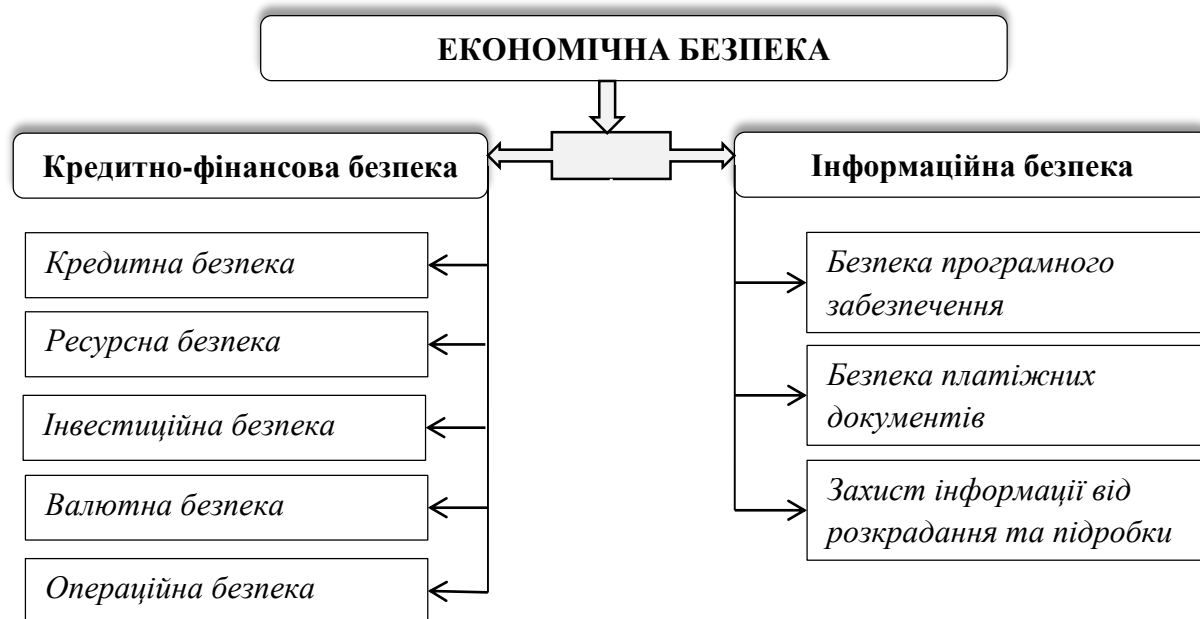

Рис. 1. Система економічної безпеки комерційних банків*

*Складено на основі джерела [2, с. 15]

Ефективний механізм управління економічною безпекою банку повинен включати інструменти формування та використання фінансових ресурсів банку, організаційні структури управління діяльністю банку у сфері витрат та прибутків, функціонально-процесний механізм (планування, прогнозування, організацію, мотивування, стимулювання персоналу, контроль), нормативно-правове, інформаційно-методичне, аналітичне та техніко-технологічне забезпечення.

Управління економічною безпекою банку, його фінансовими ресурсами, грошовими потоками є одним з ключових елементів усієї системи сучасного управління, що має особливе, пріоритетне значення для сьогоденних умов банківської діяльності. Для цього необхідно, щоб менеджери різних рівнів мали знання з теорії економічної безпеки, її структури, об'єктів безпеки, основні небезпеки і загрози, кількісні і якісні показники оцінки рівня економічної безпеки, методи аналізу чинників і, що особливо важливо, основні напрями забезпечення безпеки, а також уміли втілювати на практиці теоретичні положення [3, с. 99].

Лише такий механізм управління системою економічної безпеки банків здатен забезпечити зростання вартості банківського капіталу, ефективності діяльності та безпеки за всіма ключовими функціональними складовими.

Список використаних джерел:

1. Прокопенко Н. С., Виклюк М. І. Складові безпеки банківської діяльності. Науковий вісник НЛТУ України, 2014. – Вип. 24.1. – С. 302–308.
2. Дудченко Н. В. Принципові основи оцінювання системи економічної безпеки банківських установ з урахуванням впливу державного регулювання. Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки», 2015. – № 12 (345). – С. 13–19.
3. Примостка О. О. Аналіз ефективності діяльності комерційних банків. Фінанси України, 2003. – № 4. – С. 97–102.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

Родченко С. С., ст. викладач, Кандахаров Собір, магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Банківські установи працюють в умовах невизначеності та постійного ризику через політичну нестабільність країни, напруженість соціально-економічної ситуації, недосконалість законодавчої бази, криміногенність, корупцію тощо. Для подолання такої ситуації та підвищення ефективності діяльності банків доцільно розробляти та активно застосовувати стратегії забезпечення їх фінансової безпеки.

Стратегія забезпечення фінансової безпеки банків – це комплекс заходів з досягнення максимально можливої платоспроможності та стійкості комерційного банку, ліквідності його балансу, ефективної структури капіталу й найбільш прибуткових напрямів його вкладень, що досягається шляхом чіткого стратегічного і тактичного планування, вжиття заходів з метою запобігання загрозам фінансового характеру. Метою стратегії є збільшення прибутковості, оборотності капіталу, розширення позицій на ринку банківських послуг [1, с. 45].

Стратегія як набір правил для прийняття рішень, якими організація керується у своїй діяльності розглядається у праці І. Асоффа [2]. Автор виокремлює чотири групи таких правил:

- правила, що використовуються при оцінці результатів діяльності фірми;
- правила, за якими складаються відносини фірми з її зовнішнім оточенням;
- правила, за якими встановлюються відносини та процедури всередині організації;

- правила, за якими фірма здійснює свою щоденну діяльність [2, с. 187].

Основною метою розробки стратегії забезпечення фінансової безпеки банків повинно бути збереження банківського капіталу, уникнення імовірних та зниження негативного впливу існуючих ризиків та загроз, зміцнення безпеки банку.

Стратегія забезпечення фінансової безпеки банку повинна включати серед іншого вивчення загроз внутрішніх та зовнішніх, які знижують стійкість банку; оцінку рівня безпеки; формування фінансової політики та механізму уникнення імовірних та зниження негативного впливу уже існуючих загроз та ризиків; координацію та управління системою забезпечення фінансової безпеки банку; контроль за реалізацією розроблених заходів щодо зміцнення фінансової безпеки банку.

Загалом існує п'ять можливих стратегій, які можуть бути використані для оптимізації рівня фінансових ризиків при побудові фінансової стратегії бізнесу:

- 1) відмова від видів діяльності, які містять визначене джерело фінансового ризику;

- 2) прийняття відповідальності за ризик фінансової стратегії з гарантією повної компенсації втрат за рахунок власних джерел; 3) продаж і перекладання відповідальності за фінансовий ризик на інших осіб (зокрема страхові організації);

- 4) скорочення або попередження можливих негативних наслідків від фінансового ризику за допомогою попереджувальних заходів; 5) орієнтація діяльності на фінансовий ризик, тобто використання усіх видів ресурсів в одній сфері діяльності з метою отримання прибутку при високому рівні ризику [3, с. 55].

У таких умовах організаційними заходами, що забезпечують реалізацію стратегії економічної безпеки бізнесу, є:

- 1) створення координаційного центру на чолі з керівником організації, оперативним органом якого є служба безпеки;

- 2) розроблення і затвердження наказом по підприємству нормативно-методичного забезпечення стратегії;

- 3) ресурсне забезпечення й цільове використання ресурсів [4, с. 149].

Процес формування та реалізації стратегії забезпечення фінансової безпеки банку має проходити визначені етапи:

1. Комплексна оцінка рівня фінансової безпеки банку на основі аналізу внутрішніх та зовнішніх чинників, а також сильних та слабких сторін забезпечення фінансової безпеки банку;

2. Формування стратегічних цілей розвитку банку та забезпечення його безпеки;

3. Оцінка альтернативних способів забезпечення фінансової безпеки банку;

4. Забезпечення реалізації стратегії забезпечення фінансової безпеки банку;

5. Здійснення контролю за реалізацією стратегії забезпечення фінансової безпеки банку.

Стратегія забезпечення фінансової безпеки банку повинна бути спрямована на забезпечення стійкості капіталу банку завдяки наявності високоліквідних активів, багатопрофільності діяльності банку, широкому спектру операцій і послуг, які надає банк; а також на забезпечення економічного зростання банку через досягнення платоспроможного попиту на послуги банку внаслідок розширення спектра послуг, удосконалення технологій банківського виробництва, привабливості взаємовідносин із клієнтами, розосередження попиту по регіонах; та досягнення стабільності роботи і гарантування повернення ресурсів банку за допомогою диверсифікації вкладення коштів, наявності елементів захисту, гнучкої політики управління активами і пасивами банку.

Список використаних джерел:

1. Вівчар О. І. Стратегія забезпечення банківської безпеки: проблеми та перспективи. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2013. Вип. 2. С. 44-47.
2. Ансофф И. Стратегическое планирование. Пер. с англ. Москва : Экономика, 1989. – 358 с.
3. Фоміченко, І. П., Баракова С. О. Формування системи управління економічної безпеки на підприємствах України. Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі : проблеми теорії та практики. 2013 № 3 (23). С. 57-66.
4. Вівчар О. Специфіка управління системою фінансово-економічної безпеки бізнесу в умовах турбулентності економічних процесів. Галицький економічний вісник. 2015. – № 2 (49). С. 144-150.

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Романчук А. Л., канд. екон. наук, доцент, Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Чернівці

Інвестиційна привабливість – це сукупність інвестиційно-привабливих ознак об'єкта інвестування (країна, регіон, галузь, підприємство), заснованих на аналітичних і прогнозних даних, які відображають рівень ризику і доходності здійснюваних інвестицій. З такого визначення зрозуміло, що існує інвестиційна привабливість країни, регіону, галузі та конкретного господарюючого суб'єкту.

Інвестиційна привабливість країни є комплексним результатом взаємодії об'єктивних та суб'єктивних інвестиційно-привабливих характеристик регіонів та галузей національної економіки. Останні, в свою чергу, суттєво впливають та обумовлюють рівень привабливості для інвестора конкретного господарюючого суб'єкта певного регіону або ж певної галузі.

Оцінка інвестиційної привабливості повинна здійснюватися комплексно, шляхом співставлення аналітичних та прогнозних показників, що дозволить інвестору прийняти рішення стосовно доцільності вкладення капіталу (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні аналітично-прогнозні показники інвестиційної привабливості у рівневному розрізі

АНАЛІЗ	ПРОГНОЗ
Державний рівень	
1. визначення фази циклічності розвитку економіки країни 2. аналіз макроекономічних показників, що характеризують інвестиційний клімат країни 3. аналіз показників, що характеризують інвестиційний потенціал країни	1. прогноз макроекономічного розвитку країни 2. державні програми розвитку економіки країни і окремих сфер економічної діяльності
Регіональний рівень	
1. рейтинг регіонів в економіці країни 2. адміністративні бар'єри 3. розвиток інфраструктури	1. рівень перспективності регіонів 2. рівень державної підтримки в регіоні
Галузевий рівень	
1. визначення фази циклічного розвитку галузі 2. середньо галузева рентабельність	1. рівень перспективності галузі 2. рівень внутрігалузевої конкуренції 3. рівень державної підтримки галузі
Корпоративний (підприємницький) рівень	
1. визначення фази життєвого циклу підприємства 2. характеристика власників та менеджерів 3. аналіз фінансово-господарської діяльності (рентабельність реалізації, рентабельність виробництва, рентабельність активів, рентабельність інвестиційного капіталу, рентабельність власного капіталу тощо) 4. аналіз інвестиційної активності	1. стратегія розвитку підприємства, яке ініціює інвестиційні проекти 2. прогноз окупності інвестиційних проектів підприємства шляхом складання і ранжування бізнес-планів цих проектів

За словами Н.В. Цопи, під час проведення оцінки інвестиційної привабливості країни як сукупності політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують інвестиційну діяльність вітчизняних та зарубіжних інвесторів, перш за все, враховуються такі фактори як: політико-правове середовище, економічне середовище, соціально-культурне середовище, ресурси, інфраструктура, екологія [4, с. 58] (рис. 1).

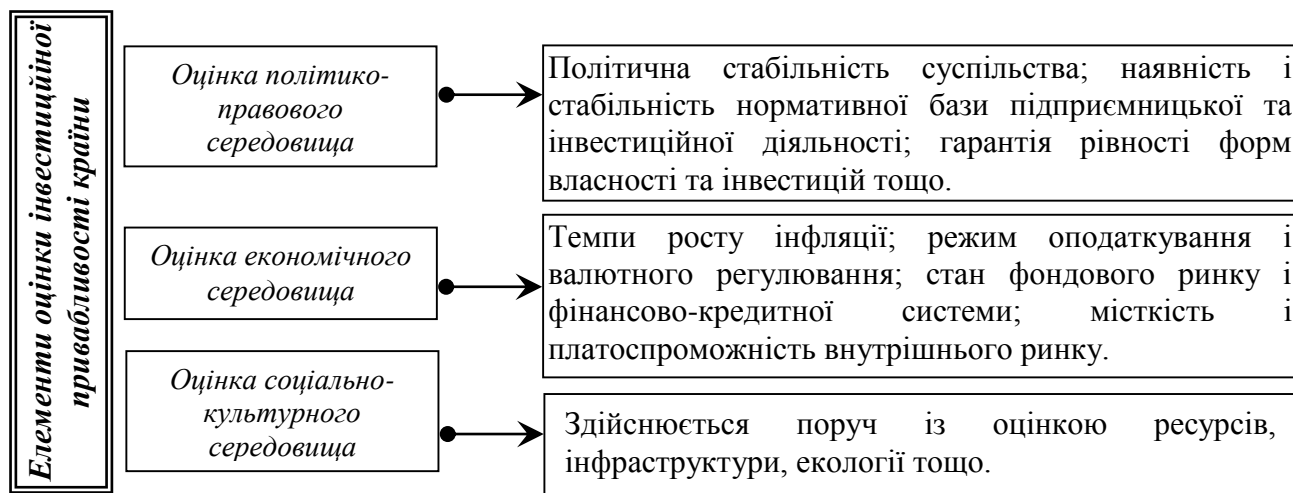

Рис. 1. Елементи оцінки інвестиційної привабливості країни

Структура та послідовність оцінки інвестиційної привабливості окремих галузей національної економіки передбачає оцінку рівня перспективності розвитку галузі; оцінку середньо галузевої рентабельності діяльності підприємства; оцінку галузевих інвестиційних ризиків (рис. 2).

Рис. 2. Елементи оцінки інвестиційної привабливості галузей економіки в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки

За допомогою перерахованих елементів визначаються інтегральні показники рівня інвестиційної привабливості окремих галузей економіки, на основі яких проводиться їхнє групування, що передбачає встановлення: пріоритетних галузей за рівнем інвестиційної привабливості; галузей з високим рівнем інвестиційної привабливості; галузей з середнім рівнем інвестиційної привабливості; галузей з низьким рівнем інвестиційної привабливості.

Оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості регіонів здійснюється в тій самій послідовності, що й галузей. Оцінка інвестиційної привабливості окремого підприємства є поєднання частини попередньо зазначених елементів із врахуванням інтересів інвесторів та специфіки функціонування кожного конкретного господарюючого суб'єкту.

На підставі таких елементів обчислюється інтегральний показник – індекс інвестиційної привабливості регіону. Визначення даного індексу потребує комплексного підходу та виділення жорстких та м'яких факторів. До групи жорстких факторів належать фактори, дію яких неможливо (або дуже складно) змінити у найближчій перспективі. Проте саме вони визначають потенціал регіону та є базою для середньо- та довгострокових прогнозів розвитку середовища реалізації інвестиційних проектів. М'які фактори охоплюють такі, що можуть бути змінені протягом відносно короткого періоду часу та можуть створювати бар'єри для реалізації інвестиційних проектів. Фактори, що

належать до цієї групи, переважно стосуються сприйняття економічного середовища інвесторами. Зазначені фактори можна кількісно оцінити за допомогою методів якісної статистики (тобто, через оцінки та очікування економічних агентів, які приймають інвестиційні рішення) [3].

Оцінка інвестиційної привабливості окремого підприємства є поєднання частини попередньо зазначених елементів із врахуванням інтересів інвесторів та специфіки функціонування кожного конкретного господарюючого суб'єкту.

Отже, методика оцінювання інвестиційної привабливості є об'ємною та багатогранною. Вона охоплює чимало розрахункових процедур, що базуються на широкому колі факторів та елементів. Тому для оцінки даної характеристики країни, регіону, галузі, підприємства варто підходити з чітким розумінням всіх аналітичних та оціночних нюансів.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент / И. А. Бланк. – К. : МП «ИТЕМ» ЛТД, «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995 – 448 с.
2. Валинурова Л. С. Организация инвестиционной деятельности в отраслях промышленности : монография / Л. С. Валинурова. – М. : Палеотип, 2013. – 80 с.
3. Гайдуцький А. П. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки / А. П. Гайдуцький // Регіональна економіка. – 2015. – №4. – С. 81-86.
4. Цопа Н. В. Особенности оценки инвестиционной привлекательности регионов / Н. В. Цопа // Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції. – 2017. – №1. – С. 56-59

НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ АУДИТОРСЬКОГО КОМІТЕТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Рябчук О. Г. канд. екон. наук, доцент, Хмилівський М. В. студент
Університет державної фіскальної служби України*

Перехідна економіка зумовила необхідність підприємствам формувати свою організаційну структуру таким чином, щоб вона була спрямована на досягнення певної мети. Відповідно, управління підприємством в умовах ринкової економіки складніше, внутрішні економічні процеси підприємств є нестабільними, оскільки піддаються впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, значних коливань фінансових процесів, притаманних сучасним умовам ринкової економіки. Внаслідок цього виникає потреба у створенні спеціалізованих підрозділів контролю за діяльністю підприємства – таким підрозділом є аудиторський комітет.

Метою даного дослідження є обґрунтування необхідності створення аудиторського комітету на підприємстві та надання пропозицій щодо удосконалення його діяльності.

Проблемами надійності публічної фінансової звітності та удосконалення роботи аудиторських комітетів займалися як зарубіжні науковці: Дж. Лоббек, І. Р. Ніколаєв, Г. Б. Полісюк, Я. В. Соколов, У. Т. Торнхіл, Дж. Т. Уеллс, так і

вітчизняні вчені: М. Т. Білуха, М. Ю. Брюханов, М. О. Виноградова, Г. М. Давидов, Н. І. Дорош, Л. І. Жидєєва, П. О. Куцик, О. А. Петрик, В. О. Шевчук та інші.

Аудиторський комітет є постійно діючим консультативним робочим органом, створеним при Наглядовій раді, та являє собою орган з нагляду, ціль якого полягає в забезпеченні надійності та результативності системи внутрішнього контролю, процесів управління ризиками і контролю, повноти та достовірності фінансової звітності [1].

Діяльність та функції аудиторського комітету регулює стаття 34 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII [2].

Аудиторський комітет займає вагоме місце у діяльності будь-якого великого підприємства, місією якого є: нагляд за повнотою та достовірністю фінансової звітності; нагляд за надійністю та ефективністю загальної системи внутрішньокорпоративного контролю; нагляд за незалежністю зовнішнього та внутрішнього аудиту; нагляд за процесом забезпечення дотримання законодавства та Кодексу корпоративної етики компанії.

Метою функціонування діяльності аудиторського комітету є сприяння Наглядовій раді у виконанні обов'язків з нагляду за діяльністю виконавчої дирекції на підставі координації внутрішнього та зовнішнього контролю й захисту прав усіх груп акціонерів (власників) [2].

Також важливим питанням є склад аудиторського комітету. Відповідно до міжнародного досвіду за рекомендаціями Спеціальної Вищої комісії з аудиторських комітетів оптимальний склад аудиторського комітету становить від 3 до 5 осіб. Персональний склад – невиконавчі директори корпорації, які є власниками не більше 5% акцій, що мають знання в області відповідного бізнесу, ризиків і механізмів контролю компанії, бухгалтерського обліку та управління фінансами, здатності пропонувати нові або альтернативні рішення і вносити конструктивні пропозиції. Строк повноважень членів аудиторського комітету від одного до трьох років з можливим перепризначенням на повторний строк.

Серед інших ключових передумов запровадження аудиторського комітету такі: суттєва підтримка та прийняття вищим керівництвом держави ідеї важливості незалежної точки зору; незалежний головуючий аудиторського комітету, спроможний забезпечити надання професійних порад керівництву в прийнятний для них спосіб; двоє (щонайменше) незалежних зовнішніх членів аудиторського комітету, завданням яких є лише надання справедливої оцінки та рекомендацій; бажання вищого керівництва забезпечити підтримку та впровадження реформ у сфері фінансового управління, запропонованих аудиторським комітетом [3, с. 29]:

Створення Аудиторського комітету дозволить підприємству проводити відбір (а також затвердження – в залежності від покладених функцій) аудитора, без залучення Наглядової ради.

Отже, провівши дослідження функціонування аудиторського комітету, можна сказати, що загалом процес створення аудиторських комітетів є складним,

а досвід свідчить, що їх роль стосовно надання незалежних та об'єктивних рекомендацій керівництву може бути використана неправильно чи обмежено.

Унаслідок цього існує ризик того, що очікувані зміни із запровадження аудиторських комітетів будуть поверхневими, косметичними й утворять додатковий бюрократичний елемент, а результати будуть контрпродуктивними. Аудиторські комітети не повинні запроваджуватися, якщо для цього немає передумов.

Список використаних джерел:

1. О. Рубитель. Аудиторський комітет як важливий орган нагляду. Информационное агентство ЛІГАБізнесІнформ : веб-сайт. URL: <https://blog.liga.net/user/orubitel/article/32854>
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
3. Аудиторські комітети у державному секторі / Національна академія фінансів та економіки Міністерства фінансів королівства Нідерландів, Європейський інститут державного управління та аудиту. Київ. 2014. – 58 с.

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сабліна Н. В., канд. екон. наук, доцент, Бурма Є. С., магістр, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Управління фінансовою безпекою (далі – УФБП) являє собою процес у життєдіяльності підприємства, що сприяє встановленню достатнього рівня фінансової незалежності підприємства; регулює збалансованість показників ліквідності, платоспроможності у довгостроковій перспективі; урівноважує поточні питання фінансових ресурсів та їх ефективного використання; дозволяє витримувати наплив зовнішніх негативних економічних чинників, а також простояти їм в певній мірі [2]. Важливою функцією УФБП є також здатність побудувати ефективну, грамотну систему фінансового менеджменту підприємства, яка сприятиме прийняттю максимально точних, чітких та необхідних фінансових рішень.

Важливою умовою для ефективного управління є чітке дотримання принципів (рис. 1), без яких унеможлиблюється формування злагодженої роботи усіх підрозділів підприємства. Впровадження даних постулатів у процес управління сприяє також побудові механізму, що діє для запобігання або подолання загроз зовнішнього та внутрішнього середовищ [5].

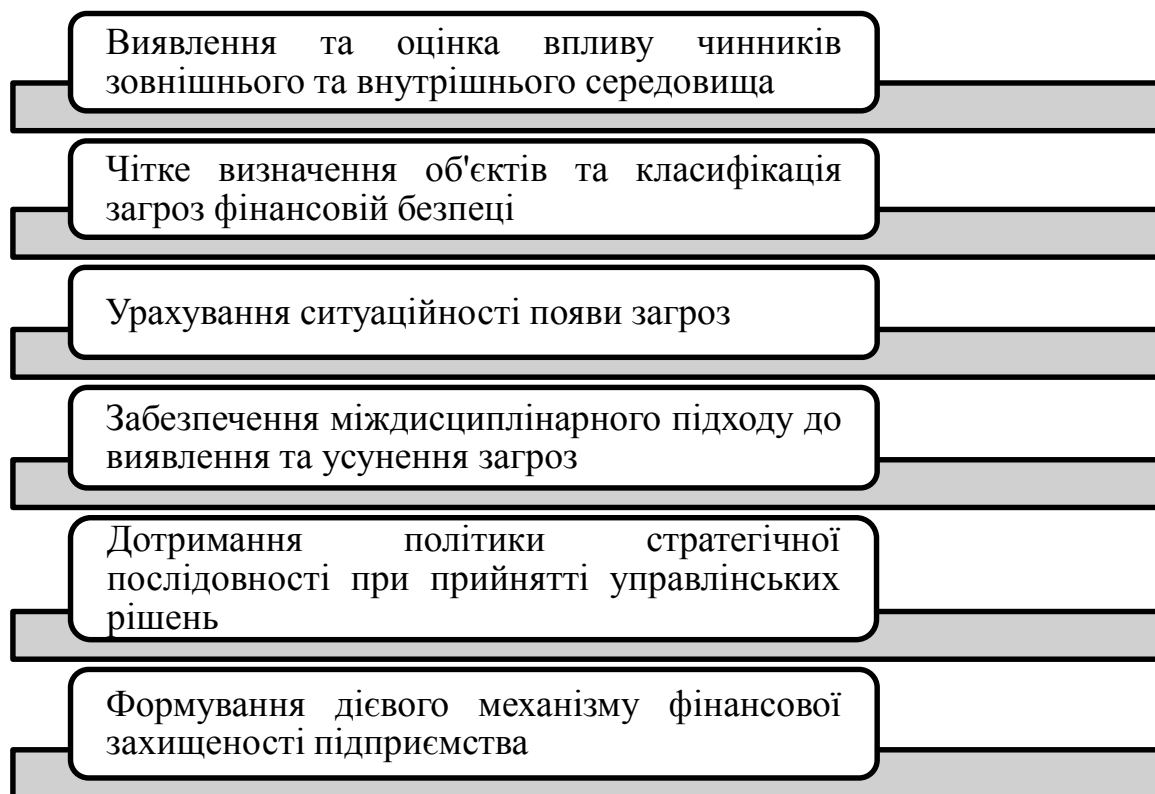

Рис. 1. Принципи організації процесу УФБП [розроблено на основі джерела 1]

Організація фінансової безпеки діяльності та розвитку підприємства повинна здійснюватись з урахуванням впливу окремих чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. Оскільки фактори впливу можуть змінюватися і мають різноплановий характер, доцільно визначатись із системою показників, які мають суттєве значення та вплив на підтримку діяльності та усталеного розвитку діяльності виробничих систем. Враховуючи багатоаспектність категорії фінансової безпеки, складність взаємозв'язків і взаємозалежності різних її елементів, не можна відразу визначити усі загрози. Складність визначення характеру загроз фінансовій безпеці підприємств полягає в тому, що вони є результатом мотивів та дій різних суб'єктів: держави, фінансових установ, контрагентів – суб'єктів господарювання [4]. Тому стратегія фінансової безпеки повинна чітко визначати об'єкти та рівень загроз на них, що спричиняються діями зовнішнього та внутрішнього середовища і способами забезпечення безпеки кожного підприємства.

Враховуючи базові принципи процесу УФБП слід зазначити, що надважливим є формування дієвого механізму фінансової захищеності компанії, який ґрунтується на засадах системності, комплексності, об'єктивності, послідовності, динамічності, оптимальності, конструктивності [3]. Таким чином, забезпечення оптимального рівня фінансової безпеки підприємства можливо лише за чіткого та грамотного управління з урахуванням його принципів, що мають бути покладені в основу процесу.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – Київ : Изд-во "Эльга", "Ника-центр", 2004. – 784 с.
2. Крючко Л. С. Теоретичні засади фінансової безпеки підприємства / Л. С. Крючко // Інвестиції : практика та досвід. – 2013. – № 15. – С. 49–52.
3. Кузенко Т. Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т. Б. Кузенко, В. В. Прохорова, Н. В. Саблина // Бизнес-Информ : науч. журнал. – 2007. – № 12 (1). – С. 27-29.
4. Мартюшева Л. С. Теоретико-методичне забезпечення управління фінансовою діяльністю підприємств : монографія / Л. С. Мартюшева, І. Б. Медведєва, М. Ю. Погосова. – Харків : АдВА, 2009. – 266 с.
5. Трухан О. Л. Наукова інтерпретація функцій стратегічного управління підприємствами / О. Л. Трухан // Вісник Хмельницького національного університету : Економічні науки. – 2010. – № 1, Т. 2. – С. 29–35.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Світлична В. Ю., канд. екон. наук, доцент, Вершиніна Д. М., аспірант, Іларіонова О. Ю., магістр, Сафонова Д. Р., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У сучасних умовах для підприємств будівельного комплексу надзвичайно актуальним є питання впровадження інноваційних основ їх розвитку. Останнє означає побудову особливої моделі перетворення наукових знань в інноваційні технології будівництва, а також впровадження інноваційних методів в організаційну, фінансову, управлінську й інші сфери діяльності будівельних підприємств.

На макрорівні інновації прийнято вважати «двигуном» і стимулом росту ефективності економіки будь-якої держави. На рівні підприємства впровадження інновацій обумовлює: оптимальне використання й ріст науково-технічного потенціалу даного підприємства; підтримку високих темпів розвитку й рівня прибутковості; зміцнення конкурентоспроможності виробленої продукції (товарів, робіт, послуг).

Дослідження з питань інноваційних основ функціонування підприємств, у тому числі й будівельних, викладені в роботах: Н. Бондаренко, Г. Гамидова, Г. Денисова, В. Зімовець, С. Ілляшенко, Є. Лепешкіної, В. Мединського, П. Рогожина та ін. [1-10]. У той же час залишається дискусійним питання вибору найбільш оптимальних джерел фінансування інноваційної діяльності будівельних підприємств України. Метою даної роботи виступає дослідження основних питань побудови політики інноваційного розвитку будівництва та визначення джерел її фінансового забезпечення.

Світовий досвід підтверджує, що інтенсивний розвиток інноваційних технологій і наукових розробок, оптимальний механізм їх фінансування, – у сукупності, прямо впливає на ефективність розвитку держави. Більше того,

інноваційна модель розвитку закладає основи майбутнього даної держави у світовому економічному просторі. Законодавче забезпечення інноваційної діяльності в Україні характеризується рядом нормативно-законодавчих актів. Однак, вкрай негативним моментом залишається те, що для будівництва (як комплексу, що прямо впливає на НТП і, з іншого боку, від нього залежного) немає спеціалізованого нормативно-законодавчого поля із регламентування інноваційних основ його розвитку.

Узагальнюючи численні дослідження з питань інновацій у будівництві [1-10], можна виділити такі основні причини кризи інноваційних основ розвитку будівельних підприємств України:

- надмірний консерватизм будівельних підприємств, вкрай повільне впровадження й широкого поширення нових технологій;
- обмеженість інформації щодо досвіду здійснення будівельних інноваційних проектів;
- відсутність адекватних трансформаційному періоду механізмів управління інноваційною діяльністю [7];
- порушення зв'язків між науковими організаціями та будівельними підприємствами [8];
- загрозливі обсяги зношеності фондів, техніки й технології будівельного виробництва;
- нерозвиненість системи захисту прав інтелектуальної власності, яка обумовлює високий економічний ризик процесу реалізації вітчизняними винахідниками й розроблювачами своїх нововведень;
- загальнополітичні й фінансові труднощі в державі, що зумовлюють кризу фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств будівельного комплексу.

Формування й реалізація оптимальної моделі фінансування інноваційного розвитку будівельних підприємств повинно базуватися на вирішенні наступних важливих питань:

- 1) пріоритетне державне стимулювання базисних інновацій будівництва, спрямованих на досягнення соціально значимого ефекту;
- 2) створення державної фінансової підтримки й стимулювання інноваційної діяльності будівельних підприємств;
- 3) запровадження фінансових джерел стимулювання інновацій;
- 4) гармонізація правового поля функціонування венчурного капіталу як одного зі способів фінансування інноваційних проектів;
- 5) цільове використання власних коштів ресурсів для фінансування інновацій (при цьому провідна роль в акумуляції цих коштів належить цінovій політиці).

Поеднання фінансових джерел стимулювання інновацій, організаційних форм акумуляції отриманих коштів та процесів розподілу фінансових потоків між учасниками інвестиційно-будівельного циклу в сукупності представляє собою організаційно-економічний механізм стимулювання інноваційної політики будівництва.

Вирішення основних питань, пов'язаних із механізмом фінансування інноваційної моделі розвитку підприємств будівельного комплексу, зумовить надходження додаткових інвестицій у сферу інноваційного розвитку будівництва, забезпечить оптимізацію структури виробничого капіталу, а також активізацію енергозберігаючої діяльності у будівельному комплексі України.

Список використаних джерел:

1. Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. КИЇВ : КНЕУ, 2003. 394с.
2. Бондарева Н. Термінологічне дослідження поняття «будівництво» в економіці України // Вісник Львівського національного університету ім. І Франка. 2008. Вип.40 (Серія економ.). С. 47-50.
3. Денисов Г. А. Инновационная деятельность в строительном комплексе: организационно-экономический аспект // Экономика строительства. 2003. №7. С. 2-19.
4. Прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку: державна програма України та світовий досвід: збірник наукових статей за результатами ХХІ Міжнародного київського симпозиуму з наукознавства та науково-технічного прогнозування 1-3 червня 2006 р. Київ, 2006. 65 с.
5. Зимовец В. Финансовое обеспечение инновационного развития экономики // Экономика Украины. – 2003. – №11. – С. 9-17.
6. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: [навч. посібн]. Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. 278 с.
7. Инновационный консалтинг: Аналитические материалы Инновационного бюро «Эксперт». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.inno-expert.ru/consulting/building>.
8. Лапко О.І. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання. КИЇВ : ІЕП НАНУ, 2009. С. 6-12.
9. Назаров В. Государственная инновационная политика на региональном уровне // Деловая Украина. 1998. №44. С. 5.
10. Рогожин П.С. Економіка будівельних організацій / П.С. Рогожин, А.Ф. Гойко. КИЇВ : Видавничий дім «Скарби», 2001. 448 с.

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПОШУК НАПРЯМІВ ОЗДОРОВЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

*Світлична В. Ю., канд. екон. наук, доцент, Овчелупова О. М., здобувач
Харківський національний університет міського господарства імені О.М.
Бекетова*

Установи банківського сектору виконують функції регуляторів грошового обігу у країні. Від надійності їх функціонування та ефективності їх співпраці прямо залежить стабільність економічного розвитку.

Дослідженням проблем питань функціонування банків присвячено роботи таких науковців та практиків, як: Авраменко О. О., Белінська Г. В., Гармашова Ю. О., Гладких Д. М., Дзюблюк О. В., Фролова Т. А. та ін. [2; 3; 4; 6; 10].

Стабільно функціонуюча банківська система сприяє підтримці процесів економічного відтворення та успішності розвитку всієї економіки.

Узагальнюючи дослідження [1; 5-6; 10] перелічимо основні ключові проблеми функціонування банківських установ у сучасних умовах:

- недостатній рівень капіталізації та концентрації банківського капіталу, збільшення витрат банків та наростання збитковості банківського бізнесу в цілому;

- нагромадження значних обсягів проблемних кредитів у структурі кредитного портфеля;

- часті зміни у нормативно-правовому полі, і, як наслідок, нестабільність та підвищення вразливості банківської системи до кредитного, інвестиційного, валютного, юридичного ризиків;

- зміна структури банківської системи внаслідок оголошення низки банків неплатоспроможними і виведення їх з ринку.

Наслідками розгортання перелічених вище кризових явищ банківського сектору виступає:

- 1) вимушений процес оздоровлення банківського сектору, шляхом ліквідації неплатоспроможних банків, знижує, нажаль, рівень довіри населення до банківської системи. Скорочення установ банків суттєво може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів, окрім того, зумовило скорочення персоналу, що не може оперативно знайти роботу в інших секторах економіки [7; 11];

- 2) в умовах зниження платіжної дисципліни позичальників та падіння ділової активності погіршується якість кредитного портфеля банків, а частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі наданих кредитів поступово зростає [4];

- 3) збереження високої питомої ваги валютних коштів у структурі активів і пасивів українських банків, що може порушити їх фінансову стійкість в умовах можливої девальвації національної валюти [9];

Спробуємо проаналізувати причини кризового стану банківського сектору. Отже, основними причинами кризових явищ в банківському секторі виступають:

- загальноекономічна ситуація в країні або макроекономічна розбалансованість: криза державних фінансів, високий рівень монополізму економіки;

- інфляція: впливає через процентні ставки, ослаблення стимулів для заощаджень і звуження депозитної бази, зміну структури активів і пасивів;

- помилки у монетарному регулюванні: зміна режиму грошово-кредитної політики, необґрунтованість процентної політики та політики рефінансування;

- прорахунки у кредитній політиці комерційних банків [2; 6; 10].

Складні політичні та економічні події, фінансова дестабілізація, зростання рівня недовіри до банків значно підвищують рівень ризиків (через поширення обсягів тіньової економіки) відмивання грошей через установи банків [7]. Наприкінці січня 2018 р. Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів (Moneyval) у звіті, присвяченому Україні (оприлюднений наприкінці січня у Страсбурзі) відзначив: «Україна має

проблеми зі збиранням інформації про фінансові оборудки та злочини, і ця інформація є в урядових структурах, зокрема, у фінансовій розвідки, але далі Україна нічого не робить з цими фактами. Вони не використовуються як основа для кримінальних проваджень, тому в Україні надзвичайно мало вироків судів за ст. 209 Кримінального кодексу про легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Експерти FATF (Financial Action Task Force) дійшли до кричущих висновків, зокрема, в частині неспроможності Державної служби фінансового моніторингу відслідковувати усі підозрілі операції, що здійснюються в Україні (як в державному так і в приватному секторах економіки), та виокремили декілька основних загроз, які заважають Україні бути успішною. Мова йде, зокрема, про неефективну систему первинного виявлення підозрілих фінансових операцій та низький рівень технологічності Державної служби фінансового моніторингу України» [8].

За прогнозами НБУ, ключовими ризиками розвитку банківського сектору у 2018 р. також виступає суттєва присутність держави та висока частка непрацюючих кредитів на балансах банків [9].

Отже, нині залишається надзвичайно гострим питання подолання банківських кризових явищ, як важливого засобу впливу фінансового сектору на реальний сектор та важеля макроекономічної стабілізації всієї вітчизняної економіки. Узагальнюючи наукові дослідження [4; 2; 10] перелічимо напрями оздоровлення вітчизняного банківського сектору:

1) забезпечення монетарного суверенітету банківської системи шляхом поступового зниження частки банків із капіталом іноземного походження у статутному капіталі банків до безпечного рівня нижче 40%;

2) підвищення довіри до банківської системи з боку вкладників, а також покращення репутації банків за рахунок, передусім, стабілізації курсу національної валюти, розробки налагодженої системи обов'язкового гарантування вкладів, зміцнення банківської системи шляхом її санації тощо;

3) розробка та запровадження дієвих механізмів управління банківськими ризиками, пошук інструментів їх мінімізації;

4) удосконалення роботи, розширення слідчих повноважень Національного антикорупційного бюро України, що дозволило б ще більше активізувати його діяльність щодо розслідування банкрутств тих банків, де сьогодні існує підозра про зумисне доведення банку до банкрутства.

Отже, успішність всіх оздоровчих заходів функціонування банківських установ повинно чітко корелювати із забезпеченням умов для економічного відновлення у країні та належного рівня добробуту населення.

Список використаних джерел:

1. Авраменко О. О. Грошово-кредитна політика України в системі забезпечення економічної безпеки держави: дис... канд. економ. наук: 21.04.01 (економічна безпека держави). – Київ: Нац. ін-т страт. дослід., 2016. 282 с.

2. Белінська Г. В. Актуальні проблеми банківської системи України: причини виникнення та шляхи розв'язання. Финансы, учет, банки. 2016. Вып. 1. С.34-42.

3. Гармашова Ю. О. Сучасний стан розвитку банківського сектору національної економіки. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 5. С.15-21.
4. Гладких Д. М. Актуальні проблеми реалізації грошово-кредитної політики в Україні та основні напрями їх вирішення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Випуск 14, частина 1. С.56-60.
5. Грошова маса в Україні в лютому 2018 р скоротилася на 0,5%. URL: <http://www.ua.interfax.com.ua/news/economic/491650.html>.
6. Дзюблюк О.В. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України. Банківська справа. 2016. №1. С.3-32.
7. Золотарьова О. В., Галаганов В. О. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. Проблеми економіки та політичної економії. 2017. № 1. С.83-98.
8. Калінін Є. Невиконані рекомендації FATF та чергова «Жовта картка» для України. URL: <http://www.unian.ua/politics/2383128-nevikonani-rekomendatsiji-fatf-ta-cherгова-jovta-kartka-dlya-ukrajini.html>.
9. Огляд банківського сектору. Національний банк України. 2018. № 6 (лютий). С.1-11.
10. Фролова Т. А., Луцишин З. О. Банківський сектор України: сучасний стан та перспективи розвитку. Економіка і організація управління. 2016. № 4 (24). С.112-124.
11. Швайко М. Л. Особливості грошово-кредитної політики України в сучасних умовах. Соціальна економіка. 2016. № 1. С.82-86.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Світлична В. Ю., канд. екон. наук, доцент, Суська К. В., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Виробничі запаси грають роль однієї з головних умов безперебійного забезпечення процесу виробництва. Вони посідають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності. Це підтверджується тим, що виробничі запаси є базою носіїв витрат під час виробництва продукції впродовж усього виробничого циклу – від відпуску сировини та матеріалів для виробництва продукції і до її передачі на склад.

У сучасних умовах питання їх ефективного управління потребують особливої уваги. Від правильності ведення обліку запасів залежить достовірність даних про отриманий підприємством прибуток та збереження самих запасів. Від того, наскільки ефективно використовуються наявні запаси залежать загальні результати роботи підприємства, і, що не менш важливо, залежить збереження самих запасів.

Окрім того, належним чином організовані контрольні заходи за процесом використання виробничих запасів у сучасних умовах дає змогу мінімізувати ризик банкрутства підприємства та підвищити ефективність обліку, контролю, аналізу та політики управління виробничими запасами з метою стабілізації, збереження та підвищення ефективності роботи підприємства.

Питанням теоретичної розробки проблем організації і ведення обліку виробничих запасів присвячено достатньо велика кількість праць фахівців в галузі обліку, таких як: Глібка О. В., Костирко І. Г., Рибалко О. М. та ін. [1-5].

Аналізуючи численні дослідження з питань організації обліку запасів, можна стверджувати, що багато теоретичних положень і питань обліку даних ресурсів потребують вдосконалення і доопрацювання.

Відповідно до МСФЗ №2 «Запаси» під запасами розуміють активи, призначені для використання в ході звичайної господарської діяльності в процесі виробництва, для продажу чи у формі матеріалів для споживання при наданні послуг. Відповідно до П(С)БО №9 «Запаси» запаси визначено як активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва, а також утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, управління підприємством [1, 2].

Інформацію про наявність і рух виробничих запасів висвітлюють на активному рахунку 20 «Виробничі запаси».

Важливою передумовою обліку виробничих запасів є їх оцінка, яка має вплив на визначення собівартості продукції. Особливої уваги це питання набуває за сучасних умов господарювання, коли ринкові ціни на виробничі запаси постійно змінюються, переважно зростають.

Згідно з вимогами П(С)БО №9 «Запаси», при відпуску запасів у виробництво, продажу та іншому вибутті, їх оцінка здійснюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу. Згідно МСБО №2 «Запаси» при вибутті виробничих запасів підприємства застосовують такі методи оцінки: метод конкретної ідентифікації, середньозваженої собівартості, метод за формулою «перше надходження – перше витрачання» (ФІФО), метод стандартних (нормативних) витрат, метод роздрібних цін. Отже, в Україні облік виробничих запасів здебільшого побудований на схожих принципах із тими, що викладені в МСБО №2 «Запаси» [1; 2].

Критичний огляд наукових праць дослідників у галузі обліку дозволяє виокремити такі наступні негативні аспекти, що притаманні обліково-аналітичній роботі з виробничими запасами:

- низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства;
- відсутність комплексного поєднання даних усіх видів обліку підприємства для забезпечення керівництва підприємства необхідною управлінською інформацією;
- невідповідний рівень (а найчастіше і взагалі – відсутність) контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів (визначення оптимального їх рівня; вивчення обсягів, причин створення та політики реалізації понаднормативних запасів);

– обмеженість контролю використання виробничих запасів ретроспективним контролем фактичної собівартості та ін. [2; 3; 4].

На думку автора, потенціал підвищення ефективності функціонування виробничих запасів в сучасних умовах ринкових перетворень в Україні полягає в удосконаленні методики та організації їх бухгалтерського обліку і контролю.

Для досягнення зазначеної мети необхідно здійснювати наступні організаційні заходи:

1) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємства. Організація дієвого документообігу, який характеризується оптимальністю та високою швидкістю руху документів з обліку виробничих запасів;

2) обґрунтування категорійного апарату терміну «виробничі запаси», їх класифікації та складу;

3) розробка системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів в умовах автоматизації;

4) організація виваженої аналітично-моніторингової роботи з запасами на кожному підприємстві (оцінка ефективності управління запасами; аналіз обсягів запасів у динаміці та чинників, що вплинули на їх зміну; аналіз впливу рівня цін тощо);

5) використання науково обґрунтованих, орієнтованих на сучасні умови ринкових перетворень механізмів нормування та планування запасів (із застосуванням експертних та економіко-математичних методів);

6) удосконалення контролю за переміщенням запасів [1-5].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку запасів вітчизняними підприємствами призведе до значного підвищення результативності їх фінансово-економічної діяльності. Вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліково-аналітичного управління виробничими запасами є актуальним для підприємств України і потребує подальших досліджень з метою створення передумов для формування більш ефективної обліково-управлінської моделі.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №2 «Запаси» / Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.minfin.com.ua>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №9 «Запаси»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.

3. Глібка О. В., Рилєєв С.В. Удосконалення обліку і розробка системи контролю та аналізу виробничих запасів підприємства // Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. Чернівці, 2006. №3. С.56-59.

4. Костирко І. Г. Особливості обліку запасів на підприємствах целюлозно-паперової промисловості // Економічний простір. 2009. №22/1. С.185-189.

5. Рибалко О.М. Вдосконалення обліку виробничих запасів // Держава і регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2008. №3. С.210-215.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ В УКРАЇНІ

Селіванова В. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Під час переходу і встановлення ринкової економіки в Україні особлива увага була приділена саме акціонерній формі господарювання, яка стала могутнім способом побудови та розвитку господарської системи, а також дала змогу брати участь в інвестиційному процесі підприємцям та значній кількості пересічних громадян, спираючись на перерозподіл капіталу в економіці країни у найбільш ефективних сферах господарювання.

Закон України «Про акціонерні товариства» [1] є основою нормативного закріплення порядку створення, діяльності, припинення, виділу акціонерних товариств, їхнього правового статусу, прав та обов'язків акціонерів. І за свою десятирічну історію Закон про АТ зазнав близько 30 змін.

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність акціонерних товариств, крім Закону про АТ [1], є Цивільний кодекс (далі – ЦК) України [2], Господарський кодекс (далі – ГК) України [3], Закон України «Про господарські товариства».

Відповідно до ч. 1 ст. 152 ЦК України, акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями [2]. А ч. 2 ст. 80 ГК України визначає акціонерне товариство як господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законом [3].

Проте основним і фундаментальним нормативно-правовим актом є Закон «Про акціонерні товариства», в якому визначається, що акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями.

Акціонерні товариства за типом поділяються на публічні акціонерні товариства та приватні акціонерні товариства. Останні зміни, внесені до Закону про АТ, змінили розмежування цих видів.

Сьогодні, згідно із Законом про АТ, акції будь-якого акціонерного товариства можуть купуватися та продаватися на фондовій біржі (ст. 24) [1]. Раніше акції приватного акціонерного товариства (далі – ПрАТ) не могли бути об'єктом купівлі-продажу на фондовій біржі, за винятком продажу шляхом проведення на біржі аукціону.

Із січня 2018 року публічними вважаються лише ті акціонерні товариства, цінні папери яких станом на початок 2018 року перебували в реєстрі фондової

біржі (пройшли процедуру лістингу) або які оприлюднили повідомлення про публічну пропозиції цінних паперів у порядку, встановленому НКЦПФР.

Усі інші ПАТ уважаються такими, що не здійснювали публічну пропозицію цінних паперів, і до них застосовуються вимоги Закону України «Про акціонерні товариства», що регулюють діяльність ПрАТ.

При цьому зазначені ПАТ не стали приватними. Вони лише перейшли на спрощений правовий режим у питаннях емісії цінних паперів, розкриття інформації та корпоративного управління.

Цей перехід для ПАТ, які не бажають здійснювати публічну пропозицію акцій, відбувався без необхідності скликати загальні збори акціонерів, ухвалювати рішення про зміну типу товариства та здійснювати обов'язковий викуп акцій в акціонерів, які не погоджуються зі зміною типу товариства.

Водночас ПрАТ незалежно від форми власності не позбавлене права здійснити публічну пропозиції цінних паперів за умови зміну типу на ПАТ та оприлюднення проспекту цінних паперів, затвердженого НКЦПФР.

АТ самостійно визначає необхідність зазначати у своєму найменуванні його тип, передбачений ст. 5 Закону про АТ.

Указані законодавчі зміни внесені до Закону про АТ у зв'язку з поступовим переходом на європейські критерії поділу акціонерних товариств на публічні та приватні. У правових системах країни Європейського Союзу публічними компаніями визнаються лише такі, які здійснили публічну пропозицію своїх цінних паперів. Будь-які інші критерії не можуть бути використані, щоб назвати компанію публічною чи приватною.

Впроваджені зміни мають на меті забезпечити поступове вирішення проблеми «псевдопублічності» більшості публічних акціонерних товариств, які відповідний статус отримали не за рішенням акціонерів, а в спадок від колишніх роздержавлених підприємств. Закон розширює обсяг інформації та способи її розкриття для публічних акціонерних товариств і банків, але й лібералізує вимоги щодо розкриття інформації для приватних акціонерних товариств та акціонерних товариств, які не здійснили публічну пропозицію акцій.

Список використаних джерел:

1. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 20.10.2019).
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 21.10.2019).
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 21.10.2019).

НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА: ЇХ ОБЛІК ТА СКЛАДНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ

Сокол С. Г., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується остаточним переходом до ринкових відносин та збільшенням впливу глобальної економіки, що передбачає значне загострення конкурентної боротьби. Слід зазначити, що зараз спостерігається вихід компаній на міжнародну арену, залучення іноземних інвестицій, злиття і поглинання, що викликає збільшення зацікавленості у обліку та ідентифікації нематеріальних активів. Тому одним з основних завдань для кожного сучасного підприємства є зосередження уваги на ефективному використанні нематеріальних активів, оскільки ефективну діяльність компаній неможливо уявити за відсутності значної частини інтелектуальних знань та навиків працівників, отриманого досвіду та правильного використання наявної інформації, що також сприятиме формуванню нових брендів, марок. Тому для успішного використання нематеріальних активів необхідні принципово нові підходи до їх обліку та аналізу, а це потребує глибокого розуміння їх сутності, значення, створення єдиних підходів до ідентифікації, визнання і оцінки, амортизаційної політики.

Проблеми обліку нематеріальних активів досліджували такі вітчизняні науковці, як: Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, С. Ф. Головкин, М. Т. Завгородній, А. М. Козирев, Л. М. Котенко, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, В. Г. Швець, а також зарубіжні – Х. А. Андерсе, М. Ф. Ван Бреда, Глен А. Велш, Д. Колдуелл, М. Р. Метью та ін. Питанням бухгалтерського обліку нематеріальних активів присвячували свої роботи: І. А. Бігдан, М. В. Дишкант, І. І. Криштопа, С. Ф. Легенчук, М. Ю. Манухіна, М. З. Николук, Ю. В. Писаренко, Рудченко Ю. С., Х. І. Скоп, В. С. Шелест, С. В. Шульга та ін.

Метою дослідження є аналіз особливостей обліку та ідентифікації нематеріальних активів та Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38) «Нематеріальні активи».

Ідентифікація і визнання нематеріальних активів розкриті у науковій праці І. І. Криштопа.[2] Лазаренко зазначає, що об'єкт вважається активом, якщо він: задовольняє визначення активу; є вимірюваним, значущим, достовірним. [3] Так С.Ф. Покропивний розрізняє поняття «нематеріальні ресурси» і «нематеріальні активи», де останні – це доступ до права власності автора, які захищено правами, що самі по собі і є нематеріальними активами.

Деякі автори пропонують власні критерії, за якими об'єкти повинні відноситись до нематеріальних активів. Загальні питання організації і методики обліку нематеріальних активів висвітлювали у роботі Х. І. Скоп.[4] Як зазначає Николук М.З.[1] значна кількість об'єктів не може бути віднесена до складу нематеріальних активів за національними П(С)БО через неможливість їх достовірної оцінки. Це пов'язано з тим, що нематеріальні активи є дуже специфічною категорією, яку досить складно оцінити.,

У бухгалтерському обліку нематеріальні активи обліковуються по кожному об'єкту на таких субрахунках:

- 121 «Право користування природними ресурсами»;
- 122 «Право користування майном»;
- 123 «Права на знаки для товарів і послуг»;
- 124 «Права на об'єкти промислової власності»;
- 125 «Авторські й суміжні з ними права»;
- 126 «Гудвіл»;
- 127 «Інші нематеріальні активи».

Також Гордієнко Н.І.[5] були розглянуті варіанти оцінки вартості, первісної вартості нематеріальних активів та їх відображення у балансі.

Відповідно до Наказ Міністерства фінансів України від 16 вересня 2019 року № 379 затверджено Зміни до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку.

У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року № 242, розділ «Особливості бухгалтерського обліку нематеріальних активів установами» виключити.

Тому основним документом є: міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38) «Нематеріальні активи»[6] згідно якого:

Нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має фізичної субстанції та може бути ідентифікований.

Для визнання статті як нематеріального активу суб'єктові господарювання треба довести, що стаття відповідає:

- а) визначенню нематеріального активу (див. параграфи 8 – 17);
- б) критеріям визнання (див. параграфи 21 – 23).

Нематеріальний актив слід визнавати, якщо і тільки якщо:

- а) є ймовірність того, що майбутні економічні вигоди, які відносяться до активу, надходять до суб'єкта господарювання;
- б) собівартість активу можна достовірно оцінити.

Таким чином, визначення нематеріальних активів досить складна і неоднозначна процедура. Суб'єкти господарювання часто витрачають ресурси або несуть зобов'язання при придбанні, розробці, обслуговуванні чи збільшенні корисності нематеріальних ресурсів, де достовірність визначення витрат на нематеріальні ресурси знаходиться під великим питанням як і прибуток, який вони в подальшому принесуть. Проте, слід зазначити, що враховуючи швидкість розвитку нових технологій та надбання нових знань, нематеріальні активи мають великі перспективи для розвитку підприємства. Тому, слід приділити особливу увагу вивченню та розумінню всіх аспектів «Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» і намагатися сприяти розвитку нематеріальних активів на підприємствах нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Николук М.З. Тракткування поняття “нематеріальні активи” в літературних джерелах \ Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1(10). 2008. – С. 208-215.

2. Криштопа І. І. Методика та організація обліку та контролю нематеріальних активів : автореф. Держ. вищ. навч. закл. Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2008. – 19 с.
3. Лазаренко Д. А., Сиренко С. В. Интеллектуальный капитал: учетные и правовые аспекты // Вісник ЖДТУ. – 2003. – № 4 (26). С. 138-146.
4. Скоп Х.І. Організація та методика бухгалтерського обліку нематеріальних активів на сучасних підприємствах / Х. Скоп // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. №5. – С. 29–39.
5. Гордієнко Н. І. Фінансовий облік: Навчальний посібник (для студентів економічних спеціальностей). – Харків: ХНАМГ, 2005. – С.60-64.
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 Нематеріальні активи https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#n211
7. https://www.studmed.ru/kozyrev-an-makarov-vl-ocenka-stoimosti-nematerialnyh-aktivov-i-intellektualnoy-sobstvennosti_6849f9230fa.html

МЕХАНІЗМ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Стеклова Н. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Бізнес-організації розробляють та підтримують стратегічні плани для більшості заходів, які вони здійснюють. Стратегічні плани визначають потребу в дії, вплив цієї конкретної дії та рушійні сили, що стоять за нею.

Для ефективного забезпечення економічної безпеки підприємства потрібне використання системного та комплексного підходів, які визначають необхідність формування механізму стратегічного управління економічною безпекою підприємства, який представляє собою сукупність спрямованих дій для досягнення поставлених цілей підприємства за допомогою створення сприятливих умов для ефективного використання ресурсів.

Стратегія безпеки в будь-якій організації починається з поглибленого аналізу їхнього бізнесу. Таким чином, стратегія безпеки є важливим документом, в якому детально викладено низку кроків, необхідних для того, щоб організація могла визначити, мінімізувати та керувати ризиками, при цьому відповідаючи вимогам. Ефективна стратегія безпеки є комплексною, динамічною та гнучкою, що дозволяє своєчасно реагувати на будь-які загрози економічній безпеці підприємства.

Щоб ефективно захистити організацію з допомогою чітко спланованої стратегії безпеки, важливим є визнання останньої як важливого компоненту організації. Ефективні та дієві програми забезпечення безпеки вимагають співпраці керівників бізнесу та персоналу організації разом із чітким управлінням та відданістю вищого керівництва та адміністрації. Забезпечення економічної безпеки – це інтегрована функція, яка потребує ефективної співпраці в рамках всієї організації [1].

Розробка стратегії економічної безпеки підприємства – це детальний процес, який включає первинну оцінку, планування, імплементацію та постійний

моніторинг. Він також може включати комбінацію дій, що протидіють потенційним загрозам та захищають вразливі елементи організації: політики та процедури, управління доступом, системи зв'язку, технології та практики інтеграції систем.

До функцій стратегії забезпечення економічної безпеки належать:

1. Інформаційна – полягає у централізації, систематизації, обробці інформації та формуванні на її основі рекомендацій з організації діяльності підприємства, а також виробленні пропозицій щодо напрямків загальної стратегії організації.

2. Організаційна – полягає у забезпеченні необхідними трудовими інтелектуальними ресурсами, засобами праці, проведенні координації заходів зацікавлених підрозділів та осіб, мотивації, заохоченні та санкції щодо персоналу, контролю над його діяльністю.

3. Ресурсозабезпечуюча – полягає у своєчасному забезпеченні підприємства необхідними фінансовими ресурсами, прогнозуванні та плануванні їх надходжень, пошуку оптимального поєднання джерел їх залучення.

4. Розподільча – полягає у прогнозуванні та плануванні строків та обсягів інвестицій, інших видатків, пошуку об'єктів капіталовкладень.

5. Антикризова – полягає у своєчасному виявленні, прогнозуванні та попередженні різних небезпек зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, максимально ефективному виведенні організації з кризового стану.

6. Адаптивна – полягає у безперевному пристосуванні стратегії економічної безпеки до мінливих умов зовнішнього та внутрішнього середовища з метою використання нових можливостей та захисту підприємства від нововиявлених загроз.

7. Контрольна – полягає у виявленні зовнішніх та внутрішніх факторів, які негативно впливають на процес стратегічного управління та створенні пропозицій щодо їх нівелювання [2].

Механізм стратегічного управління економічною безпекою підприємства повинен ґрунтуватися на наступних принципах: інтегрованість із загальною системою менеджменту; орієнтація на поставлені цілі діяльності підприємства; адаптивність механізму до мінливих умов зовнішнього та внутрішнього середовища; комплексне формування інформаційного простору для оцінки рівня економічної безпеки підприємства; діагностика рівня економічної безпеки підприємства в умовах дії загроз внутрішнього та зовнішнього середовища; розробка та реалізація управлінських рішень з підвищення рівня економічної безпеки підприємства; контроль та регулювання рівня економічної безпеки підприємства [3].

Таким чином, механізм стратегічного управління є невід'ємною частиною системи економічної безпеки підприємства, що: базується на певних принципах, функціях та завданнях; передбачає використання системної сукупності конкретних заходів реалізації поставлених завдань, які необхідно використовувати не розрізнено, а у поєднанні, комплексно і оперативно.

Список використаних джерел:

1. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.
2. Хаванова М. С. Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємства (на прикладі автомобілебудівних підприємств) : дис. канд. ек. наук : 21.04.02 / Хаванова Марина Сергіївна – Київ, 2015. – 216 с.
3. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: Навч. посібник. – К., 2005.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Східницька Г. В., канд. екон. наук, Содома Р. І., канд. екон. наук, Львівський національний аграрний університет

Стратегічне управління як елемент комплексного управління будь-якого суб'єкта господарювання займає одне із ключових позицій, позаяк прямопропорційно впливає на визначення пріоритетних фінансових інтересів, попереджує вплив внутрішніх та зовнішніх факторів та кризових явищ в його діяльності. Особлива увага саме такому виду управління має надаватися у функціонуванні сільськогосподарських підприємств з метою забезпечення їх фінансово-економічної безпеки.

Методологія процесу формування конкурентних стратегій у сільськогосподарських підприємствах повинна бути сформована із сукупності специфічних методів та принципів прийняття управлінських рішень в області формування і реалізації конкурентних стратегій [3, С. 106]. При побудові таких конкурентних стратегій у сільському господарстві необхідно враховувати варіанти практичної реалізації управлінських рішень для досягнення цілей, що дозволяють підприємству оптимально використовувати існуючий конкурентний стратегічний потенціал і залишатися у конкурентному середовищі. Це пояснюється наявністю специфічних умов діяльності вітчизняних аграрних підприємств.

Аналізуючи специфіку сільськогосподарського виробництва констатуємо, що кожна особливість пов'язана з низкою проблем виробничого, управлінського, соціально-економічного характеру.

Так, узагальнимо специфічні особливості діяльності сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах господарювання:

1. Наявність і вплив природно-кліматичних факторів;
2. Задоволення соціальних потреб продуктами харчування;
3. Пролонгований виробничий цикл;
4. Багатофункціональне виробництво сільськогосподарської продукції і його диверсифікація;

5. Недосконалість нормативно-правового забезпечення функціонування аграрних підприємств та політична нестабільність;

6. Трансформаційні і циклічні зміни у функціонуванні АПК.

На основі проведеного узагальнення своєрідних умов функціонування сільськогосподарських підприємств неможливо оминати увагою і актуальні проблеми їх господарювання, так як це важливий напрям дослідження формуванні конкурентних стратегій на перспективу.

З метою вирішення значущих і перспективних завдань, необхідно виділити структурні елементи системи стратегічного управління на мікрорівні та корпоративні (на рівні диверсифікованого підприємства), конкурентні і операційні (функціональні) стратегії.

Модель системи стратегічного управління сільськогосподарським підприємством може бути побудована з врахуванням принципу ієрархічності в системному підході [4, С.81-83]. За допомогою реалізації вищевказаного принципу існує можливість ранжування, функціонально впорядкованого ділення системи на супідрядні частки, підсистеми та елементи (рис. 1).

Запропонована система стратегічного управління сільськогосподарським підприємством ефективною і корисною буде на мікрорівні (тобто для суб'єктів господарювання аграрної сфери), тоді як на макрорівні структура системи буде іншою.

Рис. 1 – Система стратегічного управління сільськогосподарським підприємством

Для оцінки конкурентоспроможності і обґрунтування конкурентних переваг доцільно розглядувати сільськогосподарське підприємство як систему, елементи якої виступають процесами (постачання, виробництва, реалізації продукції), і як взаємозв'язок між цими процесами – відлагоджена взаємодія процесів, при здійсненні яких результати діяльності одного процесу використовуються як фінансові ресурси (грошові надходження) для іншого [6, с. 68-69].

Отже сільськогосподарське підприємство може бути представлене складною взаємодоповнюючою системою взаємодії на систематичній основі усіх процесів його функціонування (виробництва, і реалізації продукції, відтворення основних фондів).

Використання системного підходу при розробці і реалізації конкурентних стратегій в сучасному вигляді можна представити як:

- ✓ формування базової стратегії конкуренції;
- ✓ реалізація стратегічних рішень;
- ✓ оцінка ефективності реалізації стратегії і її коректування;
- ✓ дослідження зовнішнього середовища суб'єкта господарювання і прогнозування його у майбутньому;
- ✓ визначення стратегічної конкурентної мети, що погоджується з корпоративною стратегічною метою, а також визначення стратегічних конкурентних завдань;
- ✓ аналіз стратегічних альтернатив;
- ✓ аналіз внутрішнього середовища суб'єкта господарювання.

Запроваджуючи системний підхід при розробці і реалізації конкурентних стратегій, перш за все потрібно детально проаналізувати мінливість і гнучкість зовнішнього і внутрішнього середовищ, для визначення конкретних завдань і пошуку варіантів їх вирішення. Враховуючи специфічні особливості видів середовищ необхідно використовувати індивідуальний підхід до кожного з них, однак у загальній системі висновків результати аналізу їх повинні гармонійно доповнювати одні одних, оскільки процедури аналізу зовнішнього і внутрішнього середовищ взаємозв'язані. Проте, інформаційна база і особливості аграрної сфери дають можливість розглядати середовища на мікро- і макрорівнях не залежно один від одного.

Список використаних джерел:

1. Довгань Л. Є., Каракай Ю. В., Артеменко Л. П. Стратегічне управління : навч. посіб. [2-ге вид.]. Київ: Центр учбової літератури, 2014. – 440с.
2. Євчук Л. А. Стратегії забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» Миколаїв, 2010. – 36 с.
3. Євчук Л. А. Стратегічний менеджмент як механізм забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2011. – № 9. – С. 103–107.

4. Жуковський М. О. Оцінка конкурентоспроможності підприємств аграрного сектора економіки. Актуальні проблеми економіки. 2012. №9 (75). С. 81–87.
5. Забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора економіки України на внутрішньому та зовнішньому ринках: наукова доповідь / за ред. акад. УААН В. М. Трегобчука, чл.-кор. УААН Б.Й. Пасхавера. – Київ : Ін-т екон. та прогнозування, 2007. – 260 с.
6. Зоря С. П. Теоретичні основи стратегічного управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств. Матеріали наук.-практ. конф. професорсько-викладацького складу за підсумками науково-дослідної роботи за 2011 рік [Текст] : зб. наук. пр. ПДАА. Полтава : ПДАА, 2012. – С. 68–70.

СУЧАСНІ ІТ-ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ АНАЛІЗУ УПРАВЛІННЯ ЗЕД НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ткачова О. К., канд. наук. держ. упр., доцент кафедри комп'ютерних наук та інженерії програмного забезпечення, Карлова А., магістр, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна

Підвищення ефективності управління ЗЕД підприємства не можливе без застосування сучасних багатофункціональних і надійних інформаційних систем, що дозволяють обробляти значну кількість інформації, управляти структурою підприємства, логістикою, взаємодіяти з підрозділами тощо. Сучасна інформаційна система управління ЗЕД підприємства має містити не лише комплекс підсистем накопичення, аналізу та презентації інформації, вона має оперувати із такими інформаційними потоками:

- надання інформації банківським установам через систему “клієнт-банк” для реалізації фінансового обігу підприємства;
- надання інформації-звітності фіскальним органам;
- двостороння взаємодія зі споживачами на засадах концепції CMR, що дозволяє значною мірою покращити рівень обслуговування та прискорити процедуру оформлення зовнішньоторговельних контрактів;
- двостороння взаємодія з постачальниками на засадах концепції ERP, що призводить до оптимізації витрат на закупівлю та зберігання;
- отримання вхідної інформації від підприємств-посередників щодо операцій з логістики, транспортування, страхування тощо.

Методика проведення економічного аналізу на основі використання сучасних комп'ютерних технологій повинна відповідати вимогам комплексності, системності, оперативності, прогресивності, динамічності, точності пізнання досліджуваного об'єкта, тенденцій і закономірностей його зміни та розвитку [2].

Основні підходи до комп'ютеризації проведення аналізу на підприємстві:

- 1) за допомогою модуля комплексної програми автоматизації управління підприємством. Розробники програмних продуктів, зокрема, фірма «Інтелект-Сервіс», корпорації «Парус», «Галактика» та ін. пропонують на ринку комплексні програми автоматизації управління підприємством, де вирішуються

завдання автоматизації як економічного аналізу, так і бухгалтерського обліку, маркетингу, логістики, аудиту тощо;

2) за допомогою окремої програми автоматизації економічного аналізу. (такі програмні продукти надають можливість комплексного проведення як ретроспективного, так і прогнозного економічного аналізу; при чому результати зазначених вище видів економічного аналізу доповнюють один одного);

3) за допомогою комплексу розрахункових таблиць, виконаних в Microsoft Excel, який надає можливість інтегрувати у систему будь-яку методику проведення економічного аналізу і реалізувати власну методику проведення економічного аналізу на основі розробленої вихідної системи оціночних показників. Це є прийнятним для малих підприємств;

4) за допомогою комплексу комп'ютерних програм для проведення аналізу при здійсненні ЗЕД (вони орієнтовані на аналіз фінансового стану підприємства, вироблення стратегічних і тактичних рішень управління підприємством, забезпечують проведення безпосередньо фінансового аналізу за різними методиками і розраховують велику кількість економічних показників, дозволяють складати й аналізувати бізнес-плани).

Фактори, які впливають на комп'ютеризацію обліку та аналізу на підприємстві: обсяг діяльності підприємства; наявність фінансових ресурсів для впровадження комп'ютеризованої системи економічного аналізу; кваліфікований персонал; наявність і вид системи комп'ютеризації бухгалтерського обліку на підприємстві; обсяги аналітичних робіт; особливості організаційної форми проведення аналізу (централізованої, децентралізованої або змішаної);

Сьогодні ринок пропонує широкий спектр різноманітних програмних продуктів, що дозволяють побудувати інформаційну систему управління підприємства від найпростіших стандартних з переліком базових функцій, до дуже складних, розроблених під конкретне підприємство для прогнозування попиту, планування закупівель, управління запасами тощо.

Також слід зазначити, що власне підприємства різних видів економічної діяльності і є активними ініціаторами розробки універсальних та адаптивних програмних продуктів.

Розглянемо сучасне середовище програмних продуктів для забезпечення здійснення аналізу та управління на підприємстві:

- комп'ютеризовані системи економічного аналізу АРМ аналітика (напр. АРМ «Фінансовий стан»);

- спеціалізовані аналітичні пакети (широкий спектр прогностичних можливостей закладений у спеціальних програмах: Statistica (StatSoft), IBM SPSS Modeler, Stata (StataCorp). Але ці програми вимагають спеціальної математичної підготовки та знань. Також досить широко використовуються для прогнозування та аналізу ЗЕД експертні методики).

- засоби прикладної програми MS Excel (багато можливостей для аналізу залежностей і побудови прогнозів, що включають побудову трендів, згладжування, виділення сезонних компонент. Ця програма забезпечує простий, швидкий і зручний спосіб побудови прогнозів, але які є досить грубими).

- сучасні спеціальні додатки (додатки, що автоматизують процес побудови моделей на основі нейронних мереж (наприклад, NeuroPro, MQL4, Neural Network Wizard), є математично складними і потребують спеціальної підготовки фахівців-управлінців).

Актуальним у сфері ЗЕД є застосування інтегрованих рішень, включених в пакет SAP Business Suite [1]. Даний пакет дає організаціям можливість виконувати ключові бізнес-процеси, орієнтовані на конкретну галузь, за допомогою модульних рішень, сумісних з іншими програмними продуктами SAP і рішеннями інших розробників. Рішення SAP Business Suite набір таких базових додатків: управління взаємовідносинами з іноземними контрагентами (клієнтами) (SAP CRM); управління ресурсами підприємства – суб'єкта ЗЕД (SAP ERP); управління життєвим циклом продукту (SAP PLM); управління логістичною мережею (SAP SCM); Управління взаємовідносинами з іноземними постачальниками (SAP SRM).

Ряд програмних продуктів з можливістю модифікації бізнес-моделей (SAP APO, ForecastX, Logility тощо) є досить простими, але недешевими у впровадженні.

Слід зазначити, що управління ЗЕД підприємства на основі сучасних програмних продуктів уможливить: підвищення системності аналізу, що сприятиме усуненню дублювання аналітичних завдань, більш чітке визначення обсягу та якісного складу інформаційної бази економічного аналізу; розширення напрямів реалізації аналітичних досліджень (використання комп'ютерних технологій уможливить проведення оперативного і ситуаційного аналізу, а також багатоваріантного прогнозного аналізу); проведення комплексних аналітичних досліджень, які передбачають оперативну обробку великих масивів вхідної аналітичної інформації

Список використаних джерел:

1. Гримова Т. Використання SAP систем для оптимізації бізнес процесів Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=73115>.
2. Клепікова О. Сучасний стан і місце інформаційних технологій в управлінні підприємством. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2013. – № 5. – С. 74–77.

ЗАСТОСУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*Ткачова О. К., канд. наук. держ. упр., Литвинова М. С., Репешко А. С.
магістр, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро*

Швидкий розвиток інформаційних технологій та електроннокомп'ютерної техніки значно вплинув на зміну теорії управління підприємствами і господарськими одиницями, а також на управління галузями господарства в цілому. Як відомо, постіндустріальний період характеризується розвитком електронно-інформаційного середовища та переходом до інформаційної цивілізації [1].

Виходячи з цього, головною революційною трансформацією в системі господарювання є розвиток цифрової економіки, що базується на розробці та впровадженні сучасних інформаційних технологій. Згідно Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, цифрова економіка базується на інформаційно-комунікаційних та цифрових технологіях, основна мета якої полягає у досягненні цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні [2].

Однією із таких технологій є автоматизована система управління підприємством (АСУП), що включає автоматизовану систему управління документооборотом (АСУД) та автоматизовану систему управління технологічними процесами (АСУТП), а також реалізацію методологій планування потреби в матеріалах (MRP) та планування ресурсів підприємства (ERP) [3]. Використання технології АСУП дало змогу значно зменшити час на передачу управлінських команд та прийняття інформації зворотного зв'язку, а також покращити якість передачі інформації від суб'єкта до об'єкта управління.

Система MRP (Material Requirements Planning) – це система планування потреби у матеріалах, що дозволяє оптимально завантажувати виробничі потужності, і при цьому закуповувати саме стільки матеріалів і сировини, скільки необхідно для виконання поточного плану замовлень і саме стільки, скільки можливо обробити за відповідний цикл виробництва.

Основними цілями систем MRP є задоволення потреби у матеріалах, компонентах і продукції для планування виробництва і доставки споживачам та підтримка низького рівня запасів матеріальних ресурсів, незавершеного виробництва, готової продукції [4].

Управління ланцюгами поставок (Supply Chain Management – SCM) є процесом планування, виконання і контролю, з точки зору зниження витрат потоку сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції,

сервісу і пов'язаної інформації, від точки зародження заявки до точки споживання (включаючи імпорт, експорт, внутрішні та зовнішні переміщення), тобто до повного задоволення потреб клієнтів.

У складі SCM-системи можна умовно виділити дві підсистеми:

– SCP (англ. Supply Chain Planning) – планування ланцюгів поставок. Основу SCP складають системи для розширеного планування і формування календарних графіків. У SCP також входять системи для спільної розробки прогнозів [5]. Крім вирішення завдань оперативного управління, SCP-системи дозволяють здійснювати стратегічне планування структури ланцюга поставок: розробляти плани мережі поставок, моделювати різноманітні ситуації, оцінювати рівень виконання операцій, порівнювати планові та поточні показники.

– SCE (англ. Supply Chain Execution) – виконання ланцюгів поставок у режимі реального часу.

Реалізовані проекти з впровадження управління ланцюгами постачання показали можливість зниження рівня запасів до 60 %, скорочення терміну виробництва за рахунок узгодження процесних ланцюгів до 50 %, підвищення прибутку за рахунок оптимізації процесу створення вартості та зниження транзакційних витрат до 30 %, підвищення якості продукції до 30 %, збільшення обороту й частки ринку за рахунок підвищення гнучкості та швидкості реакції та зміни стосунків з клієнтами до 55 % [6].

Сьогодні у світі налічується більше 500 систем класу ERP. Деякі призначені для дуже великих підприємств, деякі підійдуть для невеликих компаній та середнього бізнесу. Вартість та тривалість встановлення такого програмного забезпечення залежать від масштабу підприємства, цілей автоматизації та вибору постачальника ERP системи. Найвідоміші ERP системи в Україні – SAP, Oracle, BAS ERP.

Змінюються суть та способи конкуренції, але, як і раніше, йде бій за покупця – і нового, і існуючого. В спробі інтегрувати покупця (замовника, клієнта) – зовнішню ланку бізнесу – у внутрішню структуру підприємства був розроблений новий стандарт системи управління CSRP (Customer Synchronized Resource Planning – планування ресурсів, синхронізоване з покупцем). Методологія CSRP використовує функціонал ERP системи і включає в себе повний цикл – від проектування виробу з урахуванням вимог замовника до післяпродажного обслуговування. Мета системи – створювати більшу цінність для покупця.

Переваги використання систем класу CSRP:

– зростання споживчої цінності продукції, що досягається шляхом зосередженості компанії на кон'юктурі ринку;

– гнучке пристосування до кон'юкттури ринку, що забезпечується удосконаленням виробничого планування: зміни в замовленні покупця автоматично призводять до змін у замовленнях постачальникам тощо;

– зміцнення конкурентних позицій підприємства, що забезпечується координацією бізнес-процесів з покупцями завдяки доступу в реальному часі до точної інформації про замовлення покупців.

Основним недоліком системи MRP є те, що вона займається тільки одним ресурсом – матеріалами, а підприємству потрібно складати графіки і по інших виробничих ресурсах: співробітникам, устаткуванню, спорудженням, фінансам, транспорту і т.д. Зазначені обмеження застосування MRP стимулювали розробку другого покоління цих систем, яке отримало назву системи MRP-II.

Система MRP II (Manufacturing Resource Planning) – це система планування виробничих ресурсів, що поєднує виробниче, маркетингове, фінансове планування і логістичні операції. Суть концепції MRP II полягає в тому, що планування виробництва будується на основі деякого циклічного алгоритму.

Враховуючі особливості ведення сучасного бізнесу в інформаційних полях, застосування перелічених сучасних електронно-інформаційних технологій та алгоритмів управління дозволило багатьом компаніям вийти на передові місця на світовому ринку. Так, з січня 2019 року, найдорожчою компанією в світі, стала компанія Амазон, обійшовши свого конкурента – компанію Microsoft [7].

Отже, створення АСУП дає можливість внаслідок підвищення якості та зменшення строків збирання та обробки даних раціонально розподіляти завдання та ресурси між підрозділами підприємства, знаходити найкращі шляхи для досягнення поставлених цілей, усувати організаційні недоліки, вводити в дію невикористані резерви виробництва.

Таким чином, роль інформаційних технологій в управлінні підприємством безперечно велика адже загальне впровадження новітніх інформаційних технологій в структури сучасних організацій стало об'єктивною реальністю. На усіх управлінських рівнях є необхідність та можливість розширити комунікаційні та інформаційні можливості за рахунок впровадження сучасних інформаційних технологій.

Список використаної літератури:

1. Insights on the Internet of Things. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <https://www.mckinsey.com/featuredinsights/internet-of-things/our-insights>.
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyiekonomiki-tasuspilstva-ukrayini-na-2018-2020-roki>.
3. Карпов Д. В. Проблемы внедрения ERP-систем. Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского, 2010. – № 4 (1). – С. 233–239.
4. Автоматизированная система расчетов за услуги (биллинговая система). [Електронний ресурс]. –Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/TM043922.html.
5. Гусейнов Ш. Р. Исследование цифровой экономики как современной внешней среды корпоративных образований. Страховое право, 2018. – № 3(80). – С. 11–23.

6. Уотерс Д. Логистика. Управление цепью поставок / Уотерс Д.; [пер. с англ.]. – М.: ЮНИТИДАНА, 2003. – 503 с.

7. Rudenko A.S., Kabachenko D. V. Account of information factor impact on efficiency of enterprise activity while making management decisions based on budgeting. The advanced science journal ISSN 2219-746X/ Economics: Business management and administrative services. United States. Volume 2014. Issue 1. – С. 77–82.

УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИМИ КВАЛІФІКАЦІЯМИ ПЕРСОНАЛУ У ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Угоднікова О. І., канд. екон. наук, доцент, Демидова А. О. бакалавр, Підгірна А. О. бакалавр кафедри Туризму і готельного господарства Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Розвиток галузі туризму та готельного господарства є одним із пріоритетних для забезпечення сталого розвитку національної економіки. У зв'язку із низькими бар'єрами входження на ринок туризм має великі перспективи для нарощування обсягів прибутковості на мікро- та макроекономічному рівнях. Як галузь мультиплікатор, туризм є основою формування інвестиційних можливостей для супутніх галузей народного господарства. Наприклад, систем розміщення, ресторанного та сільського господарства, будівництва, сфери надання послуг (зокрема соціальних), транспорту та зв'язку тощо. Таким чином, розвиток галузі туризму та його підтримка на державному рівні є основою формування передумов для сталого економічного розвитку тих держав, які не володіють потужним інвестиційним потенціалом та фінансовими ресурсами. Проте, в умовах підвищеної конкуренції питання розвитку галузі туризму тісно пов'язані із налагодженням ефективних інформаційно-комунікаційних системи, що спрямовані на формування туристського бренду (туристського підприємства, території, регіону, країни в цілому), просування його на туристському ринку, позиціонування як туристського центру, створення лояльного відношення споживачів послуги та формування передумов для нарощування обсягів доходів від туристської діяльності.

Отже, метою даного дослідження є пошук шляхів підвищення ефективності управління інформаційно-комунікаційними кваліфікаціями персоналу у галузі туризму з метою підвищення рівня доходності на макро- та мікроекономічному рівнях.

Система управління визначає реалізацію наступних функцій: планування, організація, мотивація та контроль. Формування передумов ефективного управління кваліфікацією персоналу лежить у системі реалізації даних функцій.

Кваліфікацію персоналу можна визначити як (наведемо цитування із класичного джерела «Економічної енциклопедії», що є базисним для використання в науці та практиці): «рівень професійної придатності, що

забезпечується сукупною наявністю у працівників загальноосвітніх і спеціальних знань, умінь, здібностей, досвіду і трудових навичок, необхідних для виконання робіт певної складності за відповідною професією чи спеціальністю. Кваліфікація робітників оцінюється присвоєнням їм тарифних розрядів відповідно до тарифно-кваліфікаційних довідників. Робітники однакової професії можуть мати різні тарифні розряди залежно від рівня їх теоретичної та практичної підготовки й досвіду роботи» [1].

Відповідно до наданого визначення, можна зробити висновок, що управління кваліфікацією персоналу полягає у реалізації управлінських функцій щодо забезпечення відповідного кількісного та якісного рівня наступних показників – рис.1.

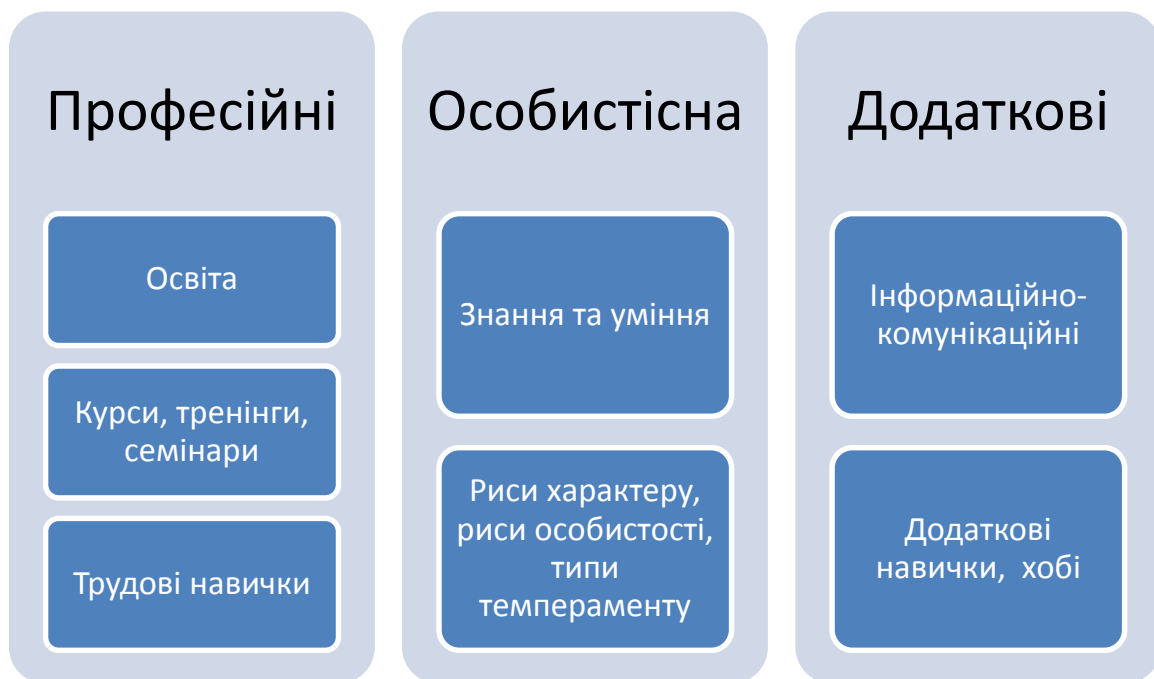

Рис. 1 – Система групування показників кваліфікації персоналу (розроблено автором)

У розробленій схемі рис. 1 інформаційно-комунікаційні навички було віднесено до додаткових, проте в умовах високої конкуренції вже недостатньо просто володіти відповідними професійними та особистими характеристиками для ефективної роботи, на перший план виходять додаткові знання та уміння, які позитивно відрізняють працівника окремо, або компанію в цілому, у якій він працює від фізичних осіб чи аналогічних суб'єктів господарської діяльності, що надають послуги-аналоги.

Інформаційно-комунікаційні навички можна об'єднати у наступні блоки функцій, на які спрямована дія цих навичок:

- реклама та просування,
- налагодження діалогу з клієнтами, партнерами, стейкхолдерами,
- налагодження системи обміну інформацією всередині компанії,
- створення мережі нетворкінгу,

- публічність компанії,
- подача, «упаковка» інформації,
- контроль feedback інформації.

За результатами визначення функцій управління та функцій інформаційно-кваліфікаційних систем розробимо алгоритм управління інформаційно-комунікаційними кваліфікаціями персоналу у галузі туризму:

1. Етап планування. На етапі планування проводиться SWOT-аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз для об'єкту дослідження, та аналіз конкурентів. Отримані результати за допомогою діаграми Ішикави переформатовуються у завдання інформаційно-комунікаційного блоку. Відповідно за виконання кожного завдання визначається персональна відповідальність та строки його виконання. Формується план підвищення кваліфікації персоналу відповідно до встановлених завдань та нових вимог до їх навичок і компетенцій. Формується система обмежень: кошториси, ієрархічні особливості управління, зовнішнє середовище. На виході формується план управління інформаційно-комунікаційною системою туристського підприємства або розвитком туризму на територіальному рівні (місто, село, селище, ОТГ, регіон тощо).

2. Етап організації. Визначаються та перевіряються на практичну доступність механізми управління системою підвищення кваліфікації інформаційно-комунікаційними системами. Визначається організаційна складова реалізації запланованих заходів.

3. Мотивація персоналу передбачає фінансову та нефінансову складову. Підвищення кваліфікації є формою нефінансової мотивації, якщо передбачає удосконалення чи отримання нових навичок і кваліфікацій безкоштовно для працівника. Отже, підвищення кваліфікації персоналу туристського підприємства із розвитку системи інформаційно-комунікаційних ресурсів може розглядатися як елемент системи нефінансової мотивації.

4. Контроль реалізації плану управління підвищенням інформаційно-комунікаційних кваліфікацій працівників туристської галузі можна забезпечити шляхом формування календарного плану та визначення етапів його реалізації. На кінцевому етапі контролю управління підвищенням інформаційно-комунікаційних кваліфікацій працівників туристської галузі доцільно проводити шляхом атестації із визначенням якісних та кількісних показників отриманих кваліфікацій.

В умовах високої конкуренції на ринку туристських послуг доцільно визначити ризики при формуванні системи управління підвищенням інформаційно-комунікаційних кваліфікацій працівників туристської галузі, а саме:

- обрання неефективних механізмів управління підвищенням інформаційно-комунікаційних кваліфікацій працівників туристської галузі;
- низький рівень початкової підготовки працівників для участі у програмах підвищення кваліфікації,
- ризики впливів зовнішнього середовища, стейкхолдерів, конкурентів тощо,

- законодавчі, економічні та соціальні ризики при реалізації проєктів підвищенням інформаційно-комунікаційних кваліфікацій працівників туристської галузі.

Отже, система управління підвищенням інформаційно-комунікаційних кваліфікацій працівників туристської галузі має високу актуальність. Інформаційно-комунікаційні системи є основою формування ефективної системи просування на ринку туристських послуг, що характеризується високим ступенем конкуренції. А підвищення кваліфікації працівників забезпечує залучення людей із високим рівнем підготовки, набором знань та умінь, високим рівнем цілеспрямованості та рисами характеру, що допомагають підвищувати продуктивність праці, та дають додаткові можливості для підвищення кваліфікації як форми мотивації працівників у туризмі.

Список використаних джерел:

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – КИЇВ : Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВ’ЯЗАННЯ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ГРОМАДЯН, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ТУРИСТИЧНИХ УСТАНОВАХ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ БЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

***Чередниченко О. Ю.** кан.екон.наук, доцент, професор кафедри «Правові засади державної безпеки», Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, доцент кафедри Фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, **Козлова А. О.**, кан.екон.наук, ст. викладач, Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова*

Незважаючи на певні кризові явища в економіці держави, туристична галузь, має величезний потенціал та перспективи до розвитку, що робить її досить привабливою як для громадян (туристів) так і державних інституцій.

Аналіз туристичного ринку свідчить про те що турист при виборі тура перше за все звертає увагу на його ціну, рівень сервісу, трансферні послуги, привабливість екскурсійної програми. При цьому, безпека туристів для наших співвітчизників не є традиційно першочерговою умовою. Доречі питання забезпечення безпеки туриста починається ще на стадії оформлення документів в туристичній агенції. Туристи надають менеджерам туристичних установ копії закордонних паспортів, іншу інформацію що містить особисті дані, котрі охороняються законом України «Про захист персональних даних». При цьому в

більшості туристичних агенціях та установах відсутня система захисту персональних даних туристів.

Як правило, клієнту не доводяться вимоги закону України «Про захист персональних даних», не отримується письмова згода на використання його персональних (особистих) даних, а сама конфіденційна інформація зберігається, обробляється та використовується з явними порушеннями діючого законодавства. Відповідно до технології роботи туристичних установ після отримання вищенаведеної інформації у туристів туристичні агенції передають їх персональні дані туристичним операторам та готельєрам.

Передача вказаних даних здійснюється засобами мережі Інтернет, а також за допомогою електронної пошти, факсимільного зв'язку та інших відкритих (не захищених) каналів зв'язку.

На протязі всього туру персональні дані туристів використовуються також страховими установами, авіакомпаніями, установами які надають послуги з трансферу, готельними менеджерами, менеджерами з продажу і організації екскурсійного продукту тощо. При цьому яким чином забезпечується охорона персональних даних туристів досконально не відомо. Таким чином, виникають передумови до безконтрольного, несанкціонованого доступу та використання персональних даних туристів, в тому числі з боку злочинних угруповань (наприклад різного роду шахраїв, торгівців людьми, наркоторгівців); окремих осіб чи організацій терористичної спрямованості, або представників незаконних воєнізованих формувань, іноземних спецслужб.

Слід зауважити, що більшість туристів та туристичного менеджменту навіть не уявляють небезпечні наслідки вищенаведеного, бо традиційно вважається що захистом громадян повинні опікуватися державні органи та правоохоронці, в тому числі в країні перебування.

На нашу думку важливим є те, що туристичні оператори, менеджмент туристичних агенцій та структури які з ними співпрацюють теж повинні активніше «включатися» в цю роботу. Мова йдеться, перш з все, про дії які не потребують значних додаткових фінансових затрат, а саме про:

- роз'яснювально-профілактичну роботу з клієнтами-туристами (наприклад: доведення туристу при придбанні туру норм законодавства про захист його персональних даних, правил безпеки в конкретній країні, надання інформації про поведінку у разі потрапляння у надзвичайну ситуацію та контакти органів влади, правоохоронців тощо);
- взяття на себе письмових зобов'язань щодо захисту персональних даних туриста та відображення це в договорі на туристичні послуги;
- забезпечення умов зберігання, обробки та використання персональних даних та іншої конфіденційної інформації відповідно до норм діючого законодавства;
- забезпечення захищеності каналів при передачі персональних даних та іншої конфіденційної інформації та недопущення при цьому неконтрольованого витоку вказаної інформації;

- запровадження захисту комп'ютерних мереж, засобів комунікацій туристичних установ від «хакерських» атак та шкідливих вірусних програм;
- пошук форм більш плідної взаємодії між туристичними установами і органами влади, правоохоронцями (наприклад, на рівні консульських структур міністерства закордонних справ, щодо недопущення неконтрольованого обігу інформації про громадян України в країні їх перебування) тощо.

Ще однією важливою умовою, яка дозволить на нашу думку мінімізувати негативні наслідки, є контроль з боку уповноважених державних інституцій щодо дотримання законодавства про захист конфіденційної та службової інформації в туристичному секторі. Крім того, дуже важливою умовою є надання допомоги цими державними інституціями допомоги туристичним установам щодо організації, налагодження та функціонування системи захисту вказаної інформації та вищенаведених превентивних заходів.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІННОВАТИВНОГО РОЗВИТКУ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Черненко К. В., канд. екон. наук., Полтавська державна аграрна академія

Інноватизацію можна визначити як процес забезпечення умов для активізації інноваційного розвитку, який використовується за умови об'єктивного усвідомлення необхідності комплексних змін в роботі організації, реалізується на засадах системності шляхом сприяння активізації інноваційного потенціалу економічної системи з метою забезпечення збалансованого прогресивного розвитку складових системи і, як наслідок, виведення системи на якісно новий рівень розвитку та отримання ефекту трансформаційно – інноваційного прискорення [2].

Інноватизація є основою організації обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством із превалюванням науково-практичних ресурсів, знань, технологій, що є вищим рівнем розумової активності індивідів, формуючи розширені фахові компетенції, досягаючи рівноваги в упровадженні комп'ютерних технологій для оновлення та вдосконалення процесів обробки, передачі та зберігання обліково – аналітичної інформації. Бізнес потребує інформації в її якісному вираженні, що організовується через імплементацію технологічних та інтелектуальних рішень в обліковий та аналітичний процеси відповідно до попередньої оцінки індивідуальності запитів користувачів.

Інновативний розвиток обліково – аналітичного забезпечення управління підприємством базується на реалізації професійних знань, за результатами чого створюються найкращі умови (відповідно до зміни парадигми розвитку економіки) для підвищення ефективності обліково-аналітичної інформації в отриманні різних ефектів – аналізу та актуалізації стратегії розвитку та розбудові позитивного іміджа підприємства в зовнішньому середовищі. Концепція інновативного розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління полягає в перепроєктуванні облікового та аналітичного процесів на основі апроксимації

теоретико – методичних засад сучасних концепцій управління, реконструкції облікових принципів, що реалізується при вирішенні інформаційної та управлінської дилем відповідно до сформованого стиля управління підприємством [1].

Вихідними положеннями методології інновативного розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством є його наукове забезпечення, цілісне визначення, якісні ознаки, концептуальна особливість та процеси зворотного зв'язку. Концептуальною особливістю інновативного розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством є постійність трансформацій, реалізованих внаслідок запровадження технологічної платформи облікового та аналітичного процесів із їх фаховою підтримкою, що передбачає володіння та розширення компетенцій у предметній галузі обліку та аналізу й полягає в переході на їх новий методологічний рівень.

Список використаних джерел:

1. Бочуля Т. В. Теоретико – методологічні аспекти інновативного розвитку обліково – аналітичного забезпечення управління підприємством. Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Херсон: Грінь Д. С., 2016. – С. 32–34.
2. Галюк І. Б. Теоретичні аспекти інноватизації як об'єктивного процесу розвитку економічних систем/ Економічний вісник Національного гірничого університету, 2012. – № 3. – С. 12–17.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ АНАЛІТИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Чернявська О. В., д-р екон. наук, Національний авіаційний університет, Гнипа-Черневецька Л. В., Інститут соціально-економічних ініціатив, Ванг Чжицзюнь, здобувач, Запорізький класичний приватний університет

Важелі впливу та стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва в Україні зосереджені на рівні регіональної та місцевої влади, що створює необхідність більш глибокого дослідження функцій та повноважень відповідних органів державного управління у сфері формування та застосування інноваційно-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва на рівні регіонів.

У загальному розумінні інноваційно-інвестиційний механізм розвитку малого та середнього підприємництва слід тлумачити як спосіб організації, мобілізації й використання інновацій та інвестиційних ресурсів під впливом дії економічних законів, економічної політики держави та ефективності суб'єктів малого та середнього підприємництва, завдяки чому потенціал суб'єкта малого

та середнього підприємництва має перетворитися на капітал. Метою інноваційно-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва є досягнення їх стабільного економічного розвитку за рахунок залучення інвестиційних ресурсів на засадах використання інновацій та диверсифікації джерел фінансування. Результатом дії інноваційно-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва має бути: 1) довготривалий економічний ефект; 2) з огляду на безпосередній та потужний вплив малого бізнесу на рівень добробуту в країні, – позитивна динаміка соціально-економічних показників на регіональному рівні.

В загальному підсумку інноваційно-інвестиційний механізм розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва на рівні регіону передбачає можливість застосування широкого спектру моделей та методів фінансування, вибір яких залежить від багатьох чинників, і насамперед, етапу життєвого циклу суб'єкта підприємництва, сукупності ресурсних факторів суспільного розвитку і факторів впливу.

Стан малого та середнього підприємництва змінюється під впливом загальноекономічної ситуації в країні. Огляд інформаційної бази аналізу стану вітчизняного малого та середнього підприємництва, що надаються офіційним постачальником статистичних даних в Україні – Державною службою статистики України, свідчить про її обмеженість. Держстат, намагаючись зберігати правильний баланс між навантаженням на суб'єктів звітності та збиранням якісних даних, проводить збір та обробку даних про малі підприємства з мінімальним навантаженням щодо звітності. Методологія, що використовується державним статистичним органом, видається недосконалою й такою, що не сприяє отриманню результатів дослідження належної якості. Втім, проблеми сучасного стану малого та середнього підприємництва можна простежити, навіть на основі наявних даних.

Станом на кінець 2017 р. в Україні діяли 1805 тис. суб'єктів підприємництва, з яких лише 0,02% становили великі підприємства, решта – суб'єкти МСП різного розміру. Найбільша їх кількість зареєстрована в м. Києві (понад 25%). Серед регіонів України найбільша частка суб'єктів МСП зареєстрована в Дніпропетровській (7,9-8,3% від загальної кількості МСП в країні), Одеській (6,9-7,1%), Харківській (6,7-7,3%), Київській (5,3-5,8%) та Львівській (5,1-5,4%) областях [2]. Порівняння динаміки чисельності суб'єктів підприємництва та суб'єктів МСП свідчить про те, що еволюція підприємництва в Україні пов'язана процесами створення та припинення суб'єктів малого та середнього підприємництва. Результати впливу зазначених факторів відтворює структурна динаміка суб'єктів малого та середнього підприємництва за розмірами, згідно з якою понад 96% із загальної чисельності суб'єктів МСП належать до категорії мікропідприємств та суб'єктів мікропідприємництва [2]. Саме ця категорія суб'єктів бізнесу домінує у сучасній моделі малого та середнього підприємництва України. Разом з тим, необхідно враховувати той факт, що багато мікропідприємств є «пустишками». Аналіз кількості та структури сектору МСП за розмірами свідчить, що потужність таких суб'єктів МСП досить низька та навряд чи може розглядатися в якості чинника переходу

до інноваційної та цифрової економіки, що уособлюють перехід національної економіки до четвертого технологічного укладу.

Разом з тим, саме суб'єкти МСП забезпечують робочими місцями 6,6 млн. осіб, що становить понад 80% працездатного населення України [2]. Показники динаміки чисельності працівників за розмірами суб'єктів малого та середнього підприємництва свідчать про найбільш високу концентрацію робочих місць на середніх підприємствах та у фізичних осіб-підприємців середнього підприємництва. Розподіл працівників за розмірами суб'єктів малого та середнього підприємництва [3] свідчить про те, що суб'єкти мікро підприємництва, які є найбільш чисельною категорією суб'єктів малого бізнесу в Україні, представлені переважно самозайнятими особами без найманих працівників. В середньому на одну фізичну особу-підприємця з числа суб'єктів мікропідприємництва припадає 1-2 працівники.

Дослідження стану малого та середнього підприємництва в Україні показало, що на сучасному етапі рівень його розвитку є недостатнім для досягнення змін якісного стану національної економіки і, навіть, помітних кількісних змін у її динаміці. Однак, в цілому сектор малого та середнього бізнесу являє собою досить потужну соціально-економічну систему з частково задіяним потенціалом. Зокрема, у Полтавській області суб'єкти малого та середнього підприємництва демонструють стабільну динаміку, мають достатню ресурсну базу, що підтверджується зростанням соціально-економічних показників регіону та доводить наявність передумов для його сталого розвитку в короткостроковому і довгостроковому періодах.

У контексті дослідження стану малого та середнього підприємництва в Україні окремої уваги потребують умови започаткування нового бізнесу та впровадження інновацій. В усьому світі середовищем реалізації нових підприємницьких інноваційних ідей є стартапи, які визнаються перспективною формою реалізації інвестиційних проектів та привертають увагу представників бізнесу. Україна не лишається осторонь загальносвітових тенденцій і демонструє високий потенціал у цій сфері, що доводять міжнародні порівняння. Незважаючи на кризовий стан економіки, відсутність реформ, воєнні дії на сході країни, українські стартапи здійснюють прибуткову комерційну діяльність. З огляду на це підтримка розвитку стартапів на регіональному рівні потребує належної уваги.

Стартап – тимчасова організація з високим інтелектуальним потенціалом, призначена для побудови стійкої масштабованої бізнес-моделі шляхом реалізації ідеї у вигляді інноваційного продукту [1].

Для інвестування стартапів та традиційних суб'єктів малого та середнього підприємництва застосовуються ті самі інструменти фінансування, в залежності від етапу їх життєвого циклу та з урахуванням інших вищезгаданих чинників [5]. Головними інвесторами в Україні виступають бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, бізнес-янгели, венчурні фонди та краудфандингові компанії. Вивчення підходів до фінансування стартапів свідчить, що в більшості випадків вони залишаються без належної підтримки та фінансування і реалізуються на власний ризик [4]. Проблеми фінансування стартапів заслуговують на увагу,

особливо в розрізі намірів України посилювати свою економічну конкурентоспроможність як на ринку інновацій загалом, так і на ринку високих технологій зокрема – галузей, що є класичними реципієнтами венчурних інвестицій.

Перспективним напрямом дослідження можливостей удосконалення інформаційного забезпечення стратегічної аналітики інноваційно-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва в Україні є вивчення світового досвіду та його адаптація з урахуванням особливостей функціонування національної економіки та цільових настанов соціально-економічної динаміки на перспективу. В контексті інтеграції України у європейський простір заслуговує на увагу досвід країн ЄС, що широко висвітлюється в офіційних джерелах [5].

Отже, для підтримки зростання сектору малого та середнього бізнесу необхідно здійснити реальні кроки щодо усунення бар'єрів, які стримують розвиток підприємництва в Україні, особливо у сфері адміністрування податків, доступу для фінансування (зокрема, через фонди Європейського Союзу) та освіти працівників. Зважаючи на недосконалість державної системи статистичного спостереження, яку представляє Держстат України, необхідно переглянути програму спостереження та порядок подання статистичних даних щодо діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва, а також стартапів.

Список використаних джерел:

1. Бланк С. Стартап. Настольная книга основателя. М. : Альпина, 2013. 616 с.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційна статистика МСП в Україні: аналіз та пропозиції щодо вдосконалення. URL: http://www.lev.org.ua/ua/articles/pp_SME_statistics_2017.html.
4. Fedulova, I., Piatnytska, G., & Lukashova, L. (2018). Small business in Ukraine: peculiarities and problems of development in the conditions of the fourth industrial revolution. *Marketing and Management of Innovations*, 3, 216-228.
5. Horizon 2020: SME Instrument. URL: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/sme-instrument>

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ

Шаповалова А. П., канд. екон. наук., доцент, Слободяник А. О., студентка, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

Поява у сучасному економічному середовищі електронних грошей значно полегшує процес розрахунків між суб'єктами господарювання по всьому світі, зокрема і в Україні. Наведемо статистичні дані щодо використання електронних грошей в Україні за останні п'ять років (табл. 1).

Таблиця 1 – Показники використання електронних грошей в Україні за 2014-2018 рр.

Назва показника	2014 р	2015 р	2016 р	2017 р	2018 р
Обсяг випущених е-грошей банками-емітентами, млн. грн.	12,5	30,7	40,4	59,9	83,2
Обсяг операцій із е-грошима, млн. грн.	1425	3237	2986	2931	7225
Загальна кількість е-гаманців, млн. шт.	33,7	40,4	45,7	52,9	62,7

*складено автором на підставі даних річного звіту НБУ [1]

Дані табл. 1 свідчать про поширення сфери використання електронних грошей в практиці діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

Наведемо визначення електронних грошей за нормативно-правовими документами (табл. 2).

Таблиця 2 – Поняття «електронні гроші» у вітчизняних нормативно-правових документах

Назва нормативно-правового документа	Визначення електронних грошей
Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [2]	Електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.
Положення про електронні гроші в Україні [3]	Електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента.
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку [4]	Електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.

Отже, сьогодні електронні розрахунки стають альтернативною заміною розрахунків готівкою. В економічній літературі наводяться переваги та недоліки застосування е-грошей. [5]

До основних переваг відноситься:

- значне прискорення проведення розрахунків між суб'єктами господарювання за рахунок зручності та портативності е-грошей;
- зменшення витрат на розрахунково-касове обслуговування в банку та інкасацію готівки;

- анонімність платника, який сплачує за товари/послуги в мережі.
- незалежність від банків, що реалізовується в збереженні е-грошей на рахунках у разі банкрутства банківської установи.

Крім переваг, виділяють такі недоліки:

- потреба у вдосконаленні нормативно-правової бази країни, яка регулює обіг електронних грошей;
- необхідність постійного зв'язку з Інтернетом та постачання електроенергією;
- низький рівень інформаційної грамотності та недовіра суб'єктів господарювання та громадян до нових платіжних засобів.

Розглянемо сферу застосування електронних грошей в Україні (рис.1).

Рис. 1 – Сфера застосування електронних грошей*

*складено автором на підставі [3]

Для того, щоб використовувати електронні гроші, по-перше, потрібно створити та поповнити електронний гаманець. Електронний гаманець може бути персоніфікованим, корпоративним або ж власник е-грошей може залишатись анонімним. При анонімності суб'єкт господарювання здійснює розрахунки за допомогою реквізитів отримувача коштів.

Суб'єкт господарювання може відкрити у банку два е-гаманці: один – для торговця (отримання електронних грошей за продані товари, надані послуги та виконані роботи), інший – для користувача (оплата за товари, роботи, послуги, надані іншим суб'єктом господарювання). Управління таким електронним гаманцем можна здійснювати через мобільний додаток в будь-якому місці та в будь-який час, що надає власнику самостійності, швидкості та зручності в процесі обміну валюти між гаманцями та управлінні лімітами.

Іншим етапом є купівля електронних грошей за реальні кошти. Це можна здійснити за допомогою платіжних карток, поточного банківського рахунку, платіжних терміналів та безпосередньо банку, з яким співпрацює система. За приклад можна взяти такі системи: PayPal (міжнародна електронна платіжна система), Махі (емітентом є ПАТ «Альфа-банк»), Global Money (емітент АТ Ощадбанк), MasterCard, Visa. Якщо власник електронних грошей захоче перевести електронні гроші у готівку, йому потрібно звернутись до банку з відповідною заявою.

Отже, дивлячись на переваги розрахунків електронними грошима, все більше вітчизняних суб'єктів господарювання звертаються до такої практики. Ще однією причиною популярності е-розрахунків є ріст електронної комерції в країні, але порівняно з високорозвинутими країнами України є що удосконалювати. Насамперед постає потреба у врегулюванні процесів розрахунків з е-грошима на законодавчому рівні. На нашу думку, велику роль грає саме рівень інформаційної грамотності та довіри суб'єктів господарювання і громадян до відносно нових платіжних засобів.

Список використаних джерел:

1. Річний звіт Національного Банку України 2018. URL: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=95170958>.
2. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001. – № 2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
3. Положення про електронні гроші в Україні: постанова НБУ від 04.11.2010 № 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10>.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999. – № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
5. Ярош В. І. Електронні гроші: переваги та недоліки // «Молодий вчений» № 5 (45). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/176.pdf>.

ІННОВАЦІЇ У ВИКОРИСТАННІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 071 «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

***Шелін С. В.**, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист обліково-економічних дисциплін, Горохівський коледж Львівського національного аграрного університету, м. Горохів*

Метою інформаційно-комунікаційних технологій в освітній системі є удосконалення процесу навчання, полегшення сприйняття інформації, підвищення конкурентоспроможності випускників коледжу на ринку праці, підвищення конкурентоспроможності самого навчального закладу в порівнянні з іншими вузами.

Професія бухгалтер є універсальною і перспективною, яка дає можливість працевлаштуватися головними бухгалтерами, керівниками підрозділів, фінансовими директорами, бухгалтерами, контролерами, економістами, аналітиками, ревізорами, податковими інспекторами, аудиторами, консультантами з інших питань та ін.

Підприємства різних форм власності, на сьогоднішній день, потребують висококваліфікованих спеціалістів з бухгалтерського обліку, фінансів, оподаткування, які обізнані з нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність підприємств в Україні та вміють вести облік як в ручному так і в автоматизованому вигляді і готові вдосконалювати свої професійні навики.

Роботодавці надають переваги тим бухгалтерам, які знають чинне законодавство, мають знання національних і міжнародних стандартів обліку і звітності, володіють іноземними мовами вміють проводити необхідні аналітичні дослідження та виконувати контрольні функції, вміють працювати з комп'ютерними програмами.

Забезпечення здійснення високоякісної професійно-практичної діяльності бухгалтерів не можливе без належної підготовки таких фахівців у навчальних закладах освіти. В процесі вдосконалення та збільшення конкурентоспроможності студентів і вузів, відбувається зміна вимога до викладачів та введення різноманітних методів навчання.

В складі давно розроблених та ефективних методів активного навчання виділяють: лекція-бесіда, міні лекція, проблемна лекція, лекція-візуалізація, лекція із запланованими помилками, метод мозкового штурму, метод проектів, кейс метод та інші.

Новітніми освітніми системами, які запроваджуються в при підготовці фахівців з обліку і оподаткування є:

он-лайн-освіта (створюють навчальні курси, які студенти мають можливість переглядати в режимі он-лайн) та **змішане навчання** (паралельно із звичайним навчанням студент може використовувати он-лайн лекції, проходити тестування, здавати академічну заборгованість).

На заняттях з фахової підготовки спеціалістів з обліку і оподаткування, використовуються ряд інноваційних систем навчання, а саме:

Перевернуті заняття. «Перевернутість» цього підходу до навчання в тому, що студенти самостійно за довільним графіком заходять на сайт викладача, знаходять рубрику даної дисципліни знайомляться з теоретичним матеріалом, а в аудиторії з'являється можливість обговорити вивчений матеріал у групі, вирішити певні проблемні завдання, вести дискусію [1.с.45].

Електронні підручники. Це не просто копія посібника, придатна для перегляду на комп'ютері, а інтерактивні підручники, які створюються викладачем і в які його автор може вільно додати відео-лекції, відео з інтернету, презентації, аудіо файли тощо. Такий підручник є інноваційною альтернативою, яка значно скорочує витрати на донесення інформації до студента, а також значно підвищує її актуальність, наочність та рівень засвоєння студентами, адже не вимагає друку, постійно оновлюється та містить найостаннішу інформацію.

Масові он-лайн курси. Це навчальний Інтернет-курс з можливістю безкоштовної участі і відкритої реєстрації, публічно висвітленим навчальним планом і відкритими результатами. Такі курси розробляють найкращі викладачі з усього світу, що руйнує географічні кордони отримання якісної освіти.

Впровадження спеціалізованих комп'ютерних програм та практичних симуляцій, які дозволяють студентам пройти віртуальну практику або вивчати матеріал у режимі гри.

Мобільні додатки. Додатки вміщують у себе усі необхідні дані, файли та інформацію з якою студенту потрібно працювати щоденно: розклад занять, зв'язок із викладачами, новини коледжу, сайти викладачів і т. д. Студенти можуть використовувати інформацію будь де, будь коли через свої смартфони, планшети або ноутбуки.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій має спонукати студентів до вивчення облікових дисциплін, а це в значній мірі залежить від рівня підготовки самого викладача та його уміння доступно і цікаво представити інформацію та створити умови для засвоєння студентами передбачених програмою і навчальним планом вмінь і навичок.

Сучасна система освіти висуває наступні вимоги до бухгалтера-викладача: володіння спеціальними знаннями та навиками, знання методики викладання, володіння сучасними інформаційними технологіями, самоосвіта та самовиховання, загальна комунікативна компетентність, вміння підтримувати педагогічний імідж, педагогічна вимогливість [3].

Використання інформаційних технологій стають каталізатором досягнення таких цілей, як:

- взаємне навчання;

- розвиток критичного мислення;

- формування стійкої мотивації, щодо підвищення освітнього рівня протягом усього життя;

- уміння одержувати нові знання, використовуючи попередні здобутки, як готові результати.

Контроль якості знань є невід'ємною частиною процесу освіти та професійної підготовки спеціалістів з обліку. Комп'ютерне тестування – це один із методів контролю знань, якій полегшує роботу викладача із систематизації і оцінки якості знань студентів та дозволяє студенту самостійно оцінити рівень своїх знань.

З метою запобігання і виявлення академічного плагіату з 2016 року розпочато формування електронної бази курсових робіт. Роботи, що пройшли перевірку за допомогою програмного забезпечення «Anti-Plagiarism».

Система проектування власних навчальних засобів «Персональний кабінет викладача» (персональний сайт) дає можливість публікації власних методичних матеріалів, вести викладачу власну навчальну документацію.

Інформаційне освітнє середовище Горохівського коледжу ЛНАУ дозволяє реалізувати в навчальному процесі велику частину можливостей сучасних технологій для підготовки фахівців з бухгалтерського обліку. Розвиток та застосування технологій електронного дистанційного і мобільного навчання

сприяє підвищення рівня їх фахової підготовки та конкурентоспроможності на ринку праці.

Одним з реальних шляхів підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з бухгалтерського обліку є розробка і впровадження в навчальний процес таких комп'ютерних систем навчання фахових дисциплін, в основу яких покладено web-технології.

На разі, коли освітні стандарти передбачають значне збільшення часу на самостійну роботу студентів у навчальному процесі, такі інноваційні технології як електронне, дистанційне та мобільне навчання відкривають широкі можливості для вирішення завдань з організації самостійної роботи студентів та дозволяють їм отримати доступ до навчальних матеріалів в будь-якому місці та у будь-який час, що робить процес навчання більш привабливим та комфортним і стимулює до самоосвіти.

Список використаних джерел:

1. Барабась Д. Освітні інновації та їх імплементація в Україні / Д. Барабась, Д. Джафаров, І. Шпак // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. – 2016. – № 3. – С. 35-54. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_3_5.
2. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 12-28.
3. Шигун М. М. Професійна бухгалтерська освіта і кваліфікація : європейські орієнтири [Текст] / М. М. Шигун // Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія : зб. Матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р.] / редкол. : Bartosiewicz Slawomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew [таін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – С. 335-337

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Щавинська Г. В., магістр, Маріупольський державний університет

В даний час вітчизняні та зарубіжні фахівці пропонують різні методи аналізу фінансово-економічної звітності, які відрізняються один від одного в залежності від цілей та завдань аналізу, інформаційної бази, технічного забезпечення, оперативності вирішення аналітичних і управлінських завдань, досвіду та кваліфікації персоналу. Для аналізу фінансового стану підприємства в зарубіжній практиці застосовується велика кількість методів, процедур і схем. Розглянемо кілька основних прийомів і методів аналізу, що застосовуються в США, представлених на рисунку 1. Досвід розвинених зарубіжних країн (США, Японія) свідчать, що процвітаючі зарубіжні компанії та підприємства, щоб досягти найбільшої ефективності від своєї господарської діяльності, максимізують всі свої можливості, які відрізняють їх від конкурентів [1, с. 265].

Рис. 1 – Основні методи фінансового аналізу, що застосовуються в США

Перш за все, вони гнучко використовують свої внутрішні можливості на основі технологічної політики. Так, японські підприємства завдяки впровадженню принципів комплексного управління та контролю за якістю здобули в сучасних умовах перемогу на багатьох світових ринках технологічно складної продукцією, а саме [2, с. 176]:

- вкладення великих інвестицій, постійне «ноу-хау» в технологію виробництва та образ своєї продукції, що дозволяє їм стати лідером у випуску продукції;
- забезпечення високої якості продукції (підвищення кваліфікація, в тому числі через гуртки якості, сучасна та досконала стандартизація та ін.), швидке розгортання виробництва нової продукції;
- впровадження інформаційних технологій у виробництво;
- внесення змін до управління виробничими процесами в сторону гнучкості, увага до якості; поставка продукції високої якості в термін.

Японські підприємства віддають перевагу не розширенню підприємства, а спільну господарську діяльність шляхом створення змішаних по капіталу підприємств, організацій. В такому випадку, вони обирають зарубіжного партнера, який бере на себе забезпечення новітньою технологією, а японське підприємство – виробничими потужностями та системою збуту [2, с. 181].

Слід зазначити, що ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства в значній мірі залежить від рівня управління персоналом. Можна виділити наступні основні принципи японського типу управління персоналом:

- переплетення інтересів підприємства та працівників: висока залежність працівників від свого підприємства, надання їм значних гарантій та благ в обмін на відданість підприємству та готовність захищати його інтереси;
- заохочення колективізму всередині підприємства: атмосфера рівності між працівниками незалежно від займаних посад;

– підтримка балансу впливу та інтересів трьох основних сил, що забезпечують функціонування підприємства: керуючих, працівників та інвесторів.

Підсумовуючи вищезгадане, вибір методики та модель аналізу підприємства залежить від цілей і конкретних завдань, поставлених аналітиком. Узагальнення зарубіжного досвіду показує, що забезпечення фінансово-економічної безпеки на рівні підприємства, регіону, робить істотний вплив на міжнародний авторитет країни. У зв'язку з цим застосування позитивного досвіду зарубіжних країн щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства має стати одним з найважливіших напрямків в стратегії довгострокової перспективи розвитку національної економіки України.

Список використаних джерел:

1. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика: навч. посібник / І. В. Кривов'язюк. – К. : ЦУЛ, 2013. – 456 с.
2. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Понамарьов, О. М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ СТУДЕНТІВ

Янчук І. М.,** викладач, спеціаліст вищої категорії, **Горохівського коледжу ЛНАУ, Борищ К. Ю.,** студентка, **Горохівського коледжу ЛНАУ

На сьогоднішній день вимоги, які висуваються державою, суспільством та роботодавцями до підготовки сучасних фахівців за напрямом підготовки «Облік і оподаткування», зумовлюють пошук таких технологій і методів навчання, які б відповідали світовим вимогам та стандартам освіти, забезпечували б підготовку майбутніх фахівців на високому професійному рівні. Це передбачає впровадження демократичних засад у практику навчального процесу у ВНЗ, використання методик, які допомагають набути соціальних та інтелектуальних навичок. Найбільш результативними є технології, спрямовані на створення суб'єктно-суб'єктних відносин між викладачем і студентами, залучення їх до активної комунікативної взаємодії, встановлення атмосфери взаємоповаги, довіри та відповідальності. Технології, які надають навчальному процесу діалогічного характеру, відносяться до класу інтерактивних.

Використання інтерактивної моделі навчання передбачають моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем. Виключається домінування якого-небудь учасника навчального процесу або будь-якої ідеї. Це вчить, гуманного, демократичного підходу до моделі.

Ознаки інтерактивної моделі навчання:

Позитивне:

- розширення пізнавальних можливостей студентів;
- високий рівень засвоєння знань;

- контроль за рівнем знань;
- викладач виступає в ролі організатора, консультанта;
- між викладачем і студентами в колективі відбувається співпраця.

Негативне:

- на вивчення певної інформації потрібен значний час;
- потребує інших підходів в оцінюванні знань студентів;
- викладач немає певного досвіду щодо такого виду організації навчального процесу;
- недостатньо методичних розробок занять з різних дисциплін.

Інтерактивні технології навчання – це така організація процесу навчання, в якому неможливо неучасть студента в колективному, взаємодоповнюючому, заснованим на взаємодії всіх його учасників процесу навчального пізнання.

Концепції і технології навчання. У процесі навчання можна виділити як мінімум змістовну (чому навчати), процесуальну (як навчати), мотиваційну (як активізувати діяльність учнів) і організаційну (як структурувати діяльність викладача та учнів) сторони. Кожній з цих сторін відповідає ряд концепцій. Так, першій стороні відповідають концепції змістовного узагальнення, генералізації навчального матеріалу, інтеграції навчальних предметів, укрупнення дидактичних одиниць та іншої процесуальної сторін – концепції програмованого, проблемного, інтерактивного навчання. Мотиваційний – концепції мотиваційного забезпечення навчального процесу, формування пізнавальних інтересів і пр. Організаційною – ідеї гуманістичної педагогіки, концепції педагогіки співробітництва, "занурення" у навчальний предмет (М. П. Щетинін), концентрованого навчання. Всі ці концепції в свою чергу забезпечуються технологіями. Наприклад, концепції проблемного навчання відповідають такі його технології: проблемно-діалогове навчання; проблемно-задачного; проблемно-алгоритмічне; проблемно-контекстне; проблемно-модельне; проблемно-модульне; проблемно-комп'ютерне навчання.

Структура заняття із застосуванням інтерактивних технологій

- Мотивація – сфокусувати увагу студентів на проблемі та викликати інтерес до обговорюваної теми;
- Оголошення теми та очікуваних результатів – забезпечити розуміння студентами змісту їхньої діяльності під час заняття
- Надання необхідної інформації – дати інформацію для опрацювання за мінімальний час;
- Інтерактивна вправа – центральна частина заняття практичне засвоєння навчального матеріалу, досягнення поставленої мети заняття;
- Рефлексія – підбиття підсумків, оцінювання результатів заняття, усвідомлення отриманих результатів, пошук проблеми, планування перспективи та корекції.

Технології інтерактивного навчання

Інтерактивні технології кооперативного навчання: це модель організації навчання у малих групах студентів, об'єднаних спільною навчальною метою.

- навчання в парах;

- ротаційні (змінювані) трійки;
- два – чотири – всі разом;
- «карусель»;
- робота в малих групах;
- акваріум

Інтерактивні технології кооперативно – групового навчання:

- передбачають одночасну спільну роботу всієї групи;
- обговорення проблеми в загальному колі;
- ікрофон;
- незакінчені речення;
- мозковий штурм;
- навчаючи – вчусь («Кожен навчає кожного»);
- кейс – метод;
- вирішення проблеми;
- ажурна пилка.

3. Технології ситуативного моделювання (навчання у грі):

- це побудова навчального процесу шляхом включення студента до гри (передусім ігрове моделювання явищ, що вивчаються).
- імітації;
- спрощене судове слухання;
- розігрування ситуацій за ролями („рольова гра“, „програвання сценки“, „драматизація“).

Правила організації інтерактивної роботи студентів на занятті:

1. До роботи повинні бути залучені різною мірою всі студенти.
2. Необхідно дбати про психологічну підготовку студентів. Корисним є різноманітне та постійне стимулювання студентів за активну участь у роботі; надання можливості для самоорганізації та ін.
3. Тих, хто навчається в інтерактиві, не повинно бути багато. Продуктивна робота в малих групах. Кожен має бути почутий.
4. Приміщення має бути спеціально підготовленим. Студенти повинні мати змогу легко пересуватись під час роботи в малих групах. Усі матеріали для роботи малих груп готуються заздалегідь.
5. Під час заняття необхідно дотримуватись регламенту та проявляти терпимість до будь-якої точки зору, уважно вислуховувати всіх учасників, поважаючи їх.
6. Уважно ставитись до студентів під час формування груп.
7. На одному занятті бажано застосовувати 1-2 інтерактивних види роботи.
8. Під час підготовки запитань викладачу необхідно продумувати варіанти можливих відповідей і заздалегідь виробляти критерії оцінки ефективності заняття.

За умови вмілого впровадження інтерактивних технологій в навчальний процес можна констатувати:

- студенти набули культури дискусії;
- виробилося вміння приймати спільні рішення;
- поліпились вміння спілкуватися, доповідати;

- якісно змінився рівень сприйняття студентами навчального матеріалу – він набув особистісного сенсу, замість

- “вивчити”, “запам’ятати” стало
- “обдумати”, “застосувати”;

якісно змінився рівень володіння головними мисленнєвими операціями – аналізом, синтезом, узагальненням, абстрагуванням

Список використаних джерел:

1. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод. посіб. авт.-уклад.: / О. Пометун, Л. Пироженко. – Київ : А.П.Н.; 2002, – 136 с.
2. Караван Ю. В., Саницька А. О., Ташак М. С. Нетрадиційні форми лекцій у вищій школі // Електронний ресурс: <http://nauka.zinet.info/15/karavan.php>
3. Комар О. А. Інтерактивна лекція як форма ознайомлення з інтерактивними технологіями у ВНЗ // Електронний ресурс: http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/380/1/interaktivna_lekcia.pdf

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

Кузуб М. В., ст. викладач, Коновалов Б. Ю., бакалавр, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

За останні роки в Україні, так само як і в усьому світі, запроваджуються все більше інновацій у різні сфери життя, зокрема фінансових послуг. Крім того, позитивна динаміка збільшення Інтернет-аудиторії, а також збільшення та розвиток Інтернет-торгівлі призводять до появи нових можливостей – розрахунків за доставлені товари або надані послуги електронними грошима. Саме тому, значний технологічний розвиток, а також поширення електронних платежів та необхідність їх обліку призводять до висвітлення актуальності даної теми. Окремі аспекти сутності такого явища, як електронні гроші розглядають у своїх працях такі українські вчені: В. Міщенко, Т. Валентинова, А. В. Бодюк, І. О. Грубін, О. Махаєва, М. Савлук, О. С. Олексюк, К. А. Ягмур тощо.

Термін “електронні гроші” трактується в постанові Національного Банку України №481 “Положення про електронні гроші” і визнає їх як одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, крім емітента особами і є грошовим зобов’язанням емітента[1]. Тобто, по суті це умовні знаки, які також певною мірою залежать від курсу валют, але ніде крім мережі Інтернет не існують. Важливими особливостями електронних грошей є: портативність, дешевість у виготовленні, здатність до швидкого відтворення та відносна міцність, можливість відкрити будь-кому власний електронний рахунок і слідкувати за здійсненням операції через e-mail, SMS. Крім того, електронні гроші неможливо підробити завдяки захисту криптографічними алгоритмами та іншими електронними засобами. Проте існують і певні недоліки, що пов’язані із недостатньою технологічною безпекою

та збільшенням кількості систем електронних розрахунків в Україні, які породжують різні ризики як, наприклад, можливість вести бізнес фактично без податків. Також, лише фізичні і юридичні особи, а не платники єдиного податку, можуть наразі використовувати електронні гроші на загальній системі оподаткування[2].

Наразі Національний банк зареєстрував 21 оператора, які мають право випускати електронні гроші, таких як FORPOST, МАКСІ, ГЛОБАЛ МАНІ, MasterCard, Visa, ЕЛЕКТРУМ, ПРОСТІР тощо. Вводити або виводити гроші можна через банківські та поштові перекази або скретч-картки. Що ж стосується місця операцій з електронними грошима в Плані рахунків, то їм відводиться субрахунок 335 “Електронні гроші, номіновані в національній валюті”. [3] На його дебеті зображено суму електронних грошей, отриманих від покупців у кореспонденції з кредитом субрахунку 361 “Розрахунки з покупцями”. А оплата товарів підзвітній особі за допомогою електронного гаманця здійснюється так:

Дебет 372 “Розрахунки із підзвітними особами”

Кредит 335 “Електронні гроші, номіновані в національній валюті”.

Також, при розрахунках за допомогою електронних грошей діють загальні правила податкового обліку згідно з п. 137.1 Податкового Кодексу України. [4] Раніше українці могли робити всі вищезгадані розрахунки через такі великі платформи як: WebMoney, “ЯндексДеньги”, RBK Money, E-Gold, PayPal, Z-Payment та інші. Але деякі з них як, наприклад, WebMoney, наприкінці травня 2018 року були заблоковані через антиросійські санкції РНБО. [5]

Отже можна зробити висновок, що електронні гроші – це фактично еквівалент звичайним грошам, який з’явився внаслідок всіх глобалізаційних процесів, і за своєю сутністю майже не відрізняється від інших платіжних інструментів. На сьогоднішній день вони обертаються поряд із готівкою і також потребують обліку і контролю.

Список використаних джерел:

1. Про електронні гроші в Україні: положення НБУ від 04.11.2010 р. №481. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua>
2. Розрахунки за допомогою електронних грошей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://online.dtkr.ua/Book/«ДК»%20№23-2014.epub/navPoint-10>
3. Безмовна монета: чому електронні гроші перебувають у тіні банківських карток. Що заважає розвитку електронних грошей в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrcard.com.ua/pro-kompaniyu/novini-ta-pres-relizi/mi-u-zmi/313-bezmovna-moneta-chomu-elektronni-groshe-perebuyayut-u-tini-bankivskih-kartok-shcho-zavazhae-rozvitku-elektronnikh-groshej-v-ukrajini>
4. Клас 3. Кошти, розрахунки та інші активи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/law-90/section-536/article-12821/2015-06-18/>
5. Без WebMoney. Хто залишився на ринку електронних грошей України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/amp/s/ampbiz.censor.net.ua/resonance/3073358/bez_webmoney_hto_zalishivsya_na_rinku_elektronnih_grosheyi_ukrani.

СЕГМЕНТНА ЗВІТНІСТЬ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО МСФЗ 8 «ОПЕРАЦІЙНІ СЕГМЕНТИ»

*Гордієнко Н. І., канд.екон.наук, професор, Голеусова А. Б., магістр
Костенко В. В. магістр, Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Сегментна звітність відповідно до МСФЗ 8 повинна висвітлювати інформацію та показники, які керівництво вважає важливими, і які використовуються для прийняття основних рішень. Вона повинна також забезпечувати більш якісний зв'язок між фінансовою звітністю та інформацією, що надається в коментарях керівництва, такий як «Огляд операційної та фінансової діяльності» або «Обговорення та аналіз керівництва». Стандарт наближає МСФЗ до Стандарту обліку США SFAS 131 "Розкриття інформації про сегменти діяльності компанії і відповідної інформації". Дана публікація роз'яснює основні вимоги стандарту і ряд практичних питань, які слід розглянути компаніям при першому застосуванні стандарту.

Ефективне управління підприємствами неможливе без подальшого вдосконалення методології і організації бухгалтерського обліку. Тому особливої актуальності набувають дані звітності за сегментами, оскільки вони надають можливість отримання якісної обліково-аналітичної інформації про кожен сегмент ринку, окремих видів товарів чи послуг, клієнтів, постачальників тощо.

Операційний сегмент це компонент компанії, що: займаються господарською діяльністю, приносить доходи і призводить до виникнення витрат (включаючи доходи і витрати по операціям за іншими компонентами тієї ж компанії); чий операційні результати регулярно аналізуються керівництвом, відповідальним за прийняття операційних рішень, що стосуються розподілу ресурсів на сегменти і оцінки результатів їх діяльності; за яким мається у наявності відособлена фінансова інформація.

До ситуацій, які можуть вплинути на визначення операційних сегментів можна віднести: початок нового напрямку бізнес-діяльності; напрямок діяльності за географічним розташуванням (тобто компанія залучила нового генерального директора, і внутрішня структура звітності змінилася від географічної моделі до моделі по лініях продукції); нова система та інструменти подання звітності (тобто впровадження нової системи, що включає різні інструменти підготовки звітності, дозволить компанії по-новому подавати звітність і управляти бізнес-діяльністю).

Компаніям слід: визначити відповідального за прийняття операційних рішень (CODM); визначити бізнес-сегменти (які не обов'язково повинні бути джерелом доходів або витрат); визначити наявність окремої фінансової інформації по бізнес-сегментам; визначити, чи проводиться регулярний аналіз цієї інформації відповідальним за прийняття операційних рішень (CODM).

Розкриття інформації МСФЗ (IFRS) 8 [1] не визначає сегменти, як господарські чи географічні і не вимагає оцінювати суми за сегментами на основі

облікової політики компанії, компанія повинна в обов'язковому порядку розкривати інформацію про те, яким чином вона виділила операційні сегменти звітності, а також про принципи розрахунку розкритих у звіті сум. Розкриття такої інформації повинно включати звірку сумарних ключових показників за сегментами з відповідними сумами, що представлені у фінансовій звітності компанії згідно з МСФЗ.

З практичних міркувань представляється можливим встановити межу по кількості звітних сегментів, за якими підприємство розкриває інформацію окремо. Зверх цієї межі сегментна інформація може стати не виправдано детальною.

Компанія зобов'язана надати у фінансовій звітності інформацію по кожному операційному сегменту, який: був ідентифікований в якості операційного сегмента, що є об'єднанням двох або більше операційних сегментів

Два або більше операційних сегментів можуть бути об'єднані в один операційний сегмент, якщо таке об'єднання узгоджується з основним принципом стандарту і сегменти мають схожі економічні характеристики і також схожі за всіма наступним факторам: характером продукції або послуг; характером виробничого процесу; типу або класу покупців товарів або послуг; методам продажу товарів і поширення робіт, послуг; специфіці нормативно-правового регулювання діяльності.

Отже, створення системи сегментної звітності в організації – це забезпечення власників і менеджерів усіх рівнів управління повною, оперативною і достовірною інформацією про діяльність структурних підрозділів.

Сегментування дозволяє бачити, які інвестиції вкладені в сегмент (активи сегмента), а також результати роботи даного сегмента. На підставі цього можна приймати управлінські рішення про розвиток сегмента або про його продаж [2].

Сегментна звітність набуває особливої актуальності в даний час, оскільки здатна розкрити економічну інформацію про організацію, істотно впливаючи на її конкурентне становище на ринку.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності 8 «Операційні сегменти» им доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/320321-/file/IFRS%2008.pdf>.
2. Вахрушина М.А. Содержание анализа сегментарной отчетности и его информационное значение / М.А. Вахрушина // Международный бухгалтерский учет. – 2011. – № 7 (157). – С. 23–31.

ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА МСФЗ В УКРАЇНІ

*Гордієнко Н. І., канд.екон.наук, професор, Костоглодова Ю.О., студентка,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М.
Бекетова, м. Харків*

В 2015 році відбулося суттєве падіння ринку EAS (Enterprise Application Software) – майже на 40%. Цього року ситуація навряд чи поліпшиться. Виникають запитання: які тренди сьогодні можна відзначити на ринку ERP-систем та які технології найбільш затребувані і коли можна очікувати відновлення ринку? [1]

Спад в економіці призвів до того, що замовники зосередилися на впровадженні спеціалізованих рішень, які мають гарні можливості інтеграції. Якщо раніше компанії вибирали ERP як велику інтегровану систему, то зараз багато хто розглядає окремі модулі для управління персоналом, планування попиту, управління перевезеннями, бюджетування та фінансової звітності.

На ринку зберігається стійкий інтерес до вузькоспеціалізованих рішень. Такі програми здатні швидко дати вимірний результат як в зниженні витрат, так і підвищенні внутрішньої продуктивності роботи. До подібних систем відносяться системи документообігу, електронні архіви, управління ремонтами і обслуговуванням устаткування, управління бережливим виробництвом.

Клієнти як і раніше вважають пріоритетним забезпечення відмовостійкості і працездатності прикладних систем управління, їх відповідність мінливому законодавству. При поточному рівні падіння економіки країни з боку клієнтів є запит не тільки на оптимізацію витрат, але і на їх максимальне зниження.

Замовники фокусуються на скороченні витрат. Під дією кризи в економіці змінилися і вимоги замовника. Тепер для нього актуальні ті рішення, які дозволяють економити, не обмежуючи при цьому можливості масштабування і продуктивності системи. І в цьому напрямку лідирують хмарні рішення, вважають в Oracle. Саме тому хмарні технології є стратегічним, активно зростаючим напрямком бізнесу Oracle, яка пропонує всі три групи головних хмарних сервісів - SaaS, PaaS і IaaS [1].

Вимоги сьогодні гранично прості: мінімум вкладень, швидкий результат, низькі витрати на обслуговування.

Як показує статистика IDC, вітчизняні виробники систем автоматизації досить успішно конкурують із західними вендорами. За рахунок чого їм вдається добитися такого результату, в чому основні переваги перших і других?

Перше – це ціна як на програмне забезпечення, так і на послуги. Загальна вартість володіння системою для клієнтів вітчизняних і західних вендорів зараз відрізняється як мінімум на порядок. Ціни на західні системи зафіксовані у валюті і в усі часи були вище, ніж на вітчизняні рішення.

Друге – достатня функціональна наповненість вітчизняного програмного забезпечення, підтримка національних та міжнародних стандартів обліку, кращих управлінських практик.

І третє – близькість до споживача. Це проявляється в якісній підтримці українського законодавства розробником, наявності локальної служби технічної підтримки, швидкості реакції на запит, високому рівні значущості клієнта для постачальника. У свою чергу, у західних вендорів є свої переваги – це світове ім'я, бренд, велика база клієнтів по всьому світу [1].

Велика частина розробників сфокусована на аутсорсингу для західного ринку. Основні переваги українських розробок – вартість (зворотна сторона складної економічної ситуації – конкурентоспроможність за рахунок ціни) і якість програмних продуктів (західні вендори часто залучають індійських розробників з усіма «витікаючими наслідками»). Слабкою стороною вітчизняних рішень можна назвати несистемну маркетингову активність за кордоном. Більшість розробок вузько сфокусовані на ринок СНД і тільки в останні роки стали з'являтися компанії з продуманою стратегією продажів на глобальному ринку. [2]

А ось з точки зору експертів Oracle, деякі переваги вітчизняних систем можуть обернутися згодом недоліками. Наприклад, більш низька вартість продукту є перевагою, але, якщо вважати вартість володіння системою за кілька років, то буває і так, що вартість обслуговування, підтримки і розвитку невеликих місцевих продуктів вище, ніж вартість володіння системою західних вендорів.

Друга особливість вітчизняних систем – розробка під специфіку місцевого ринку – іноді теж перетворюється на недолік. Адже якщо до завдань автоматизації відносяться впровадження кращих практик, оптимізація процесів в бізнесі, то це можна вирішити за допомогою західних систем, які мають також можливості конфігурації.

Перевага промислових систем великих західних вендорів полягає також в стабільності, зниження до мінімуму ризиків того, що компанія, яка розробила і підтримує продукт, перестане існувати і замовник залишиться «один на один» з системою. Кількість фахівців на ринку, здатних обслуговувати і налаштовувати систему, завжди більше у великих вендорів, оскільки є партнерська мережа, спеціалізоване навчання, як, наприклад, Oracle University і його авторизовані навчальні центри.

Якщо ж говорити про хмарні продукти, то західні виробники інвестують великі кошти в потужні центри, їх підтримку і обслуговування, що не завжди можуть собі дозволити невеликі компанії.

На думку експертів, одні замовники зайняли вичікувальну позицію, інші не хочуть ризикувати великими вкладеннями в ІТ в умовах нестабільності. Зокрема, в Oracle заявляють, що переважно просуваються проекти, які дуже необхідні для бізнесу, а також ті, які швидко дають відчутну вигоду.

Поточні потреби клієнтів часто не збігаються з їх поточними можливостями і тому переносяться мінімум на 2020 рік. Бюджети на проекти розвитку та інвестиційні ІТ-проекти зрізані практично «в нуль». Повне відновлення ринку навряд чи настане раніше, ніж через 5-6 років. В умовах важкої фінансової і політичної ситуації в країні нових інвестиційних проектів практично немає.

Повне відновлення ринку можливо тільки після стабілізації ситуації на сході країни.

Список використаних джерел:

1. Штулер Г. Г. Перспективні напрямки узгодження фінансової звітності в Україні з міжнародними стандартами / Г. Г. Штулер // Наук. вісник Ужгород. ун-ту. Економіка. – 2010. – Вип. 29, Ч. 2. – С. 253–256;
2. МСФЗ як конкурентна перевага. Практика впровадження й автоматизації [Електронний ресурс] // Инталев. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.intalev.ua>.

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ КП «ХАРКІВВОДОКАНАЛ»

Гордієнко Н. І., канд.екон.наук, професор, Шкурко О. В., канд.екон.наук, Шкурко А. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова

Контроль за витратами підприємства є складовою управління підприємства загалом, і тому існує необхідність детального вивчення та вдосконалення саме формування рівня витрат, доходів і прибутків. Управління витратами полягає у цілеспрямованому впливові на витрати для зміни їхнього складу, структури або поведінки у зв'язку зі зміною умов виробничо-господарської діяльності підприємства.

Велику увагу дослідженню витрат приділили у своїх працях відомі науковці: Голов С. Ф., Баканов М.І., Цал-Цалко Ю.С., Турило А.М, Панасюк В.М., Покропивний С.Ф., Бутинець Ф.Ф., які стверджують, що одним із дійсних напрямків скорочення витрат є система обліку, контролю та управління витратами.

Для детального дослідження та аналізу впливу різних чинників на витрати необхідне створення уніфікованої системи управління витратами, яка забезпечить успішне функціонування підприємства на ринку, виробництво конкурентоспроможної продукції та наявність прибутку.

Основними принципами управління витратами є:

- застосування системного підходу до управління витратами;
- взаємозв'язок окремих елементів підсистем із завданнями системи загалом;
- відповідність системи обліку завданням управління витратами;
- аналіз і виявлення альтернативних шляхів досягнення мети;
- повнота і аналітичність інформації щодо рівня витрат;
- застосування ефективних методів зниження витрат;
- стимулювання і мотивація працівників до зниження витрат;
- оцінка і контроль результатів діяльності підрозділів;

– забезпечення та реалізація останніх досягнень економіки, математики та практики для подальшого удосконалення.

Інформаційною базою управлінського обліку є:

- первинні документи фінансового обліку;
- фінансова звітність;
- спеціалізовані форми управлінського обліку й звітності;
- акти аудиторських і податкових перевірок;
- довідкова література тощо.

Підприємства, що надають житлово-комунальні послуги, є локальними монополістами. Це обумовлює необхідність контролю з боку держави (на державному, регіональному й місцевому рівнях) за величиною собівартості й тарифів на послуги, що надаються. Проблеми комерціалізації діяльності природних монополістів прямо впливають на систему фінансування організацій ЖКГ, тобто стимулювання пошуку внутрішніх резервів підвищення ефективності роботи, і на порядок ведення обліку кінцевих фінансових результатів.

Особливої уваги при формуванні інформації про фінансовий стан підприємств ЖКГ потребують питання, пов'язані з урахуванням витрат на виробництво й реалізацію житлово-комунальних послуг.

Аналіз основних витрат КП «Харківводоканал» дозволив визначити, що для кращої діяльності необхідно скорочувати витрати та собівартість води та реформувати житлово-комунальне господарство в цілому. Для цього пропонуємо комплекс заходів:

Захід 1. спрямований на зростання продуктивності праці. На собівартість продукції та послуг впливає велика кількість чинників. Серед них особливе значення має зростання продуктивності праці. На підприємствах витрачається багато трудових ресурсів в загальновиробничих витратах, тому його економія є однією з найважливіших умов зниження собівартості послуг. Тому при впровадженні заходів щодо зниження собівартості в першу чергу на підприємствах повинні передбачатися механізація і автоматизація виробництва, вдосконалення організації виробництва і праці, впровадження нових машин і прогресивних технологій і зростання на цій основі продуктивності праці. Собівартість можна значно знизити за рахунок скорочення загальновиробничих витрат. Скорочення цих витрат досягається спрощенням і здешевленням апарату управління, економією управлінських витрат.

Захід 2, важливим джерелом зниження собівартості послуг є економія витрат на матеріали, паливо, електроенергію. Основною умовою зниження витрат на 1 куб.м послуги є встановлення приладів обліку теплоенергії, електроенергії., установка регуляторів тиску, щоб забезпечити зниження витрати холодної води, а також установка лічильників холодної води. Заміна одного виду палива на інше.

Захід 3: технічний облік споживачів послуг, як підприємств так і населення, є важливою частиною на шляху зниження собівартості послуг.

Захід 4: робота з неплатниками серед орендарів і власників житла, підприємств бюджетного середовища і приватних підприємств, розробка нормативних документів щодо вирішення цього питання. Особливо слід відзначити проведення робіт з неплатниками. З більшістю неплатників вдається відрегулювати відносини мирним шляхом. Однак, щодо окремих боржників (орендарів і власників житла) доводиться готувати позови до суду, що вимагають, з одного боку, дотримання дуже складною і громіздкою процедури оформлення документів, а з іншої - значних витрат на сплату державного мита, не передбачені ні бюджетом, ні фінансовим планом підприємства.

Захід 5. Сучасне положення підприємств ЖКГ обумовлено зміною стану зовнішнього середовища, основною характеристикою якого є перехід від централізованого командно-адміністративного управління до ринкових механізмів функціонування з елементами державного регулювання. Це вимагає зміни підходів, переоцінки й переосмислення функціональної і забезпечувальної сфер діяльності підприємства ЖКГ. Все це потребує розробки нових та удосконалення існуючих механізмів управління фінансовими та інформаційними потоками в системі фінансового менеджменту підприємства ЖКГ. Такими механізмами є: управління внутрішніми бюджетами підприємства, формування тарифів на послуги водопостачання та водовідведення, оптимізація процесів управління дебіторською заборгованістю.

Захід 6. Розробити систему бюджетування підприємства ЖКГ, яка дозволяє здійснювати планування та облік фінансових операцій за двома принципами семантичного наповнення облікових регістрів: дивізійним (згідно ієрархії центрів відповідальності в організаційній структурі підприємства) та функціональним (за статтями та розділами надходжень та витрат у відповідності із функціональною направленістю виробничих процесів).

Заходи щодо зниження собівартості водопостачання та водовідведення по статтям відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Зниження собівартості за статтями затрат

Стаття затрат	Заходи по зниженню затрат
Визначення ринку збуту продукції (надання послуг)	Складання реального плану продажів. Обстеження житлового фонду на несанкціоноване підключення до водопровідних мереж та інше.
Електроенергія	Зменшення втрат і неврахованих витрат води шляхом встановлення приладів обліку на будинкових вводах. Заміна зношених мереж. Оптимізація роботи насосних агрегатів для забезпечення раціонального розподілу води і т.д.
Витрата води на власні потреб	Облік витрати води на власні потреби. Скорочення обсягів реально не спожитої води.
Загальновиробничі витрати	За рахунок зниження чисельності управлінського персоналу.
Витрати на оплату праці	Відмова від використання застарілих (завищених) нормативів. Складання реального штатного розкладу.

Враховуючи недоліки вітчизняної системи ЖКГ, було виділено дані пропозиції для реформування галузі та зниження витрат КП «Харківводоканал» і як наслідок підняття інвестиційної привабливості комунальних підприємств водопостачання та водовідведення.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318., зі змінами і доповненнями.
2. Баканов М.И., Мельник М.В., Шеремет А.Д., Теория экономического анализа// М.: Финансы и статистика, 2005. — 536 с.
3. Бутинець Ф.Ф., Бухгалтерський фінансовий облік//8-ме вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП "Рута", 2009. - 912 с.
4. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. - Київ: Лібра, 2010. - 880 с.
5. Панасюк В.М., Витрати виробництва: управлінський аспект. - Тернопіль: Астон, 2005. - 288 с.
6. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства// - К.: КНЕУ, - 2008 р. – 340 с.
7. Турило А. М., Кравчук Ю. Б., Турило А. А. Управління витратами підприємства: навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2010. — 120 с.
8. Ю.С. Цал-Цалко. Витрати підприємства/Цул, 2009 р. – 657 с.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ В УКРАЇНІ

Джанмедова Д. Н., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Коли Велика депресія поглинула США, натовп безробітних заповнив вулиці міст. Перед Урядом постала серйозна проблема – як вирішити долю зневірених людей. Можна було б обмежитися лише виплатою фінансової допомоги, остаточно добиваючи і без того дефіцитний бюджет. Але президент Рузвельт знайшов витончений вихід зі сформованої ситуації. Він втілює у життя національну програму будівництва доріг. Таким чином, одним пострілом було вбито відразу двох зайців – люди отримали роботу, а країна – потужну інфраструктуру, яка згодом стала фундаментом процвітання США.

У будівництві доріг знайшли вихід зі світової кризи Німеччина та Японія, ставши згодом одними з найбільш високорозвинених країн у світі. З цього напрашується висновок: можливо, будівництво доріг та розвиток інфраструктури – єдино правильний вихід з кризи і для України?

Україна стала на крок ближче до Європи після підписання у червні 2014 р. Угоди про асоціацію з ЄС, ближче з точки зору появи нових можливостей щодо розвитку торговельних відносин, розширення виробничих зв'язків, інтенсифікації науково-технічного співробітництва з європейськими країнами. За цих умов гостро постає питання здатності національної транспортної системи України інтегруватися в європейську транспортну систему, стати її частиною і тим самим забезпечити як національні потреби України у перевезеннях, так і

потреби ЄС як її стратегічного партнера. У той же час сухопутні транспортні артерії України – її дороги, побудовані за радянських часів, вичерпали свій ресурс і потребують стовідсоткового відновлення дорожнього покриття відповідно до сучасних навантажень та інтенсивності руху, а мережа доріг очікує на розбудову з урахуванням процесу урбанізації населення та зміни структури виробництва та основних напрямків руху товаропотоків у внутрішній і зовнішній торгівлі.

Індекс якості автомобільних доріг в Україні один з найгірших в світі. За оцінками експертів Світового економічного форуму, які оцінювали якість доріг 148 країн світу, Україна у 2013 р. отримала 2,14 бали з 7 можливих і посіла 144 місце, перемістившись в рейтингу вниз одразу на 7 позицій за рік, у той час як сусідня Польща отримала 3,05 бали і 105 місце. Навіть в Росії дороги за показниками якості експертами оцінені вище – індекс 2,5 і 136-е місце у рейтингу. Стан українських доріг завдає удару по євроінтеграційним планам України, оскільки українські дороги мають високу зношеність, низьку міцність та значну нерівність дорожнього покриття і не відповідають європейським стандартам. Україна не має жодного автобану європейського рівня, за виключенням 16 км траси Київ-Бориспіль. В Україні із 169,5 тис. км автомобільних доріг загального користування дороги першої категорії становлять лише 1 %, другої – 8 %, третьої – 17 %, четвертої категорії – 63 % загальної протяжності автомобільних доріг. Середня швидкість руху на автодорогах України відповідно у 2-3 рази нижча, ніж у західноєвропейських країнах. Економіка України щорічно втрачає величезні суми через неякісні дороги. Втрати ці базуються в першу чергу на перевитратах пального і загальному зростанні витрат на перевезення через зменшення швидкості, а також в необхідності додаткового ремонту автомобілів. Крім того, по території України проходять три міжнародні і чотири національних автотранспортних коридори, проте через поганий стан доріг транзит спрямовується в обхід її території, внаслідок чого щорічно втрачається ще 2,5-3 млрд дол. США.

Але проблема дорожнього будівництва не є одноосібною, основна проблема – це фінансування, інвестиції грають велику роль. Будівництво дороги – це як придбання основного засобу для підприємства, це речі які додають свою вартість у ваш прибуток, здебільш створюючи комфортні умови для вашої праці і діяльності.

Законодавством передбачені різні шляхи фінансування будівництва автомобільних доріг:

- 1) з використанням бюджетних коштів - будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання автомобільних доріг загального користування;
- 2) за рахунок бюджетів міст та інших населених пунктів, а також інших джерел фінансування, визначених законодавством – будівництво, реконструкція, ремонт та утримання вулиць і доріг міст та інших населених пунктів;
- 3) за рахунок юридичних або фізичних осіб – будівництво, реконструкція, ремонт та утримання відомчих (технологічних) та автомобільних доріг на приватних територіях;
- 4) а також будівництво доріг за кошти інвесторів [1].

Недостатнє фінансування дорожнього господарства стримує оновлення матеріально-технічної бази, негативно впливає на якість автомобільних доріг і споруд на них, не забезпечує швидкого, комфортного, економічного і безпечного перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом.

Сприяти здійсненню намічених планів буде реорганізація Державної акціонерної компанії «Укравтодор». Кабінетом Міністрів була затверджена державна цільова економічна програма розвитку автодоріг на найближчі п'ять років.

Згідно з документом, метою програми є забезпечення ефективного функціонування та розвитку мережі автомобільних доріг, будівництво та реконструкція 1,5 тис. км автомобільних доріг, проведення ремонту понад 24 тис. км автомобільних доріг.

Так, у 2013-2018 рр. на ці цілі передбачено інвестиції в розмірі близько 214 млрд. грн. При цьому кошти держбюджету становитимуть 133,582 млрд. грн., інших джерел – 80,452 млрд. грн., у тому числі кошти міжнародних фінансових організацій – 18,092 млрд. грн., кредитні кошти – 42,36 млрд. грн., кошти інвесторів – 20 млрд. грн. [2]

З метою покращення соціально-економічного становища країни, поліпшення її інвестиційного іміджу та створення умов для безпечного і повноцінного життя, праці і відпочинку населення є необхідність змінити на краще ситуацію у сфері дорожнього господарства. Від того, як вирішуються проблеми даної галузі на державному та регіональному рівнях, залежить життєдіяльність, соціальна стабільність та інвестиційна привабливість країни.

Таким чином, одним із першочергових завдань розвитку України є раціональне фінансування галузі дорожнього господарства.

Список використаних джерел:

1. Дорожний вопрос: варианты решения проблемы [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://cfts.org.ua/articles/dorozhnyy/./resheniya_problemy_460.
2. Постанова КМУ від 11.07.2013 № 696 «Про затвердження Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування на 2013-2018 роки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/696-2013-%D0%BF>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Лелюк Н. Є., доцент, канд. екон. наук, Ковальова О. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Матеріальні запаси є основною матеріальною складовою виробничого циклу які забезпечують ділову активність, отже, є одним з елементів фінансово-економічної безпеки підприємств. Дослідження наукових публікацій свідчить,

що проблемам обліку та аналізу виробничих запасів приділяють значну увагу такі науковці та фахівці як: Н. А. Гура, Н. І. Дорош, Т. А. Довга, Н. Ю. Єршова, Б. А. Засадний, Н. Б. Кащена, О. В. Цуконова та інші. Проте окремі аспекти обліку та аналізу запасів для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств потребують подальшого опрацювання.

Фінансово-економічна безпека визначається, у тому числі, рівнем матеріально-технічного забезпечення підприємства, що визначається зіставленням фактичної кількості наявних матеріальних запасів з плановою загальною потребою підприємства. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними запасами, рекомендується починати з оцінки обґрунтованості плану матеріально-технічного постачання для виконання обсягів виробництва. Зростання потреби підприємства в матеріальних запасах може бути задоволене екстенсивним шляхом (споживанням більшої кількості матеріалів) або інтенсивним (більш економним використанням наявних матеріальних запасів у процесі виробництва). Перший шлях веде до зростання питомих матеріальних витрат на одиницю продукції. Другий забезпечує скорочення питомих матеріальних витрат і зниження собівартості одиниці продукції [1].

Аналіз раціонального використання матеріальних запасів має вирішити питання про їх дійсний стан з метою розробки політики управління матеріальними запасами. Для цього необхідно:

- вивчити строки, умови поставок та порядок розрахунку обсягів матеріальних запасів відповідно до потреби;
- визначити характер складських запасів, оцінити рух та структуру їх споживання за певний період і в динаміці;
- систематизувати фактори, які зумовили відхилення фактичних показників від прогнозованих у звітному та попередньому періодах;
- моделювати взаємозв'язки між обсягом випуску продукції, матеріаломісткістю, матеріаловіддачею та іншими показниками;
- оцінити рівень ефективності використання матеріальних запасів через кількісне вимірювання впливу факторів на виявленні відхилення показників матеріаломісткості та матеріаловіддачі;
- оцінити можливі варіанти мобілізації виявлених резервів підвищення ефективності використання матеріальних запасів;
- аналіз норм витрачання матеріальних цінностей.

Стосовно до управління матеріальними запасами для забезпечення фінансово-економічної безпеки то найбільш ефективною є їх оптимізація, яка включає не тільки визначення розміру запасу з урахуванням поточної ситуації як всередині підприємства, так і за його межами, а й управлінські рішення з метою скорочення запасів матеріалів.

Оптимізація включає в себе наступні етапи:

- 1) виявлення факторів, що впливають на рівень матеріальних запасів (вплив постачальників; вплив покупців, які формують попит і його зміни; вплив механізмів управління на підприємстві);
- 2) оцінка характеру і ступеня впливу чинників на рівень матеріальних запасів;

3) мінімізація розрахованих втрат, викликаних впливом випадкових чинників;

4) виявлення «вузьких місць», повне або часткове усунення яких дозволяє скоротити розмір необхідних матеріальних запасів;

5) розробка організаційних заходів, реалізація яких дозволить скоротити матеріальні запаси.

Основні напрямки ліквідації «вузьких місць» повинні відповідати виявленим проблемам з метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. Основні завдання аналізу матеріальних запасів для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств представлені у табл. 1.

Найбільший вплив на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств має система управління виробничими запасами щодо оцінки їх стану, забезпечення ефективного використання та оптимізації залишків. Завдання аналізу полягає в тому, щоб знайти оптимальне співвідношення між залишками виробничих запасів і обсягами виробництва.

За відповідності складу, структури й наявності запасів обсягу господарської діяльності, підприємство в змозі отримувати доходи з мінімальними витратами. У разі зниження розміру виробничих запасів можливі перебої в постачанні і виробничому процесі, зменшення обсягів господарської діяльності та чистого прибутку. Надлишок запасів призводить до нагромадження надмірних їх залишків та втрат від використання не за призначенням грошових коштів.

Таблиця 1 – Основні завдання аналізу матеріальних запасів для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств

Завдання	Результати реалізації поставлених завдань для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств
Оптимізація структури запасів	Поліпшення структури запасів за рахунок виявлення надлишкових запасів, неліквідів і дефіцитних запасів; підтримання оборотних активів в найбільш ліквідному стані; скорочення потреби в джерелах фінансування; зниження витрат, пов'язаних з фінансуванням запасів.
Підтримка конкурентоспроможності підприємства	Раціональне співвідношення наявних запасів; скорочення втрат, пов'язаних з упущеною вигодою внаслідок відмови від термінового замовлення або пропозиції.
Скорочення витрат, пов'язаних з формуванням та утриманням запасів	Усунення втрат робочого часу, викликаних нестачею сировини і матеріалів; скорочення простоїв обладнання через брак запасних частин; виключення частих змін в календарних планах; підтримка найбільш економічного співвідношення між витратами на зберігання і витратами з придбання запасів;
Забезпечення необхідного контролю запасів	Зниження втрат, пов'язаних з незадовільною системою контролю за кількістю і якістю матеріалів, що надходять; запобігання можливих втрат, псування і безконтрольного використання матеріалів.

Ефективність управління залишками виробничих запасів можна оцінити за допомогою суми коштів, які можна вивільнити при зменшенні залишків виробничих запасів:

$$\text{ПНВ} = (\text{ФЗВ} - \text{НЗВ}) \cdot \text{ЧДФ}, \quad (1)$$

де ФЗВ — фактичний залишок виробничих запасів (коп.) на гривню створеного на підприємстві чистого доходу.

Таким чином, результати обліку та аналізу виробничих запасів мають фінансові наслідки, які визначають подальшу поведінку підприємства на ринку, його конкурентоспроможність та визначають фінансово-економічну безпеку. Інформація про запаси актуальна при прийнятті управлінських рішень на всіх управлінських рівнях а рекомендації щодо вдосконалення ефективності використання виробничих запасів для забезпечення фінансово-економічної безпеки можуть бути: економічні (обґрунтування норм споживання виробничих запасів, матеріальне стимулювання щодо їх економії), організаційні (оптимізація використання виробничих запасів та посилення контролю за їх станом та структурою), інноваційні (впровадження ресурсозберігаючих технологій). Раціональне використання матеріальних запасів на підприємстві є найважливішим фактором забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств за рахунок зниження матеріаломісткості, собівартості продукції, підвищення прибутковості, рентабельності виробництва.

Список використаних джерел:

1. Довга Т. А. Роль та місце аналізу виробничих запасів в системі управління ресурсним потенціалом підприємства / Т. А. Довга // «Молодий вчений». – № 5 (20). – Частина 1. – травень, 2015 р. – С. 130-134.
2. Кащена Н. Б., Цуконова О. В. Удосконалення методики аналізу виробничих запасів підприємства / Н. Б. Кащена, О. В. Цуконова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2011. – № 2. – С. 128–135.
3. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум : навч. посібник / Єршова Н. Ю., Портна О. В. – Видавництво «Магнолія 2006», 2014. – 225с.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ПРИБУТКОВОСТІ

*Лелюк Н. Є., доцент, канд. екон. наук, Криворучко А. М., магістр,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М.
Бекетова*

В Європейському Союзі (ЄС) малий та середній бізнес займає важливе місце в соціально- економічному розвитку. Там налічується понад 20 мільйонів таких підприємств. Число зайнятого населення у малому бізнесі Європи становить близько 90%. Загалом малі і середні підприємства створюють 50-70% внутрішнього валового продукту. Тоді як в Україні такий показник майже в

чотири рази нижчий. Малим підприємництвом займається майже 40% від загальної кількості зайнятих працівників. В той же час у країнах з розвинутою ринковою економікою чисельність зайнятих у цій сфері дуже висока.

В Україні не створено сприятливого середовища для функціонування малого бізнесу, що проявляється у низці причин економічного, організаційного, правового, соціально-психологічного характеру, які стримують їх розвиток. Тому підтримка розвитку малого бізнесу, особливо в умовах подолання світової фінансово-економічної кризи, повинна бути складовою загальної системи державної політики регулювання і розвитку економіки країни в цілому.

Проблеми та перспективи діяльності малого підприємництва перебувають у полі зору таких українських вчених, як Б. Варналій В. Збарський, Т. Греджева, І. Максименко, А. Чухно, Т. Меркулова та ін.

Найважливішими перевагами малого бізнесу для будь-якої країни є надання численних робочих місць та значний внесок даних структур у ВВП країни.

В Україні мале підприємництво поки ще не відіграє суттєвої ролі в забезпеченні економічного зростання, тенденції його розвитку носять негативний характер, що підтверджується аналізом даних офіційної статистики.

В цілому по Україні ситуація в малому бізнесі останніми роками в цьому плані не покращується, про що також свідчать данні Державного комітету статистики України.

Основні показники розвитку малих підприємств за 2014-2018 роки подано в таблиці 1.

Таблиця 1. Динаміка основних показників розвитку малого підприємництва

Показники	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість суб'єктів малого підприємництва, одиниць	1915046	1958385	1850034	1789406	1822671
% до попереднього року	112,5	102,26	94,5	96,7	101,9
Малі підприємства, одиниць	324598	327814	291154	322920	339371
відсотків до загальної кількості суб'єктів МП	16,9	16,7	15,7	18,0	18,6
Фізичні особи-підприємці, одиниць	1590448	1630571	1558880	1466803	1483716
відсотків до загальної кількості суб'єктів МП	83,1	83,3	84,3	82,0	81,4

Складено автором на базі [3].

Наведені дані таблиці свідчать про те, що за 2014 - 2018 роки мале підприємництво не набуло істотного розвитку, кількість суб'єктів малого підприємництва у 2018 р. при порівнянні з 2010 р. скоротилась на 339333 од. (15,7%), зокрема відбулося зниження кількості малих підприємств на 17870 од. та фізичних осіб-підприємців – на 321047 од., також спостерігається скорочення кількості зайнятих працівників суб'єктів малого підприємництва на 975,6 тис. осіб (19,7%), у тому числі на малих підприємствах 523 тис.осіб (24,2%) та 453 тис. фізичних осіб – підприємців (16,2%).

Перелом в тенденції зростання кількості населення, зайнятого в малому бізнесі, відбувся в 2003-2004 роках. З 1991 по 2003 роки це число неухильно збільшувалося, а в 2004 році в порівнянні з 2003 кількість зайнятих на малих

підприємствах вперше в Україні знизилася - з 2034,2 тис. чоловік до 1928,0 тис. (на 106,2 тис. чоловік, або на 5,2 %). А вже у 2010 році кількість зайнятих працівників на малих підприємствах України склала 2145,7 тис. осіб - це 24,3 % від зайнятих працівників у країні в цілому, або 7,7 % від всіх громадян працездатного віку. А кількість працівників зайнятих у фізичних осіб - підприємств у 2010 році скоротилось до 2814,5, що на 33,3% менше в порівнянні з 2009 роком. Даних по кількості зайнятих в малому бізнесі в 2011 році в цій таблиці немає, але відомо, що ніяких поліпшень в цій сфері надалі не спостерігалось.

Подані дані свідчать про погіршення даного сектора економіки. Всі показники, окрім середньої заробітної плати, яка збільшилась за аналізований період на 672,94 грн., що в більшій мірі зумовлено зростанням мінімальної заробітної плати, відображають зростання негативних тенденцій. З 2009 по 2012 роки спостерігається зменшення кількості малих підприємств на 10 тис. наявного населення на 12 одиниць, зайнятих і найманих працівників майже на 5% та 4% відповідно. Також відбувається зменшення частки обсягу реалізованої продукції малими підприємствами до загального обсягу реалізації.

Таким чином, проаналізувавши вище зазначене, можна виявити ті головні фактори, які гальмують розвиток даних підприємницьких структур, зокрема це:

1) недостатня державна підтримка (фінансова, інформаційна, консультаційна);

Особливо гостро стоїть проблема фінансової підтримки, рівень якої є дуже низьким та не відповідає затвердженому державним бюджетом.

Діяння уряду України неспроможні виконати пункти зазначені в ЗУ «Про державну підтримку малого підприємництва» та Національній програмі сприяння розвитку малого підприємництва в Україні, основними напрями якої є: вдосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємницької діяльності; формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності; активізація фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки малого підприємництва; сприяння створенню інфраструктури розвитку малого підприємництва; впровадження регіональної політики сприяння розвитку малого підприємництва [5]. Тобто, можна стверджувати те, що дані документи носять виключно декларативний характер.

Проблема державної підтримки полягає також у тому, що в Україні малий бізнес практично не бере участі в тендерах на закупівлю державою товарів, робіт і послуг. Таким чином, механізм державних закупівель не використовується як інструмент державної політики сприяння розвитку малого бізнесу, порушується принцип права рівної участі всіх суб'єктів підприємницької діяльності у тендерах. Основні причини того, що малий бізнес майже не бере участі в системі державних закупівель – це висока корумпованість системи державних закупівель та відсутність належного рівня прозорості процесу державних закупівель [8].

2) недосконала, нестабільна та обтяжлива ситема оподаткування;

Розвитку системи оподаткування малого бізнесу в Україні характеризується постійним зростанням на нього податкового навантаження. Прийняття нового Податкового кодексу також не дало очікуваних позитивних змін, а навпаки

ускладнило проблему вибору оптимальної системи оподаткування та сприяє розвитку лише великому бізнесу.

Пунктом 139.1.12 статті 139 Податкового кодексу визначено, що до складу витрат, що не враховуються при визначенні оподатковуваного прибутку не включаються витрати, понесені у зв'язку із придбанням товарів (робіт, послуг) та інших матеріальних і нематеріальних активів у фізичної особи-підприємця, що сплачує єдиний податок (крім витрат, понесених у зв'язку з придбанням робіт, послуг у фізичної особи-платника єдиного податку, яка здійснює діяльність у сфері інформатизації)[9]. В наслідок цієї постанови за підрахунками експертів свою діяльність можуть припинити майже 200 тис. малих підприємств, що обов'язково позначиться на державному бюджеті [7].

Найбільш неприємне нововведення нового Податкового кодексу для фізичних осіб – спрощенців. Витрати на придбання товарів, оплату послуг, робіт, а також інших матеріальних і нематеріальних активів у фізичної особи - підприємця, який сплачує єдиний податок, не можуть бути віднесені контрагентом на витрати при визначенні оподатковуваної податком прибутку. Дане нововведення призвело до того, що платники податку на прибуток відмовляються від співпраці з підприємцями - спрощенцями, що нівелює всі переваги цього способу оподаткування.

Ще одним важливим моментом є те, що юридичні особи та фізичні особи – єдиноплатники, крім єдиного податку, сплачує єдиний соціальний внесок який склав 22% від мінімальної зарплати.

3) проблеми в отриманні кредитів;

Позитивним зрушенням у сфері малого бізнесу стала постанова прийнята Кабінетом міністрів України щодо умов його кредитування, де зазначається, що Український фонд підприємництва на конкурсній основі надає кредити малому бізнесу за умови їх повернення та сплати 1,5 % облікової ставки Національного банку України на момент підписання договору. Проте, як свідчать офіційні дані загалом стан кредитування малого бізнесу знаходиться в досить скрутному становищі. Через ризик неповернення кредитних зобов'язань та недосконале державне регулювання і систему правового захисту, переважна більшість українських банків відмовляються співпрацювати з малими суб'єктами господарювання.

Для отримання фінансової допомоги суб'єкт повинен надати безліч документаційних підтверджень про свій фінансовий стан, конкурентноспроможність продукції, повинен мати позитивну ділову репутацію, належати до відповідної вікової категорії (не менше 21 року на момент отримання кредиту та не більше 65 років на кінцевий термін його погашення) та багато інших перепон.

За свідченням представників провідних банків на сьогоднішній день в Україні лише 5 банків мають спеціальні програми фінансування для малих підприємств [8].

Отже, перед підприємствами малого бізнесу постають такі проблеми, пов'язані з банківським кредитуванням: високі відсоткові ставки; потреба ліквідної застави для забезпечення гарантій повернення кредитних; коротко- та

середньостроковий характер кредитів, що пропонуються банківськими установами (суб'єкти малого бізнесу потребують невеликі за обсягом довгострокові кредити з погашенням рівними частинами); недостатня поінформованість суб'єктів господарювання про умови надання кредитних фінансових ресурсів; загроза втрати контролю за своїм підприємством [1].

4) незадовільна інтеграційна підтримка;

Малі підприємства України постійно зазнають тиску з боку великих корпорацій та конкурують між собою. Окрім цього, новий Податковий кодекс своєю постановою про заборону великому бізнесу вносити до валових витрат витрати на купівлю товарів чи послуг, отриманих від підприємців, що працюють за спрощеною системою оподаткування робить їх співпрацю не вигідною.

5) негативна динаміка основних макроекономічних показників, наприклад обмеженість внутрішнього попиту та наявність кризи збуту; недостатня урегульованість відносин між суб'єктами підприємницької діяльності і органами влади; негативні інфляційні процеси, що ведуть до збільшення витрат підприємства на сировину, матеріали та всі інші елементи, що включаються до собівартості.

Означені проблеми функціонування та розвитку малого бізнесу в Україні потребують кардинального перегляду державної регуляторної політики у цій сфері.

Потрібен механізм змін регуляторної політики щодо покращення розвитку малого бізнесу показана.

Одним із інструментів підвищення прибутковості малих підприємств є широке впровадження системи коопераційних зв'язків між малим та великим бізнесом на основі таких форм як аутсорсинг та інсорсинг, лізинг, венчурне фінансування та субпідряд.

Особливо ефективною для України є одна із видів венчурного фінансування – бізнес-інкубатор. Кількість бізнес-інкубаторів на території України є дуже низькою (60 інкубаторів на кінець 2018 року), порівняно з провідними країнами ринкової економіки, де дані структури в короткі терміни дали свій результат. Головним їх завданнями є надання суб'єктам малого підприємництва комплексних послуг: юридичної, консалтингової, інформаційної підтримки, підготовки кадрів для малих підприємств, пошук інвесторів, надання в оренду обладнаних оргтехнікою приміщень тощо [2].

Та все ж таки, на нашу думку, головною причиною низького рівня розвитку провідного сектора економіки – малого бізнесу – є непродуктивний та неефективний механізм державної підтримки.

Не дивлячись на безліч проблем функціонування малого бізнесу, згідно Рейтингу конкурентоспроможності регіонів України, підготовленого Фондом «Ефективне управління» у 2012 році, всі регіони поліпшили свої позиції, так само як і Україна у рейтингу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму [4].

Означена у дослідженні проблематика потребує подальшої наукової розробки з метою покращення умов функціонування та розвитку підприємств малого бізнесу в Україні та підвищення їх прибутковості.

Список використаних джерел.

1. Атамас П.Й. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/12250719/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/nedoliki_malogo_biznesu
2. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/male_pidpriyemnitstvo_osnovi_teoriyi_i_praktiki_-_varnaliy_zs
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/>
5. Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>
6. Інформаційний портал: «Україна в інтернеті» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.com-ua.com>
7. Как «поддержат» малый и средний бизнес в Украине: анализ законопроекта. Финансовый доктор [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://findoctor.com.ua/rus/market/news/2012/02/15/kak_podderzhat_malyj_1513.html
8. Малый бизнес: надежды и реальность [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ubr.ua/top/malyi-biznes-nadejdy-i-realnost>
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ

Маценко Ю. О., магістр Харківського національного університету міського господарства імені О.М.Бекетова

Визначення поняття «готель» має походження від латинського *hostel* та англосаксонського *hospitality*, що в перекладі означає «гостинність», а також старофранцузького *hospice*, тобто «гість». Саме тому готельне господарство називають індустрією гостинності. За словами О.В. Балахонової, Т.М. Дячук та М.В. Заїкіної, «готельні підприємства в структурі індустрії туризму й гостинності виконують ключові функції, формують і пропонують споживачам комплексний готельний продукт, у просуванні якого беруть участь всі сектори й елементи туризму й гостинності».

Управління персоналом у сучасній готельно-ресторанній галузі будується на тому, що людину в сфері надання послуг у готелях та ресторанах розглядають одночасно як персонал у процесі виконання безпосередніх обов'язків та дієвий інструмент, завдяки якому репутація та економіка закладу може як розквітати так і занепадати. Успіх економічної діяльності підприємства у готельно-ресторанному бізнесі залежить не лише від керівників, але й і від персоналу, їх знань, компетентності, кваліфікації, здатності вирішувати проблеми та реагувати

на нестандартні ситуації, які можуть відбуватися протягом робочого дня. Тому для того, аби підприємство у готельно-ресторанному бізнесі функціонувало ефективно, необхідно правильно організувати працівників, при цьому постійно контролюючи їх діяльність, використовуючи різні ефективні методи управління персоналом, засновані на наукових законах. Розроблення та формування ефективної системи управління персоналом є одним з найдієвіших інструментів розвитку ресторану або готелю у сучасному економічному світі.

Перед тим, як розглядати особливості управління персоналом у готельно - ресторанному бізнесі, слід чітко зрозуміти, що включає в себе термін «управління персоналом». З цією метою доцільно буде проаналізувати вже існуючі визначення, які застосовували науковці раніше (табл. 1.).

Таблиця 1.

Визначення терміну «управління персоналом» різними науковцями

Автор	Визначення терміну
Н. Л. Гавкалова	– це багатоаспектний, складний та специфічний процес управління працівниками на основі використання різних прийомів і методів як адміністративного та економічного, так і соціально психологічного характеру
Л. І. Михайлова	- сукупність усіх управлінських рішень та видів діяльності, що безпосередньо зв'язані з організацією впливу на людей, які працюють на підприємстві чи установі
В. Г. Никифорова	– це комплексна прикладна наука про організаційно-економічні, адміністративно-управлінські, технологічні, правові, групові і особистісні чинники, способи і методи впливу на персонал підприємства для підвищення ефективності в досягненні цілей організації
В. Ф. Братченко	– це діяльність організації, спрямована на ефективне використання людей (персоналу) для досягнення цілей, як організації, так і індивідуальних (особистих)

Отже, порівнявши визначення наведені в табл. 1., можна з упевненістю стверджувати, що управління персоналом в готельно-ресторанному бізнесі це сукупність методів та управлінських рішень, які безпосередньо спрямовані на організацію роботи персоналу індустрії гостинності задля досягнення цілей організації через надання якісних послуг.

Управління персоналом включає в себе такі складові, як підбір кадрів, контроль за роботою працівників, винагородження чи покарання за виконання поставлених завдань аби цілі готелю чи ресторану були досягнутими.

Спираючись на теоретичні засади менеджменту, можна визначити, що процес управління персоналом включає такі функції:

- планування – це постановка цілей, розробка правил і послідовності дій, розробка планів і прогнозування деяких можливостей у майбутньому;
- організація – це постановка завдань перед кожним підлеглим, поділ на відділи, делегування частини повноважень підлеглим, розробка каналів управління і передачі інформації, координація роботи підлеглих;

- керівництво – це вирішення питання про визначення стандарту для необхідних кандидатів, підбір, відбір працівників, встановлення вимог до виконуваної роботи, оцінка виконання робіт, консультування працівників, навчання і розвиток кар'єри працівників;

- контроль – це встановлення відхилень від вимог за кількістю і якістю роботи, рівня продуктивності, перевірка відповідності виконуваних робіт встановленим стандартам, нормам;

- регулювання – коригування робіт, встановлених вимог у разі необхідності.

Для успішного керування персоналом управитель повинен чітко розрізняти та обирати найефективніші методи управління персоналом у готельно-ресторанному бізнесі.

Аби ознайомитися та проаналізувати вже існуючі методи слід чітко виявити недоліки та переваги кожного з них табл. 2.

Таблиця 2 Методи управління персоналом у готельно-ресторанному бізнесі

№	Метод	Переваги	Недоліки
1.	Адміністративний	Базується на законодавстві та етиці спілкування.	Має владний, наказовий, та розпорядчий спосіб впливу на персонал.
2.	Економічний	Базується на використанні економічних стимулів і відомий як «метод пряника».	Система матеріального заохочення, виплата премій, участь у прибутках і капіталах.
3.	Соціально - психологічний	Задоволення культурних і духовних потреб працівників, особистий приклад.	Встановлення моральних санкцій і заохочення.

Джерело: складено автором

Результатом успішного та дієвого використання саме базових, фундаментальних теоретичних основ у роботі з персоналом, дозволяє керівництву досягати економічного розвитку і стабільного існування бізнесу на економічному ринку. Компетентний персонал від низів до керівництва у готельно-ресторанному бізнесі позитивно впливає на роботу готелю (чи ресторану), а також дає можливість готелю (чи ресторану) конкурувати у світовому масштабі готельно-ресторанного бізнесу.

ПОТОЧНІ БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ РОСЛИННИЦТВА ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ

Петренко О. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сільське господарство є особливою сферою виробничої діяльності, оскільки в процесі виготовлення готової продукції, поряд з фінансовими, матеріально-

технічними та трудовими ресурсами, використовуються ще й природні ресурси: земля та живі організми.

Порядок обліку і аналізу наявності та руху таких ресурсів досить складний, адже вони постійно змінюються - рослини проходять певні фази розвитку, тварини набирають вагу, набувають вікової зрілості і т.ін. Процес якісних і кількісних змін таких активів отримав назву біологічних перетворень.

З 1 січня 2007 року було введено в дію П(С)БО 30 "Біологічні активи", згідно з якими тварини або рослини, які в процесі біологічних перетворень здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди визначені як біологічні активи [3]. Тобто біологічним активом може бути будь-яка тварина чи рослина, яка утримується або вирощується на підприємстві.

Відповідно до МСБО 41 "Сільське господарство" визнання та облік біологічних активів починається, коли підприємство отримує контроль над активом або пов'язаними з ним майбутніми економічними вигодами та може надійно оцінити його собівартість або справедливую вартість [2].

В методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку активів зазначено, що біологічний актив визнається активом, якщо:

- підприємству перейшли ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на біологічний актив;
- підприємство здійснює управління біологічним активом та контроль за його використанням;
- є впевненість, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з його використанням у сільськогосподарській діяльності;
- вартість біологічного активу може бути достовірно визначена [1].

Залежно від напрямку та строку використання біологічні активи відносять до необоротних активів (довгострокові та незрілі довгострокові біологічні активи рослинництва і тваринництва) або до оборотних активів (поточні біологічні активи рослинництва і тваринництва).

Інформація про оборотні біологічні активи накопичується на активному рахунку 21 "Поточні біологічні активи" по таких субрахунках:

211 "Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю";

212 "Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю";

213 "Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю".

Для аналізу необхідна більш детальна інформація, яку забезпечує належним чином організований аналітичний облік за видами сільськогосподарських рослин та тварин або однорідними групами біологічних активів. Найбільш прийнятною є побудова аналітичного обліку за видами культур з поділом на сорти (репродукції) та видами тварин в розрізі статеві-вікових груп, що забезпечить легкість та зручність при аналізі та калькулюванні собівартості кожного виду продукції, а також при визначенні ефективності вирощування (утримання) тієї чи іншої культури чи виду тварин.

Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю, до рахунку 21 "Поточні біологічні активи" не включаються, а відображаються в складі незавершеного виробництва по рахунку 23 "Виробництво" за сумою фактично понесених витрат. Поточні біологічні активи рослинництва, тобто площі певних сільськогосподарських культур, що вирощуються підприємством, раніше взагалі не були об'єктами обліку.

Важливим джерелом аналізу є фінансова звітність, в якій на звітну дату відображається майно підприємства та джерела його утворення, фінансовий стан та результати діяльності. В Балансі підприємства (ф. № 1) оборотні біологічні активи відображаються в розділі II Активу по статтях "Поточні біологічні активи" (р. 1110) та "Незавершене виробництво" (р. 1102). Зокрема по статті „Поточні біологічні активи" (р. 1110) відображають справедливую вартість зернових, технічних, овочевих та інших культур. По статті "Незавершене виробництво" (р. 1102) поряд з витратами на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), вартістю напівфабрикатів власного виробництва, відображають первісну вартість поточних біологічних активів рослинництва. Додаткові біологічні активи (крім тварин на вирощуванні і відгодівлі) відображаються за статтею "Готова продукція" (р. 1103).

Річна статистична форма звітності № 50-сг «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» містить в собі багато статистичної інформації, яка може бути підґрунтям для аналізу виробничого виробництва продукції рослинництва. Данні цієї форми містять інформацію про:

- наявність і рух продукції сільського господарства,
- структура собівартості за видами продукції сільського господарства,
- витрати на виробництво продукції сільського господарства (робіт, послуг)
- купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб.

Інформація щодо поточних біологічних активів в стані біологічних перетворень розкривається виходячи із залишків по субрахунку 211 та по рахунку 23 в частині незавершеного виробництва поточних біологічних активів.

Аналіз інформації, узагальненої на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності не дає повної уяви про якісні та кількісні характеристики біологічних активів та їх зміну. Тому необхідно створити таку обліково-аналітичну інформаційну систему, в якій інформація буде оперативно формуватись і аналізуватись керівниками виробничих підрозділів, спеціалістами агрономічної та зоотехнічної служб, оскільки вони безпосередньо приймають участь у виробничих процесах, пов'язаних з біологічними перетвореннями рослин і тварин.

Щодо організації оперативного аналізу біологічних активів, доцільно виділити такі напрями як поточний аналіз (за день, тиждень, декаду, місяць, квартал), поопераційний (за окремими технологічними операціями з вивченням їх планової та фактичної послідовності і тривалості, а також строків виконання), та ситуаційний (у разі виникнення непередбачених ситуацій). Це забезпечить можливість виявлення небажаних процесів і вживання запобіжних заходів, від своєчасності яких залежать кінцеві показники використання біологічних активів у господарській діяльності.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29 грудня 2006 р. № 1315. //www.minfin.gov.ua
2. МСФО 41 "Сільське господарство"//www.minfin.gov.ua
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи", затверджений наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790. //Все про бухгалтерський облік. - 2007. - № 18. - С. 103-106.

СТРАТЕГІЯ РОЗУМНИХ МІСТ: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО РОЗРОБКИ

Савенко К. С., докторант, Мураєв Є. В., здобувач, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Вперше в історії людства на початок 2008 р. більше половини населення світу проживає у містах. За прогнозами ООН до 2050 року цей показник зросте до 70%. Відтак, складність та швидкі темпи змін обумовлюють доцільність впровадження місцевими органами влади комплексних та системних рішень із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

У цьому контексті перспективним є розвиток моделі розумних міст на засадах ефективної інтеграції фізичних, цифрових та людських систем у штучно створеному середовищі для забезпечення стійкого, процвітаючого та всеосяжного майбутнього для громадян міста. Все більше і більше міст світу застосовують стратегічний підхід для побудови моделі розумного міста. Зважаючи на це, доцільним є дослідження стратегій розвитку успішних розумних міст світу та впровадження передового досвіду у вітчизняну практику.

Міжнародний досвід свідчить, що стратегічне планування розвитку розумного міста охоплює шість взаємопов'язаних напрямків діяльності, що містять безліч підкатегорій та рішень, а саме будівництво (розумні будинки, розумне будівництво, комплексна система обслуговування); мобільність (інтелектуальні системи управління трафіком, розумні послуги для громадського транспорту, розумна міська логістика); енергія та навколишнє середовище (розумна енергія, розумне управління водними ресурсами, розумне поводження з відходами); освіта (міські платформи для освіти, цифрові формати навчання, цифрові навички); здоров'я (телемедицина, інтегровані інформаційні системи охорони здоров'я, проживання в умовах навколишнього середовища), уряд (цифрове державне управління, партисипативне управління, електронні послуги) [1].

Інтегрований підхід до розробки стратегії розумних міст має базуватися на таких теоретико-методичних засадах:

- переоцінка ролі міста та її адміністрації (при цьому важливо розвивати місто за моделлю «місто як послуга»);
- залучення громадян та інших груп стейкхолдерів до розробки стратегії розумного міста;

- уникнення розрізнених рішень, концентрація уваги на е-управління та активне впровадження кращих практик розумних рішень;
- підтримка ініціатив, запровадження самодостатніх бізнес-моделей, підтримка приватного сектору;
- створення стратегії із використанням комплексної системи даних, застосування різних цифрових платформ даних;
- створення інноваційних лабораторій для генерації сучасних екосистем;
- забезпечення безпеки даних;
- залучення операторів інфраструктури до розробки, фінансування та реалізації ініціатив з розвитку розумних міст;
- отримання політичної підтримки та інтеграція відгуків громадськості;
- створення координаційного органу та спеціальної системи планування.

Таким чином, застосування інтегрованого підходу до розробки стратегії розумного міста дозволить комплексно об'єднати ключові напрямки діяльності розумного міста із використанням інформаційно-комунікаційних технологій та сприятиме розвитку сучасної моделі розумного міста в умовах цифрової економіки.

Список використаних джерел:

1. Berger R. Smart cities. Smart strategies. Режим доступу: www.rolandberger.com

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

***Шановал Г.М.**, канд. екон. наук, **Мальцева П.В.**, магістр, **Різник К.Є.**,
магістр, Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

В системі управління економічною безпекою підприємства управління оборотними активами відіграє досить вагому роль, так як на більшості підприємств оборотні активи займають значну частку в активах підприємства. Крім того, управління оборотними активами, їх фінансування впливають на такі показники як ліквідність, фінансова стійкість, та у випадку неефективного управління оборотними активами можуть негативно позначитись на показниках фінансової безпеки підприємства. Тому досить актуальним є питання управління оборотними активами в системі економічної безпеки підприємства, а також обліково-аналітичне забезпечення даного процесу, без якого неможливим є прийняття ефективних управлінських рішень.

Більшість вчених [1-4], які досліджують питання управління оборотними активами сходяться на думці, що управляти цією складовою активів доцільно за елементами, при чому більшу увагу варто приділяти управлінню запасами та дебіторською заборгованістю, які, як правило, займають найбільшу частку в оборотних активах більшості підприємств.

Зважаючи на широкую номенклатуру об'єктів, облік запасів підприємства є специфічною ділянкою обліку, а це, у свою чергу, вимагає правильної класифікації запасів та відповідної організації управлінського обліку.

Враховуючи вищезазначене, запаси підприємства доцільно класифікувати на групи відповідно до циклів виробництва. Така класифікація запасів підприємства дозволить розбити процес управління на короткі етапи, що є досить зручно, так як спростить процес управління.

Кожну з груп запасів відповідно пропонується класифікувати за ритмічністю постачання на 3 групи: запаси, які постачаються постійно на певному етапі (циклі) виробництва – група А, запаси, які постачаються з певною періодичністю – група В, запаси, які постачаються рідко (1-2 рази) протягом певного циклу – група С. Для кожної з цих трьох груп запасів потрібно підібрати окремий метод управління і визначитись з необхідністю створення страхового запасу.

Така класифікація запасів підприємства дозволить підвищити ефективність їх управління за рахунок скорочення витрат на покупку та зберігання запасів, які постачаються рідко та зменшення кількості надлишкових запасів.

Раціональне обліково-аналітичне забезпечення управління запасами дозволить не тільки зменшити втрати від утримання надлишкових запасів, а й дасть можливість вивільнити значну частину коштів, що може бути використана для підвищення прибутковості в інвестиційній та фінансовій діяльності підприємства. Зменшення витрат, в свою чергу, позитивно вплине на фінансові результати підприємства.

Важливе значення має також і управління дебіторською заборгованістю, так як надлишкове вкладення коштів у дебіторську заборгованість може привести до уповільнення оборотності оборотних активів та негативно позначитись на показниках фінансової стійкості.

Для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю пропонується наступна програма підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу на підприємстві:

1. Встановлення термінів відстрочки платежів для різних груп покупців.
2. Встановлення лімітів величини дебіторської заборгованості для кожного покупця (або групи покупців), які залежатимуть від обсягів реалізації та історії кредитних відносин з ними.

Необхідно встановити максимальні обсяги дебіторської заборгованості покупців підприємства в залежності від групи, тобто пропонується встановити максимальну дебіторську заборгованість для кожної групи покупців окремо.

3. Ефективне використання запровадженої системи стимулюючих знижок для клієнтів, які працюватимуть на умовах передплати. При цьому важливо прорахувати економічний ефект від продажів із знижками, визначити, що

підприємству вигідніше: отримувати менший дохід від реалізації з передоплатою, чи більший дохід, але із затримкою платежів.

4. Запровадження системи знижок в період року, коли рівень продажів найменший.

Враховуючи, що частина продукції підприємств користується сезонним попитом, то керівництву підприємства необхідно прийняти рішення надавати сезонні знижки на партії товарів від певної суми реалізації.

5. Розробка системи договорів, в яких чітко будуть зазначені умови та терміни оплати, а також відповідальність покупця у випадку порушення термінів розрахунків.

Узагальнюючим показником, що характеризує управління оборотними активами і виступає в якості генерального завдання при їх формуванні, є оборотність оборотних активів, що відображає продуктивність їх використання. Саме прискорення оборотності оборотних активів підприємства формує раціональний обсяг оборотних активів, що сприяє вивільненню капіталу підприємства та збільшенню прибутку.

Слід зазначити, що наслідком впровадження програми підвищення ефективності формування та використання оборотного капіталу мають стати:

- забезпечення безперебійної роботи підприємства;
- зниження обсягів вільних поточних активів, і, як наслідок, зниження витрат на їх фінансування;
- прискорення обороту оборотних активів;
- максимізація прибутку підприємства при збереженні ліквідності.

Практичне впровадження запропонованих заходів по підвищенню ефективності формування та використання оборотних активів дозволить максимально ефективно використовувати власні ресурси для забезпечення стабільної фінансової діяльності, що у свою чергу позитивно позначиться на фінансовій стабільності підприємства та його ліквідності, і сприятиме забезпеченню високого рівня економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Ватченко О. Б. Управління оборотним капіталом підприємства / О. Б. Ватченко, І. Б. Тахмазова // Економічний простір. – 2011. – № 50. – С. 193–200.
2. Дукаль Г.С. Управління обіговим капіталом та його вплив на фінансовий стан підприємств. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu//19_1/181_Dukal_19_1.pdf
3. Єрмак С.О. Концептуальні основи ефективного управління оборотним капіталом на підприємствах роздрібно́ї торгівлі побутовим обладнанням / С.О. Єрмак // Вісник Донецького університету економіки та права. – 2008. – № 1 – 2. – С. 76–83.
4. Кустріч Л.О. Підвищення рівня управління оборотним капіталом / Л.О. Кустріч // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3. – С. 103–106.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ/УСТАНОВ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Краївська І.А. здобувач, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Для здійснення моніторингу діяльності підприємств/установ СІ необхідна достовірна, обґрунтована та повна інформація, яка забезпечується загальною інформаційною системою управління підприємством.

Аналіз наукових поглядів показав, що на сьогодні не існує єдиного підходу до розуміння суті понять «інформаційно-аналітичне забезпечення», «інформаційне забезпечення» та «обліково-аналітичне забезпечення» [1, 2, 3]. Як справедливо зазначає В.Ф. Яценко термін «інформаційне забезпечення» вчені застосовують у двох напрямках:

- з позицій проектування автоматизованих інформаційних систем (АІС), які складаються із сукупності функціональних та забезпечувальних підсистем;

- з позицій прийняття управлінських рішень [2].

Якщо розглядати інформаційне забезпечення, як одну із забезпечувальних підсистем функціонування інформаційної системи управління підприємством, то можна виділити три точки зору [1]:

- інформаційне забезпечення, як сукупність інформації (класифікатори, документи, інформаційні масиви та бази даних), тобто безпосередньо інформаційний продукт, який використовується в процесі прийняття управлінських рішень;

- як процес збору, зберігання, обробки, пошуку та видачі необхідної користувачам інформації за їх запитам;

- як інформаційний продукт, який створюється в підсистемі інформаційного забезпечення так і процес функціонування такої підсистеми.

Процес інформаційно-аналітичного забезпечення в основному є двокомпонентним і включає збір та аналіз інформації.

Під час збору інформації використовується вся наявна сукупність даних облікової системи і звітності; загальноекономічних та галузевих показників діяльності підприємств-аналогів або відображають стан економіки на різних рівнях; планів і прогнозів тощо.

Здійснюється аналіз та синтез зібраної інформації у вигляді фінансових, статистичних та внутрішніх звітів, які є основою для прийняття управлінських рішень щодо стану та рівня економічної безпеки, ефективності діяльності та прогнозування заходів захисту від впливу зовнішніх і внутрішніх загроз. Для оцінювання поточного рівня економічної безпеки підприємства використовують показники, що характеризують результати діяльності підприємства: фінансово-економічну стійкість, стабільність та безперервність виробничої діяльності, ефективність використання ресурсів підприємства [4]. При цьому необхідно враховувати всі вимоги до: конфіденційності інформації; формування системи показників, вибору комплексу методів та індикаторів економічної безпеки

підприємства. Досліджуючи проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки, науковці наголошують, що в інформаційній системі підприємства більшість інформації припадає на обліково-аналітичну.

Аналіз останніх публікацій доводить, що головною метою інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки є надання достовірної та релевантної інформації для управління економічними процесами підприємства при виборі напрямів підтримання безпеки й стійкого розвитку підприємства.

Проведені дослідження дозволили визначити, що на забезпечення якості управлінських рішень впливають способи і методи обробки інформації, вірогідність, періодичність поновлення, повнота й автоматизація інформаційно-аналітичного забезпечення. Результати проведення аналітичних досліджень з перевірки дотримання технологій виробництва, взаємовідносин з контрагентами, аналізу угод, експертизи документів, контролю за дотриманням правил роботи з конфіденційною інформацією прямо залежать від якості інформації, яка використовується.

Ядром економічної інформації є дані з системи оперативного, управлінського, бухгалтерського обліку. Базою економічної інформації підприємства є облікова інформація як «мова бізнесу». Вона моделює як зв'язки підприємства з навколишнім середовищем, так і його внутрішню структуру, дає можливість розподіляти права виконавців та їхню відповідальність за економічну ефективність.

Список використаних джерел:

1. Вакун О. В. Економічна сутність обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємством / О. В. Вакун // Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. — 2016 — Т. 21, вип. 1. — С. 210–213
2. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання як об'єкт наукових досліджень / Л. В. Гнилицька // Управління проектами та розвиток виробництва : зб. наук. пр. — Луганськ : вид-во СНУ ім. В. Даля. — 2011. — No 1 (37). — С. 142–150. — Режим доступу : <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/37/11glvond.pdf>.
3. Теоретико-методологічний генезис сутності та змісту обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством / В. Ф. Яценко // Вісник ЖДТУ. — 2013. — No 3. — С. 75–84.
4. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / укл. І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д. К. Воронков, 2012. —Х:ХНЕУ[Електронний ресурс]. —Режим доступу: www.ea.hneu.edu.ua/images/users/navc_posibnic_z_EBP.doc
5. Кірсанова В.В., Фашенко М. О. Обліково-аналітичне забезпечення як складова функціонування системи економічної безпеки підприємства /Проблеми ринку та розвитку регіонів України в ХХІ столітті : матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.(м. Одеса, 10-12 грудня 2014 р.)/ ОНПУ—с. 63-68 [Електронний ресурс]. —Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/science/ipreed/2014/63.pdf>

Tumietto Daniele

THE EVOLUTION OF THE BLOCKCHAIN THROUGH STANDARDS: THE INTERNATIONAL STATE OF THE ART	5
---	---

Rainer Michaeli

EDUCATION IN COMPETITIVE AND MARKET INTELLIGENCE: NEW PERSPECTIVES TO GAIN COMPETITIVE ADVANTAGE.....	6
---	---

Momot D. T.

INVESTMENT DECISION-MAKING ON THE ART MARKET: PROBLEMS AND PERSPECTIVES.....	8
--	---

Андренко О. А., Тихонова А. Ю.

Розвиток інтернет-банкінгу в Україні та проблеми безпеки обслуговування клієнтів.....	10
---	----

Андренко О. А., Мордовцев С.М.

Інтегральний індикатор фінансового стану підприємств водопровідно-каналізаційного господарства.....	13
---	----

Артем'єва О. О., Гордієнко Т. В.

Особливості зовнішньоекономічної діяльності в сучасних економічних умовах	16
---	----

Артем'єва О. О., Кузьмич С. М.

Актуальні питання обліку зовнішньоекономічної діяльності в умовах євроінтеграції	19
--	----

Артем'єва О. О., Пастух Д. Л.

Особливості експорту в зовнішньоекономічній діяльності	22
--	----

Артем'єва О.О., Бестюк А.М.

Особливості експортних операцій з переробки давальницької сировини	25
--	----

Близнюк Л. М.

До проблеми відображення основних засобів за їх справедливою вартістю у балансі сучасних підприємств України.....	28
---	----

Буйко Ю. С.

Аналіз систем обліку запасів за національними та міжнародними стандартами.....	31
--	----

Вербецька А.В.

Недосконалість законодавчого регулювання бухгалтерського обліку в Україні	33
---	----

Власова О.Є.

Податковий комплаєнс як спосіб забезпечення податкової безпеки підприємства.....	36
--	----

Власова О. Є., Назаренко А. О.

Інтегрована звітність - як новий напрямок розвитку бухгалтерської звітності підприємств	39
---	----

Власова О.Є., Пономарьова К.Ф., Таранушенко Є.В.

Особливості обліку біологічних активів відповідно до міжнародних стандартів.....	42
--	----

Власова О. Є., Тимченко І. О., Скворцов С. О.	
Облікова політика - інструмент формування бухгалтерської інформаційної моделі економічного суб'єкта.....	45
Гоменюк В. В.	
Порівняльна характеристика податку на прибуток підприємств та податку на виведений капітал.....	47
Гончаренко А. С.	
Інтелектуальний капітал в структурі капіталу підприємства.....	51
Долина І. В., Ілляшенко С. М., Маслак М. В., Глізнуца М. Ю., Івченко М. О.	
Формування системи оподаткування у сфері туристичного бізнесу.....	53
Дубницький В. І., Науменко Н. Ю., Овчаренко О. В.	
Сучасні аспекти розвитку теорії економічної безпеки регіонів.....	56
Завадських Г. М.	
Окремі аспекти сучасного стану та проблеми розвитку малого бізнесу в Україні	59
Захарова Н. Ю., Гришко Р. С.	
Методичні підходи до оцінки фінансової безпеки підприємства.....	61
Канцір І. А., Магальницька Л. В.	
Контролінг у системі фінансово-облікової діяльності суб'єктів господарювання	63
Карминська-Белоброва М. В., Попов Н. А., Перерва П. Г., Колотюк Е. И., Приходько Е. Г.	
Особенности организации бухгалтерского учета и анализа на малых предприятиях туристической индустрии.....	66
Карпушенко М. Ю., Волковицький М.	
Впровадження електронного документообігу на підприємствах.....	68
Кащавцева І. А.	
До питання податкове планування на підприємстві.....	71
Кліпкова О. І., Дмитришин Р. О.	
Аналіз передумов успіху у діяльності ДП «АРЕНА ЛЬВІВ».....	73
Кліпкова О. І., Морозова К. Ю.	
Критерії вибору стратегії діяльності підприємств легкої промисловості (на прикладі ТОВ «МАГРО ІНВЕСТ».).....	76
Кобелєва Т. О.	
Чотири стратегії комплаєнс-захисту в системі економічної безпеки промислового підприємства.....	78
Колісник О. П., Кузьмич С. М.	
Значення облікової політики в процесі управління підприємством.....	81
Конопліна О. О., Мізік Ю. І.	
Методика оцінки рівня взаємодії підприємств водопостачання та водовідведення із групами зацікавлених осіб.....	83
Коротун В. О.	
Антикорупційний комплаєнс як складова управління корупційними ризиками й забезпечення економічної безпеки підприємства в Україні.....	85

Костюк В.О.

Економіко-статистичні моделі взаємозв'язку вартісних показників продукції 87

Костюк В.О.

Дослідження впливу кадрового потенціалу підприємства і ефективності його використання на зміну обсягу виробництва продукції 89

Косяк А. П.

Оцінка ефективності управління фінансово-економічної безпеки комунального підприємства (на прикладі КП Зачепилівського водопровідно-каналізаційного підприємства) 90

Кравченко О. О., Дутко Л. П.

Безпека в туристичній сфері України..... 93

Кравцова С.В., Лисенко К.К.

Новації в обліку дебіторської та кредиторської заборгованості..... 95

Красюк В. О.

Корупційна складова організації утилізації твердих побутових відходів..... 98

Кривуля П. В., Кобцева Д. А

Нечёткость субъективных оценок относительной значимости как составляющая аберрационного риска при использовании метода поприоритетных расходов..... 101

Кузуб М. В., Клеомітес В. Ю.

Вплив інфляції та інфляційних процесів на фінансовий стан підприємства... 104

Кузуб М. В., Репецька О. С.

Проблеми обліку електронних грошей..... 106

Кузуб М. В., Румянцева В. В.

Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку..... 109

Кузуб М. В., Синюк А. В.

Проблеми регулювання бухгалтерського обліку в сучасних економічних умовах 112

Латкіна С. А., Цегельник Г. В.

Проблеми економічної безпеки підприємств в Україні..... 115

Лебідь О. Ю., Зіненко А. О.

Застосування задач математичного програмування в менеджменті..... 117

Левченко Т. В.

Оцінка та діагностика зовнішньоекономічної безпеки України..... 119

Лелюк Н. Є., Чечетова Н. Ф.

Сутність і сучасний стан недержавних пенсійних фондів..... 121

Литовченко О.Ю., Ляховський В.О.

Інформаційне та організаційне забезпечення аналізу управління ліквідністю банку 125

Лізунова Д. О.

Вирішення проблем фінансової безпеки на стиках фінансової і бухгалтерської науки 128

Майборода Ю. В., Костенко З. С.

Гармонізація бухгалтерського обліку в умовах євроінтеграції..... 131

Майборода Ю. В., Нагорна М. В.

Мета та задачі податкового менеджменту 133

Майборода Ю.В., Фещенко Д.А.	
Управління фінансово-економічною безпекою підприємства	135
Манухіна М. Ю., Минка С. О.	
Роль нематеріальних активів у створенні цінності підприємства.....	137
Марченко Ю.В.	
Визначення особливостей управління витратами в системі формування стратегії економічної безпеки та сталого розвитку підприємств.....	140
Матросова В. О., Кобелєв В. М., Косенко А. В., Проскурня Е. М., Гармаш С. В.	
Інформаційне забезпечення обліку та аналізу на підприємствах туристичного бізнесу.....	143
Мешикова-Кравченко Н.В., Лашкевич В. О.	
Стратегічні аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства.....	146
Мирончук З.П., Андрушко Р.П.	
Сутність фінансової безпеки та вплив звітності на інвестиційну привабливість сільськогосподарських підприємств.....	148
Мізік Ю. І., Сінцова О. І., Дмитрієва Н. О.	
Організація внутрішнього аудиту розрахунків із споживачами і постачальниками в системі управління підприємствами водопостачання та водовідведення.....	151
Можайкіна Н. В., Биковська Г. В.	
Управління інвестиційними ризиками транснаціональних корпорацій (ТНК)	154
Момот Т.В., Луб А. І., Даценко Я. О.	
Роль фінансового аналізу у формуванні фінансової стратегії підприємства...	156
Момот Т. В., Костоглотова Ю., Чалий Б.	
Розвиток ринку криптовалют як системи в умовах цифрових трансформацій	157
Момот Т.В., Макарова А. В.	
Оцінка кредитоспроможності позичальника як складова управління кредитними ризиками банку.....	159
Момот Т.В., Наумов В.В., Прилипко С.М.	
Обліково-аналітичне забезпечення як складова антикорупційного комплаєнсу суб'єктів господарювання.....	162
Момот Т. В., Шахвердяна Д., Пащенко Д. О.	
Основні аспекти організації бухгалтерського обліку нематеріальних активів на підприємстві.....	163
Мордовцев О.С., Казанський М.М.	
Міжнародні стандарти фінансової звітності як інструмент нормативно-правового забезпечення операцій з кредитним портфелем банків України.....	165
Мошковська О. А., Алієва А. В.	
Порівняльна характеристика особливостей бухгалтерського обліку у Великобританії та Україні.....	167
Мошковська О. А., Берлет Т.О.	
Становлення і нормативне регулювання бухгалтерського обліку в США.....	171

Мошковська О. А., Довганець Т. О.	
Особливості континентальної моделі бухгалтерського обліку	174
Мошковська О. А., Івахно Я. В.	
Порівняльна характеристика бухгалтерського обліку в Данії та Італії.....	176
Нежива М.О.	
Аналітичне забезпечення управління суб`єктом господарювання.....	180
Нефедова О. Г.	
Конкурентна розвідка в системі формування управлінських рішень на підприємстві.....	183
Олійник Н. М., Карась О. П., Макаренко С. М.	
Організаційно-методичні засади обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою.....	185
Острівський І. А., Сищенко К. В.	
Безготівкові розрахунки як чинник підвищення фінансово-економічної безпеки: світовий досвід і проблеми України.....	188
Острівський І. А., Слєпцов Д. Є.	
SMART CITY KHARKIV як приклад впровадження світових інноваційних трендів і чинник підвищення фінансово-економічної безпеки.....	190
Перерва П. Г.	
Стоимостная оценка коммерческой ценности патентов.....	192
Писарькова В. Р.	
Сутність загального конкурентного імунітету регіону.....	195
Підопригора С. С.	
Підбір персоналу в контексті забезпечення кадрової безпеки підприємства... ..	198
Полінкевич О. М., Балабух А.	
Обліково-аналітичне забезпечення безпеки підприємств.....	200
Родченко С. С.	
Управління системою економічної безпеки комерційного банку.....	202
Родченко С. С., Кандахаров Собір	
Теоретичні основи формування стратегії забезпечення фінансової безпеки банку.....	204
Романчук А.Л.	
Оцінка інвестиційної привабливості як необхідний елемент управління фінансово-економічною безпекою.....	206
Рябчук О.Г. Хмилівський М.В.	
Необхідність створення аудиторського комітету на підприємстві.....	209
Сабліна Н.В., Бурма Є.С.	
Принципи організації управління фінансовою безпекою підприємства	211
Світлична В.Ю., Вершиніна Д.М., Іларіонова О.Ю., Сафонова Д.Р.	
Актуальні проблеми реалізації інноваційної політики будівельних підприємств.....	213
Світлична В. Ю., Овчелупова О. М.	
Ключові проблеми діяльності та пошук напрямів оздоровлення банківського сектору.....	215

Світлична В.Ю., Суська К.В.	
Організація обліково-аналітичної роботи з виробничими запасами на підприємстві	218
Селіванова В.В.	
Особливості функціонування акціонерних товариств в Україні.....	221
Сокол С. Г.	
Нематеріальні активи підприємства: їх облік та складність визначення.....	223
Стеклова Н.В.	
Механізм стратегічного управління економічною безпекою підприємства....	225
Східницька Г. В., Содома Р. І.	
Стратегічне управління у діяльності сільськогосподарських підприємств як складова забезпечення їх фінансово-економічної безпеки.....	227
Ткачова О. К., Карлова А.	
Сучасні ІТ-технології для аналізу управління зед на підприємстві	230
Ткачова О. К., Литвинова М. С., Репешко А. С.	
Застосування автоматизованих систем управління підприємством у контексті розвитку цифрової економіки.....	233
Угоднікова О. І., Демидова А. О., Підгірна А. О.	
Управління інформаційно-комунікаційними кваліфікаціями персоналу у галузі туризму: ризики та перспективи	236
Чередниченко О. Ю., Козлова А.О.	
Актуальність розв'язання питання захисту персональних даних громадян, що використовуються в туристичних установах, як важливий елемент забезпечення управління фінансово-економічною безпекою.....	239
Черненко К.В.	
Основні аспекти інновативного розвитку обліково-аналітичного забезпечення підприємств.....	241
Чернявська О.В., Гнипа-Черневецька Л.В., Ванг Чжицзюнь	
Напрями удосконалення інформаційного забезпечення стратегічної аналітики інноваційно-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва в Україні	242
Шапалова А. П., Слободяник А. О.	
Використання електронних грошей у вітчизняній практиці	245
Шелін С.В.	
Інновації у використанні інформаційно-комунікаційних технологій під час підготовки фахівців спеціальності 071 «Облік і оподаткування».....	248
Щавинська Г.В.	
Зарубіжний досвід методичного забезпечення оцінки фінансово-економічного стану підприємства.....	251
Янчук І. М., Борщ К. Ю.	
Інтерактивні технології у розвитку пізнавальних інтересів студентів.....	253
Кузуб М. В., Коновалов Б. Ю.	
Особливості бухгалтерського обліку електронних грошей.....	256
Гордієнко Н. І., Голєсова А. Б., Костенко В. В.	
Сегментна звітність у відповідності до МСФЗ 8 «Операційні сегменти».....	258

Гордієнко Н. І., Костоглодова Ю.О.	
Практика впровадження програмного забезпечення за МСФЗ в Україні.....	260
Гордієнко Н. І., Шкурко О. В., Шкурко А. В.	
Облік, контроль та управління витратами КП «Харківводоканал».....	262
Джанмедова Д.Н.	
Фінансові аспекти будівництва автомобільних доріг в Україні.....	265
Лелюк Н. Є., Ковальова О. О.	
Актуальні проблеми обліку та аналізу матеріальних запасів в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств.....	267
Лелюк Н. Є., Криворучко А. М.	
Аналіз діяльності підприємств малого бізнесу та шляхи підвищення їх прибутковості.....	270
Маценко Ю. О.	
Теоретичні основи управління персоналом в готельно-ресторанному бізнесі	275
Петренко О. О.	
Поточні біологічні активи рослинництва як об'єкт обліку та аналізу.....	277
Савенко К.С., Мураєв Є.В.	
Стратегія розумних міст: інтегрований підхід до розробки.....	280
Шановал Г.М., Мальцева П.В., Різник К.Є.	
Обліково-аналітичне забезпечення управління оборотними активами підприємств в системі їх економічної безпеки.....	281
Крайвська І.А.	
Інформаційно-аналітичне забезпечення моніторингу економічної безпеки підприємств/установ соціальної інфраструктури.....	284

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ

**VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
І МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

**«Обліково-аналітичне забезпечення системи
фінансово-економічної безпеки: інформаційно-комунікаційні
технології та антикорупційний менеджмент»**

7–8 листопада 2019 р.

*Матеріали конференції опубліковані в авторській редакції
мовою оригіналу*

Відповідальний за випуск

Момот Т. В.

Редактор

Лелюк Н. Є.

Формат 60×84 /16

Ум. друк. арк. 15,5

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017